

I. Sever. Pinaei ... De integritatis et corruptionis virginum notis : graviditate item & partu naturali mulierum, opuscula. II. Ludov. Bonacioli ... Enneas muliebris. III. Fel. Plateri ... De origini partium, earumque in utero conformatione. IV. Petri Gassendi De septo cordis pervio, observatio. V. Melchioris Sebizii De notis virginitatis ... / [Séverin Pineau].

Contributors

Pineau, Séverin, -1619.

Bonacciuoli, Luigi, -approximately 1540. Enneas muliebris.

Gassendi, Pierre, 1592-1655. De septo cordis pervio observatio.

Platter, Felix, 1536-1614. De origine partium earumque in utero conformatione.

Sebisch, Melchior, 1578-1674. De notis virginitatis.

Publication/Creation

Lugduni-Batavorum : Apud Franciscum Moyaert, 1650.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c8nnhuy6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

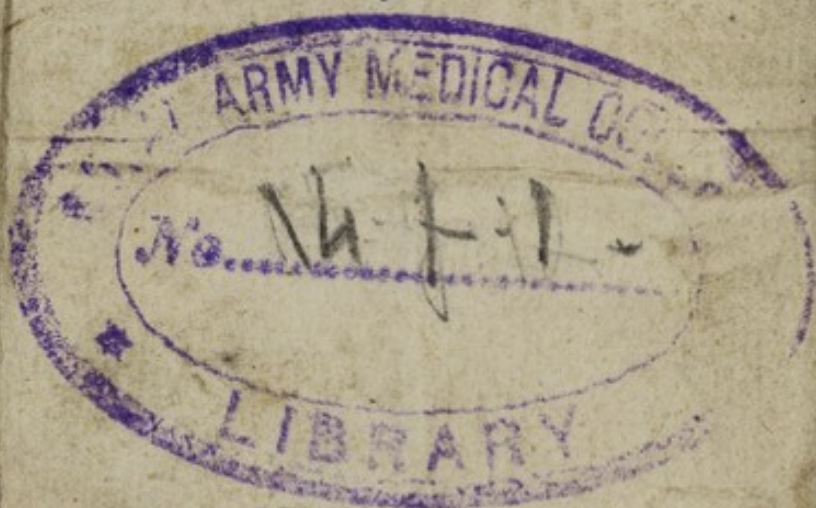

17
[F] L

4
/

3

TRO
Strongroom
RANC
COIL
/PIN

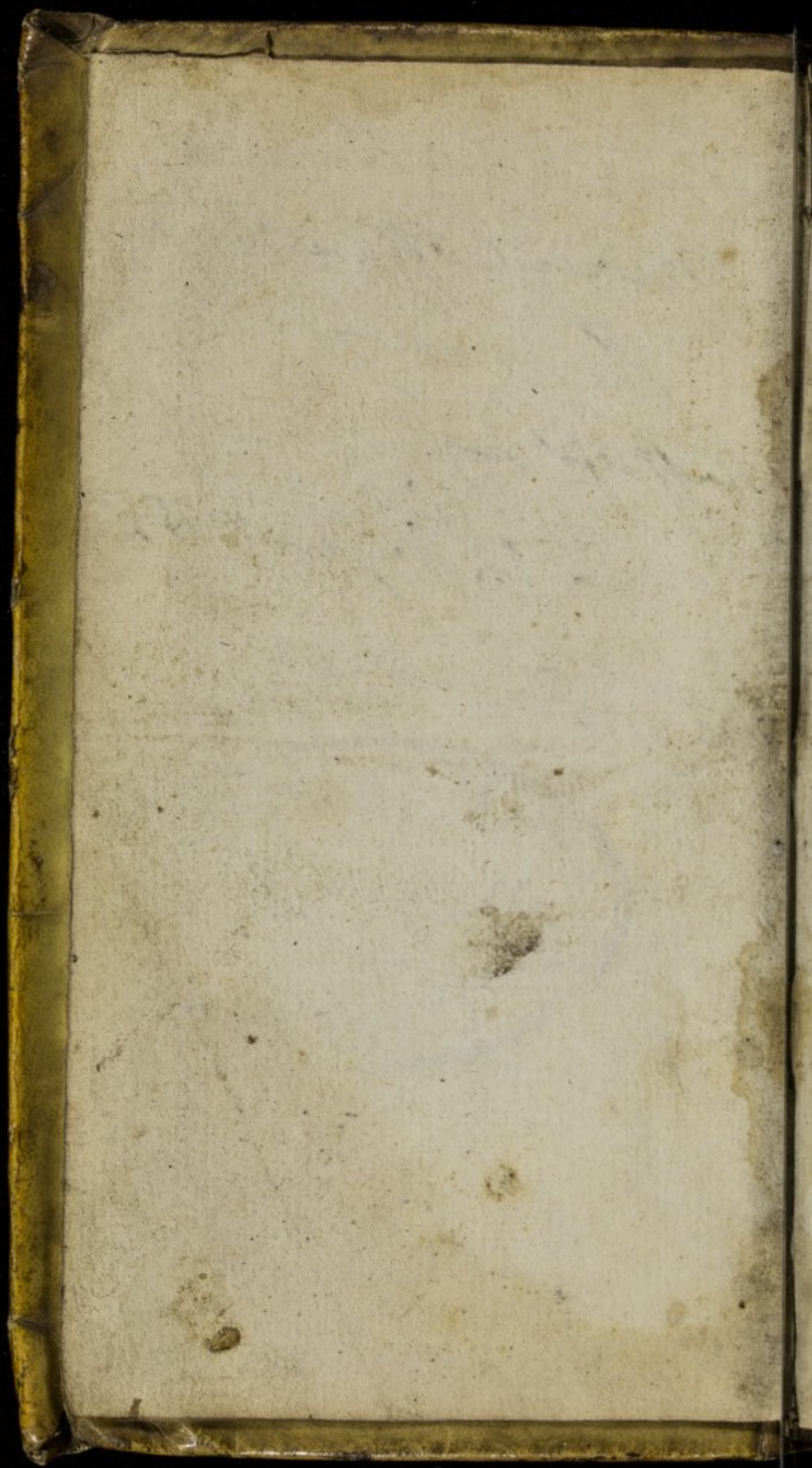
2210195/553

Presented to the Library
of the
Medical Officers of
the Army by
Staff Capt. W. W. W. W.
24 August 1876

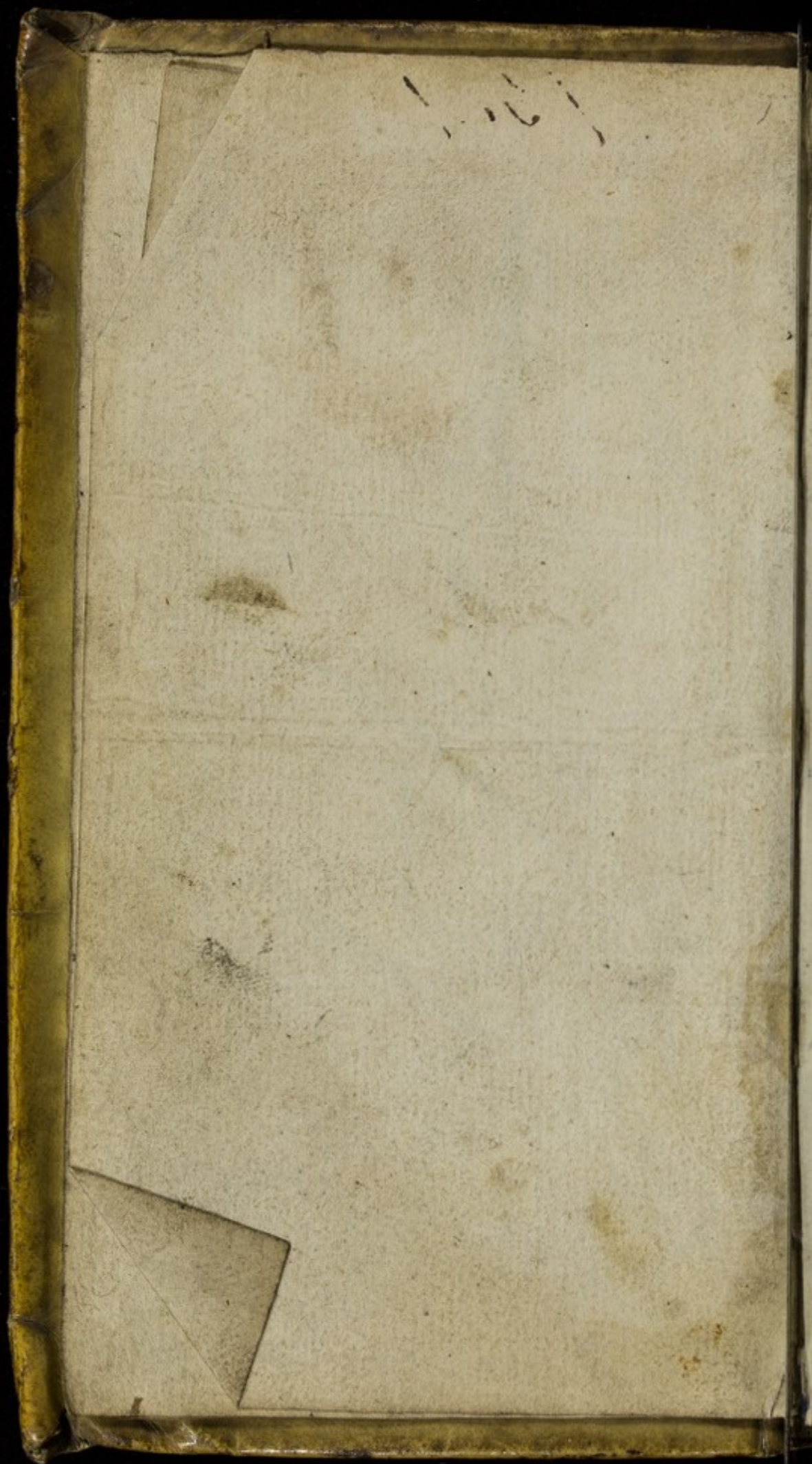
8

8

1

1

171
SEVER.
PINÆUS

*de Virginitatis notis,
graviditate & partu.*

LUDOV.

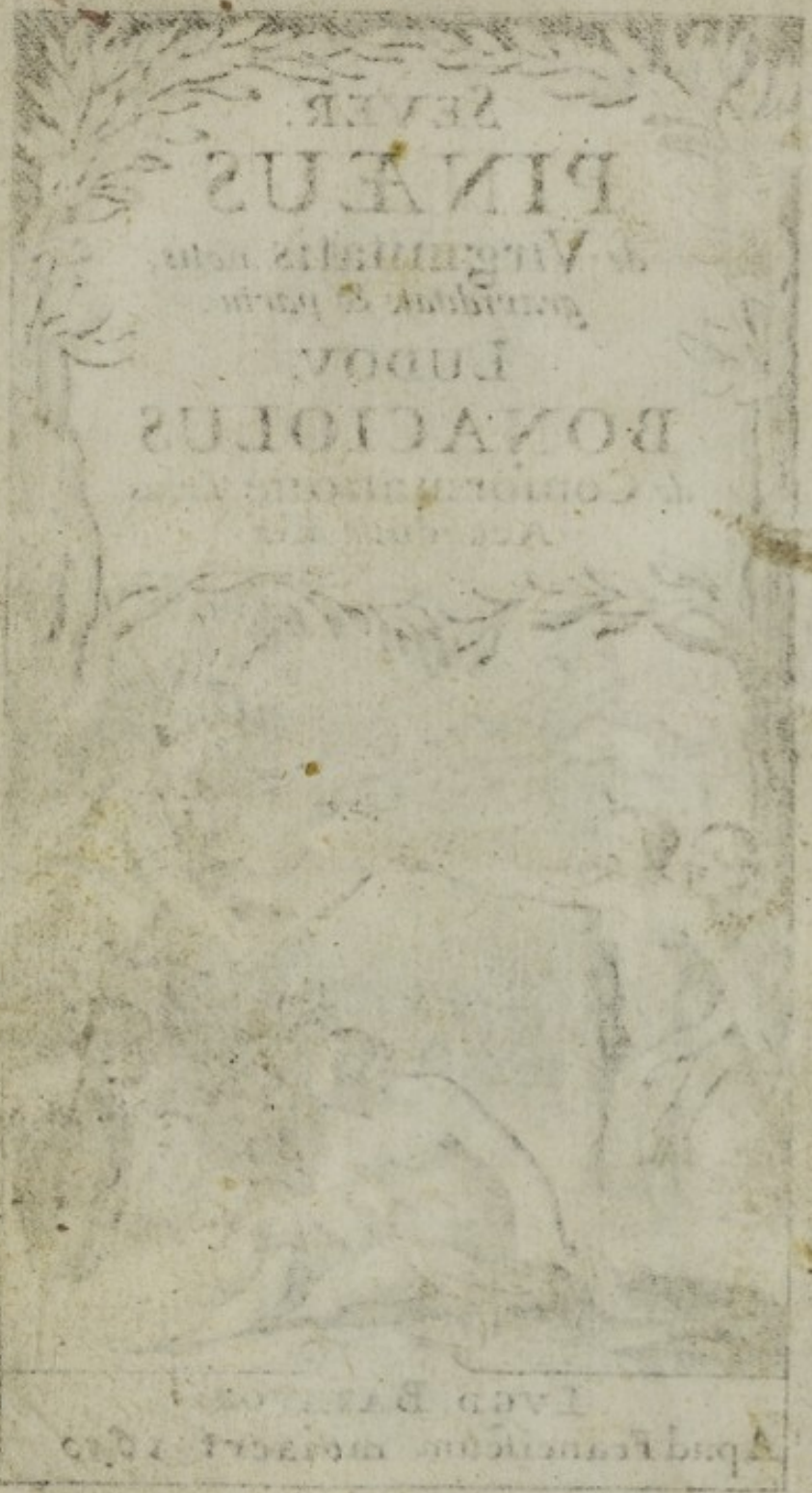
BONACIOLUS

*de Conformatione fetus.
Accedunt alia.*

LVGD. BATAVOR.
Apud Franciscum moiaert 1650

SEVER

PINEUS

in Virginiae
Gubernio & prae
sidentia

LUDOV

BOZACIUS

in Carolinae
Gubernio & prae
sidentia

Apud Thomam Moseley 1710
Lond. Bat. 1710

8
I. SEVER. PINÆI *Carnut.*

De

INTEGRITATIS ET CORRUPTIONIS

VIRGINVM NOTIS:

GRAVIDITATE item & PARTV
NATVRALI Mulierum,
OPVSCVLA.

II. LUDOV. BONACIOLI *Ferr.*

ENNEAS MVLIEBRIS;

III. FEL. PLATERI *Basil.*

DE ORIGINI PARTIVM,
earumque in utero conformatione.

IV. PETRI GASSENDI

DE SEPTO CORDIS PERVIO,
Observatio.

V. MELCHIORIS SEBIZII

De

NOTIS VIRGINITATIS.

Accedunt Indices novi ac pleni.

Lugduni-Batavorum,

Apud FRANCISCVM MOYAERT, 1650.

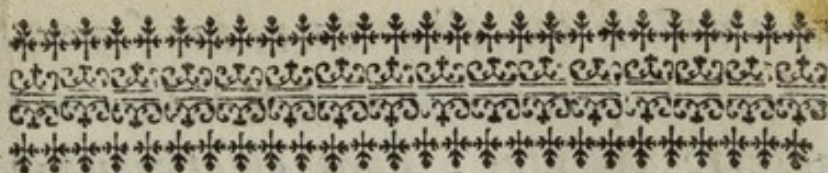
NOTIS VIRGINITATIS
DE ORIGINI PARTIV
DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.
DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.

DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.
DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.

DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.
DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.

DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.
DE SETTO CORDIS SERVITO
V. M. L. C. H. O. N. S. S. I. D. E. N. I.

Utriusque Medicinæ
STVDIOSIS
SEVERINUS PINÆUS
S. P. D.

SI nostra cura & labore (vi-
ri studiosissimi) eorum qui
vos præcesserunt studiis ali-
quid adjumenti, levaminis
& ornamenti ab hinc triginta annis at-
tulimus: cum plantas nunc in horto exo-
ticas, nunc ruri ubique per æstatem vul-
gares ostendebamus, earumque classes
seu genera summa, intermedia, & infi-
mas species, quibus facile in communem
& certum usum revocabamus, & per
hyemem privatim & publice anatomen
cadaverum non tantum hominum, sed
etiam brutorum animantium celebraba-
mus, non nobis, sed Deo sit gloria. Nunc

vero vestris conatibus non minus faventes, & aliquid in communem utilitatem adferre volentes, duas observationes physiologicas, & (si velitis) anatomicas vobis proponimus atque exhibemus: quarum primam fere omnes esse Chimeram putabunt propter diversam authorum qui de ea scripserunt, opinionem, quæ est, De integritatis & corruptionis virginum notis, & de claustro virginali quod Hymena omnes uno consensu vocant. In quo describendo, quia novi (ut opinor) & soli esse videbimur, vos pramoniti speculatores, & subinde iudices estote, sicut & alterius observationis, quæ est de ossium pubis ab invicem & ossium illum ab osse sacro in partu naturali distractione. Quam quidem nostram opinionem Neoterici fere omnes infirmant: nos vero rationibus pluribus acti, auctoritate veterum comprobati, experientiaque nostra atque oculata fide doctissimorum virorum adhuc superstitum confirmati, rem longe aliter se habere sentimus.

imus. Quare in posterum cum medi-
cinam facietis, ut gravidis provideatur,
isdemque parturientibus & pueris suc-
curratur à vobis, hoc Opusculum minus
sane, quam par erat, elaboratum, in lu-
cem emisimus, omniumque judicio ex-
posuimus emendandum. Quod si gratum
vobis atque æquo animo acceptum esse
noverimus, alterum de facili methodo
discendorum simplicium, quod jam pa-
ratum habemus, propediem emittemus,
vestrisque oculis subjiciemus.

Valete & Pinæum

vestrum amatote.

Lutetia Kalendis Ianuar. 1579.

A 4

Totius

Totius hujus Opusculi Physiologi Summa.

I. Præfatio, in qua multa narrantur à Galeni temporibus neglecta, & alia à Neotericis observata.

II. Liber primus, qui distinguitur in novem capita brevibus argumentis locupletata; quibus subnectuntur tria Problemata parthenica: item tabula una continens omnium partium pudendarum, tam virginum quam mulierum, nomenclaturas.

Alter vero liber undecim capitibus absolvitur, quibus tabula una eorum quæ in spatio septem septimanarum matri & foetui accidunt, inseritur.

Item sex figuræ, quarum prima, tertia, quarta, quinta, & sexta sunt foetuum abortivorum: Secunda vero est falsi germinis, sic vulgo dicti, circa quadragesimum diem à conceptionis die ejecti.

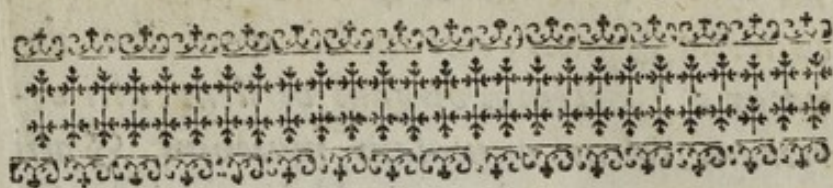
His accessit eorum quæ notatu digniora sunt, perspicuus Index.

*Hortus amœnus adest muliebris: sed cave
operta*

Sacra bonæ Divæ, prodita detegere.

F. MOR. P. R.

A D
CANDIDVM LECTOREM
PRÆFATIO.

Verissimum quidem est illud quod
vulgo dicitur (amice lector)
(a) Deum & naturam ejus mini-
stram nihil frustra fecisse. Id
vero maxime fabrica & compo-
siti-
o corporis humani docet, siue integrum illud,
siue ejus partes etiam minimas spectes. Ha-
rum quippe cujusvis (b) usus aut actio homi-
ni adeo necessaria est ut quemcunque in admi-
rationem facile trahat. Quod summus ille na-
turae minister & interpretes Galenus (qui jure
merito medicorum tanquam lumen ab omni-
bus non modo philiatris, sed etiam philosophis
ceterisque authoribus habetur) docuit in suis
libris anatomicis , & in his præsertim quos
de usu singularum partium composuit , cum
partes illas explicat , quæ utrique sexui ad
generationem inserviunt. Sunt autem in vi-
ris triplices præcipuè , vasa nempe spermati-

A 5

ca,

[a] Arist. c. 4. lib. 1. de Cælo sub finem.

[b] Cap. 2. lib. 1. & c. 1. l. 17. de usu partium.

IO P R Æ F A T I O.

ca, testes & penis, qui multis nominibus donatur: * alii enim virgam virilem, alii vetrum, colem, mentulam, mutonem, & alii penem vocant: & particulariter quisque suo idiomate nomina infinita fingere solet. In mulieribus vero sunt vasa spermatica, testes & uterus, constans suis partibus simplicibus & compositis: quas ut varias habet & multiplices, sic pluribus officiis & muneribus fungitur. Qui Galeni libri postremo à nobis præcipue commemorati, etiamsi ita tersi fuerint & apprime contexti, ut nihil fere in his desiderari queat, tamen authores propemodum omnes quotquot à Galeni temporibus extiterunt, sive antiquiores fuerint, sive recentiores, philosophi aut medici quantumvis docti, imo omnes (paucis admodum exceptis) qui hodie medicinam faciunt & chirurgiam exercent, videntur ex professo multa subticuisse, quæ in his continentur pulcherrima, scitu dignissima, & maxime necessaria, non solum medentibus omnibus, sed etiam pharmacopæis & obstetricibus. Inter ea autem numerantur, quæ de symphyseos specie altera, quæ videlicet cum medio fit, scripta sunt: hæc vero triplex est à triplici substantia intercedente, aut materia dominationem assumens, cartilagine nimirum synchondrosin, nervo * id est, ligamen-

to

* Columb. c. 15. lib. 11. rei Anatom.

to synneurosin & carne syssarcosin : quarum primis duabus in hoc duplici tractatu egebimus, cujus quidem prior erit de integritatis & corruptionis Virginum notis : alter vero de graviditate & partu naturali mulierum.

Omissæ quoque fuerunt aut ab iis penitus neglectæ (nisi à doctissimis quibusdam nostris amicis) anastomoses illæ duæ, quæ prope basin cordis fœtus sitæ sunt, & summi Opificis beneficio factæ propter fœtus commoditatem dum adhuc esset in utero matris suæ, quarum usum in hac præfatione explicabimus, siquidem illarum posthac mentionem facere mens non est. Altera ergo illarum est, quam primo loco statuimus à vena cava auriculam dextram cordis jam ingressa ad arteriam venosam postremo tendens, quæ septum inter duas cordis auriculas (quod nihil est aliud quam auriculæ utriusque pars altera alteri appositæ & communi vinculo conjunctæ) situm penetrat foramine amplo, & hæc arteria venosa revera vena tunc est tantum tum structuratum officio & usu, quia tunicam simplicem ut vena habet, & sanguinem aptum (a) ad nutritionem & accretionem pulmonum defert, quia talis omnino est, qualis est ille, qui ad reliquas corporis partes propter eundem effectum & usum

A 6   defe-

* Gal. in præfat. lib. de ossib.

(a) Gal. cap. 6. lib. 15. de usu part.

defertur. Altera vero antèrìus posita anastomosis est, & ab arteria magna ad venam arteriosam tendit. quæ quidè vena arteriosa, dum videlicet est adhuc in utero matris fœtus, & in eo vivit, revera arteria est simpliciter, quod habeat tunicam arteriæ, & ejusdem munere fungatur: defert enim ad pulmones sanguinem, tenuem spiritum ab arteria aorta desumptum, mediante dictâ anastomosi ad vitam illis præbendam. Quæ duæ anastomoses, (inquit Galenus (b)), postmodum pereunt, id est, post aliquot, ut puta, quatuor aut quinque annos à nativitate. Hæ siquidem ita perfecte obliterantur, ut nihil quicquam vestigii penitus appareat, nec diceres sanguinem unquam ab uno vase ad alterum hac transfluxisse, si oras, illius quæ erat cava, junctas & unitas inter se, & hujus corpus longiusculum minime cavum, sed solidum conspiceres. At quæ nunc de anastomosis diximus, etiamsi sæpius contingant, tamen in quibusdam sectis hominum cadaveribus, qui perfectam attigerant ætatem, visa est ista, quæ à vena cava ad arteriam venosam transit, foramen habens manifestum, sed angustum valde & obliquum: quod in duobus tantum animadvertimus, etiamsi plusquam in triginta aliis diligenter quasi verimus.

Ter-

[b] Gal. ibid.

Tertio præterea illud foramen à nobis visum est, deinde omnibus qui aderant ostensum anno 1595. mense Octobri cum anatomen celebrarem publice in scholis medicorum, præside doctissimo viro Domino Mercatore doctore medico, quod adeo parvum & obliquum erat, ut non nisi stylo tenui & curvo inter duas tunicas nondum penitus unitas propter earum duritiem perducto, apparebat.

Quantum vero ad alteram anastomosin, quæ arteriæ vicem gesserat, quamvis ejus corpus mediis transversis digiti longum, sic à prima conformatione compositum, ita ut vas potius quam anastomosis videatur, non esset deletum semper, tamen adeo attenuatum * & victum erat factum atque solidum intus, ut potius nervi quam arteriæ aut venæ effigiem præ se ferret.

Verumenimvero quia prædicta anastomosis à vena cava in arteriam venosam semel fortassis, aut bis terve ad summum, idque obscure doctissimo medico & chirurgo Leonardo Botallo sicut & nobis videre contigit in his hominibus, qui ad perfectam pervenerant ætatem, in omnibus pueris, & junioribus brutis animantibus, ut vitulis, nec non in quibusdam senioribus & majoribus, ut vaccis, bobus & equis: anastomosin eam in omnibus similiter servari, & in
homi-

* Andreas Laur. lib. 2. operis anatom.

hominibus semper reperiri illi quandam occasionem credendi præbuit, & scribendi eandem anastomosin esse * venam arteriarum nutricem. Sed, ni fallor, fallitur ipse, quandoquidem in senibus raro admodum reperitur: & si in quibusdam reperiat, id præter naturæ institutum fit, propter eam quam antea diximus rationem. In omnibus enim natura delere & abolere conatur, ut Galen. ait loco citato: quod, qui plura secabunt cadavera hominum, proculdubio observabunt, & dictis scriptisque confirmabunt. Qui vir doctissimus, & summus medendi artifex Dom. doctor Botallus etiam si veram historiam anastomoseon vasorum, quæ sunt prope basin cordis, non videatur intellexisse, præsertim ejus, quæ conspicua est in auricula dextra cordis (cujus solius mentionem facit) ad exortum coronariæ venæ ejusdem visceris, & in auriculam sinistram per via, quâ mediante à vena cava eandem auriculam dextram ingressa in arteriam venosam eique adnatam auriculam sanguinem effundit: siquidem venam arteriarum nutricem vocat, ac si in provectoribus ætatibus, ut in prima, singulis hominibus cæterisque animalibus, quæ viva in utero gestantur, atque sanguine in eodem nutriuntur materno, inesset videreturque facile. Observatione tamen

* In calce lib. de Catarrho.

men & descriptione ejusdem doctoris atque admonitionibus doctissimi atque, acutissimi ingenii viri Iacobi Dionei chirurgi Regii collegæ nostri contextum elegantissimum, qui sexto & decimo quinto de usu partium, ut dictum est, habetur, legimus diligenter, aliisque explicuimus, & prædictarum duarum anastomosearum ibi descriptarum situm, magnitudinem, figuram & usum non sine magna omnium admiratione privatim & publice ostendimus. Neglectio autem prædictarum anastomosearum atque illarum usus & Gal. contextus, necnon veritatis indagandæ majorum nostrorum segnities effecerunt, ut embrionum pulmones crasso nutriri sanguine, ut reliquas corporis partes non agnoverint, nec existimaverint fœtus recte in lucem editos, eosdem graviores seu ponderosiores multo, nigrioresque habere his, qui jam per aliquot septimanas aut menses aërem per os, nares, fauces, & asperam arteriam non solum ad cordis caloris & spirituum vitalium refrigerationem, sed etiam ad eorum conservationem & augmentum traxerunt & exceperunt. Et præterea sanguinem iterum attenuatum & elaboratum in dextro cordis ventriculo, cujus systole pellitur in venam * arteriosam, quem pulmones assument ad sui nutritionem, qui ideo posthæc magis albicantes spongiosi & leves facti sunt quam

quam antea & propter motum frequentem.
Ad quem naturalem infantium habitum, qui
videlicet omnes, eo quo dictum est modo, pul-
mones habent ponderosiores quam postea nun-
quam, cum parcius quam par erat attenti ma-
iores nostri Galeni successores extiterunt, in
causa fuere & adhuc sunt ut fœtibus & pue-
ris recens natis quamplurima symptomata ter-
rifica & lethalia acciderint, non docentes ma-
tres, nutrices & assidentes ancillulas modum
enutriendi eos in prima ætate, sumpta indica-
tione à dictorum pulmonum naturali pondere,
ab insueto munere & officio, quod est in perpe-
tuo fere motu esse, & etiam à partium thora-
cem moventium, & excrementa in pulmonibus
contenta expellentium imbecillitate. Propter-
ea factum est, sitque adhuc, ut major fœtuum
editorum seu infantium pars statim ab ortu
intereat, aut saltem tres quatuorve ætatis an-
nos non attingat: eorum vero qui statim à
nativitate, ut diximus, excidunt, plurimi de-
repente moriuntur, unde nutrices & matres
sæpe suffocationis eorundem accusantur. Et
præterea quoniam in cadaveribus eorum, si
forte secta fuerint, pulmones crasso sanguine
pleni & saturato rubore suffusi reperiuntur,
hoc efficit, ut id ipsum quoque confirmetur ab
iis qui adsunt & præsent, quoniam puerorum
habi-

* Syl. lib. 3, Isagog. anat. cap. 18.

habitu naturalem ejusmodi esse non animadverterunt, neque ab aliis edocti sunt. Verum suffocationem istam accidisse à parva vitiositate ratione, illegitima necessariorum administratione & usu, ut à nimia thoracis constrictione in cunabulis, & decubitu humiliore in dorsum, censemus, sicut & in capitis plus aequo denudatione, ex qua humoris à cerebro præ nimio calore aut frigore aëris ambientis affecto fusi aut expressi, fit rheuma in pulmones, è quibus, in parvulis & infantibus nulla fit spuitio, aut alterius humoris serosi aut pituitosi excretio, & propterea illorum obstructio, gravitas & oppressio fiunt tantæ in thorace (matre non conscia) ut suffocationem afferant funestam. Suffocationum vero quæ accidunt infantibus lactendo & cubando propter os & nares obstructa, sunt alia signa: illis namque mortuis vestigium cavum & papillæ rotundæ impressio inter utrumque labrum apparet, & lactis guttulæ quædam in asperam arteriam & bronchiorum principium deerrarunt, atque his spuma in ore copiosa adest, faciesque livida fit admodum, atque labra. De glottide quoque laryngis & ejus duplici sinus pariter nihil penitus scripserunt (quod sciamus) quotquot à Galeni temporibus authores extiterunt præter doctissimum virum Gasparum Baubinum Basileæ professorem anatomicum

cum & botanicum, nec cur epiglottis sic vocetur^a, rationem reddiderunt, multoque minus certi quicquam de integritatis & corruptionis Virginum notis protulerunt. Quas tamen symphyses, anastomoses vasorum cordis, glottida & ejus sinus duos cum his notis virginitatis ante viginti annos publice in scholis medicorum & privatim apud nos ex Galeni mente demonstravimus, non sine magno auditorum & omnium spectantium commodo, eoque magis quod ad relationes quæ judicibus fieri sæpiissime debent, si quid aliud unquam necessaria sit istarum cognitio. De quibus, ea de causa naturæ ordinem sequentes virginitatis & corruptionis puellarum notis in hoc primo libello (amice lector) deinde arreptâ occasione eorum quæ successive fiunt, de graviditate post deflorationem agemus, & postremo symphyseos ossium pubis inter se & ossium ilium cum osse sacro per synchondrosin & synneurosin simul junctorum, quæ in partu fieri solet naturalem dilatationem maxime persequemur. Quam quidem pluribus rationibus, autoritatibus & testimoniis ocularibus fieri, fætantium & fætuum commodo demonstrabimus, & probabimus: quicquid Neoterici plures contra scripserint, alii tacuerint, & immotis tantum labiis alii quadam ex parte verum esse dixerint. Eorum enim quidam dilatationem ullam prædi-
ctorum

Etorum ossium in partu fieri plane dictis scriptisque negant : alii posticas duas symphyses quæ ab ossibus ilium cum osse sacro fiunt, quodammodo admittunt & anticam penitus rejiciunt : sed omnes tanquam ad asylum ad coccygis retroflexionem seu retrocessionem potius confugiunt, quam nos in hoc naturali miraculo nihil conferre aut obesse posse, ut suo dicetur loco, censemus. Quod cum fecerimus, naturam non adeo novercam esse, ut nonnulli volunt, satis superque demonstrasse putabimus, docentes illam constrictionem insignem ossium pubis inter se & ossium ilium cum osse sacro necessitatis tempore, ejusdem naturæ providentia relaxari, plurimumque debiscere, & egressuris fœtibus matrum uteros, quasi repagulis sublatis, aperiri. Sed si in aliqua parturiente officii immemor segniorque facta fuerit natura, aut in opere peragendo imbecillior, hoc illi accidisse verisimile est, quod tardius, proli indulserit aut temperamento sicciori semper prædita, aut male conformata fuerit. Propterea mulieres in utero habentes, & pueros adhuc in eo degentes ac stabulantes non sic negligendos esse hortamur, sed omni auxilio & arte juvandos, ut non minus saltem diligentes se præbuisse videantur medici & chirurgi in partibus dilatandis, per quas exit fœtus de utero matris, quam quum editus est, in iisdem

con-

constringendis solliciti sunt. Quod fit apte & convenienter si medicamenta emollientia, quæ volēs forma, parata symphysis prædictorum ossium pubis & ilium adhibita fuerint, ut natura docet, atque ipsamet quantum potest præstat. Quæ ossa his in symphysis adeo vehementer constricta sunt reliquo vitæ tempore, ut citius alibi, puta in medio sui, frangerentur, quam à causa quadam procacitatis ab invicem diducerentur; quæ tamen tempore partus distrabuntur. Sed antequam de his plura persequamur, quæ fiunt in gravidis & parturientibus, æquum esse videtur, ut ea prius quæ in virginibus & defloratis seu corruptis conspiciuntur, in medium proferamus. Te autem monitum volumus (amice lector) hoc opusculum primum nos Gallicum fecisse; sicque in publicum proditum decrevisse, ad eorum sublevationem, qui iudicibus & parentibus referre debent de conformatione naturali aut vitiata pudendorum virginum aut innuptarum, quarum hæ maximam vim à procis integritati suæ, illæ vero nullam à maritis aut saltem sponsis imbecillioribus & fatuis illatam fuisse conqueruntur. Sed cum primas delineationes quibusdam exposuissemus, cognovissemusque horum alios ad lasciviam, alios ad vaniloquium & procacitatem potius quam ad fructum aliquem ex eo sibi & reipublicæ utilem

lem colligendum expetere; instituti nostri rationem mutavimus atque in sermonem Latinum convertimus, philiatrisque solis & literatis hominibus devovimus * Horatii exemplo impulsus, sic scribentis:

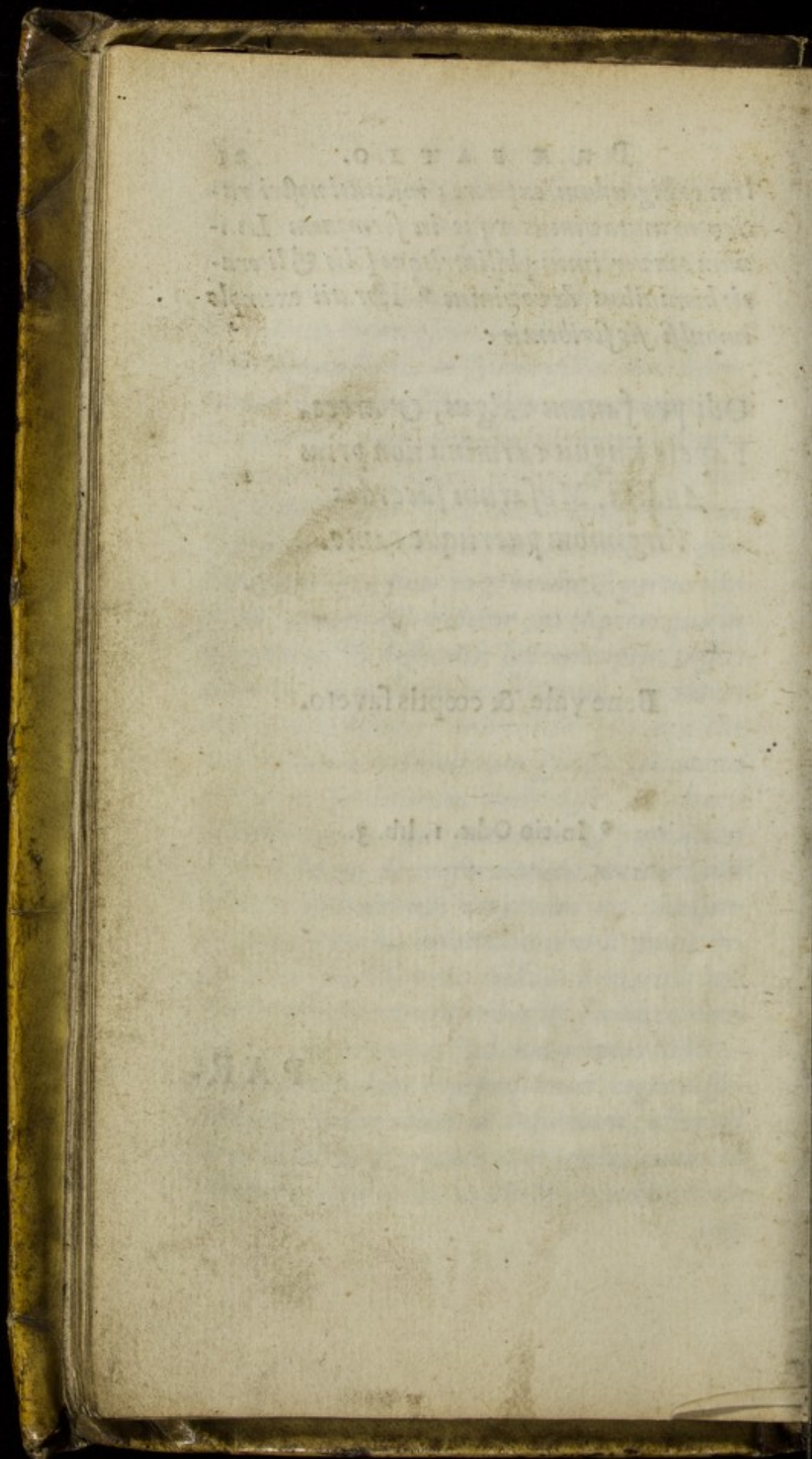
*Odi profanum vulgus, & arceo,
Favete linguis carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.*

Bene vale, & coeptis faveto.

* Initio Odæ. 1. lib. 3.

P A R-

PARVI SEV IMI
VENTRIS

Multiplex est acceptio, & in eo (exceptis pudendis) omnes fœmellarum genitales partes sunt reconditæ.

CAPVT I.

Filiarum seu puellarum virginitatis notas, quæ ex sola anatome seu potius naturali constructione & diligenti ejusdem inspectione petuntur, exprimere atque ostendere volentes, mulierum quoque, id est, corruptarum habitum declarabimus; ut aliæ aliis oppositæ, vel juxta se positæ, earum differentia magis innotescant. Sed quoniam earum partes in pluribus convenire & in paucis differre videntur, si negligentius inspicias, ideo dicendum esse prius æquum videtur de

de partibus communibus, deinde ad particulares erit veniendum. Sunt igitur utriusque partes genitales, quæ fere omnes sitæ & absconditæ sunt in ima ventris inferioris parte, qui locus & pars corporis vulgo apud nos parvus venter appellatur, nec immerito, quamvis anatomici pauci ejusmodi vocabulo utantur. Hypogastrium enim ab his sumitur pro continetibus partibus anterioribus & imis ventris inferioris, & non pro parvo quem nunc intelligimus ventre, cujus antequam ulterius progrediatur anatome, saltem brevis & superficialia nobis facienda est, ut partes hujus omnes præsertim foeminarum explicentur; quarum præcipua esse videtur uterus, * qui nihil est aliud quam naturæ campus, in quem semen utriusque sexus partim injicitur, partim attrahitur, ut nova humani generis proles, multiplicatio & ejusdem conservatio tandiu fiat, quandiu summo creatori placuerit. Parvus venter de quo nunc agitur, etiamsi pro infima tantum ventris inferioris parte sumatur, ut dictum est, tamen tripliciter potest intelligi: vel enim stricte pro ventre illo parvo, in quo vesica sola inest, quomodo accepisse videtur Diocles Caristius

* *Arist. cap. 2. lib. 2. de generat. animalium.*

rifiſtus in Epiſtola ad Antigonum regem ſcribens, corpus humanum dividi in quatuor partes, nimirum in caput, thoracem, ventrem & veſicam, ut Paulus Ægineta * refert: ſeparatur autem iſte venter parvus à magno ſepto ſeu pariete quodam interjecto à productione peritonæi factò, quæ productio à collo veſicæ per ejus partem poſticam & fundum ad umbilicum uſq; extenditur, quam fulciunt atque ſuſtinent vaſa tria, quæ in ligamenta degenerarunt, urachus videlicet à veſicæ fundo ad umbilicum perductus, & arteriæ duæ umbilicales, quæ descendunt ad iliacas fœtuum quibus inferuntur. Late, ut vulgus ſumit, quando nempe vult ſignificare eam cavitatem quæ antice oſſibus pubis, poſtice oſſi ſacro, lateraliter inferna parte oſſium ilium & iſchii terminatur. Latiffime vero accipitur parvus venter pro tota illa ventris inferioris parte, quæ à fine antico ſeu ſpina coſtæ ſupernæ oſſium ilium incipit, & ducta utrinque linea tranſverſa ad medium ſpatium inter umbilicum & ſpinas oſſium pubis ſeſe extendit; comprehendens intra ſe omnia quæ inferne ſita ſunt. Quovis autem modo accipias, partes habet continentes communes &

B

pro-

* Cap. 100. lib. 1.

proprias, deinde contentas. Communes continentes sunt epidermis, cutis vera, panniculus parum carnosus hoc in loco, & adeps. Propriæ vero sunt inferiores musculorum abdominis, & eorundem aponeuroseon fines, atque superiores ossium pubis partes, idque antice: postice vero os sacrum & quæ superpositæ sunt partes, lateraliter denique infernæ ossium ilium partes cum musculis interna in facie atque externa sitis, suis generalibus tectis involucris, cute videlicet & cæteris. Præterea undique proxime conteguntur, & continentur omnes contentæ peritonæo cum quibusdam ab eo productionibus. At in parvo ventre continetur vesica sola quando stricte sumitur, & quando latius, eo quo nunc intelligitur modo, adduntur uterus & intestinum rectum. Sed quando latissime, cum supradictis præparantia continentur quoque vasa spermatica, testes mulierum, & magna ilei intestini portio, quod in mulieribus, quemadmodum in viris aliquando descendit in inguina, potius quam aliud, per peritonæi dilatationem, (nam dum intestina descendunt in inguina, dilatatur naturalis productio, & nova producitur tanquam vagina) & productionem præter naturam simul utramque
factam

factam, aut uterum deorsum pellit, fitque utriusque, nimirum intestini & uteri, prolapsus. Sed quoniam partium genitalium mulierum historiam persequi polliciti sumus, de his nobis agendum est. Sunt ergo triplices genitales partes, nempe vasa spermatica, testes & uterus: vasa sex sunt, quatuor præparantia, duæ venæ, & totidem arteriæ: quarum illæ oriuntur, dextra à trunco venæ cavæ descendenti infra renes, sinistra vero ab emulgente, & arteriæ ambæ à trunco aortæ enascuntur. Quæ vasa præparantia antequam attingant testem utrumque, dividuntur in duas partes, quarum una ad testem seminis materiam, altera ad uteri corpus ejus nutritionem seu alimentum proprium, & foetus magna ex parte, & sanguinem menstruum expurgandum, & cum eo humorum colluviem defert. Reliqua duo vasa ejaculatoria appellantur seu deferentia, quæ à testibus orta ad uteri cornua* extenduntur, semenque deducunt perfecte coctum in uteri capacitatem, ad cujus explicationem nobis properandum est quamprimum. Est ergo uterus genitales pars femellis omnibus maxime viviparis propria, constans simplicibus partibus & compositis:

B 2

sim-

* *Ant loco proximo.*

simplices sunt tunicae, venae, arteriae, nervi & ligamenta. Tunicae autem duae sunt propriae, una quae crassa est, & fere carnosissima in duas dividua, fibris rectis paucioribus intus, & foris pluribus transversis praedita: altera tunica est communis à peritonæo producta circa exortum vasorum spermaticorum praeparantium, & à regione renum ad testes & corpus uteri fertur ipsum involvens, quae quamvis sit tenuis, tamen satis valida est: atque etiam in duas, ut reliquae omnes corporis membranae, excepta pia matre, facile à diligenti anatomico dividi potest. Recipit uterus octo vasa, quatuor superiora, ut dictum est, duas venas à spermaticis & totidem arterias, utrinque unam, quae, ut supra commemoravimus, foetui sanguinem ad vitam & ad nutritionem, dum mulier gravida est, cum quatuor inferioribus mox exponendis praebet. Ea vero vasa sunt duae venae hypogastricae, & duae quoque arteriae, quae ascendunt per latera colli usque ad medium uterum ubi coeunt cum superioribus, fitque vasorum communio atque sanguinis & humorum in eo contentorum per idem uteri collum & sinum pudoris derivatio & expurgatio. Habet quoque uterus nervos à lumbis & ossæ sacro, qui exci-

excipiunt quosdam ramulos sexti paris nervorum cerebralium: quo fit ut tanta sit ejusdem cum renibus, stomacho, pulmonibus, corde & cerebro præsertim postico sympathia. Sunt etiam uteri ligamenta quatuor, duo quidem superiora, de quorum origine & substantia jam dictum est, quæ in fundum uteri prope cornua inferuntur: alia duo sunt inferiora, rotunda, & ita rubentia, ut quidam putaverint esse musculosa, immo musculos esse asseruerint, qui ejusmodi ligamenta concomitantur, ut in virorum vasis spermaticis muscoli cremasteres assident, eosque motui matricis inservire voluerint, quorum opinioni lubenter subscribo. Existimo enim matricem his moveri & sursum trahi, aut saltem firmari & roborari, hisque impediri ne uterus relaxetur aut decidat ut fieri solet, propter gravia onera, quæ multa sæpius sustinet, diuque continet, tum etiam propter ingentes conatus, quos præstat in foetibus emittendis deorsum extrorsumque pellendis: denique propter clamores, labores & humores, qui à toto corpore huc defluunt, quippe non tantum humectare, sed etiam partem relaxare possunt. Oriuntur ista ligamenta ab anteriore ossium pubis parte, non tamen ab

ossibus ipsis vere, sed tenuiter à membrana carnosa, seu potius adiposa, ipsa ossa pubis mediate tangente & investiente, & ascendunt ad musculorum abdominis aponeuroses ossium iliū costis alligatas, & ossibus pubis, penetrantque eo modo foris intro, quo vasa spermatica præparantia intus foras, in viris descendunt in scrotum, & ejaculatoria ascendunt supra os pubis, ut cavitatem ventris inscendant, tandemque in corporis uteri fundum lateraliter inferantur.

---

*Quatuor partium uteri seu matricis
compositarum exactior consideratio.*

C A P. II.

SVperest ut de partibus uteri compositis, (quæ quatuor sunt) paulo accuratius quam antea de simplicibus dicamus, quarum prima omnino externa est, quæ quia pluribus ac diversis admodum partibus constat, ideo pluralitatis nomine donatur, pudendaque in neutro genere, vel partes puden-

pudendæ appellantur. Appellatur quoque proprie hæc prima & externa pars vulvæ, quasi vallis seu valva (quamvis totus uterus in suas quatuor partes dividuus vulva vocetur à Gal. (a) quia mediante rima amplissima in duas dividitur partes, dextram videlicet ac sinistram, quæ clauduntur & aperiuntur, ut valvæ alicujus domus insignis, & ab invicem, quando opus est, distrahuntur vel diducuntur aperiunturve minimo negotio. Hanc partem à Gal. (b) cunnum vocari legimus duplici in loco, forsà à cuneo, (c) aut impressione ejusdem & fissura quam effingere solet. Notandum est obiter, particulariter & propriè vulvas appellari utramque partem, dextram & sinistram claustrum virginalis seu hymenis, aut productionis naturalis inferno fini sinus pudoris appensæ, quæ tunc apparent quando virgo deflorata fuit atque corrupta. Altera verò uteri pars sinus pudoris est; tertia collum verum: & quarta corpus ipsius uteri appellatur. In quibus omnibus exponendis multa consideranda veniunt: nam genitalium instrumentorum constructionem quivis admirabilem inveniet, inquit Gal. (d) de utrisque scribens, vi-

B 4

rorum

(a) Lib. de dissect. vulvæ. (b) Initio ejusdem libri.
(c) Unde dicatur cunus. (d) Cap. 3. de usu part.

rorum nempe & mulierum, si eorum compositionem, magnitudinem, confirmationem, & reliqua omnia diligenti animo perpendat, quæ partim in hoc libello primo, partim in sequenti explicabuntur. Itaque virginum & mulierum pudenda dicuntur illæ omnes partes quæ exterius circa orificium sinus pudoris sitæ sunt, cui adhærent aliæ, aliæ vero sunt ab eodem satis longè dissitæ, omnes tamen absque sectione conspicuæ: sed ut earum plures virginibus & corruptis sunt communes & omnino similes, sic quoque sunt aliæ quæ inter se tantum differunt, quantum integritas à corruptione distat. Etenim virginitatis suæ sunt notæ, sicut & corruptionis penitus contrariæ. In virginibus enim flos perelegans, in corruptis vero laceratus est, unde tales defloratæ vocantur, cujus tamen dicti floris foliola non deperduntur, immo, quamdiu vivit mulier, servantur, ab invicem tamen distincta & valvarum more disposita in his omnibus quæ nondum peperere, aut parvos quamvis maturos foetus in lucem emisserunt. Sed in aliis quæ multos gestarunt in utero foetus, eosque magnos & crassos, aut his quibus uterus prolabitur, invertiturque sinus pudoris, valvæ penitus delentur, remanentque

que tantum carunculæ myrtiloeides quatuor, quæ usum habent utrumque obturandi proxime & immediate orificium sinus pudoris atq; impediendi aëris, pulveris leviorumq; corporum ingressum in prædictum sinum, de quibus suo loco dicetur. Partium prædictarum aliæ sunt adeo externæ, ut oculis omnino subiciantur, aliæ verò sunt interiores, quæ non nisi externarum facta diductione patent: & rursus earum plures utrisque, virginibus nempe & corruptis communes, paucae vero particulares & propriæ, quam partium divisionem in sequenti tractatu persequemur. Sed prius de utrisque communibus, deinde de his quæ virginibus peculiares sunt agemus, & tandem per corruptarum notas hunc primum libellum concludemus: atque iis apprime cognitis, nos nostrique successores Chirurghi in posterum tutius & facilius parentibus, iudicibus, cæterisque hominibus, quando opus erit, de virginum integritate, aut corruptione conquerentibus referemus, satisfaciemusque. Vt ergo partes virginum atque mulierum singulas communes externas persequamur, incipiemus ab his quæ magis patent, nullaque ut id fiat, explicatione egent.

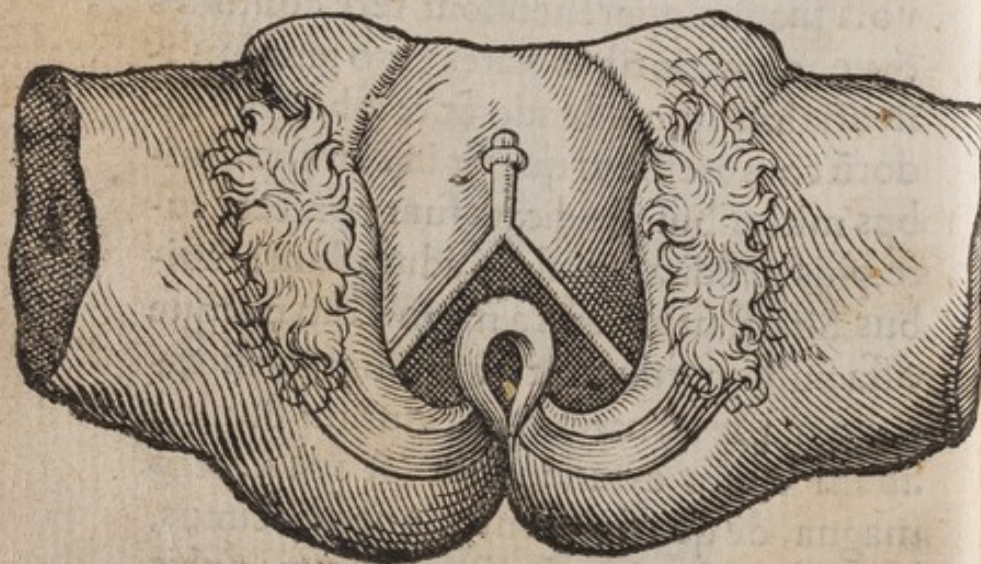
Sunt autem pubes labra duo pudendi, magna rima quæ in medio eorum consistit, & in ea Nympharum productio. Pubes est ea pars quæ sita in anteriore ossium pubis parte pilis tegitur in ætate proVectis, & à linea transversa supra spinam dictorum ossium

tum pubis sita, inguina intra se usque ad
 colis radicem in viris comprehendit, & in
 mulieribus pudendi labra pertingit. LA-
 B R A vero sunt tanquam monticuli mol-
 les, oblongi, compositi ex substantia quæ
 in toto corpore parem non habet: etenim
 sunt cutanea, carnosæ quodammodo, glan-
 dulosa, spongiosa, adiposa & naturaliter
 callosa (minus tamen hæc labra callosa
 sunt quam nates, hæ minus quam vola ma-
 nus aut planta pedum, quia hæc incessui,
 vola manus apprehensioni fere continuis
 & vehementioribus: nates vero tantum su-
 stentationi quæ sedendo fit, & labra puden-
 dorū compressioni quæ fit in coitu, rariori-
 bus mitioribusque dicata sunt) contacta cu-
 te, pilis prædita, utrisque admodum tenui-
 bus. Sitæ sunt ad latera magnæ rimæ, atque
 ossa pubis pertingunt, à quibus quasi ex-
 ortæ usque ad natium plicaturam & ultra
 anum versus extenduntur. R I M A vero
 magna, de qua supra mentionem fecimus,
 à regione synchondroseos ossium pubis
 fere mediâ superficialiter incipiens inter la-
 bra deorsum posteriora versus tendit, & in
 latum atq; profundum semper aucta, tan-
 dem in limbo orificii sinus pudoris postico
 terminatur, prope istum locum quod in-
 terfoemineum est, vel etiam interforami-

neum (sic enim placet appellare) quod inter duo foramina insignia ani videlicet & sinus pudoris aut verius fossæ, (siquidem hæc exterior est) & medio dictæ rimæ extra labra apparent, & propendent duæ apophyses partim carnosæ, partim membranosæ, quas vulgo NYMPHAS appellant, quamvis Nympharum partes sint tantum minimæ. Hæc sunt quæ de partibus communibus externis summatim dicenda habebamus.

Sequuntur aliæ partes externæ communes, quæ sine prædictarum diductione prius facta nullo modo patent, sed disiunctis atque diductis ab invicem pudendi labris, loco unius quæ antea *rima* apparebat, tres sese offerunt insignes, quarum duæ sunt collaterales & minores, dextra
una,

una, altera sinistra, situ, figura, profunditate, longitudine & usu omnino pares. Hæ autem inter prædicta labra & *πλερύγαι* conspiciuntur, quæ quidem initio sui sunt parum cavæ, atque superius sive anterius quam labra ipsa exoriuntur, nec non in progressu profundiores fiunt, non labrorum tamen infernum finem attingunt: sed in limbo orificii sinus pudoris seu pronai sive fossæ terminantur postico, & omnium partium quæ in toto corpore sunt cutim tenuissimam habent, exceptis oris prolabiis & Nymphis. *Tertiaria rima* (quæ est eadem cum prima initio commemorata) ut omnibus modis est cæteris duabus major, id est longior, profundior & latior, sic in ea multo plura habentur, ut mox audies. Hujus situs est inter duo *πλερύγαι* seu Nymphas, & ejus usus sicut & aliarum est, ut videlicet partes melius jungantur, claudantur aperianturque. Quæ autem in ipsa majori rima animadvertuntur quinque sunt: Primum est, quod quo magis retrorsum vergit, eo magis sit profunda & lata, ita ut inferior posteriorque finis tanquam in fossam degeneret: alterum est Clitoris, cujus situs est in fine anteriore & superiore dictæ rimæ; tertium est urinæ ductus, in cujus extremo est orificium colli vesi-

vesicæ admodum breve, & in ejus ambitu
prominentia quædam carnea, à qua orifi-
cium ipsum tegitur: quartum est orificium
sinus pudoris in medio prædictæ fossæ lo-
catum, quod in virginibus longe aliter
quam in mulieribus compositum videtur:
de quo dicetur postquam Nymphas &
Clitorida explicuerimus: quintum est fos-
sa prædicta satis cava, & utcumque lata,
quæ & pronaum potest appellari, quod si-
tum sit ante pudoris sinum, qui naviculæ fi-
guram & usum præ se fert, in quo agri na-
turæ cultori spatium licet præcipue ante
congressus primos cum angustioribus, do-
nec ad sinum pateat aditus.

*De Nymphis duabus in pudendo mulie-
bri sitis, earumque nomenclatura &
usu.*

CAP. III.

Nymphæ *νεφέλαι* Græcis, alæ
Latinis vocantur, à nobis per-
petuo pro iisdem particulis su-
muntur; quæ duplices sunt, vi-
delicet utrinque una, mollis, spongiosa,
trian-

triangularis, angulis inæqualibus prædita, duobus nimirum acutioribus, antico uno, postico altero, & tertio inferne producto extra labra pudendi obtusiore, ut mox dicetur. Sunt etiam qui ex valvis à Ioberto * & nobis dictis Nymphas constituere volunt, Galeni autoritate fulti in introductorio, ut ajunt, quem male, ni fallor, interpretantur. Galenus enim eodem in loco Nymphas Ægyptios excindere consuevisse scribit, & tamen non sunt valvæ quæ exciuntur: quare ad vitandam rerum & verborum confusionem Nymphas à valvis distinguemus, quamvis Nymphæ valvarum figuram ementiantur, & usum similem habeant, præterquam quod valvæ propriæ dictæ, & carunculæ myrtilloides sunt multo minores Nymphis, sinuique pudoris tantum, idque proxime & immediate, ut carnea productio collo vesicæ inserviunt & appenduntur: Nymphæ vero non sic, sed utrumque muniunt orificium mediate, ut mox audies. Nymphæ sunt multo majores quam primo intuitu apparent. Incipiunt enim parvæ & fere juncæ, dextrâ videlicet & sinistra à limbo ligamentoso cutis quæ est in postica parte orificii sinus pudoris, ubi primus

habe-

* Lib. errorum popularium c. 4.

habetur angulus, & in magna rima inter utrumque labrum delitescens ascendunt & ubique fere sese tangentes protenduntur usque ad os pubis synchondroideos infernum finem, & ibi alterum angulum efficiunt atque eminentiam carneam producant, quæ cum altera transversa paulo inferiore tanquam præputium efformant, quo Clitorida Balano haud dissimilem contegunt, & tandem unitæ supra Clitorida, levi prominentia quasi linea ascendunt ad rimæ maximæ principium. Præterea ab eorum medio fiunt productiones extra labrorum oras, sed non multum propendentes, quæ substantia, figura & colore cristam galli gallinacei inferiorem, & sub gutture ejus domesticæ avis positam referunt, in cuius extremo tertius angulus antea commemoratus inest. Quæ mediæ productiones nympharum aliquando in tantam longitudinem (inquit Paulus Ægineta *) præter naturam excrescunt & augentur inter labra virginum aut mulierum pudendorum, ut excisione sit opus ad impedimentum & dedecus quod his partibus adferunt, tollendum. Frequentius autem apud Ægyptios quam apud nos aut cæteras nationes id vitii genus mulieribus acci-

* Lib. 6. cap. 70.

accidit, sed aliquando uno in latere tantum, rarius in utroque, & rarius virginibus quam mulieribus accidere solet, adeo, inquam, familiaris est hic affectus Ægyptiis mulieribus, ut Bronchocele Alpium incolis, longitudo capitis Lutetianis, nec non Indiis occidentalibus & in Chinæ regno habitantibus narium simitas. (a) Quantum autem ad causas auctæ magnitudinis prædictarum caruncularum attinet, possunt esse generales, ut fluxio & congestio, aut speciales, externæ, ut casus aut tractio digitis facta; antecedentes & conjunctæ ab humoribus, de quibus in præsentiarum non plura dicemus, cum potius partium historiam quam morborum curationem persequamur. Hæ vero particulæ, quas Nymphas vocavimus, potius tunica (quemadmodum etiam oris prolabia & cæteræ ejus partes,) quam cute vera tectæ videntur: quarum usus est (inquit Galenus) (b) talis mulierum pudendis, qualis præputio peni virorum & uvulæ ori. Istæ enim impediunt ne levia corpora, ut pulvis, aut aër frigidus sinum pudoris aut vesicam ejusque collum ingrediantur, & urinam tanquam inter duos parietes deducunt

(a) *In histor. Chinæ parte secund. lib. 2.6.* (b) *Gal. lib. de dissect. vulvæ initio.*

cunt è rimæ maximæ fundo acceptam, seu
 fine inferno colli vesicæ educam, tanquam
 è tubulo fontis aut scaturigine in oblon-
 gum spatiū utrinq; compressum, effusam,
 unde late & cum sibilo absq; labrorum pu-
 dendi irrigatione foras proflire conspici-
 tur. Sed quare dictæ particulæ Nymphæ ap-
 pellentur, non satis constat, attamen quia
 Nymphæ idem quod sponsæ significant,
 dicemus Nymphas hic merito sic vocari;
 quoniam hæ sunt primæ quæ sponsum ad-
 mittunt in opere peragendo, propter quod
 sponsalia fiunt, quæ nihil aliud sunt quam
 futurarum nuptiarum sancta repromissio,
 & nuptiarum causa finalis liberorum pro-
 creatio: vel Nymphæ quasi lympharum
 numina dicuntur mutato unico elemento,
 quia hæc aquis & fontibus præfunt: sic ca-
 runcula, quandoquidem meatui urinario,
 finique pudoris, ejusque orificio, è quibus
 tanquam è fontibus aquæ & humores sæpe
 profiliunt, adstant, magno harum partium
 & ductum commodo, ut dictum est, ideo
 jure merito nympharum nomina sortitæ
 sunt. Adde quod si latius sumatur nomen
 nympharum, videlicet pro montium præ-
 sidibus, & arborum diis aut deabus, in pu-
 dendis mulierum atq; partibus genitalibus
 earum aliquid simile inesse, nemo est qui
 igno-

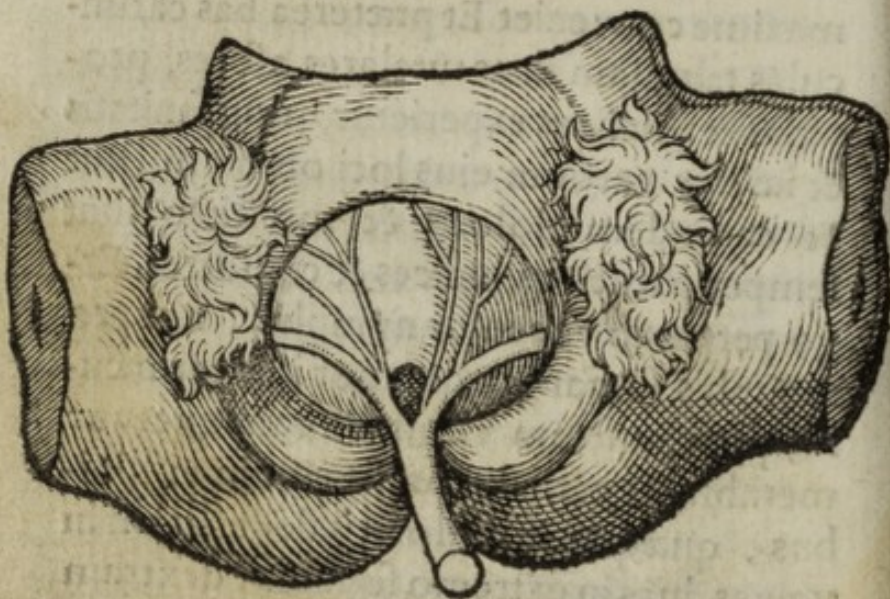
ignoret, si ossium pubis, partium superpositarum & adjacentium, quasi promontoria & colliculos, necnon pilorum multitudinem spectet, matricisque constructionem, munus & officium atque arboris cujusdam floridæ fructiferæque naturam animadvertat, his Nympharum nomen maxime conveniet. Et præterea has carunculas tanquam deas tutelares, astites, propitias & vindices experietur, quod sanitatis & lætitiæ partium ejus loci omnium, sicut & earundem doloris & mœstitiæ sunt semper participes, iudices & consortes. Ergo perpetuo vocentur nymphæ, nec pro nymphis sumantur quatuor istæ carunculae, quæ claustrum virginale cum quatuor membranis carneis constituunt in virginibus, quæque in defloratis degenerant in valvas duas in extremo ferratas, dextram & sinistram, & in his mulieribus quæ plures emisserunt foetus, aut quibus sinus pudoris descendit cum utero & invertitur, pendetque veretri modo inter earum femora, aut denique quibus sinus orificium valde dilatatum est, degenerarunt penitus in quatuor carunculas myrti baccas referentes. Nunquam etiam nymphæ labra appellentur: sunt enim hæ diversæ & apprimè distinctæ partes, ut ostensum est supra.

De

De Clitoride seu tentigine seu Veneris
œstro & dulcedine amoris, atque de
caruncula quæ in extremitate colli
vesicæ conspicitur.

C A P. IV.

Nunc ratio expostulat, ut quid sit
Clitoris, seu tentigo, de qua sic
scripsit Iuvenalis: * *Clausit ad-
huc ardens rigida tentigine vul-
væ*, seu Veneris œstrum, exponamus. Sed
antequam hoc fiat, oportet primum rem
paulo altius repetere. In mulieribus igitur

* Satyra 6.

tur, quemadmodum in viris duo sunt ligamenta foris rotunda, dura & crassa, intus vero cava, unde nervi cavi appellantur, spongiosa & vasorum multitudine intertextorum plena, quæ oriuntur à symphysi sine medio facta inferne & utrinque inter ossa pubis & Ischii, & à loco vicino qui est inter dictam symphysin & Ischii tuber, à quo muscoli quoque duo penis, utrinque unus, ducunt originem, quem cum opus est, erectum tenent prædictaque ligamenta concomitantes ascendunt versus synchondrosin ossium pubis, in cuius infima parte coeunt efformantque corpus pudendi seu virgæ virilis, quæ horum ossium perioestio & ligamentis per membranas alligatur, accepto tamen & sibi ascito prius vesicæ colli sine inferno & urethræ principio. Musculi quoque penis duo sunt, alii à levatore ani exorti, & meatui urinario substracti, qui desinunt in pene plusquam medio, prædictumque ejus meatum expriment, quemadmodum duo alii sæpe commemorati ejus corpus firmant. Notandum est prædicta ligamenta cavernosa inter se non ita perfecte uniri, quin latus unum penis ab altero linea quadam media alba possit, intus præsertim, distingui: unde si virga secetur per transversum, tria notatua digna

digna apparent, duo videlicet corpora spongiosa in medio nigra & sanguine plena, linea prædicta alba ab invicem distincta, & tertium his substat urethra. Hi muscoli hoc in loco nervos etiam admittunt insignes productos ab osse sacro, & inter se mistos, cum quibus venæ & arteriæ ab hypogastriis secundum colli vesicæ ductum feruntur ad mentulæ latera ejus dorsum versus, deinde per totum ejus corpus ut aliæ venæ & arteriæ per cutim à pudendis delapsæ disperguntur. Nolo hic immorari diutius, & glandis quæ in extremo penis est sita, longam narrare historiam, quæque ut ipse, substantiam spongiosam habet, paulo tamen solidiorem intus: glandi etenim toti nulla cutis adhæret, sed membrana solum proxime ipsam investit, mediate vero à penis cute producta atque reflexa ejusdem fit involucri aut tegumentum, quod præputium nuncupatur, & ligamentum ejus ex nervorum extremitatibus inferne situm conficitur, quod frænum seu filum vocant. Multas pudendi virilis proprietates, actiones & usus, ut ea quæ de erectione, motu, extensione, robore & optima compositione, seu conformatione, dici possunt, prudens omitto, cum ea sint præter
insti-

institutum, quare ad Clitorida revertamur. Diximus igitur mulieres ut viros habere ligamenta cavernosa seu spongiosa, venis arteriis, nervis & musculis congeneribus prædita, initio distincta, sed quæ aliquantulum progressa, nempe in synchondrosissima conjunguntur, corpusque penis efficiunt unum, satis durum & solidum, quod membranosis tantum ligamentis ossium, pubis divisioni, eorumque ligamentis & perioestio alligatur, à quo loco apparere incipit, & tanquam tegi præputio videtur, quum antea ligamenta ista cum cæteris musculis nempe & vasis sub nymphis latitarent, nec nisi firmiter appressis digitis duobus indice & medio perciperentur, donec tanquam in balanum degenerarint. Quæ cum ita se habeant, animadvertimus Clitorida mulierum à mentula virorum quidem differre longitudine, meatus communis urinæ & spermatis, & musculorum unius paris defectu: sed cum ea convenire situ, substantia, vasorum illuc sanguinem & spiritus deferentium copia, tensione seu erectione, titillatione vero prævalere maxime in iis quæ raro Venerem exercent, eandemque appetunt. Quare mirum non est si authorum quidam Neotericorum hanc mulierum partem

ticulam (Columbus * præcipue) æstrum Veneris & dulcedinem amoris appellaverint: siquidem visæ sunt earum quædam, quibus cum blande tractaretur ista productio, semen ocyssime emisisse. Hæc enim est pars qua mulieres parum prudentes, libidinosæ, & plusquam brutali impetu percitæ invicem abutuntur in confricationibus, unde confricatrices appellantur: non autem nymphis eas mutuo intromittendo in sinum pudoris, ut nonnulli somniarunt, quoniam Nympharum corpus est quovis fatuo pene ad id præstandum ineptius, multoque minus propter mollitiem attritioni aut titillationi convenit. Carunculæ vero in extremitate ductus urinæ sitæ unicus habetur usus nobis explicandus: hæc nimirum data est à natura ad præpediendum aërem externum ne ingrediatur capacitatem vesicæ post emissum lotium per collum breve & latum: ejus tamen pars quæ ad fossam tendit, carunculæ vicem gerit, claustrumque virginale & ejus membranas roborat. Hic igitur partium pudendorum virginibus atque corruptis communium enarrationi finem imponimus, & ad peculiarium notas festinamus.

CAP.

* Lib. II. rei anatom.

*De orificio sinus pudoris virginum at-
que corruptarum.*

C A P. V.

Equitur orificium sinus pudoris explicandum ; quod tanquam in pronao seu fossa sedem habet (ut diximus,) quodque omnino differt in virginibus ab orificio sinus mulierum : siquidem in virginibus tale est penitus quale à natura efformatur. Sed mulierum sinus orificium tale semper conspicitur in posterum , quale relinquitur post compressionem , deflorationem & corruptionem per coitum cum viris, videlicet dilatatum & lacerum , absque ulla spe recuperandæ unquam integritatis pristinae ; sed potius cum certitudine majoris dilatationis & apertionis future, præsertim si iterum comprimantur, foetusque edantur, nisi Rhagades, dura & magna cicatrix aut scirrhus (ut aliquando per morbum fit, in ambitu dicti orificii supervenerint, à quibus quidem angustius redditur. Hos affectus in pluribus nos vidimus mulierculis, quas

ob id mariti subire amplius nunquam potuerunt. Prædictum ergo virginum sinus pudoris orificium est in ejusdem pendulæ præductionis extremitate situm, quam circularis quædam cavitas sita in ambitu radicis ejusdem cingit, & hæc productio partim carnosæ, partim membranosæ est substantiæ, eidem sinui, suis corpore & cavitate multo angustioribus continuæ, figuræ rotundæ, in extremo acutiori, unico foramine præditæ, & latitudine ad summum unius medii transversæ digiti longæ, quæ idcirco extra nympharum multoque minus labrorum pudendi oras, quibus undique circumsepta est, nunquam apparet, sed in medio fossæ supra commemoratæ semper abscondita manet. Tantum abest igitur ut Nymphæ vocari debeant ejus productionis laceræ partes quæ in valvas aut carunculas degenerarunt: quum istæ nunquam excrescant, ut nymphæ aliquando solent, aut producantur in mulieribus, ut contra potius semper imminuantur, & finem versus reducantur. Ista productio multis nominibus donatur, vocatur enim flos virginum, hymen quasi limen addito elemento l, bucton, germen floris, nonnullis Columna & claustrum virginale appellatur, quod quidem in ingressu trans-

versimilitudinem esse veteres quidam male existimaverunt. Quæ particula componitur ex quatuor carunculis myrti baccas referentibus, quæ sitæ sunt tanquam in quatuor angulis dicti sinus, in singulis videlicet singulæ, membranosæ & rugosæ illius vaginæ sinus pudoris fœminarum, in quam virilis inditur penis dum copulantur cum maribus, & venereis utuntur amplexibus. Quas quatuor carunculas connectunt sive ligant inter se quatuor membranæ carnosæ, sitæ singulæ in singulis interstitiis caruncularum, quibuscum fere æqualiter protenduntur. Itaque dicta productio ex quatuor carunculis & totidem membranis facta & in conum truncatum finita, admodum similis sit germini, seu capiti, seu (ut barbaro hoc utar vocabulo) bucto rosæ, Gallice *bou on de rose*, florum pulcherrimæ semiexpansæ, siue longitudinem, siue crassitiem, paulo tamen minores, aut rotunditatem inspexeris, adæquatis prius, id est, sectis vel penitus sublati quinque fratribus foliaceis dicti germinis seu bucti capulam constituentibus, de quibus quidam poëta sic scripsit in Epigrammatis :

*Vere novo varias educit Dædala flores,
Nec roseo est terris ullus amabilior.*

Hic

*Hic croceos superat quos Thmoli collis odo-
res,*

Et tener è terra divite mittit Arabs.

Inde sibi roseis circumdare pulchra corollis

Tempora, nec voluit sacra carere Venus.

Quin etiam vates dicunt (si credere fas est)

Auroræ irriguis atria plena rosis.

Nec mirum si grata diis, quum diva colore

Se imbuat, ut superis gratior ipsa foret.

Huic niveos inter flores largitus honorem

*Præcipuum est, mundi qui regit arte da-
mum :*

Ac rem ne sacram violarent ora ferarum,

Custodire suum jussit utrumque latus

*Fratres : sunt ex quinque duo cum crine de-
coro,*

Tot quibus est pilis arida cæsaries,

Ultimus at vere custos, rigidusque satellites

Marte comæ partem perdidit horribili :

Ergo naturæ miracula cernere fas est,

*Quinque rosæ fratres cum statuunt capa-
lam.*

Quæ causa est cur eadem productio flos
virginæ à nobis vocetur, qui cum integer
est, quia virginæ notam univocam &
omnibus certissimam præbet, idem solus
illæsam significat, & alium hymenem præ-
ter ipsum quærere, vanum est, quicquid
fictum scriptumve sit ab iis qui nos præ-

cesserunt. Sed notandum est in quibusdam
 virginibus carunculas & membranas eas
 conjungentes, atque productionem quam
 efficiunt, esse nunc breviores, nunc longio-
 res, crassiores aut tenuiores quam in aliis,
 sicut & orificium, quod est in ejus extre-
 mo, in quibusdam est latius, & in aliis an-
 gustius: unde minor aut major in primo
 concubitu difficultas: Hæcque productio
 recte à Galeno membrana præputio simi-
 lis vocatur, est enim producta & in extre-
 mo perforata, ut præputium, sed est paulo
 carnosior & mollior præputio. Quod si
 prædictus flos vim & violentiam ab impe-
 tu mentulæ & compressione passus fuerit,
 nec tamen facta est ejusdem in orificium
 & sinum pudoris intromissio, membranæ
 tantum lacerari incipiunt, nec productio-
 nis formam amittunt, quia carunculis ad-
 huc cohærent. Prima autem membrana
 quæ vim patitur est antica colli vesicæ
 monticulo inhærens, deinde postica, qui-
 bus laceratis effinguntur duæ valvæ, dex-
 tra una, sinistra altera cohærentibus adhuc
 ejusdem lateris carunculis duabus, medi-
 ante salva interjecta utrinque membrana,
 postremo collaterales, quæ sæpius ad pri-
 mum partum usq; integræ servantur, præ-
 tertim ubi masculorum virgæ sunt medio-
 cres,

cres, & virginum carunculæ breves & crassæ, atque orificium sinus pudoris illarum latius quam in cæteris existit. Contra vero duæ collaterales aliquando lacerantur primæ in deflorationibus seu constuprationibus virginum, quando videlicet carunculæ posteriores sunt solito viciniore, & anteriores duæ valde conjunctæ cum monticulo collo vesicæ innato. Quod si mentula crassa sit, nec orificium solum, sed & sinum subierit, pervaseritque ad ejus fundum, tunc membranæ inter carunculas positæ prius commemoratæ ad sui radicem & antea descriptam circularem lineam per medium corporis, aut qua parte alteri caruncularum alligantur, penitus rumpuntur, lacerantur, atque in se ipsas contrahuntur, & cum vicinis partibus, id est carunculis quibus adhærent, uniuntur ita perfecte, ut deletas omnino esse judicares, maxime cum foetus emiserunt perfectos, ut videre est in pluribus, quibus cum parvuli erant, aut grandiusculi pueri, membranosum sub lingua ligamentum, filum vocant, exsectum est, in quibus nullo postmodum secti ligamenti vestigium remanet. Quæ membranæ cum lacerantur fit dolor major quidem in junioribus quæ deflorantur propter partium

siccitatem, sed in his minus sanguinis effluit
 propter vasorum exiguitatem. In natu-
 vero grandioribus, & iis præcipue quibus
 menses fluere solent, contra minor fit do-
 lor propter hymenis humiditatem & laxi-
 tatem; plus sanguinis tamē effunditur pro-
 pter ampliora vasa, & sanguinem fluen-
 tem & fluere paratum. In quibus omnibus
 carunculæ quatuor prædictæ quamdiu vi-
 vunt, etiamsi plures, triginta si velis, foetus
 in utero habuerint, gestaverint, maturof-
 que ediderint, servantur ad interitum us-
 que. Quæ quidem carunculæ, aut quæ ex
 his & membranis fiunt valvæ, quamvis
 propter lacerationem membranarum &
 frequentem atque cum impetu factam à
 viris compressionem reflectantur sursum
 ad sinus muliebris orificium multo quam
 antea latius factum: usu tamen non de-
 stituuntur, sed valde necessarium habent,
 præstantque. Proxime siquidem obturant
 istud orificium impediuntque, ut dictum
 est sæpe, ne aër frigidus, aut pulvis, aut
 corpusculum aliquod externum sinum in-
 grediatur, ut nymphae secundo loco & la-
 bra pudendi atque ligamentum cutaneum
 si supersit tertio & exteriori, id munus
 obeunt, quemadmodum oris etiam labra
 si ab externis numerare incipias primo,
 lin-

lingua secundo, tertio uvula, & quarto loco glottis laryngis impediunt eadem ne intro ferantur in Tracheiam arteriam involuntarie aut in Oesophagum. Quum igitur carunculas istas in mulieribus etiam senio confectis intueri liceat absque sectione ulla, sed partium pudendarum exteriorum digitis tantum in utrumque latus facta distractione, cumque vestigia sicut & in omnibus corruptis claustri vaginalis & hymenis laceri & dirupti lippis & tonsoribus manifesta sint, mirum est quomodo de virginitatis notis dubitauerunt plures, dubitantque adhuc nec parthenicorum constructionem, positum, & figuram, nec eorundem rimas post corruptionem animadverterunt viri sagaces, quum fabricæ corporis humani diligentissimi perquisitores fuerint. *Falsa enim alii de virginitate & hymene decantant, alii fatua protulerunt, scripseruntque*, existimantes illum esse membranam transversim sitam nunc in extremitate inferna sinus pudoris, nunc in medio cavitatis ejusdem sinus, eamque alii cribri modo esse perforatam, & per ea foramina urinam emitti tanquam per tubulos plures aut cribri foramina, sicque integram virginitatem judicabant. Alii vero in medio unicum esse fo-

ramen dicere maluerunt: ad quam membranam venæ feruntur & arteriæ, quæ in primis coitibus seu conatibus venereis disrumpuntur, unde sanguinis effluxus in omnibus fieri debere contendunt. Alii nullas esse membranas, sed latera sinus uteri dextrum & sinistrum, vel potius interiorrem partem ejus cum posteriori adhærescere dicunt, ita ut in distentione quæ à subeunte fit pene vasa aperiantur aut lacerentur quædam, unde sanguis emanare solet. Sed ista omnia vana sunt, non enim hymenem membranam unam, sed quatuor esse asserimus, non eandem esse transversam, sed omnes rectas ab inferno fine sinus pudoris deorsum tendentes, non quatuor esse tantum membranas hymenem ipsum constituentes, sed & quatuor carunculas quoque concurrere ad virginale claustrum & florem puellarum componendum. Qui flos seu claustrum virginale, aut bucton seu columna nonnullorum, non plura habet foramina parva, sed unicum tantum satis insigne, illudque non est in extremitate sinus, sed est in extremitate claustri, seu productionis sinui appensæ. Præterea sanguis qui exit in defloratione, corruptione, aut constupratione virginum non à vasis tantum ruptis & apertis insignio-

gnioribus procedit, sed à membranis carneis laceratis & à carunculis diductis & attritis. Vteri sinus quem male collum vocari à quibusdam diximus, latera, seu interior & posterior pars non juncta sunt, sed semper distincta, inestque cavitas insignis etiam in recens natis, per quam humores ab utero virginum præsertim grandiorum & sanguis menstruus foras expurgantur. Operæ precium est quoque audire aut legere quorundam scripta qui virginem non corruptam esse dicunt, si filum ei ab extremo naso ad coronalis futuræ medium & finem sagittalis, per glabellum & frontem mediam extensum, collum ejusdem puellæ intra se comprehendere possit.

---

*Comparatur claustrum virginale oculo
caryophyllato & lilio, ut supra ger-
mini rosæ.*

C A P. VI.

 Vod si quis animo complecti & mente concipere non possit, quo modo virginum integritas earumque defloratio dignoscatur, & quærat quam ob causam vulgo uta-

mur hoc vocabulo vel nomine deflorationis, nec similitudine adducta germinis seu bucti rosæ semiexpansi in utriusque cognitionem devenire potuerit, facile intelliget si vetonicam altilem hortensem majorem seu ocellum caryophyllatum non semifloridum, sed florem omnino explicitum habentem sibi proponat, cujus similitudo valde convenit cum virginis partibus ejus integritatem significantibus. In vetonicæ enim caryophyllatæ seu ocelli caryophylli redolentis floris figura duo considerata veniunt: Primum folia in gyrum disposita (quæ pampæ barbaris & olitoribus vocantur) quorum à germine pediculi virentibus capulis circumsepti, & tanquam in una cauda sunt conjuncti; de quibus postea plura dicentur: alterum est cavitas, oculorum cavitati similis, unde denominationem assumpsit, in cujus medio ejusdem floris foliola & stamina, ut & in oculi cavitare sita sunt cilia, sic in virgine sunt partes externæ pudendæ videlicet, labra, nymphæ & carum particulæ tanquam plura folia majora (quibus foliorum verbis utuntur etiam nebulones in suis lenociniis, fœdis colloquiis & locutionibus) & est productio seu claustrum virginale in fossæ seu pronai medio positum,

tum, quod ocelli floris folia minora refert. Sed floris nomen quia multifariam sumitur, explicare primum oportet latius, seu improprie nimirum & strictius, seu proprie: latius pro omni re quæ cæteras bonitate, pulchritudine aut dignitate antecellit, aut pro omni re quæ sana minimeque corrupta est, in quibus quidem modis virginitas ipsa virginitatisque notæ accipi possunt. Quid enim inter homines laudabilius, pulchrius aut dignius pudica & honesta virgine? Contra vero quid corrupta (etiam præclaris corporis & animi dotibus prædita) turpius, abjectius aut vilius haberi aut excogitari potest? Nihil profecto magis horrendum etiam parentibus lasciva, nihil propinquis detestandum magis contaminata puella: nam de ea nullus bene sperare in posterum audebit, omnes vero contemnere & irridere non verebuntur. Late etiam & improprie adhuc nomen floris sumitur pro quadam tenuissima substantia farinæ volatili simillima, quæ caulibus, præcipue nudis herbarum & stirpium omnium, atque fructibus maturis & intactis insidet, quæ spectantibus iucunditatem præbet, & integritatem significat: hoc etiam modo flos virginibus convenit, & operæ pretium est intactam virginem

nem videre, & cum ea versari. Quid enim modestius, quid venustius, quid denique suavius virgineis sermonibus? Stricte autem & proprie sumitur floris nomen pro plantarum omnium præcipue herbarum pulcherrima parte, quæ tunc producit, panditur & apparet, cum plantæ ad suum vigorem & statum pervenerunt, quod nomen hæc pars retinet, flosque nuncupatur, qui non tantum feminis futuri spem inducit spectantibus: sed etiam ejusdem figurarum atque colorum varietas oblectat, nec non facultas multiplex, quibus differentiis distinguuntur genera & species, mares à fœmellis, nostrates ab exoticis, & hortenses ab incultis. Et quemadmodum nil pulchrius aut suavius flore, fructu aut semine in plantis legitur: sic in virginum corporibus nihil integritate, hymene & ejus flore præsertim illæsis & intactis præstantius habetur aut desideratur: hoc enim prudentiam, castitatem & optimos animi mores significat. Quum igitur floret ocellus caryophyllatus, ejusque floris foliola explicata sunt atque ordine simplici, duplici vel triplici in gyrum disposita, in medio sui cavitatem efficiunt superficiariam, simillimam cavitati faciei hominum adhuc viventium quæ circa
ocu-

oculos conspicitur, quæque Græcis γλῆνη
 appellatur, unde flos iste nomen accepit
 ocelli. Circa autem radices sive pediculos
 ejus dum viget, remanet semper capula.
 Quod si ejus ocelli vel senio vel nimia hu-
 miditate & vi aliqua proprie dicta capula
 laceretur, pediculosque amplius folio-
 rum floris retinere non valeat, ita ut ista
 huc & illuc ferantur: tunc pulchritudo
 quæ in situ dictorum foliorum & singulo-
 rum constructione erat posita, amittitur,
 floremque ruptum atque crepatum detur-
 patumque esse dicimus, nec amplius præ
 manibus habere cupimus, sed projicimus:
 sic etiam virginum claustris & hymenis,
 aut floris nuncupati membranis laceratis
 carunculæ retrahuntur ab invicem & di-
 ducuntur, tuncque virgines deturpantur,
 deflorantur, & male audiunt, ac proinde è
 consortio aliarum virginum (nisi nupse-
 rint) ejiciuntur. Quæ defloratio seu pen-
 dulæ productionis dilaceratio ab illata vi
 & violentia à Chirurgis animadvertitur,
 judicaturque facile maxime ab iis qui me-
 diocriter versati sunt in hysterotomia.
 Præterea virginitatem florem nuncupari,
 aut saltem flori comparari debere, maxi-
 me lilii, dicebat vir doctus Renatus Be-
 roaldus, summus œconomicus, planta-
 rum

rum studiosissimus, mihiq̃ue amicissimus. Nam lilii flos suo niveo candore humilitatem & benignitatem significat, visum oblectat, animum exhilarat atque reficit si tantummodo respiciatur. At vero si tangatur atque manibus pedibusque teratur, foetet, nauseamque parit: sic puellæ quamdiu virgines sunt & prudentes, semper aliquid benigni & propemodum divini præ se ferunt & spirant: At vero illæ frequentiore virorum consuetudine si utantur, plurimum gratiæ & venustatis deponunt. Quod si earum virginitas tangatur, integritasque lædatur, ita ut de his aliquid detrahatur, singulorum aures & nares inde offenduntur, & præ corruptionis foetore torpescunt atque inficiuntur. Hujusmodi autem mulieres ex virginibus factæ quemlibet in posterum admittere absque dolore possunt, quem, antequam claustrum virginale disrumperetur, non nisi cum labore & dolore tolerabant. Certissimum enim est omnes virgines, quamvis ætatem nubilem attigerint, coitumque exoptaverint, primos congressus habere difficiles: & dolores pati alias aliis majores, propter membranarum lacerationem, atque sinus & ejus orificii angustorum necessariam dilatationem, quæ fiunt in primis

mis conflictibus venereis, nisi menstrua eo temporis momento fluant, duobusque, tribus quatuorve diebus ante fluxerint. In his enim nulla est fere penis intro mittendi viris & amittendi virginibus difficultas, propter partium præhumidarum relaxationem atque lubricitatem, ita ut membranæ carnosæ carunculis interpositæ minimo cum negotio, & nullo fere dolore dilatentur, cedantque subeunti mentulæ potius quam lacerentur. Vnde quidam nuptarum suarum alioquin castissimarum puellarum suspectam habuerunt virginitatem, ad cuius contextus probationem, *historias* hîc *duas* vere comicas subungere atque conscribere placet, quarum prima talis est. Nobilis quidam Iurisperitissimus domisellam sexdecim annos natam virginem castissimam in uxorem duxerat, quæ nuptiarum tempore & die menses patiebatur, passa que fuerat tribus ante, ut postea duobus adhuc diebus continuis ei fluxerint. Is autem floris ignarus, cum præ cupiditate æstua- ret libidinis satiandæ & nuptam arderet, vespere facto, quam primum in thoro cum ea dormiturus decubuit. Verum sopori minus quam Veneri uterque addictus, statim suam nobilis aggressus est, quam pri-

primo insultu & vix salutato hymene
 compressit, subiitque facile, hinc maritus
 tristis effectus, suspectam uxoris alioquin
 pudicæ habuit castitatem. Mane autem
 summo venit socrus genero dicens se ad-
 modum ægre tulisse tota nocte quod su-
 periori die non eum monuerit, suæ filiæ
 ante tres dies menstrua abunde fluxisse,
 fluereque adhuc. Quod cum fit, dixit illa,
 abstinere viros ab huiusmodi virginum &
 mulierum consortio toto purgationis tem-
 pore, ut honestum, sic iisdem uti sordi-
 dum, atque legibus divinis, naturalibus
 & humanis vetitum atque prohibitum est,
 propter multa quæ inde sequuntur incom-
 moda. Quare mi fili, inquit illa, quum filia
 mea, nunc, ut opinor, tua uxor nondum
 munda sit, & plane purgata, si mihi credas,
 solus ad aliquot dies dormies, aut saltem
 ab ea abstinebis. Quibus verbis libenter
 annuit recenter uxoratus; dissimulans
 etiam si mœrore & tristitia confectus pro-
 pter multas concurrentes opiniones quæ
 illius animum exangebant, agitabantque.
 Modo enim de relinquenda uxore tacitus
 cogitabat, modo de lite movenda apud
 summos iudices pro dissolutione matri-
 monii, facilius sua opinione & iudicio
 consummati, existimans fortasse tantis de-
 liciis

liciis nefas esse absque labore frui, ut poë-
 ta comicus ait, sicque perplexus quasdam
 probationes vel nugas potius investigare
 contendebat, quibus id ipsum exequi pos-
 set, infinita denique alia deliramenta quæ
 occurrebant, in utramque partem apud se
 differebat. In his autem dum versaretur
 dubius, tres elapsi sunt dies & totidem
 noctes absque consolatione ulla, etiamsi
 rem totam negotiumque suum aperuif-
 set integre medico physico, amico suo, qui
 (ni fallor) medicus aliquam corporis li-
 bentius, quam tanti affectus animi cura-
 tionem suscepisset. Interea purgatio do-
 misellæ absolvitur; ipsaque nullius culpæ
 sibi conscia, & tantæ mariti mœstitiæ
 ignara lætatur, speratque brevi tempore
 bene sibi futurum, & proinde fotum ad
 munditiem pro more parandum sibi cu-
 rat atque admovet. His peractis elapsisque
 statis diebus, socrus prudentissima gene-
 rum monuit ei licitum esse quando vellet
 cum uxore dormire, & tuto proli indulge-
 re; jacuerunt unà, sed perperam prima ac
 altera nocte rem habere conati sunt, unde
 utrique conjugii gravius quam antea ma-
 lum accidit. Sed tertio die tandem voti
 compotes facti, lætati sunt, quiete & amice
 in hunc usque diem vixerunt, prolemque
 habue-

habuerunt foecundissimam. Quamobrem nobilis Iurisperitissimus, ejusque amici quidam mirabantur, quibus ipse veram & integram historiam sæpe, serio & jucunde narrare solebat. *Altera historia est*, mercatoris cujusdam nomine Bigami à nobis vocati, quia pro secunda vice matrimonium contraxerat cum virgine eusarca ejus vicina, duos & viginti annos nata. Horum autem nuptiæ factæ sunt, cubuerunt simul fluentibus adhuc menstruis purgationibus, rem semel habuerunt, sed ita facile, liberaliter & opportune egerunt, ut ex virgine facta sit mulier, quæ eodem temporis momento concepit, gravidaque ipsa fuit. Postridie vero nuptiarum Bigamus mane summo surrexit, atque ad merces emendas cum suis sociis rura satis longinqua petiit, nec reversus est ante vigesimum diem. Is dum ruri esset, rerumque suarum satageret, in memoriam sæpius revocabat facilem quem habuerat unicum cum uxore nova congressum, nec omnino suspicione castitatis ejusdem vacabat, quamvis hac de re conqueri unquam non decrevisset: siquidem à longo tempore uxoris amantissimæ & parentum ejus famam audiverat, agnoveratque optimam. Reversus vero domum

Big-

Bigamus & uxor dormierunt simul, sed rem habere tentarunt frustra ista prima vice, propter angustius multo redditum quam antea sinus pudoris orificium, post fluxionem menstruorum & partium pudendarum exsiccationem. Qui propterea mirari non desinit, contra, plurimum torquetur, & apud amicum quendam conqueritur, dicens se facilius cum uxore dum virgo esset, difficilius vero cum eadem gravida convenisse. Signa enim graviditatis apparebant inappetentia ciborum nempe, nausea perpetua, decolor facies, membrorum lassitudo & alia. Verum Bigamus mercator & non philosophus erat, nesciebatque istas partes sicut & alia corpora membranosa quæ humectantur plurimum dilatari & extendi posse, & cum exsiccantur, constrictiores & angustiores fieri. Quare virgo corruptam & corrupta ei virginem referebat. Nec mirum hoc cuiquam videri debet: etenim virgines quæ semel tantum aut bis coierunt, idque fluentibus menstruis, verius dilatationem solam, eamque parvam quam lacerationem simul ullam passæ fuerunt. Quod utrumque vitium etsi accidisset, reparatur tamen facile atque cito curatur: cessatis namque menstruis, ut sicciora illis mulie-

lieribus pudenda redduntur, & proinde
 constrictiora & angustiora: sic Venere ab
 iis quæ corruptæ fuerunt atque semel aut
 bis tantum coierunt, longe valere iussa,
 quia accedit quies partium, si earum quæ-
 dam ab invicem recenter solutæ parum
 dissideant, eadem procul dubio reuniun-
 tur, & integritati pristinæ restituuntur, ita
 ut gravida esse possit, cui etiam virginita-
 tis notæ iterum appareant. Ista autem quæ
 diximus de his quæ menstrua patiebantur
 dum defloratæ fuerunt, de aliis quoque di-
 cere possumus: idem enim his atque illis
 accidere potest, dummodo à Venere &
 coitu abstineant. Matres ergo aliæque mu-
 lieres quæ puellarum earumque famæ &
 honoris curam habent, videant caveant-
 que ne dum matrimonio eas conjungunt,
 integritatis suspectas reddant maritis, nisi
 prius de earum purgationibus si patian-
 tur, præmoneant. Patiuntur autem sæpius
 dum nubunt virgines præsertim maturæ
 viro, bene habitæ, & singulis mensibus ex-
 purgari solitæ, quia tunc lætantur pluri-
 mum, ambulant, saltant, & denique totum
 corpus magis quam antea exercent atque
 movent, animumque exhilarant, unde
 menses accelerantur, diutiusq; perdurant.
 Satis ergo superque virginitatem quæ filia-
 rum

rum propria est, ejusque notas & signa ex orificii sinus pudoris, & ex ejus naturali constructione persecuti sumus, demonstravimusque his violatis, quomodo ex virginibus corruptæ fiant, quas in posterum mulieres semper quotiescumque earum mentionem faciemus, appellabimus.

De signis quæ mulieribus fœtis conveniunt.

C A P. VII.

Iximus antea quid mulieribus sit peculiare, quibusque signis dignosci queant, si addiderimus veluti pro corollario, quod mulieres habent pudendorum labra levigatiora seu depressiora & pilos eorum ex cute erumpentes crispas magis quam virgines, nisi equitare sæpius domifellarum Italicarum & Gallicarum more assueverint.
 * Atque etiam eæ quæ pepererunt, cutim ligamentosam in parte postica orificii sinus pudoris sitam, habent multo laxiorem, quæ cutis laxitas quia semper fœtis

* Robertus errorum popul. lib. 6. cap. 4.

foetis iisque solis adest, nisi prolabatur uterus, foeturæ signum unicum & univocum esto: cui cutis epigastrii rugositas adjicitur, quamvis quibusdam illa non accidat. Plures enim videntur mulieres quæ multoties pepererunt quibus tamen ventris cutis rugosa non est, ut iis quæ parvos, quamvis maturos foetus ediderunt, ut sunt obesulæ, aut paucos, ut viragines consueverunt, quia in illis cutis facile, & in his raro distenditur, unde vis nulla infertur ut rugæ posthac consequantur. Sunt etiam quædam aliæ quæ collo & humeris appenso sublevaculo sive subligaculo ex canina pelle aut tela linea constructo, thoraci lumbis, quo præcincto sic concinne ventrem tumidum sustinent, ut nullæ aut paucæ rugæ post partum appareant. Contra vero sunt quædam mulieres quæ nunquam pepererunt, immo etiam virgines, viri, adolescentes & pueri qui hydrope laboraverunt, deinde sanati sunt, quibus adeo venter distentus fuit ab aqua in ejusdem capacitæ contenta, ut cuti vis illata fuerit: quibus naturæ beneficio & artis operibus exhausta & evacuata adjutis eadem contrahitur, in eaque rugæ quædam aliquando apparent: unde colligimus ventris rugas constituere signum æquivocum tantum.

tum. *Recent*er autem *puerperæ* signis & symptomatibus dignoscuntur, nimirum lacte in mammis turgidulis contento, dilatatione insigni & tumefactione cedematosa partium pudendarum, lochiorum & aliquando lactis per uterum expurgatione aut cum urinæ mictione, necnon ossium pubis ab invicem distractione. Quæ quidē distractio etiamsi in omnibus non tantum mulieribus pariendo, sed etiam brutis animantibus foetulos emittendo ut plurimum fiat, tamen hujus sæculi philosophis & medicis non est in confesso: unde detrimentum omni animantium generi non minimum adfertur, ut postea videbitur. Ista sunt quæ naturalem & foelicem partum subsequuntur symptomata, quæque eadem sunt foetæ mulieris signa vulgaria.

De quibusdam quæ non raro accidere mulieribus puerperis solent in difficili partu.

C A P. VIII.

SVnt & alia signa simul & symptomata, quæ partum recentem demonstrant extraordinaria & insueta, cæteris multo majora & periculosiora, partuique difficili succeden-

dentia, qualia sunt matricis totius inflammatio, gangræna, corruptio & putrefactio, & eiusdem casus; ut uxori cuiusdam ludimagistri vicini & amici nostri accidit, quæ tamen supervixit per tres annos, sed misere. Siquidem una cum matrice, postica vesicæ substantia quæ ei incumbibat etiam corrupta fuit ad ureterum fere implantationem & eorum ingressum in cavitatem ipsius vesicæ, unde guttatim urina per ulcus vesicæ in corpus externum intestini recti effundebatur: deinde foras distillabat per locum in quo erat sedes uteri aut saltem vaginæ ejusdem antequam in putredinem abiisset. Cui urinæ stillicidio alia duo supervenere symptomata: alterum fuit ossium pubis tanta strictura & constrictio natura vacuum abhorrente, ut ne minimi digiti extremum non nisi vix immitti potuisset in locum unde sinus pudoris & totus uterus per putredinem abierat. Alterum, exulceratio partium infernarum seu pudendarum una cum urinæ salis, aut tartari aut fæcis admodum incrassatæ circa pilorum radices concretionem & adhæsiōem. Minora sunt, sed tamen calamitosa quæ sequuntur, nempe ruptio seu laceratio veri uteri colli, aut sinus pudoris antice cum postica vesicæ parte:

te: unde fit ulcus tandem callosum per quod urina in vesicam à renibus per ureteres delapsa, contineri non potest, sed statim effluit per dictam lacerationem posticam vesicæ in sinum pudoris, deinde foras. Quod tunc deprehendes facile, si stylum argenteum aut alium per vesicæ collum in ejus cavitatem immiseris, & digitum indicem aut stylum alterum in sinum pudoris introduxeris: efficies enim ut duo corpora immissa concurrant atque (ut inquit Chirurghi) nudatim seu immediate sese tangant, quod ex strepitu aut saltem ipso contactu deprehendes. Alias vero postice finditur sinus pudoris aut verum uteri collum, & cum eis rectum intestinum, & tunc per eundem sinum stercus è recto intestino educitur, quam utramque lacerationem & membranosorum corporum ruptionem posticam nimirum & anticam vidimus, sed sæpius anticam. Sed, an exulcerationes, lacerationes & ruptiones istæ accidant nimia distensione à puero exeunte facta, aut ab obstetrice partes prædictas digitis & unguibus lacerante, an ab utroque, in posterum disputabitur, concludeturque tanti mali tres posse esse causas, unam matris, alteram foetus, tertiam obstetricis.

*De sinu pudoris, secunda uteri parte, qui
male à pluribus collum appellatur.*

C A P. IX.

Vantum ad alteram uteri partem attinet, dicimus merito sinum pudoris vocari quod habeat cavitationem profundam & latam, os vero multo angustius: & eorum opinionem miramur, qui totam rimam amplissimam sinum muliebre vocarunt, quum sinus nomen ei nullo modo conveniat. Cæterum tanquam vagina quædam est in quam inditur penis virilis, quæ naviculæ cujusdam formam habet, unde pronam prædictæ rimæ pars posterior & cutis quæ eidem sinui aut naviculæ præest, à nobis appellatur, necnon fossa, quia tanquam vallis est monticulis undique cincta. Nihil autem in virginibus peculiare habet sinus pudoris, præterquam quod in iis angustior est quam in mulieribus, quia nihil est unquam ejus cavitationem ingressum aut ab ea egressum solidi & crassi quod dilatare potuisset: sed menses tantum aut humores qui expurgati fuerunt omnes liquidi,

di, qui quidem irrigare aut humectare, non autem dilatare aut vim aliquam illi inferre possunt. Cavum autem esse sinum pudoris à prima conformatione insigniter in bene conformatis puellulis est verissimum, quod in plurimis recens natis & subinde mortuis à nobis parentum rogatu sectis observavimus, in quarum prædictum pudoris suum, digitum indicem, & in claustrum virginale minimum seu auricularem immisimus, nec obstaculum à membrana aut vasis ullum in medio sitis, ut nonnulli volunt, invenimus, nec secto in longum sinu quidquam quod obstare posset vidimus, aut sensimus. Hic sinus membranofus, nervosus & ubique rugosus est, magis autem in ingressu quam in medio aut fundo antice vesicam versus, quam postice ad rectum intestinum: est enim inter utrumque situs. Quod natura effecit ad majorem amantium voluptatem, sed adversim non aversim concubantium: nam in antica & superna balani parte deorsum penis versus non modo asperitatem, sed fere circularem prominentiam seu projecturam ipsa posuit, qua blandus fit attritus, & inde titillatio major quam si aversim pecudum more concumberent. Vnde colligere est unicum esse na-

turalem hominibus gratum & prolificum
 coëundi modum, in quo viri & foeminæ
 mutuus fit amplexus & partium genita-
 lium copula aptior, titillatio major, semi-
 nis virilis injectio directior in cervicem &
 uteri cavum, ejusque attractio, retentio at-
 que conceptio tutior, propter mulieris fi-
 tum, & uteri ac ejusdem partium motum,
 aptiores. Hæc enim pars in coitu movetur
 nunc sursum, nunc deorsum, alias dilatan-
 do se aut constringendo, aut etiam subsal-
 tando; sursum, ut longiori mentulæ cæ-
 dat; deorsum, ut eidem breviori occurrat
 & semini, substantia & rugis sinus atque
 uteri, ut ligamenti obsequentibus. Quare
 non inepte sed jocosè à quodam diceba-
 tur, omnes viros cum omnibus foeminis,
 & omnes foeminas cum omnibus viris
 convenire posse, si cætera consentiant. Si-
 quidem iste sinus fit in coitu quantum vo-
 es brevis aut longus, digito tamen im-
 misso indice, aut commodius pollice ejus
 fundum attingi potest, atque veri colli
 principium, quod vulgo orificium interius
 uteri vocatur, atque tractari, durumne sit
 & scirrhum, clausum vel apertum magis
 quam decet, rectum vel in aliquam par-
 tem contortum, delapsum vel sursum re-
 tractum, exulceratum vel non exulcera-
 tum.

tum. De latitudine & amplitudine vero non sic res se habet, semper enim est capacissimus pudoris sinus, ita ut non mirum sit quomodo adeo crassa quæ immittuntur pessaria aut alia corpora continere possit absque recti intestini & vesicæ nocua compressione: cui sæcum egestio tarda & difficilis, atque urinæ frequens mictio succederent, nisi amplior multo & vastior esset ventris imi interna capacitas in mulieribus quam in viris.

Sequuntur tria problemata parthenica.

Suntne pudenda puellarum aliquando ut masculorum male conformata, & si sint, Chirurgiæ emendari possunt?

PRIMUM PROBLEMA.

N conformatione corporis cujuscunque individui naturam ludere aliquando nemo dubitat, ita ut ex infinitis ejusdem speciei & sexus animalibus vix aut nunquam

duo similia reperias : quæ varietas tanta non in delineationibus tantum & figuris, sed & in animi moribus etiam posita maxime à temperamento pendet. In partibus singulorum construendis eadem quoque sæpe aberrat propter defectum aut excessum materiæ, aut propter ejusdem in aliquam partem & locum, ubi non opus erat, translationem : unde vitium duabus partibus accidit, uni in defectu, in excessu alteri. Id ipsum autem hominibus frequentius quam cæteris animantibus fieri solet propter intempestivam Venerem, maxime vero circa renes & genitalia utriusque sexus. Videre enim sæpe contingit in uno & eodem subjecto plures venas emulgentes & arterias ad alterum renem aut ad utrumque ferri : plures quoque spermaticas quas à truncis venæ cavæ & arteriæ magnæ descendentes, aut ab emulgentibus præter solitum vario modo exortas & diductas. Renes ipsi etiam variant : aut enim majores sunt solito aut minores, aut unus tantum est maximus, aut quatuor parvi : sæpius vero duo mediocres, quorum alter, nimirum sinister, frequentius deficit quam dexter, aut statim à conformatione siccescit, inutilis fit & iners. Quod in duobus sectis cadaveribus in his novissime
ela-

elapsis annis observavimus: primum fuit domifellæ de Raco, præsentē D. Miloto doctore Medico celeberrimo; alterum vero dominæ Veron, quæ ambæ concives & vicinæ nostræ fuerunt. In utroque enim cadavere sinister ren excarnis penitus erat, & ejus vasa apparebant contracta & exsiccata, aliquid adipis in ambitu habentia: magnitudinem & figuram minoris fabæ non excedebat aut hujus loci glandulæ, quæ divisioni nervi costalis per totum mesenterium majori sui parte distributi apponitur. Genitales quoque variant partes, ut est prius dictum, virorum nimirum in numero & origine, præsertim vasa: testes quoque in situ, numero, duritie & molli-tie, sunt enim sæpe laxiores aut constri-ctiores, aut molliores, & aliquando non descendunt in scrotum: sed in inguinibus manent, & aliquando, sed raro admodum, tres in scroto testes reperiuntur. Veruntamen quod pro tertio sæpe judicatum est, tandem nascentis hydrocles initium esse comperimus. Sed frequentius in pudendorum conformatione natura ipsa ludit & aberrat: alii enim longum penem, alii brevem, tenuem alii aut crassum, præsertim in extremo jumentorum more habent; alii phymosi aut paraphymosi laborant,

ut aliis ligamentum balani adeo breve est atque crassum, ut virga omnino in arcum trahatur, dum natura eam erigere contendit. In aliis urethra glandem non attingit, & in quibusdam penis nullo modo perforatus est, contra vero in aliis perforatum, & tanquam in duas partes divisum est scrotum circa exortum penis, ubi nempe terminatur collum vesicæ: ideoque penis brevis admodum totus ibi latitat tanquam inter duo labra pudendi muliebris ac si Clitoris tantum esset. Quod facile rudioribus imposuit hujusmodi pueros seu masculos esse, aut femellas, aut hermaphroditos. In femellis quoque multa deficiunt; aliquando enim parum aut nullo modo is est perforatus sinus pudoris, nec cavitas ulla inest, aut orificium solum parum est apertum: quia carunculæ aut membranæ carnosæ quæ istud componunt sunt in extremo unite aut ab invicem parum dissitæ, aut fossa exterius sita non apparet, sed ligamentum cutaneum & labra pudendi duo inferne continua sunt, aut Nymphæ cohærent inter se. Clitoris aliquando quoque producitur magis quam decet, ita ut mulierculæ credant infantem masculum esse potius quam femellam. Ex quibus malis conformationibus quamplurimis, paucae qui-

quidem in masculis & pauciores in femellis Chirurgia emendari possunt. Attamen tuto & facile quædam ad naturalem habitum reducuntur, præsertim cum sinus quidem cavus est, & apertione tantum externa indiget; quod appressis digitis iudicatur, aut etiam quando tumor cum dolore & tensione à mensibus retentis & collectis fit & in cavitate uteri, collo ejusdem, sinu pudoris & locis circumjacentibus percipitur: aut cum dilatare orificium tantum angustius oportet, aut nymphas & labra continua solvere, aut ligamentum cutaneum novacula scindere & relaxare, subducto prius baculo ligneo, stylo ferreo aut argenteo stillicidii more excavato, aut forficibus, immisso altero convenienti, id est, fere rotundo cultello seu brachio. At vero quibus orificium sinus pudoris est valde carnosum & crassum, parietesque ejusdem sinus sese contingunt cohærentque, iis Chirurgia nihil aut parum proficitur: siquidem dicti parietes vix deduci possunt & cavitas fieri apta nequit, neque facta conservari, immo iterum inducta cicatrice dura adeo constringuntur, ut penem intromitti, difficiliusque foetum emitti sinat. Verum si immisso digito, aut speculo tenui, aut quovis instrumento

alio interius orificium veri colli uteri deprehenderis, & tamen angustiores sinum pudoris totum vel quibusdam in locis annulatum compositum & corrugatum judicaveris, facta scarificatione utrinque satis profunda, aut incisione levi convenienti instrumento ad justam dilatationem & consuetam amplitudinem revocabis, ad cujus conservationem opera & labore opus est, & fessulis admotis seu subductis donec cicatrix inducta fuerit, ut nuperrime factum fuisse nobilissimæ mulieri ab expertissimis Chirurgis collegis nostris accepimus.

An sexus fiat mutatio, seu filia in filium conversio.

PROBLEMA SECUNDUM.

Eorum opinionem mirari non desino, qui femellas mutari posse in masculos contendunt, quum nulla sit ratio aut argumentum satis validum quibus id probari possit, præsertim in hominibus. Etenim sunt utriusque sexus partes genitales adeo inter se dissimiles in substantia, magisque in

in compositione, situ, figura, actione & usu, ut dissimilius quicquam vix reperiri possit, & quanto magis inter se similes sunt cæteræ omnes totius reliqui corporis partes (exceptis mammis, quæ quamvis primario à natura datæ sint ad cordis & ejusdem caloris & partium thoracicarum munimentum & conservationem, tamen in mulieribus sunt tumidiores propter usum quem secundo habent) tanto minus genitales partes unius sexus cum alterius partibus conveniunt, si conferantur, maxime vero earum usus propter quem solum & nunquam propter seipsas singulæ partes corporis expetuntur. * Sunt igitur utrique sexui partes generationi dicatæ, verum in coitu mulieres materiam, viri vero formam ad embrionem & puerum conficiendum naturæ ministrant. Coitus ergo necessarius est ut id fiat, sed coeundi appetitus longe diversus est: nam mares Venerem appetunt ut depleantur, semenque suum extra se tanquam in alium locum ceu agrum ejiciant, foeminae vero contra ut impleantur: utrumque enim semen virile & proprium recipiunt & quandoque concipiunt. Quamobrem omnes saltem majores uteri partes cavæ sunt ad colem

ex-

* Gal. de usu part. lib. 17. cap. 2.

excipiendum aliæ, aliæ vero ad semen prole-
lectandum, concipiendum & foetum con-
tinendum. At vero masculi contra geni-
talibus partibus præditi sunt porosis tan-
tum & fere solidis, duriusculis & rotundis
omnibus excepto pene qui meatum ha-
bet, quo quidem natura abutitur ad se-
men deducendum in uteri aut vicini alicu-
jus loci capacitatem, à qua postmodum
sæpius dictum virile semen injectum ef-
fluit. Quod autem penis habeat longitudi-
nem & cavitatem omnes norunt, verum
hanc potius ad lotium emittendum, & il-
lam solum ad agriculturam & seminis de-
ductionem pauci notarunt. Præterea mu-
lieres genitales habent partes in imo ven-
tre sitas & reconditas, renumque regioni
per vasa & ligamenta membranosa alliga-
tas, quæ propterea descendere non pos-
sunt, multoque minus absque relaxatione
magna propendere, unde dolor, exulcera-
tio & humorum fluxio fierent: quomodo
igitur ex mulierum genitalibus partibus
viriles fiant non video, quibus tamen so-
lis saltem in hominibus & quadrupedibus
sexuum fit distinctio. Sed unde error
iste tamdiu perseveraverit, perseveretque
adhuc ut credatur filiarum in filios con-
versionem fieri, quid sentiam libenter
enar-

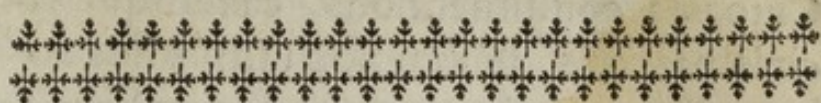

enarrabo; dicamque obstetrices quasdam, & post eas plures mulierculas quæ parturientibus adesse solent deceptas duplici modo fuisse olim, ut nunc quoque decipiuntur, existimantes primo ex infantibus quibusdam recenter in lucem editis, qui cum filii essent, filias tamen fuisse; & secundo ex iisdem filiabus filios evasisse. Quod unico exemplo & recenti historia facile fieri posse, ut sic hallucinentur mulierculæ, ostendetur. Sed primum eorum meminisse oportet, quæ superiori capite ceu problemata à nobis scripta sunt: Naturam videlicet in corporibus hominum fabricandis non raro aberrare, ne dicam ludere; maxime vero circa partes genitales utriusque sexus hominum. Ad *historiam* igitur festinat narratio. Lutetiæ circiter annum millesimum quingentesimum septuagesimum septimum in vico sancti Dionysii mulier quædam noctu peperit filium, qui festinanter propter virium imbecillitatem baptizatus fuit pro filia quæ Ioanna vocata est, quam paucis post diebus pro masculo & filio mater primo, deinde alii viri & mulieres agnoverunt, non sine magna omnium admiratione & applausu, Ioannemque ex tempore puerum appellaverunt. Erroris causa fuit, mala
con-

conformatio partium genitalium, penis videlicet brevioris & penitius tanquam in superna parte rimæ maximæ reconditi, Clitoris more inter duo labra & nymphas pudendi foeminei latitare soliti, quæ partes in hoc puero apprimè effictæ erant propter constrictiorem *prés* istam, quæ per medium scrotum inter duos testes excurrit, à radice penis incipiens inferne & ad perinæi locum & anum usque extenditur, unde latera duo scroti eminebant tanquam labra pudendi muliebris in quorum medio rima quoque erat. Vides quomodo pueri duplici mala conformatione istarum partium, prædictæ mulieres, fuerint deceptæ, aliosque deceperint quamplurimos, inter quos Parochus seu pastor ipse fuit. Pare *historiam* audiui sæpe à D. & Magistro Francisco Nodeo Chirurgo doctissimo collega nostro, cui sæpius ultro narranti fidem adhibui propter viri auctoritatem & novitatem rei, quæ oculatissimis quibusque, sed incautis hominibus errandi occasionem præbere potuerit, quum una ex parte defectus materiæ, & ex altera excessus à natura fuerint commissi, in pueri partium genitalium exteriorum seu pudendorum conformatione naturali.

An virgines corrumpantur absque consortio viri?

PROBLEMA TERTIUM.

A Causa antecedente sola aliquando fit tanta humorum fluxio in uterum ejusque ligamenta; ut earundem sequatur partium relaxatio, cui si aliquando procatartica causa accedat, ut clamor, vociferatio, exsufflatio, alvi cum conatu dejectio, difficilis mictio, tussis, omnis denique alvi compressio & labor, in ponderibus ferendis, gravioribus trahendis, pellendis aut sublevandis deorsum facile intestina & uterus propelluntur: tuncque sinus pudoris compressus & inverti coactus claustro virginali graviter incubat, ejusque ruinam minatur & adfert, in quo solo virginitatis notæ observantur. Cum ergo prædictum claustrum virginale ab omnibus quæ suprapositæ sunt partibus sic comprimitur, vimque maximam patitur, nec inferius descendere potest propter firmam cohærentiam & alligationem quam habet cum collo vesicæ, recto intestino, ligamentis
Cli-

Clitorida constituentibus, cæterisque vicinis partibus, sensim non tamen sine dolore dilatetur ejus orificium necesse est, atque membranæ quæ carunculis interjectæ sunt lacerentur. In his vero virginibus quæ digitum aut aliud quippiam præter penem in sinum pudoris ad voluptatem immittunt, non res sic se habet: Etenim claustrum virginale iis non rumpitur, siquidem dolorem ullum sentire nolunt dum per se voluptuantur. Quod cum factum est, sinus pudoris inversus & dilatatus delabitur foras, propendetque inter virginis femora, figuram atque situm mentulæ virilis, vel potius intestini alicujus præ se ferens, nec non crassitiem ovi saltem gallinacei, & longitudinem trium quatuor aut quinque digitorum habens. Ista inversio sinus pudoris quæ vulgo uteri prolapsus appellatur, est ejusmodi, ut interea dicti sinus pars fiat externa, & superna inferne conspiciatur. Cum autem ista supervenerunt omnia, virginitatis notæ penitus tolluntur delenturque, nec amplius differentia ulla est quantum ad sensum visus & tactus attinet, inter tales virgines & mulieres à viris corruptas, quæ plures maturos eosque magnos in lucem emisserunt pueros, etiamsi prædictarum

vir-

virginum uterus, ejusq; sinus in locum pristinum reducatur. Quod in duabus similiter affectis castissimis virginibus animadvertimus, nec cuiquam mirum videri debet, si claustrum virginale hoc pacto dilatetur, ejus membranæ lacerentur, deleganturque ad uteri ejusque sinus inversi foras prolapsum, quum idipsum fiat propter penis multo tenuioris in prædicti sinus capacitatem, ingressum, atque etiam quum claustri orificium naturaliter sit satis apertum. Præterea si comparetur claustrum illud virginale cum productione naturali peritonæi nullo modo cava & valide constricta; quæ nihilominus tamen in pluribus cujuscunque generis aut nationis, ætatis, sexus atque vocationis fuerint, sæpe dilatatur, & cum ea simul nova produci-
tur ab interna dicti peritonæi parte; per quam utramque intestinum aliquod (sæpius tamen Ileon) ad testem usque descendit. Prædicti autem humores initio hujus assertionis commemorati, ut varii sunt, & multiplices, sic varius eorum fluxus & effectus foeminis accidit cujuscunque ætatis fuerint, conditionis aut regionis: otiosis tamen magis familiares sunt, & divitibus quam pauperibus & operariis. Puellæ enim & valde juvenes ætatis videlicet

licet quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecimve annorum non raro huiusmodi humorum fluxu continuo infestantur, magisque grandiores natu absque ullo præcedente aut subsequente mensium profluvio, vel contra: necnon mulieres, quibus cessato menstruali profluvio, & gravidis, quæ eodem penitus carent, perpetuo fluunt aquei, tenues & frigidissimi humores, alias crassiores, subcrocei & acres pudenda fere ubique exulcerantes. Vnde gonorrhœæ fœdæ suspicio & ulceris à contactu impuro contracti, inducitur, & inde lites moveri plures vidimus, coram iudicibus puellarum famulos aut vicinos aliquos accusantibus violenta constupratione. Alias vero quæ erant maturæ viro, corruptas fuisse voluntarie & consentientes dicebant parentes, quas proinde non modo iurgiis & clamoribus, sed & verberibus afficiebant. Nuptas quoque vidimus quæ in maritos assurgebant, & contra, nam mariti suas uxores accusabant. Quas omnes querelas composuimus sæpe asserentes & ostendentes puellis reliquisque omnibus, cujuscunque ætatis fuerint, fœminis accidere posse, ut non à contagione aut vixulentia quadam ex-

externa tanta profluvia & ulcera promanarint, sed à parva universi corporis humorum per uterum sese expurgantium scaturigine & colluvie. Vnum superest nobis dicendum, quod sæpius vidimus in dissectis cadaveribus puellarum seu virginum & aliarum mulierum profluvio uteri albo dum viverent laborantium, quæ ob aliquem morbum alium gravem extinctæ fuerant. In utero enim earum humorem limpidissimum invenimus, qui è cavitate ejusdem guttatim stillabat per verum collum in sinum pudoris, in quo candorem tantum acquirerebat, ut cretam aut calcem dissolutam in aqua dixisses, & ejusdem mixtionis crassitiem quoque in aliis majores, & in quibusdam aliis minores. An vero id fiat, id est, ista albedo & inspissatio humoris antea tenuis & limpidissimi, acquiratur coctione aliqua, vel aëris externi appulsu frigidi potius, ut videtur, aliis judicandum proponimus. Advertendum quoque est humorem aqueum prædictum expurgari sæpe per uteri sinum in virginibus & in quibusdam defloratis gravidis & non gravidis: unde colligere est non semper per venas, quæ ad uteri corpus feruntur, hiantque quando opus est suis osculis

lis, in ejus cavo prædictum humorem derivari: sed etiam per eas delabi quæ ad infernum finem veri colli uteri desinunt, & præsertim in gravidis, in quibus exacte clausus est uterus.

Problematum finis.

Tabula. f. 95. 96.

Virginum atque mulierum partes pudendæ

Communes

Pubes.

Labra 2.

Productio

Nymph.

Rima an

qua a

Liga

neum.

O

Pe

CI

&
a-
m
ro

a-
ri-
a-
n-
in
m
er
a-
is.
n-

plis ostendemus

et doctorum virorum

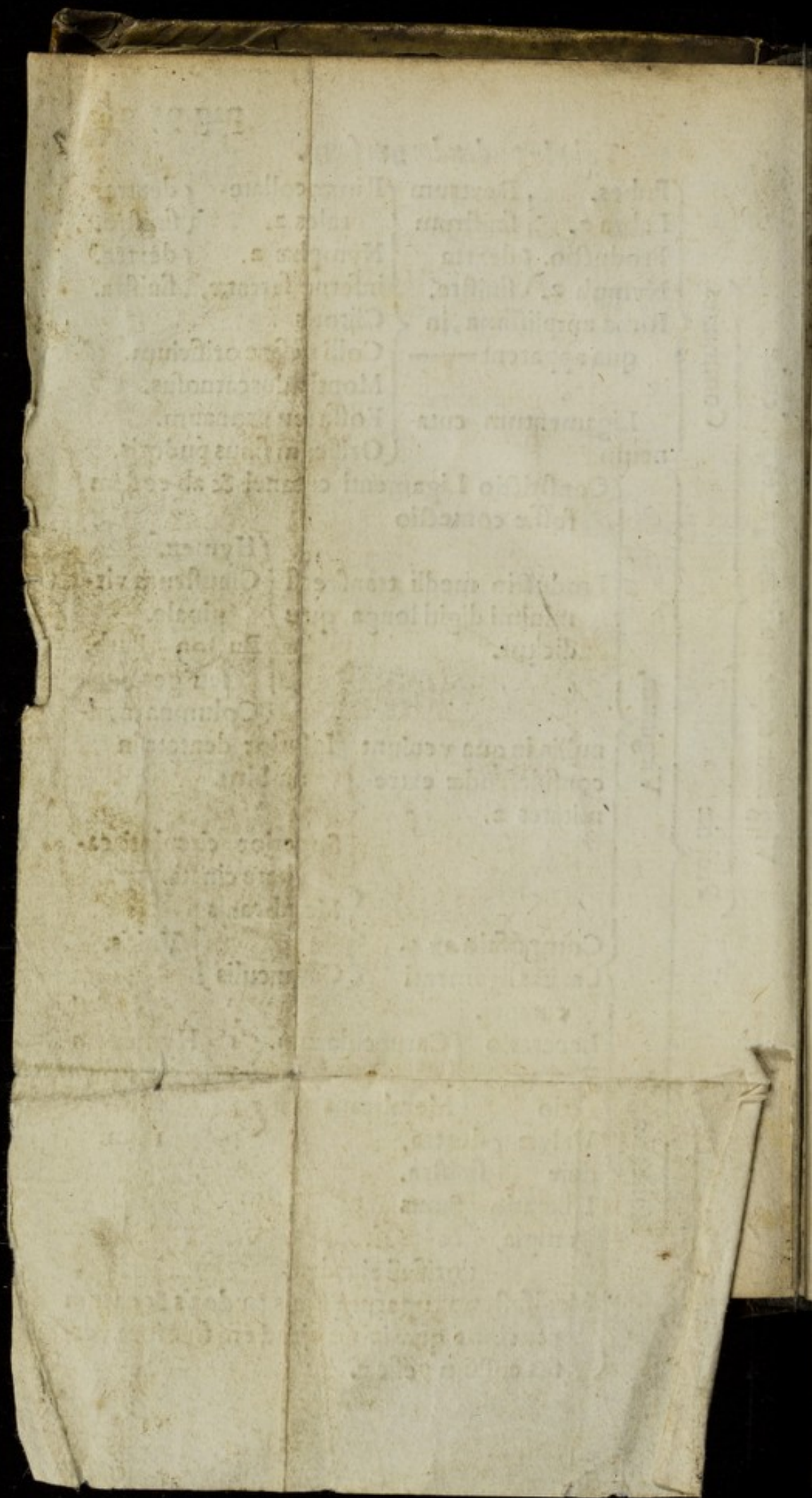
ad-

Tabula pudendorum fœm.

Virginum atque mulierum partes pudendæ	Communes	{	Pubes.	Dextrum	Rimæ collate-	{	dextra.		
			Labra 2.	sinistrum	rales 2.	{	sinistra.		
			Productio.	dextra	Nymphæ 2.	{	dextra.		
			Nymph. 2.	sinistra.	inferne serratæ,	{	sinistra.		
			Rima amplissima, in qua apparent —	Clitoris.					
				Colli vesicæ orificium.					
				Monticulus carnosus.					
				Fossa seu pronaum.					
				Orificum sinus pudoris.					
				Ligamentum cutaneum.					
	Propriæ	{	Virginum,	Constrictio Ligamenti cutanei & ab eodem fossæ confectio					
				Productio mediæ transversæ minimi digiti longa, quæ dicitur.	{	Hymen.			
						Claustum virginale.			
						Buclon Barb. seu germen.			
						Columna non-			
				nullis, in qua veniunt considerandæ extremitates 2.	{	Inferior dentata in ambitu.			
						Superior circulari cavitate cincta.			
						Membranis	{	Vnitis.	
				Compositio ex 4.	Carunculis				
						Laxitas ligamenti cutanei.			
Mulierum,	{		Laceratio	{	Caruncularum.	{	1	Hymenem	
			Retractio	{	Membranarum	{	2		constituentium.
						{	3		
						{	4		
			Valvæ duæ	{	dextra, sinistra.				
Dilatatio ampla,	{	Sinus & orificii ejusdem.							
		Manifestatio rugarum sinus pudoris & earum præcipue, quæ initio ejusdem sitæ sunt versus collum vesicæ.							

9
li
ri
fe
pr
cl

OPVSCVLI PHYSIOLOGICI
LIBER SECVNDVS.

In quo tractatur de graviditate & partu naturali mulierum, probaturque ossium pubis ab invicem & ossium ilium ab osse sacro utrinque fieri distractionem.

De collo uteri tertia ejus parte.

C A P. I.

IN hoc opusculo duo nobis facienda initio proposuimus, primum est puellarum virginitatis & deflorationis notas ostendere, quod in priori libro præstitimus: in hoc autem secundo superest ut alterum exequamur, nimirum ossium pubis inter se, & ilium cum osse sacro utrinque distractionem in partu naturali fieri, probemus. Quod rationibus, autoritatibus & exemplis ostendemus, atque doctorum virorum ad-

adhuc superstitum testimoniis confirmabimus : & non tantum in mulieribus, sed etiam in omnibus viviparis animalibus (cætera enim his ossibus animalia carent) eam quoque fieri concludemus. Sed prius nobis graviditatis mentio facienda est, postquam uteri duas reliquas partes interiores explicuerimus, nempe collum verum & corpus ipsius uteri : siquidem superiore libello omnes simplices & compositas duas priores sive exteriores, nimirum pudendum & sinum pudoris, si non exacte, saltem satis dilucide, exposuimus. Prima igitur quæ explicanda venit, totius uteri pars tertium collum est, quod constat substantia membranosa, sicut reliquæ ejus partes. Collum autem verum seu cervicem matris cum Fallopio (a) dicimus eam partem esse cæteris tenuiorem & angustior, ut Galenus (b) etiam partes ossium tenuiores cervices appellat, in quarum extremo ait, esse capita nunc longiora, alias breviora pro ratione dictarum cervicum : omnia tamen rotunda corporis integram effigiem & compositionem sequutus, in quo cervix seu collum tenuius situm est inter caput & truncum ipsius corporis, ut nemo ignorat : sic pars
ista

(a) In observat. (b) In præfatione lib. de ossibus.

ista quam verum uteri collum appellamus, tenuior est multo cæteris, ejusque ambitus angustior sinu pudoris inferiore & matricis corpore superposito, in quo multa scitu & notatu digna censentur. Primum est ejus ductus seu cavitas, quæ quamvis adeo sit angusta, ut vix stylum aut ligulæ ferrum majusculum, aut ad summum parvi calami scriptorii tubulum admittere possit, & pollicari latitudine longa sit, per eam tamen omnium opinione virile semen injici recta in cavitatem corporis uteri debet, ut fiat utriusque seminis occursum, conceptio, fermentatio, puerorum conformatio, & eorundem postea accretio. Quæ tamen angusta cervicis via nos docet virile semen, vi matricis impleri cupientis, attrahi potius, quam virgæ virilis, quasi industria aut naturali instinctu recta injici: nisi enim mulier delectetur in coitu, semenque uterus appetat atque projiciat, statim prædictum semen quantumvis valide ejaculatum effluit, minimeque concipitur. Præterea advertendus est ingressus seu orificium colli prædicti, quod quamvis maxime amplitudini & cavitati sinus pudoris continuum sit, nihilominus tamen angustissimum sit, semperque connivet excepto eo

E

tem-

temporis momento , quo semen virile prolestat trahitque uterus : aut quando per idipsum fit solemnis quædam evacuat-
 io , qualis est menstruorum expurgatio ,
 aut vitiosorum humorum , aut puris deri-
 vatio , irritæ conceptionis expulsio aut fœ-
 tum emissio. Tunc enim hiat apertum-
 que est plurimum istud orificium colli veri
 uteri ; quod vulgo , *Le coronnement de la*
mere dicitur ab obstetricibus , quia dum
 partus tempus accidit , idipsum quod alio
 tempore parvum utrumque oblongum &
 transversum sit , figuramque referat oris
 catuli recens nati , aut tinæ piscis : eo in-
 quam tempore , rotundum coronæ modo
 fit , nec statim amplitudinem sinus pudor-
 is habet , sed sensim dilatatur. At Medi-
 cis & Chirurgis vulgo orificium interius
 uteri nuncupatur , etiamsi ingressus cavitatis
 uteri non sit , sed ejusdem colli tantum ,
 ut jam dictum est , quod orificium prædi-
 ctumque collum cum semel ingressum est
 semen viri spirituum impetu & pudendi
 virilis longitudine delatum ejusque robo-
 re ejaculatum , & matricis attractrice vi
 & facultate prolektum ne facile effluat ,
 natura asperitates longitudini totius ca-
 vitatis dicti colli apposuit atque efforma-
 vit , quales boum aut saltem felium in lin-
 guis

guis videre licet, quæ radices habent inferne sitas, acies vero interne seu superne tendentes : unde ingressum facile egressumque difficile ferunt. In collo uteri insuper utrinque exterius sunt multiplicia, eaque insignia digitatim aut pectinatim disposita atque insita vasa à venis majora quam ab arteriis, quæ ejus substantiam penetrant atque in cavitatem dicti colli desinunt, aperiunturque, quando opus est, quibus menstrua (si quæ fluant in gravidis) expurgantur omnium opinione & consensu, atque virginibus quibus adhuc uterus clausus est (si diis placet) quemadmodum & illis propter conceptum semen aut embrionem seu foetum contentum in ipso utero. Quæ opiniones duæ mendosæ videntur, quarum prima est, gravidas tantum mulieres & non alias purgari per collum uteri : nam omnes per dictum collum purgantur, omnibusque uteri humectantur : altera quod virgines habent uterum clausum, quæ rationi & experientiæ contraria est : est enim in bene conformatis virginibus omnibus via aperta & ab orificio exteriori illius productionis quæ claustrum virginale constituit ad orificium colli, & à dicto orificio ad fundum usque uteri continua. Angustia quidem duæ insi-

gnes sunt in orificiis prædictis tantum, sed nunquam obstructions nisi in gravidis mulieribus; in quibus statim à conceptione ad partum usque toto videlicet gestationis tempore os uteri est ita exacte clausum, ut ne specillum quidem possit introumitti (inquit Galenus *) quod tamen non est necesse, ut experientia quotidiana docet: sunt enim in gravidis magnæ evacuationes sanguinis, & humorum purgationes ab interna capacitate ipsius uteri affatim felici cum successu, aliquando prævaræ conceptiones salvo foetu ejiciuntur: sed hæc rara sunt, rariores quoque superfœtationes, frequentissimæ vero abortiones quæ propter compressionem & subagitationem gravidarum & alias ob causas accidunt. Quare valeant qui membranam quandam in orificio interiori uteri constituunt, seu potius ejus colli, ut dictum est, quam cole lacerari subeunte seu rumpi volunt, antequam virgo perfecte corrumpatur. Quod si ita esset, virgines nunquam purgarentur suis mensibus, nec unquam devirginarentur, perpetuoque maneret ista membrana, quum viri mentula tantummodo huc usque ad titillationem & nunquam ulterius intromittatur propter ipsius

* Cap. 7. lib. 15. de usu part.

ipsius uteri instabilitatem & prædicti veri colli angustiam: quare quærere tam altè virginitatis aliquam notam vanum est atque ridiculum. Quod autem mulieres purgentur suis menstruis per collum potius quam per uteri corpus, probat Columbus, * quia (inquit ille) multo plura & majora sunt vasa in eo quam in ulla alia uteri parte. Præterea exemplo cujusdam mulieris *Sanctæ* nomine tantum & non re ipsa, quæ propter male ante actam vitam laqueo suspensa jugulataque est, quo tempore menstrua patiebatur, cujus cadaver secuit, diligenterque observavit dicta menstrua expurgari per collum tantum, & non per cavitatem aut corpus uteri. Ibi enim copiam sanguinis vidit, & vasa superius dicta pectinatim seu digitatim insita, plena sanguine fluente aut fluere parato, necnon collum atque sinum pudoris madida cruore & minime uteri cavitatem animadvertit. Similiter duarum mulierum cadavera secuimus quibus menses fluebant internecionis seu suspensionis tempore, in quibus prædictas colli uteri venas amplissimas vidimus, sanguinem menstruum effundentes copiosum in collum uteri verum & sinum pudoris, & nullas in corpo-

E 3

ris

* *Columb. l. 6. unico cap. constante ad finem.*

ris uteri cavum. Huic orificio colli aliquando canceri aut scirrhi superveniunt incurabiles, eoque magis si menstrua deficient, quia sanguis qui expurgari solebat, ibi diutius cunctatur, remoratur & calefit, rarius in fundo cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera & tumores nascuntur.

De quarta totius matricis parte, & sætus formationis tempore.

C A P. II.

Nunc ratio exigit ut de corpore uteri dicamus, quæ particula quamvis à nobis in partium enarratione quarto loco tantum posita sit, omnium tamen præstantissima est, ejusque gratia cæteræ factæ sunt, tum simplices, tum compositæ, cujus rei rationem antea reddidimus. Vterus proprie dicitur hæc pars ab utre, quia cava est, & impleta distenditur utris modo. Corporis autem uteri substantia reliquarum partium substantiæ similis est, videlicet membranosa, quanquam in his sit quædam differentia. Nam pudenda utcunque carnosæ sunt

sunt & mollia, sinus pudoris rugosus & asper, collum durum & angustum, sed propria corporis substantia medio quodam modo habet: est enim illis (pudendis scilicet) durior & compactior, his vero mollior conspicitur: denique uterus magnitudinem atque figuram habet pyri mediocris, sed in gravidis major redditur, ut in virginibus & nunquam foetis minor existit, quam in his quibus sæpius intumuit venter. Vteri corpus semper situm est in hypogastrio seu ventre inferiori inter vesicam & rectum intestinum, quibus suo collo & sinu pudoris alligatur: ipsum vero corpus liberum est, nullique annectitur ut extendatur contrahaturque liberius. Vterus concipiendi generandique instrumentum est, quod ut commode fiat in ipsius corpore prædicto, cavitas est fundum versus bifida nullo septo, sed tantum linea recta in dextram & sinistram partem divisa, *bonæ* Mathioli seu fabæ vulgaris capax, quæ cavitas ut ingressum, per quem semen virile admittit attrahitque, habet manifesto cavum: sic fundo ipsum corpus præditum est, in quo duo sunt cornua exterius sita, in quibus ejaculatoria mulierum vasa spermatica tantummodo porosa desinunt, per quæ

semen proprium in dictam uteri cavita-
tem mulier ejaculatur. Quod utrumque
semen cum in utero semel conceptum est,
miscetur, fermentaturque: &, ut Hippo-
crates * inquit, ista fiunt ante septimum
diem, à septimo vero die ad undecimum
aut duodecimum ad summum ex purissi-
ma seminis utriusque portione formatur
foetus perfecte, qui etiam si initio tam par-
vus sit, ut vix magnitudinem formicæ, aut
minimi grani frumenti habeat: in eo ta-
men corporis partes omnes apparent, sal-
tem externæ majores, ut caput, collum,
truncus & extremitates, quæ cæteris ta-
men minus perfectæ sunt, omnes vero sua
cute ubique conteguntur, imo etiam sexus
facile distinguitur. Apparent quoque vasa
umbilicalia, quæ quantumvis tenuissimis
pilis aut filis sericeis tenuiora chorio
membranæ exteriori foetus uno extremo,
& umbilico ejus altero adhærent, ruben-
tia, & humori aqueo (sudores vocant) in
amnio proxime foetum involvente, & eun-
dem cum sudoribus continenti, innatan-
tia conspiciuntur. Quod Aristoteles quo-
que quodammodo observasse videtur:
scribit enim septimo libro de historia ani-
malium capite tertio: Mas, inquit, qui
qua-

* *Libello de Nat. p. veri.*

„ quadragesimo die exierit, si in quodvis
 „ aliud mittatur, diffunditur atque abo-
 „ letur: sed si in aquam frigidam, cogitur,
 „ consistitque veluti in membranula, qua
 „ rupta foetus ipse apparet magnitudine
 „ formicæ majusculæ, & membra jam in-
 „ de discreta, tum cætera omnia, tum ge-
 „ nitalia constant, & oculi quemadmo-
 „ dum in cæteris animantibus prægran-
 „ des. Deinde subjungit: Sed foemina quæ
 „ intra tertium mensem eruperit, indi-
 „ stincta est, quæ autem quartum adepta
 „ est mensem, finditur, & reliquam distin-
 „ ctionis effigiem brevi tempore accipit.
 Tandemque foeminam tardius perfectio-
 nem in utero quam marem acquirere con-
 cludit, eamque ad decimum mensem sæ-
 pius quam marem protrahi censet. Hic
 Aristotelis contextus partim mihi arridet,
 partim vero minime: quod enim dicit fœ-
 tum conspici magnitudine formicæ ma-
 jusculæ, certissimum est, sed non expe-
 ctandus dies quadragesimus. Quadragesi-
 mo enim die foetus est longitudinis digi-
 ti auricularis viri perfecti, qui etiam si in
 quodvis aliud mittatur, quam in aquam
 non tamen diffunditur aut aboletur, sed
 ossa tantum emolliuntur, & tanquam in
 cartilagine seu duras membranas dege-

nerant si in aceto macerentur, siquidem in eo jam plura ossa perfecta sunt, ut viginti quatuor costæ, ossa duo genæ inferioris & clavis utraque: brachia vero, femora & tibiæ ossa quidem sunt, sed imperfectas habent epiphyfes & omnino cartilagineas. Reliquæ vero totius sceleti quadraginta dierum pueri concepti partes, cartilagines sunt tantum, ut spina tota, ossa sterni, maxillæ superioris, utriusque manus extremæ & pedis cum suis digitis: ossa tamen ilium, scapularum, & quædam capitis quæ lata futura sunt, jam aliquod in medio sui rudimentum ossis habent, ut in quinta sequenti figura ostenditur: præterea non consistit in membranula fœtus, tegitur enim sua cute. Quod si quis dicat Aristotelem intellexisse per membranulam amnion: respondetur, eam membranulam longe distare à fœtu: etenim non nisi mediante humore copioso ipsum continet & contegit. Quare de membrana, quæ loco cutis habetur, potius ipsum intelligere voluisse quam de amnio, putandum est. Nam etiamsi fœtus formica non sit major, humoris tamen pondus sex aut septem unciarum in ambitu ejus habetur, cui aliquando innatat, aliquando vero immergitur absque ullo periculo: quia
non

non per nares neque per os spiritum attrahit, sed per umbilicum duplicemque arteriam exortam à chorio foetus sua placenta adhærescente concamerationi uteri materni postici. Quæ arteria duplex ex radicibus infinitis, tanquam in truncos duos, seu insignes ramos unitis fit, & per latera urachi una cum vena dictum umbilicum foetus pertingit, tandemque in arterias ilias, ut supra dictum est, desinit, & sanguinem atque spiritum in easdem effundit deferendum in singulas foetus partes. Illud quoque ab Aristotele scriptum experientiæ repugnat: nam in foetu duodecim dierum, aut ad summum viginti, sexus satis aperte, ut dictum est supra, distinguitur. Quod ut quisque facilius intelligat, quatuor hic historias narrabimus, picturisque aliquot illustrabimus. *Prima historia* est mulieris honestissimæ (cujus consuetudine & familiaritate lubentissime utimur) quæ adhuc vivit nondum quadragenaria, temperamento melancholica, & toto adolescentiæ atque juventutis tempore sic habita, semper in ea humore melancholico prædominante, quæ proinde adeo frigida mansit, ut ante viginti tres ætatis annos menses ei non fluxerint, mammæ non intumuerint, glabræ

bræ singulæ partes corporis, capite excepto, remanserint, fluoreque uteri continuo, aqueo, frigidissimo sæpius albo ad vigesimum octavum annum sic affecta fuit, & hucusque in neutra constitutione vixit. Quo vigesimo octavo ætatis anno cœpit meliuscule habere: menses enim rubri fluxerunt, inordinate tamen, tandem post annum concepit cessante cruento, lento continuo ab utero fluxu, quem fere trimestri temporis spatio passa fuerat: sed illa graviditatis nescia more solito vixit, ambulavit, sese exercuit, duodecimo autem à conceptu die, vim quandam levem passa, læsa est, & vigesimo primo abortiit, qui novus erat à læsione dies, foetulum emisit una cum secundis integris, & nullo modo laceratis chorio, amnio & alantoide membranis, neque sudoribus effusis, sed omnibus integre servatis. Quæ omnia simul compacta magnitudinem & delineationem hujus sequentis primæ iconis referebant. In hoc globo seu potius ovali mole ad similitudinem cavitatis uteri efficta apparebant ea quæ sequuntur, * placenta dicta videlicet, quæ posticæ parti chorii exterioris primæ secundarum membranæ inhærebat, foetus formicæ mediocri aut minimo

* *Columb. l. 12. de re anat. & Fal. in obser. anatom.*

nimo grano frumenti crassitie & longitudine respondebat, sudoribus innatabat mediantibus vasis umbilicalibus adeo exilibus, ut delineationes tantum rubræ viderentur, quibus, chorioque appensus erat, aquarum seu sudorum selibræ pondus ferre amnios continebat. Parem historiam videramus anno 1580. sed tanquam per transfennam.

In hoc

In hoc capite quinque habentur figurae puerorum eadem magnitudine depictorum, qua pradii erant dum ante tempus emissi fuerunt, & una irrita conceptionis, quae secunda est.

C A P. III.

Diximus duodecimo, aut ad summum, vigesimo die foetum formatum esse, quoniam quem hic depictum exhibemus, potius duodecimi à conceptione diei, quam vigesimi primi esse existimamus, etiamsi die vigesimo primo à conceptione emissus fuerit. Nam verissimum est ipsum à læisionis die non conformatum fuisse, neque crevisse, sed in eodem statu permansisse: aut potius contabuisse, quamvis nil putidi aut pravi coloris in abortu neque in secundis viderimus. Hoc accidit 1586. Martio.

De pri-

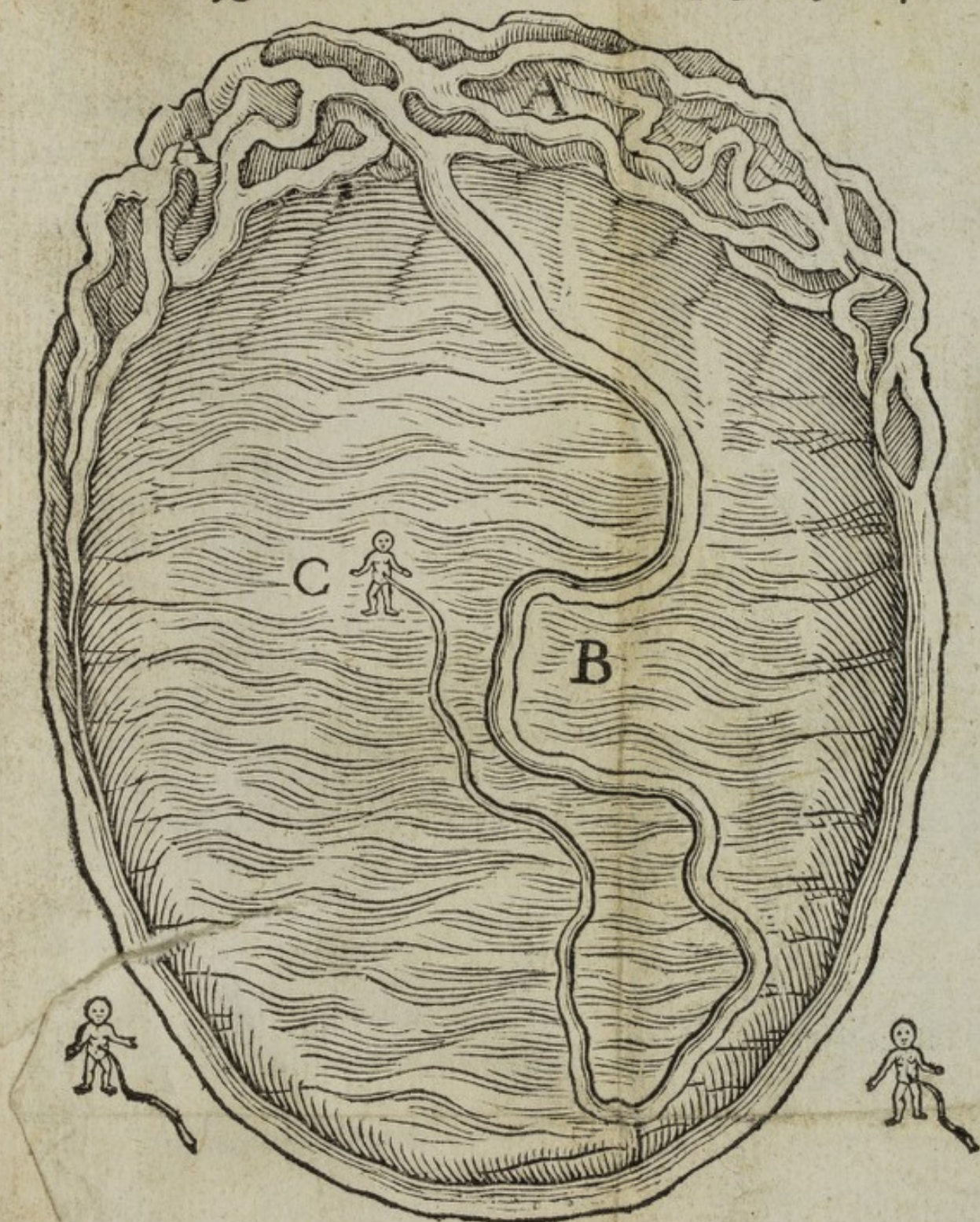

Prin

* Lib. de carnib. ad finem.

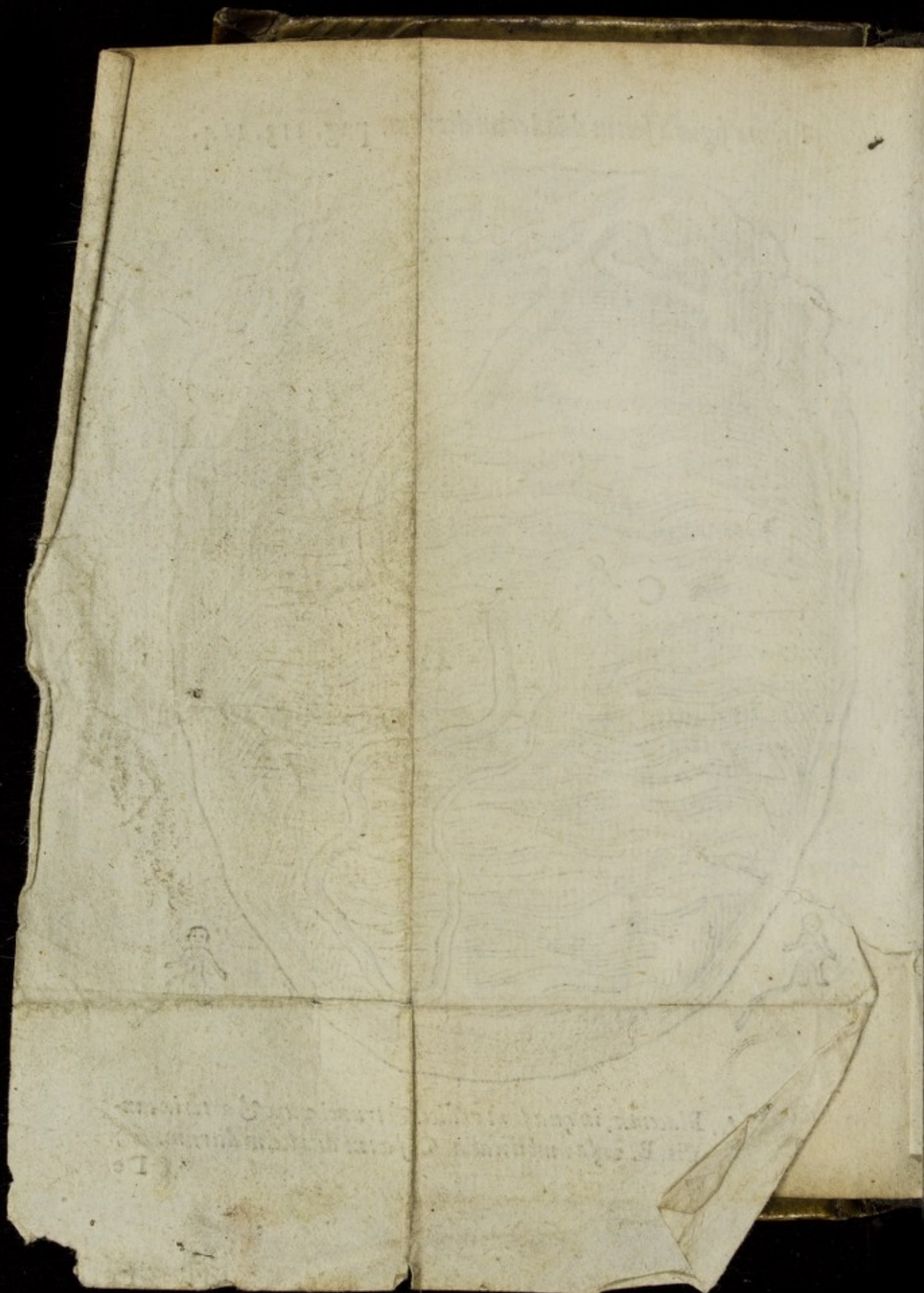

A. A. Placenta, in qua sunt radices & trunci vena & arteria umbilicalis. B. vasa umbilicalia. C. foetus duodecim dierum.

De

Handwritten text in a vertical column, likely a title or index entry, possibly reading "De...".

DE prima foetuum conformatione sic sensit scripsitque Hippocrates. * Porro, inquit, vita hominis septem dierum est: primum etenim postquam genitura in uteros pervenit, in septem diebus habet quaecumque habere debet; mirari autem quis possit quomodo id sciam: verum multa vidi hoc modo: meretrices publicæ quæ de seipsis periculum fecerunt, ubi cum viris rem habuerint, sciunt quando in ventre concipiunt & postea conceptum intra se perdunt. Postquam autem jam perditus, elabitur velut caruncula. Hanc carunculam in aquam coniectam si conspicias consideraveris, omnia membra habere reperies & oculorum regiones & aures & manus & manuum digitos & crura & pedes & pedum digitos, pudendum & reliquum totum corpus manifestum. Quare mirum nulli videre debet si iconem pueri tam exigui hic depinxerimus, quum præsertim ea quæ ab Hippocrate & Aristotele scripta sunt, de primis foetuum conformationibus viderimus, ostenderimusque pluribus medicinæ & Chirurgiæ studiosis, dum Lutetiæ in collegio Longo-

* Lib. de carnib. ad finem.

gobardorum & alibi nostras celebraremus anatomias. *Altera historia* est ejusdem mulieris quæ duobus annis post primam imprægnationem eodem mense Martio falsum germen (quod vocant) ejecit, quod nihil aliud erat quam imperfecta & manca graviditas seu imprægnatio à semine imbecilliori aut frigidiori, aut utroque intemperatis. Erant autem ejusmodi duæ quidem membranæ, una tanquam chorion externa, & altera ut amnios ad invicem junctæ, adhærescebant ubique, ut solent. Nam materia & forma placentæ chorio postico apposita videbatur: in interiori vero tunica, ut in superiori & in sequenti figura videre licet, fere selibra humoris aquei continebatur sine foetu vasisque umbilicalibus. Moles tamen ista magnitudinis & figuræ superioris erat, unde hic animadvertere licet humorem istum qui in amnio colligi solet, videturque in ambitu foetus, non sudorem esse, nec totum provenire à sudoribus foetus, quandoquidem in hac manca imprægnatione seu potius irrita conceptione humor quidem erat satis copiosus, sed à vaporibus per ebullitionem seu fermentationem seminis elatis, concretis & collectis in amnio, coacervatus. Et præterea exiguis adeo foetus non tantum humorem aqueum
per

per sudores deposuisse potuit, ut in prima figura videre est. Sunt aliæ falsæ imprægnationes seu germina, ut quæ sequuntur, scilicet molæ uteri, quæ durant multos in annos, augenturque plurimum, quæque sunt carnes informes cum paucis aquis: & aliæ quoque cum quibus insunt multæ aquæ, & hæ ante quadagesimum diem ejici forasque emitti solent. Hæc Domina post hæc pluries concepit, peperitque feliciter, elapsis tamen à nuptiis octodecim annis ante primum partum.

Secunda

Secunda figura est prava imprægnationis seu falsi germinis ejeti circa quadragesimum diem à conceptione.

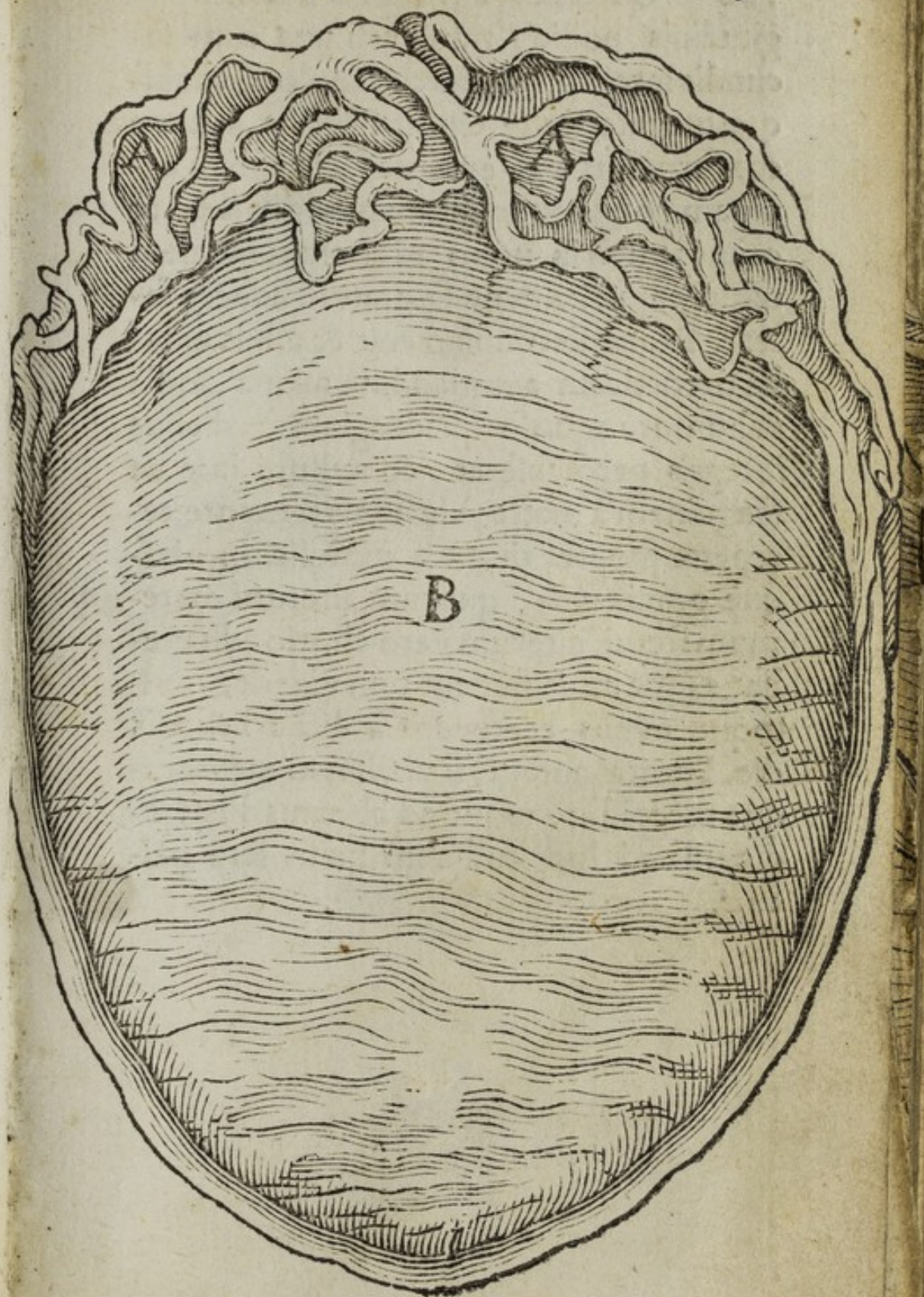
A. A. *Placenta.*

B. *Pars chorii levigata & centrum globi apparet aqua tantum.*

Ltera Domina anno 1591. circiter nonum Febr. diem concepit, quæ similiter, ut prior, affecta fuerat in adolescentia & male ab utero & ventriculo habita, quæ foetulum quoque die decimo tertio mensis Aprilis emisit, quem in utero mortuum 46 diebus gestavit. Vigesimo enim quinto die à conceptione mane se ipsam levi de causa læsit, offenditque dum fasciculum linteaminum sublevaret, attolleretque brachia paulo vehementius, ut in sporta poneret, quam super humeros gestabat ancilla amicæ cujusdam. Hæc dolorem tunc sensit in imo ventre, cœpitque ex hac hora ab abortione valde timere: tertio autem sequenti die lac in mammis habuit, & tandem puerum dicto die decimo tertio Aprilis, magnitudinis & longitu-

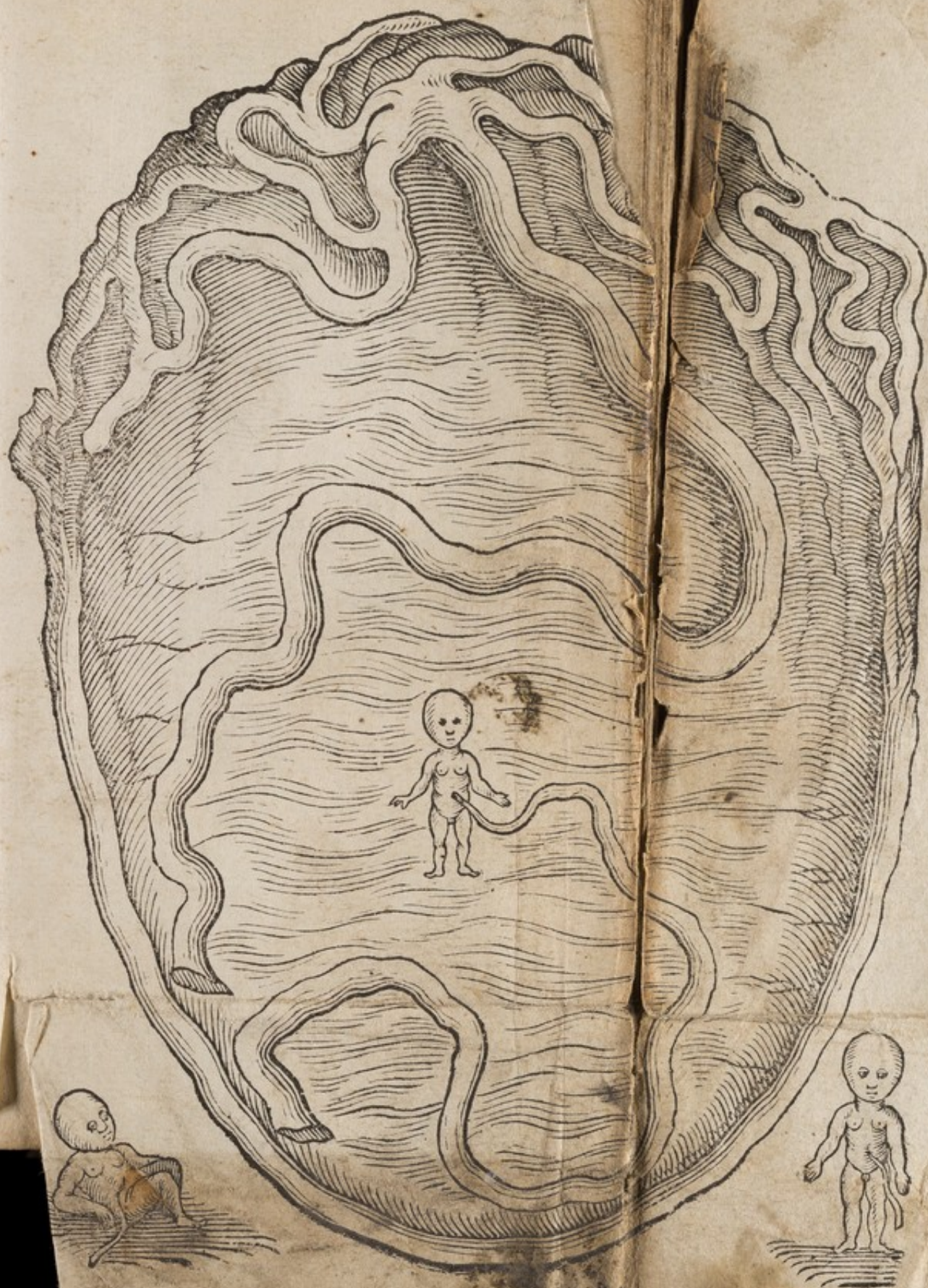

gitudinis pollicis transversi una cum secundis integris, magnis cum doloribus absque putrefactione emisit: foetus optime conformatus erat, excepta facie (quam agninam potius quam humanam dixisses) ut omnes pueri in utero ad tertium mensem usque caput ita male figuratum habere solent. Exanguis omnino erat & albus ut faba decorticata aut glandula aliqua, quia in humore aquoso quadraginta sex diebus integris permanserat, & nullum interea sanguinem à matre, à læsionis tempore, receperat propter ruptum umbilicum ejusque omnia vasa, quorum alterum extremum foetui, alterum vero chorio adhærebat, eaque causa fuit cur non vixerit, multoque minus accreverit à dictæ læsionis die. Poterat autem, si vixisset alimentumque recepisset, usque ad abortus diem increvisse ad longitudinem unius fere palmæ.

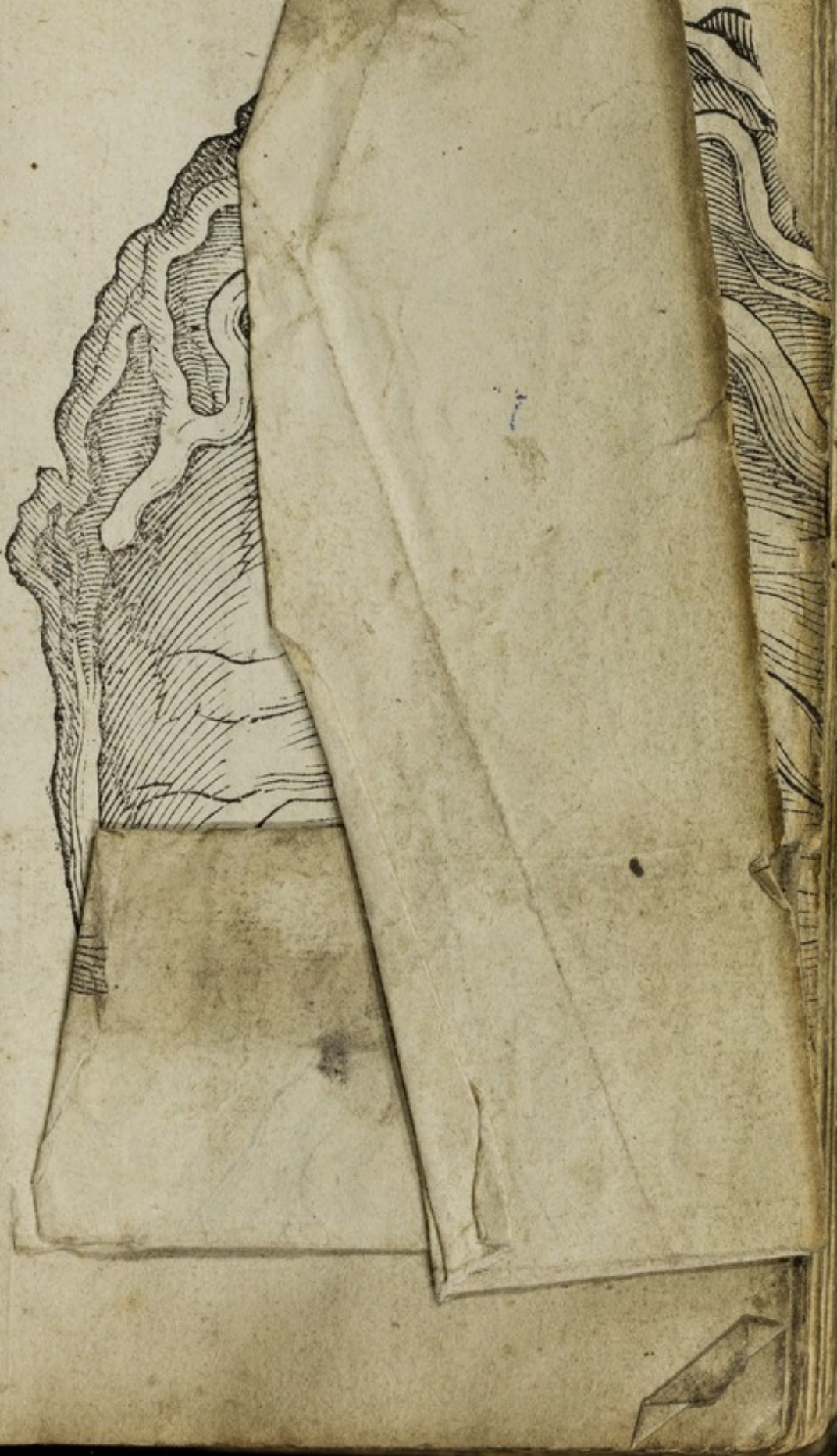
Tertia

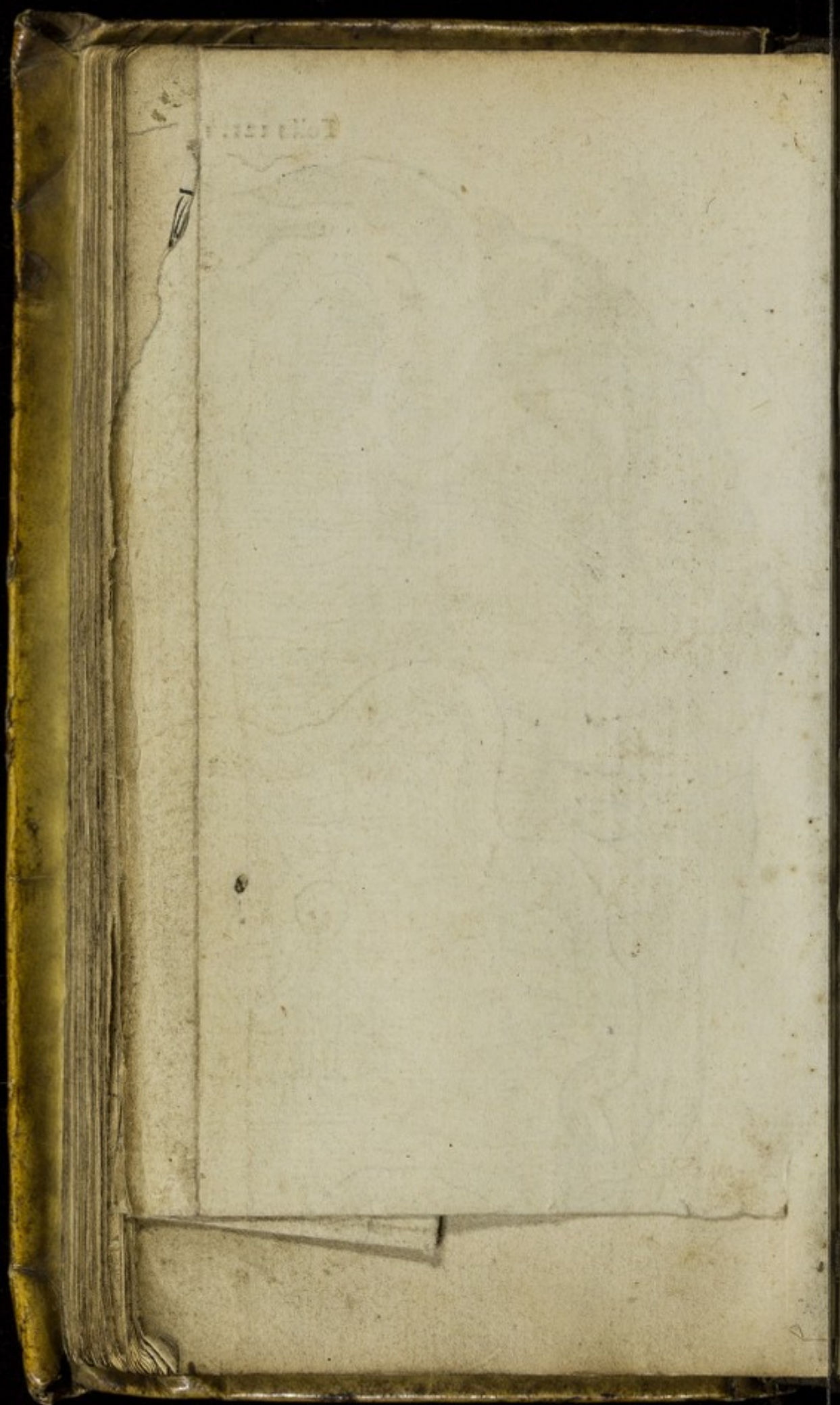

21.1

Tertia figura est magnitudinis foetus abortivi, & secundinarum ejus, qui vigesimo quinto die à conceptione utroque sanguine privatus fuit, propter vasorum umbilicalium ruptionem.

Quarta

Varta figura est pueri per abortum quoque emissi quadragesimo secundo die aut septimæ septimanæ initio, in qua magnitudo utriusque delineatur: quo gestationis tempore fœtus, si fœmella est, articulatur & movetur: si vero mas, trigesimo, inquit Hippocrates *, tuncque longitudinem solum habet & crassitiem minimi digiti viri perfecti. In quo videre licet, ut dictum est supra, costas omnes à radice & tenui epiphyssi ad cartilagineas anteriores usque omnino osseas, & ossa duogena inferioris atque utriusque claviculæ perfecta. Sed cubitorum ossa, brachiorum, crurum & tibiæ epiphysses cartilagineas & fere membraneas tantum in utroque fine habent. Quæ vero lata futura sunt, ut ossa scapularum, ilium & capitis in medio sui aliquid osseum solummodo habent. Reliqua omnia meræ cartilaginee sunt, ut vertebræ rachææ, os sacrum, sternum, gena superna fere tota & extremitates summæ, videlicet manus & pedes. Quorum citius perfectorum ossium natura quoque usum citius esse necessarium docet, ut costarum ad cavitatem thoracis efformandam & firmandam atque cæteras partes con-

* *Lib. de nat. pueri.*

*Quarta figura foetus seu pueri quadra-
ginta duorum dierum concepti,
Et ejus magnitudinis.*

conti.

continentes exteriores sustinendas, ut contentæ non comprimantur, nec spiritus opprimantur. Libera enim & liberalis respiratio recens natis infantibus ac decrepitis aut cujusvis ætatis hominibus æque necessaria est, ut genæ inferioris actio seu motio, quæ in deglutiendo fit præcipue: & brachiorum atque scapularum cum trunco corporis firma connexio, quæ mediantibus claviculis fit, etiam ad robur partium ossium perfectionem requirunt. Quibus basis ossis hyoidis, quia radicem linguæ quamprimum mobilissime fulcit & sustinet, & ossicula aurium tria, quæ auditui subserviunt, succedunt & mature in utero perficiuntur. In quibus naturam licet admirari providam sicut pluribus in aliis operationibus suis.

Quinta

Quinta figura sceleti pueri quadraginta duorum dierum, in qua videre licet quænam ossa jam perfecta sunt.

F

De tem-

De tempore quo moventur in utero pueri, deque magnitudine & figura eorum in utero, & diverso partus tempore.

C A P. IV.

INter ea autem quæ tempore quadraginta duorum dierum à conceptione foetus in utero fieri dicta dicendaque veniunt, unum est nobis non omittendum, nimirum quod pueri tunc moveri incipiunt, sed ita obscure ut plerumque matres seu gravidæ mulieres non sentiant: quæ autem sentiunt, pulicis aut formicæ motum referre dicunt. Quæ causa fuit & adhuc est, cur sæpissime affirmant se suos nunquam sensisse pueros ante tertium fere medium mensem, id est, circa septuagesimum diem, idque rarius, aut quartum incipientem, id est, nonagesimum diem frequentius, quia à quadragesimo secundo die ad dictum alterutrum terminum parum admodum movetur foetus in utero (nisi motu accretionis, de quo non hîc agitur) ut
anno-

Pag. 129. 130.

Sexta figura, quæ
pueri trium mensi-
per abortum eje-
qua longitudo
ritudo præcipue
servantur.

1. The first part of the paper is a list of the names of the persons who have been
2. The second part of the paper is a list of the names of the persons who have been
3. The third part of the paper is a list of the names of the persons who have been
4. The fourth part of the paper is a list of the names of the persons who have been
5. The fifth part of the paper is a list of the names of the persons who have been
6. The sixth part of the paper is a list of the names of the persons who have been
7. The seventh part of the paper is a list of the names of the persons who have been
8. The eighth part of the paper is a list of the names of the persons who have been
9. The ninth part of the paper is a list of the names of the persons who have been
10. The tenth part of the paper is a list of the names of the persons who have been

annotavit Hippocrates * cum de mare loquitur. *Articulatum est*, (*in neutro genere, melius, articulatus est*) *constitit, citius motus inquinatur, tardius augetur.* Græce *κινήσθαι ἐμὴν* ita verti debet, *Mas motus statim cessat, id est, fit cessatio à celeri motu quem natura aggressa est.* In utero quidem mas ob loci caliditatem (*nam in dextro potius utero formatur*) & *materiæ dispositionem facilius & celerius formatur, movetur, sed fœmina extra uterum citius gliscit & crescit: sed ἐμὴν, id est reprimitur motus celer naturæ, & fit quædam relaxatio & remissio ex parte naturæ quæ prout primos suos conatus intendit adjuncta caliditate materiæ & loci oportunitate, omnem marem in lucem emitteret septimo mense civili & lunari.* Nam quicquid in diebus septuaginta movetur, id est in duobus mensibus & dimidio mensis, in triplicitatibus perficitur, id est septimo mense: sic fit quædam *μύλυνσις*, id est, repressio, remissio motus festinati: unde quæcunque abortiones fiunt aut partus potius septimo mense, hi marium sunt, rarissime fœminarum. Curvatur tunc puer figuramque assumit sphaericam in utero, quam optime Realdus Co-

F 2

lum-

* Part. 45. Sect. 2. lib. 6. Epid.

lumbus (a) descripsit & alii plures depinxerunt. Circa autem finem tertii mensis à conceptione foetus longitudine palmari praeditus est, & quarto cum dimidio pedali, & sic crescit in dies ad partum usque. Cum vero emittitur, longitudinem habet cubitalem cum manu extensa & digitis. Multa interim animadversione digna censeo, primum est quod ad septimum mensem gestationis aut saltem ad quadraginta duos dies usque ante partum (quod tempus pariendi omnino in mulieribus incertum est, ut ait Aristoteles; (b) Nam à septimo ad decimum ambobus exactis scilicet, maturi foetus eduntur, ante septimum vero abortus tantum vocantur, & ante foetus formationem effluxus) matrix & cum ea foetus sursum semper ascendunt & mirum in modum extenduntur, intestina loco moventur situmque naturalem amittunt, praecipue tenuia, quae restituntur statim à partu: fundo enim suo matrix ventriculum adversum pertingit, epiploon colligit pellitque sursum, quod unicum non facile praemollitie & libertate extenditur, unde mulieres pleraeque inappetentes fiunt. Verum septimo mense elapso

(a) Lib. 12 rei anat. cum de situ infant. in utero scribit. (b) Cap. 4 l. 1 de generat. animal.

pfo non amplius aut parum foetus ascen-
dunt, neque matrices, etiamsi augean-
tur: imo vero posteaquam per aliquot
dies constiterunt, descendere potius vi-
dentur, portamque versus qua transeun-
dum erit, sensim tendunt. Notandum est
insuper pudenda gravidarum humore mu-
coso tunc temporis, id est septem ante
partum septimanis, madefieri, & tumere
atque levi dolore prehendi, paulatimque
dilatari & præcipue in regione symphy-
seon ossium pubis & ossis sacri cum ossi-
bus latis. Iste autem dolor non ratione hu-
moris in subjectas partes delapsi alioquin
benigni, aut tumoris ab eo facti percipi-
tur, sed ponderis matricis & foetus de-
cumbentium in eas partes, quarum liga-
menta membranosa & perioftia ab illis
premuntur & distenduntur, unde dolor
ad partum usque perseverat: sicque ossa
quæ, antequam tumeret uterus, adeo con-
stricta erant, ut nulla arte, nisi sectione
prius facta, diduci potuissent: ea tamen
tempore partus, motu relaxationis aut di-
latationis ex instinctu naturæ facto ab in-
vicem distrahuntur mediante eo humore
mucoso quo imbuuntur, emolliuntur &
relaxantur eorum synchondroses, omnes-
que inferiores & pudendæ mulierum

partes. Quod non solum tactu, sed etiam visu deprehenditur: facilius autem ista fit distractio in juvenibus & his quæ sæpius pepererunt, quam in cæteris quæ rarius aut tardius imprægnantur. In omnibus vero pudendorum labra & nymphæ maxime protenduntur, sinus pudoris & orificium ejus quod externum est, atque verum collum, quando res urget, dilatantur, ferosa & utcumque glutinosa præmittuntur: non solum in mulieribus, sed etiam in omnibus viviparis animalibus, in quibus quoque sudores foetus accedente partu incrassantur & tanquam in mucilaginem vertuntur, qui quidem ruptis membranis à valido foetu fores percutiente, vincula solvente, atque eosdem humores ab utero expellente, dum egressum is appetit, fluunt, & ductuum parietes, quibus adhærent facillime, oblinunt, sicque viam lubricam, magno foetantium & foetum commodo, reddunt. Nunc quoque pueri jam utero egressi ante quadraginta duos dies nunquam aut raro admodum rident, neque dealbescunt: sed rubicundi manent propter loci, unde novissime prodierunt, caliditatem, & alimenti antea suscepti, nempe sanguinis materni colorem, * qui nunquam

* Hippo. ad finem lib. de septimestri partu.

Tabula conti

A con-
ceptio-
nis die
acci-
dunt in
spatio
septem

Matri

Ante partum.

Post part.

7
er
id
e-
l-
e-
nt
æ

tu
o-
li-

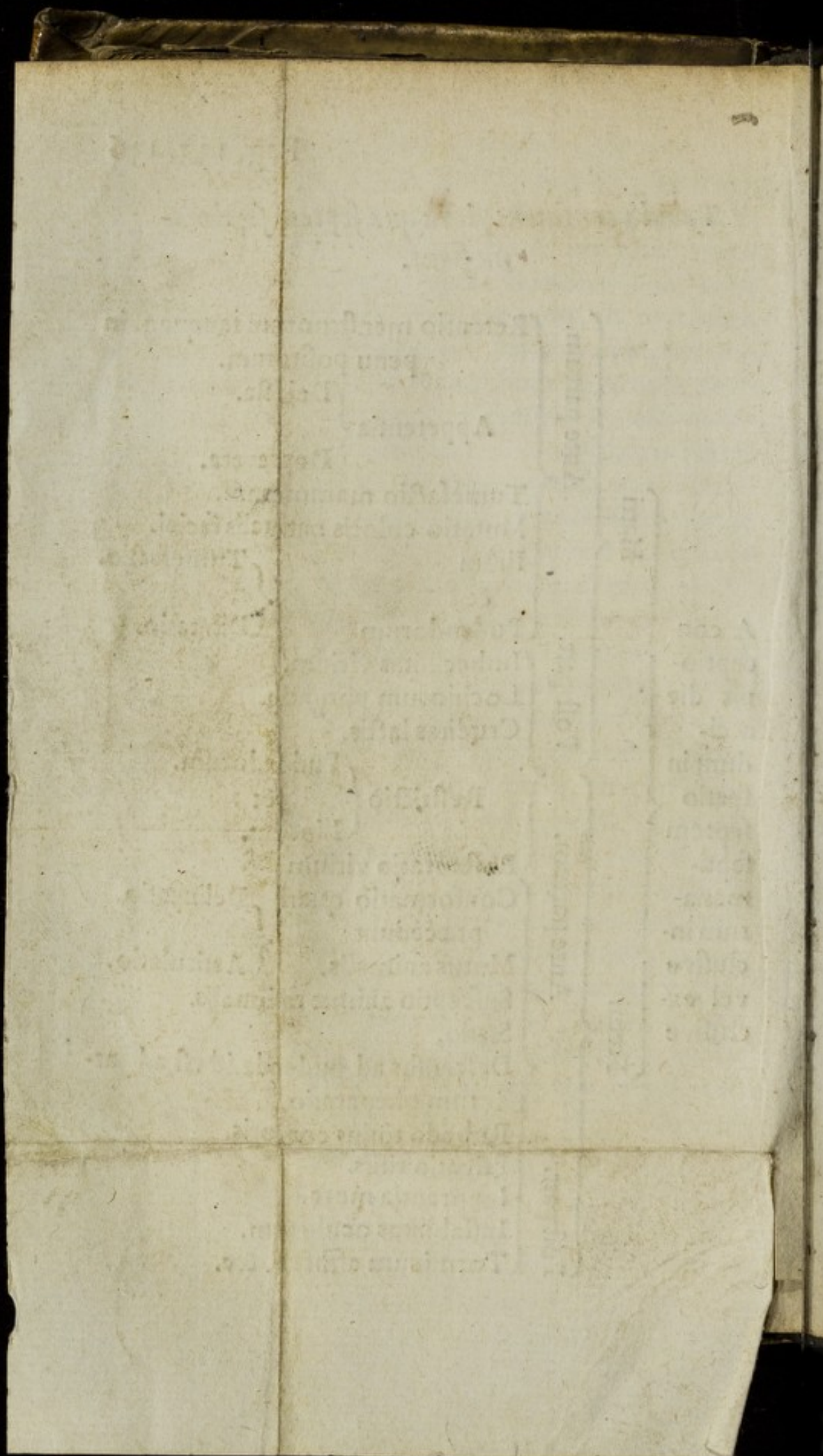
ui-
ab
fa-
ctu
m,
ci-
tio
na
in-
est,
quia

*Tabula continens plura quæ septem septima-
nis fiunt.*

A con- ceptio- nis die acci- dunt in spatio septem septi- mana- rum in- clusive vel ex- clusive	Matri	Ante partum.	Retentio menſtruorum tanquam in penu poſitorum.
			Appetentia { Dejeſta. Depravata.
	Foetui	Post part.	Tumefactio mammarum. Mutatio coloris naturalis faciei. Ilium & Pudendorum { Tumefactio. Dilatatio.
			Imbecillitas virium. Lochiorum purgatio. Cruditās lactis.
	Matri	Ante partum.	Reſtriſtio { Pudendorum. & Iliorum.
			Reſtauratio virium Conformatio quam præcedunt { Delineatio. Motus animalis. { Articulatio.
	Foetui	Post part.	Suſceptio animæ rationalis. Statio.
			Deſcenſus ad pudenda, id eſt, ad par- tum præparatio. Rubedo totius corporis. Privatio riſus. Ignorantia mera. Inſtabilitas oculorum. Torminum afflictiō. &c.

quam in chylum album vertitur, sed ruber semper manet, donec aëri externo per id tempus expositi fuerint, illumque attraxerint, atque alimento quod in chylum album primo convertitur, usi fuerint. Præterea torminibus vexantur, visum habent instabilem, nec quenquam agnoscunt, quæ omnia sequenti schemate enarrabuntur.

De distractione ossium pubis in partu naturali, deque rationibus quibus ea probatur. Item quot sint pariendi modi naturales, quotque non naturales, obiter explicatur.

C A P. V.

Sequuntur causæ & rationes quibus probari potest, ossa pubis ab invicem & ossa ilium ab osse sacro ante partum & in ipso partu distrahi posse & debere, idque fieri sensim, citius tamen, atque mense septimo incipere, sex aut septem septimanarum spatio ad partus horam augeri & perfici. Prima igitur ratio qua probatur ossa pubis ab invicem & ilium ab osse sacro distrahi, est,

F 4

quia

quia natura quæ machinatur viam, eamque facile quantum potest foetibus egresfuris extra matricem, deinandat omnibus partibus genitalibus infernis, tum internis, tum externis earumque vicinis, ut sensibus patet, quæ partui nocere, aut eundem juvare possunt, ut symphyfis ossium ejus regionis singulis humorem mucosum quendam, ut dictum est, calore mediocri & benigno spiritu præditum, ut eo partes imbutæ emolliantur, dilatentur & relaxentur. Quod humidum cum calido præstat, sicque via lubrica & satis ampla reddita foelix partus consequitur, dummodo alia tria accedant, videlicet materna vis, & facultas expellendi, foetus vincula solvendi, & utriusque optima partium conformatio, quæ ex parte matris consistit in legitima omnium positione, figura & numero, relaxatione & distractione per dictum humorem mucosum à natura illuc demissum, aut arte, hanc invalidam, tardam, aut sui muneris oblitam adjuvante & excitante: medicamentis assumptis ad utriusque vires conservandas, augendas & restituendas, & admotis fotibus, balneis, emplastris, unguentis & oleis emollientibus, quorum non est parva suppellex ad ossium prædictorum symphy-

physes laxandas. Frustra enim sinus pudoris, ejusque orificium & collum verum uteri totum, & reliquæ omnes vicinae partes, ut labra & Nymphae dilatantur, nisi ossa ipsa ab invicem distrahantur. Quod quidem fieri nequit, nisi prius cartilagine quibus ista valide uniuntur, madesiant prædicto humore. Ex laxitate enim & constrictione dictarum symphyseon (matre & foetu, bene habentibus & validis) pariendi facilitas pendet, quum cæteræ partes molliores, facile quantum opus est distendantur, ac egredienti foetui cedant. Præterea ex parte matris nihil præter naturam esse debet, ut est *συλοειδής* *Διφύσις* quædam vel *ἀγκυροειδής* in interna ossium pubis aut Ischii facie, quæ obsunt foetibus, ita ut nonnisi mortui emitti possint, quod à nobis pluribusque aliis Medicis ac Chirurgis Lutetiae visum in cadavere honestissimæ mulieris, in difficili eam ob causam puerperio vita functæ; quæ dictam apophysin prælongam præter naturam habebat ossi pubis sinistro innatam intus prope synchondroseos infernum finem. Os pubis tali præditum apophysi alias dedi Domino Pareo primario Regis Chirurgo. Ex parte foetus, præter imbecillitatem, causæ etiam

difficilis & infœlicis partus esse possunt, ut si major est, aut ejus aliqua pars præ crassitie, ut est caput aliquando, cujus ossa sunt aut ampliora, ut in macrocephalis, aut perfectiora, id est, quæ transitui minus cedunt, aut quando idem caput non prius, ut solet, exit facie versus intestinum versa, ut omnes in partu naturali solent, quicquid nugentur quædam mulierculæ parum sapientes, quæ mares pronos, fœmelas vero semper nasci supinas affirmant, quamvis utrisque sit communis hic exeundi modus. Potest enim fœtus qui sudoribus propriis innatat, nullique parti alligatur, adhæretve, præterquam secundis mediantibus vasis umbilicalibus) paulo ante partum aut in ipso partu vertere faciem ad lumbos, & os sacrum, cum vasa ipsa umbilicalia quibus appenditur, sint admodum longa, sicque conversus solutis vinculis & membranis disruptis pronus egreditur fœtus, sive mas sive fœmella fuerit. Qui egrediendi modus eo frequentior maribus esset debet, quo sunt fœmellis robustiores. Igitur sive pronus, sive supinus matris utero exeat fœtus, caput prius non tantum sese offerre, sed etiam foras exire debet, & hic est prior pariendi modus naturalis. Sequitur alter qui multo pericul-

riculosior est, ideoque minime naturalis à quamplurimis esse dicitur, fitque quando pedes juncti præcedunt, quo modo foetus sive mares sive foemellæ fuerint, supini ut plurimum egrediuntur, difficilius tamen supini quam proni in lucem emittuntur propter menti seu maxillæ inferioris ossibus pubis adhæSIONem: qui situs varius varium sæpius discrimen matri aut foetui adfert: hunc tamen lubenter naturalem vocaremus, quum cæteri omnes non naturales ad ipsum facilius & salubrius Chirurghi manu obstetricisve reducuntur, atque si opus sit, pueri extrahantur. Reliqui omnes pariendi modi pravi sunt & præter naturam, alii tamen aliis periculosiores quos enumerare, qua poterimus fide & brevitate, aggrediemur. Expositis ergo salubribus & naturalibus modis difficiles & periculosiores obiter in medium adducemus, à minus periculosis exorssi, quos omnes ad quinque revocabimus. Primus ergo est quando una cum capite brachium alterum aut ambo sese offerunt, qui quidem emendari, & ex difficili & non naturali naturalis fieri potest, reductis intro brachiis: tunc enim caput solum præcedit, quod foras una cum toto corpore pellitur, à matre robusta. Verum

Hoc opus hic labor est. Alter difficilis fit, si lumbi aut nates exeant priores, duplicatum enim corpus foetus habent. Tertius praedictis duobus difficilior est, qui fit quando tibia una cum capite vel brachiis duobus vel altero tantum sese offerunt orificio, dum egredi conantur pueri. Quartus vero est difficilis partus, quando scapula summa sese offert prima. At quintus & ultimus est quando venter pueri primus occurrit, matricisque hianti coronae incumbit, necnon obstetricis tactui atque digitis obicitur cum umbilico, qui modus omnium difficilimus & funestissimus est, hoc enim modo ex multis foetibus oblatis vix unus servatur, quia foetus in posteriora duplicatio aut flexio omnino praeter naturam est, nec à Chirurgo quantumvis perito, aut obstetrice in caput aut pedes cito puer convertitur, ut facilius utero exeat. Interim quippe dum in mora est, vasa umbilicalia refrigerantur, comprimuntur, conciduntque in sese, ita ut neuter sanguis possit amplius ad foetum deferri, qui propterea defraudatus nectare vivifico, misere ei moriendum est, quum miserabile remedium miserabiliorem exitum adferat, à quo mater nec periculo vacat. Quantum vero ad difficilem & non naturalem

ralem partum attinet, si per otium & hujus vitæ usuram liceat, Deo duce, alias tractare poterimus, ut quemadmodum physiologiam nostram à naturali conformatione partium genitalium fœmellarum præcipue & totius fœtus, ejusque egressu naturali ab utero incipimus: sicque Chirurgicam Therapeuticen à gravidis male affectis exordiemur, ut pueris adhuc in utero conclusis primum, pariturisque periclitantibus opitulemur. Sed redeundum est nobis unde digressi sumus, aliæque rationes sunt adducendæ, quibus probatur quomodo ossa ilium cum osse sacro utrinque in partu naturali distrahi possint.

De cæteris rationibus & causis probationis prædictæ distractionis ossium & ilium quæ fit in partu naturali.

C A P. VI.

Altera ratio petita est à fœtuum corporis crassitie, qui nusquam per tam angustam viam transire possent, nisi fieret maxima partium omnium inferiorum seu pudendarum

rum communium & propriarum dilatatio, quemadmodum in ventre toto gestationis tempore à natura factum est. Et enim non matrix tantum & ejus partes distentæ & dilatatæ fuerunt ut foetum continerent, sed etiam epigastrium totum sæpius ad cutis ruptionem usque, cæteræque partes contentæ, mobiles præcipue, situm amiserunt, ut supra diximus & ostendimus, idque necessario accidit. Videmus enim mulieres tenuioris & brevioris staturæ, alias rarioris contexturæ & junceo fere corpore præditas, quæ propterea aliis sunt angustiores constrictioresque, majores tamen edere foetus quam quæ sunt habitiores: unde singulas hujus regionis partes relaxari debere concludimus. Tertia ratio est à naturali compositione partium sumpta, quæ est ejusmodi, ut nunquam ossa ilium cum osse sacro & pubis inter se coalescant, nisi per symphysin abusivam aut accidentariam, * ut in fractis ossibus ac deletis futuris videre est: contra vero natura distincta ista ossa in omnibus & masculis & foeminis ad extremam usque senectutem servat, etiamsi fundamentum sint reliqui totius corporis circa quod movetur & firmatur. Quæ procul dubio

* De quibus Fallop. in obser. anat.

dubio symphyfi sine medio coaluissent, ut in cotuyle infra supraque uniuntur eadem ilium, Ischii & pubis ossa, ad robur majus (nisi aliquando necessitatis tempore distrahi ab invicem debuissent, motumque dilatationis ab instinctu naturæ passura forent. Quomodo quoque latera duo genæ inferioris in extremo mento, ossa quatuor occipitis, & duo frontis ad facilitandum partum semper distincta sunt nascente puero, quæ tamen ante biennium uniuntur, ut epiphyfes quoque omnes quæ sunt in extremitatibus omnium fere magnorum & mediocrium ossium, & ea quæ ex cartilaginibus fiunt ossa, tandem coalescunt citius alia, alia vero tardius cum ossibus quibus adnascuntur. Quarta ratio à puellis quæ nondum quindecim aut ad summum octodecim annos attigerunt, depromitur, atque etiam à senioribus virginibus, quæ quidem corpus junceum, hypogastrium & Ilium utrumque valde angusta habent, quæ si nubant gravidæque fiant statim à nuptiis, aut mulieres quæ antea non pepererint in uteroque habeant, iis omnibus ilia distenduntur, hypogastrium amplius fit, nates & ossis sacri regio latiores apparent, maxime vero quando partus tempus
acce-

accedit, id est sex aut septem ante eni-
 xum septimanas. Quod non nisi propter
 dilatationem symphyseon prædictorum
 ossium accidit cartilaginibus spongiæ
 modo humore mucoso imbutis à natura
 provida illuc demisso : & septem aliis à
 partu septimanis purgantur uteri lochia,
 humor prædictus absimitur, omnesque
 uteri & pudendorum, quæ intumuerant,
 partes atque vicinæ cartilagine exsiccan-
 tur, & ossa constringuntur. * Qua in re
 naturam licet admirari, quæ artificio pe-
 nitus divino non minus in repagulo seu
 obstaculo tollendo provida fuit, ut facile
 ex utero foetus egrediatur quam utrum-
 que parentem ad prolificum semen eja-
 culandum disposuit, & idem in utero
 concipiendum, foetum ex eo efforman-
 dum, nutriendum & augendum curavit :
 hisque peractis partes omnes continen-
 tes, communes & proprias ad pristinum
 fere statum corporis externum restituit.
 Quinta ratio ab experientia petitur, quod
 virgines quæ tardius nubunt, nempe
 annos triginta quinque aut quadraginta
 natæ, tardius quoque concipiunt pariunt-
 que, aut aliæ etiã mulieres, quæ
 quamvis juvenes nupserint, tarde tamen
 & de-

* Hip. lib. de natura pueri.

& declinante jam ætate aliquas ob causas quoque conceperunt & enixæ sunt, longissimos, difficillimos & periculosissimos habent primos partus, atrocioribusque multo cruciantur doloribus his quæ sunt juniores, aut quæ sæpius antea pepere-
runt, nisi parvi admodum foetus edantur. Sed unde id fiat si quis ex nobis quæsierit, dicemus siccitatem & primariam constri-
ctionem prædictarum symphyseon in cau-
sa esse, quæ progressu ætatis contrahuntur: accedente enim senectute corpora exsic-
cantur, & humore suo benigno, spiritu & calore prædicto privantur quo partes sin-
gulæ irrigantur, excrementitio vero abun-
dant inutili & nocuo. Et idcirco partes tunc parum admodum & difficile propter contractum jam habitum relaxantur, nisi arte provideatur. Quod commode fieri posset, verum huc usque non solum negle-
ctum est à practicis, sed etiam damnatum male ab iis jacto fundamento ex falsa hy-
pothesi: crediderunt enim cartilagines symphyseon non humectari, emolliri, dilatari, multoque minus ossa natura aut arte relaxari aut distrahi, quod tamen (doctorum virorum pace dixerim) au-
thoritati, rationi & experientiæ ipsi repu-
gnat. Dilatationem igitur istam in partu
fieri

fieri hujusce temporis plures Medici & Chirurghi negant. Omnes vero mulieres urbanæ & rusticæ credunt naturæ instinctu edoctæ, in usumque revocant. Memini enim sæpius me vocatum fuisse ad mulieres rusticas parturientes liberandas, suoque onere & periculo gravi atque dolore levandas, quibuscum plures alias vicinas & amicas, ut fieri solet, assistentes mulierculas reperiēbam, quæ obstetricis jussu in difficili partu, ægræ crura ad utrumque latus unum trahendo diducebant, divaricabantque. Quod ut facilius præstarent, manus τῶν ἰσχυρίων, valvis & orificio sinus utrinque admovebant, synchondrosinque vi relaxabant ad ossa pubis vehementius contracta quasi sublato longurio aut nodo constrictiori soluto, distrahenda prius tamen symphyseos regioni adhibitis emollientibus & relaxantibus ut oleo liliorum & butyro recenti solis, aut cum radicibus bismalvæ, foliis ejusdem malvæ & parietariæ coctis in aqua fluviali aut alia, pistis & expressis, deinde frixis cum prædictis oleo & butyro; ut his admotis dilatata via & patentiori facta facilius emitteretur puer. Equidem aptius id factum fuisset si doctos Medicos & Chirurgos, non censores, sed co-

adju-

adjutores aut imperatores habuissent, à quibus methodum dilatandi vias didicissent. Sexta ratio desumpta est ab observatione Anatomica: hi enim qui mulierum & virginum plura cadavera secuerunt, videre potuerunt, illas quæ nunquam conceperunt, esse longe angustissimas, easdemque habuisse cartilagines inter hæc ossa sitas, quibus mediis uniuntur, admodum tenues, siccas & fere nullas aliarum respectu: sed quibus in utero sæpius habere, pluriesque parere contigit, etiamsi longo tempore post ultimum partum obierint, in his interjectas cartilagines crassas reperiri certum esse, in iisdemque ilia & ossis sacri latera ampla atque ossa pubis ubique, præsertim inter spinas anticas ossium pubis latitudine insigni ab invicem dissidere. Quæ vero aliquoties tantum ut semel aut bis pepererant, medio quodam modo habere; quod etiam ex inspectione matricis probatur. Nam ut in his quæ nunquam conceperunt matricis corpus tenue est & parvum: sic in his quæ pluries enixæ sunt, crassius semper remanet ad extremum usque vitæ diem, & in his quæ raro aut semel, mediocris est: hæcque perpetuo vera sunt, dummodo his partibus

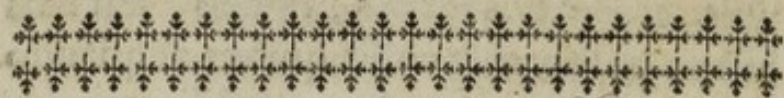

bus nihil præter aut contra naturam acciderit. Septimam & ultimam rationem à Gallico nomine deprompsimus: Gal-
lis enim nostris non abs re, *Les os barrez*
appellantur, & corrupte à Galloprovin-
cialibus, *Los bertrand*, à græco vocabu-
lo Τὸ βάρος, quod idem atque pondus
aut quid ponderosum significat. Hujus
tamen dictionis acceptio duplex esse po-
test atque ratio. Prima, quia ossa pubis
quæ tribus, ut diximus, constant ischii,
ilium & pubis proprie dictis ossibus pon-
derosa sunt per se. Altera quod maxi-
mum pondus sustinet, nempe corpus to-
tum, etiamsi ossi sacro istud officium
atque munus attribuaturs soli. Nam si
quis diligentius inspiciat, reperiet ipsum
os sacrum à latis ossibus, quæ constat tri-
bus iisdem supradietis, nimirum pubis
ischii & ilium symphyssi immediata unitis
sustineri, & iisdem omnes infernas par-
tes appendi atque inniti: aut quod veri-
similius est, ossa pubis Gal. *les os barrez*
vocantur, quia idem illis accidit quod
urbium porticulis, domorum ostiis po-
sticis, ponticulis pluribus, vicis ignobi-
lioribus, subterraneis & obscurioribus
cloacis, quæ pro necessitate nunc clau-
duntur & obducuntur muro, aggere, ja-
nuis,

nuis, crateribus ferreis, ligneis, aut fixis humo postibus & vallis, quibus aliquando longurius aut repagulum, tractilia aut versatilia inferuntur, immittunturve. Quæ omnia munimenta seu instrumenta, quia progressum & com meatum atque transitum, id est ingressum aut egressum per ejusmodi loca fieri antea solitos impediunt, sub nomine *barriere* comprehenduntur. Alias vero aperiuntur, omnia obstacula tolluntur, & libera via redditur ad ambulandum, aliaque negocia peragenda pro necessitate. Sic quoque pubis ossa inter se & ilium cum osse sacro toto vitæ tempore constricta sunt, excepto necessitatis partu tempore, quæ eo, quo dictum est modo, valde inter se distrahuntur atque eorum symphyse relaxatæ dilatantur, si non semper & omnes simul, saltem in pluribus posteriores duæ aut anterior sola dilatari consueverunt. Hæ sunt rationes septem quibus ossium pubis ab invicem & ossium ilium ab osse sacro distractionem in partu fieri necesse esse summi Opificis & naturæ ejus ministræ beneficio contendimus, quas veterum Græcorum, & Arabum autoritate, & doctissimorum virorum adhuc superstitum oculata fide ac testimonio confirmare conabimur.

*De probatione distractionis ossium pubis
& Ilium ab authoritate.*

C A P. VII.

Hippocrates libro de natura pueri circa finem sic ait: *Mulieres quæ pariunt, gravissimis torquentur doloribus, hæ vero maxime quæ non consueverunt, & adhuc incipiunt: sed dolores lumbos præcipue & alia occupant: tunc enim distenduntur distrahunturque ab invicem.* Hæc est Hippocratis sententia quam sic interpretari licet, ut nimirum per ossa ilium intelligantur quoque ossa pubis & ischii. Nam si hic locus intelligeretur de ossibus ilium tantum, distinctis ab ossibus ischii & pubis, ut apparent in junioribus antequam horum fiat symphysis sine medio circa xvj annum ad summum, ad quid dixisset dum ossa ilium ab invicem distrahuntur, quum nunquam uniantur inter se mediante cartilagine sola, sed interjectum semper habeant os sacrum quocum uniantur utrinque, dextro videlicet ac sinistro in latere, citius enim scripsisset ossa

ossa prædicta ilium distrahi ab osse sacro quam ab invicem, Præterea etiam si re vera secundum Hip. hic locus intelligatur de postica parte ossium ilium tantum quatenus uniuntur cum osse sacro, quæ quamvis habeant illud medium, non desinunt tamen distrahi ab invicem, id est, majus acquirere spatium inter se prædicta ossa ilium dum pariunt mulieres, quod fieri nequit nisi crassioribus factis cartilaginibus inter ipsa ilia & os sacrum sitis, prædicto humore mucoso prius imbutis, quibus mediis uniuntur. Sit ita. Quid impediet, quo minus cartilago oblonga quæ inter pubis ossa sita est, analogia quadam quam habet cum posticis, possit etiam imbui & dilatari, sicque ossa distrahi, quum præsertim utero ejusque collo & sinui pudoris sit proximior, à quibus humor prædictus præsertim dimittitur ad pudendas & circumpositas partes relaxandas? Vnde ratio nulla est cur ossium mulierum pelvim seu cathedram (ut ajunt) perforatam constituentium, non tantum alvo dejectiendæ, sed etiam brachiis corpori apte sustinendo toti valde accommodam, usu, figura & compactio-
ne referentium citius postice quam antice fiat distractio, & in una symphysi quam
in

in altera dilatatio, nisi quis anticam ut viciniorē, quæ inter duo ossa pubis sita est potius, quam posticas duas dilatari velit atque contendat. Tertia denique accedit ratio, quod illud innominatum os tribus conflatum ossibus (ut dictum est) totum, nunc os pubis, nunc os Ischii, & quidem sæpius os ilium tempore Hippocratis, ut nunc quoque, appellabatur. Quare non veremur concludere per ossa ilium Hippocratem intellexisse pubis etiam ossa; quæ propria & peculiari symphyssi relaxata ab invicem in partu distrahuntur: quum harum trium synchondroseon eadem leges sint idemque usus. Quod confirmasse videtur idem Hippocrates * de gravidis & partu scribens, cum ait: *Quibus nihil intra constitutum tempus accidit, singulis partus vitales fiunt, apparentia in quibus mensibus fiunt. Labores in circuitibus, quicquid in septuaginta diebus movetur, in triplicitate perficitur, & quicquid in nonaginta diebus movetur, in triplicitate perficitur. Post menses dextra & sinistra hiant. Id est, exactis totis novem aut septem mensibus os pubis utraque parte dextra & sinistra aperi-*

* Sect. 3. lib. 2. Epid. & lib. 6. sect. 7. in versione Corn.

aperitur, atque os ilium utrinque ab osse sacro distrahitur, ut exitus facilior & salubrior foetui excludendo sollicitetur. Quæ interpretatio postremæ particulæ licet Foësis viro doctissimo non probetur, referatque totam ad menstruam purgationem, tamen quæ præcedunt verba me ab hac prorsus avocant, ad illam vero amplexandam quam nunc sector, præcipitem agunt. Ergo præcedunt talia:

„ Quibus nihil intra constitutum tempus
 „ accidit, singulis partus vitales fiunt,
 ubi docet iis mulieribus vitalem futurum foetum, quibus intra statum tempus partus nulla læsio accidit. Contra eas abortire aut foetum minime vitalem edere, quas intra prædictum tempus lædi contingit. Læduntur autem 1 aëris mutatione, 2 alvi profluvio, 3 febre acuta, 4 vehementi saltatione, onere violenter sublato, terrore, animi perturbatione. Sequitur altera particula *apparentia in quibus mensibus fiant*, id est, medicus advertere debet, & diligenti animo considerare quæ in gravidis apparent. Videat igitur si quid effluat ab utero, quo id ipsum

G

acci-

1. lib. 3. aph. 12. 25. aph. 34. 35. aph. 55.

4 de nat. pueri.

5 aph. 60. sect. 6.

accidat mense : si enim semel aut bis , hoc est, primo & secundo à conceptione mensibus , nihil mali portendunt : si deinceps per mensium circuitus semper apparuerint , foetum non esse sanum significabunt. Præterea venit considerandum , si pravus appetitus , quem citam vocant, iis accidit, quo is ipse mense incidit : si enim tribus primis mensibus oritur , nihil mali significat ; quod si sequentibus invadat , magnam pravorum humorum in corpore copiam , quam nec foetus jam grandior factus absumere, nec vomitione crebra expellere, adesse monstrabit. * *Tertia vero ejusmodi est , labores in circuitibus, quicquid in septuaginta movetur , in triplicitate perficitur : quæ particula exponit labores , qui circa foetus educationem fiunt, dum suo maturitatis robore disruptis membranis & calcitracione exitum sibi molitur. Quod contingere scribit triplicato septuaginta dierum ad motum numero , qui septem menses totos complet. Post quos menses exactos , quid restat nisi ut quo robore foetus jam grandescens membranas adeo validas disrumpere , eodem natura exitum commodum ac facilem foetui præbeat, qui tandem vitæ hujus usu-*

* Gal. 1. de sympt. causis.

usura, quanquam à lachrymis auspicanda, fruiturus sit? Commodior autem nullus dari potest, quam si juxta sequentem particulam, post menses dextræ & sinistræ partes uteri hient atque aperiantur. Vnde concludimus quum tribus superioribus particulis neutiquam mensium expurgationis mentionem faciat divinus Hippocrates, sed potius totus incumbat, quod sequens contextus indicat, ut conceptionis motus, & partus, quæ sunt tria gestationis futura præcipua tempora, præcepta tantum innuat, hanc ad ossium commemoratorum distractionem referendam esse. Quantum ad Galenum attinet, quia hujus naturæ miraculi nullo in loco mentionem fecit nec impugnavit, credo eum tacite Hippocratis sententiæ assentiri voluisse. Avicennas quoque Arabum princeps manifesto scripsit voluitque necessario, ossa pubis & ilium in partu dehiscere distrahique, his verbis: ** Et quando separatur fœtus, aperitur matrix apertione tali, cujus similem efficere non valet in alia hora, & necessarium est ut separentur quædam juncturae, & sustententur adjutorio Dei excelsi preparante vel disponente eas ad illud, deinde revertente eas in proximo ad conti-*

G 2

nuatio-

* Lib. 3. sen. 2. tract. 1. cap. 2.

novationem naturalem, & est operatio illa de fortibus operationibus naturalibus. Hæc sunt propria verba interpretis Avicennæ, cui nulli Arabes repugnarunt. Hæ veterum medicorum sufficiant autoritates. Sed Rabinorum & Hebræorum antiquitas agnovit, agnoscitque adhuc istam ossium pubis distractionem, eorum cabala, ut ex commentariis Zoar Rabbi Symeonis ben, id est, filii Iochaii † his verbis: *Haud facile quicquam aliud magis mirandum in tota rerum natura reperias, quam distractionem illam ossis pubis quæ fit in parituri- bus, magno iuvamento naturæ seu potius providentia quadam Dei cui natura ipsa ministrat. Etenim nulla fieri posset quantumvis validissima vi & nixu, sicuti nec in cornibus cervorum quæ quotannis decidunt, & denuo renascuntur. Hic est contextus Zoar qui ante mille & quingentos annos vivebat. Nunc ad experientiam veniendum est rerum omnium quæ fiunt magistræ, & ad testimonium virorum fide dignissimorum, quorum bona pars adhuc superstes vivit, qui mecum prædicta ossa ab invicem distincta, & separatim mobilia non modo digitis palparunt, sed propriis quoque viderunt oculis. Quæ cum præstiterimus, quis*

quis in posterum nobis non modo non succensebit, opinionemque veterum rationibus quamplurimis, & experientia confirmatam totis viribus non propugnabit? quum ea quæ visui patent, æque certa sint quam quæ certissima, immo certiora sunt ea quæ videntur, quam ea quæ quibusvis rationibus & authoritatibus comprobantur. Historiam itaque in medium adducam notatu dignissimam, & huic rei accommodatissimam.

Historia anatomica, ad superius caput confirmandum aptissima.

C A P. VIII.

ANno Domini 1579. mense Februarii in regio Chirurgorum Parisiensium collegio, Andrea Malefieu viro doctissimo & Chirurgo expertissimo, ejusdem collegii tunc temporis præfecto, Iacobus Ambrosius in artibus magister & in Chirurgia baccalaureus (nunc autem in utraque medicina Doctor & medicus regius) pro mo-

re collegii & baccalaureorum Chirurgicum stadium percurrentium, cadaver muliebre secuit, omnes & singulas ejus partes miro artificio demonstravit, morborum sedes & remedia, quæ præsertim manuum opera egent, exposuit. Mulier ista annos circiter viginti quatuor nata, criminum Censoris sententia & judicio, autoritate supremi senatus confirmato, laqueo suspensa fuit decimo à partu die, propterea quod foetum statim ab enixu nescio quo malo genio impulsa, propriis manibus interfecerat. Quo in delicto deprehensa, in carcerem conjecta est: postridie vero suspensionis diei ejus cadaver anatomisari cœpit à dicto D. d' Amboise præsentibus D. D. Chirurgis infra scriptis: aderant igitur M. Robertus Gaignard decanus, Nicolaus Angelus, Franciscus Nodeus, Guilielmus Sylvius Chirurgus Regius, Ambrosius Pareus primarius Chirurgus Regius, Ludovicus Brunus, Ioannes Ambrosianus Chirurgus Regius, & in castelleto Parisiensi pro Rege juratus, Ioannes Insulanus, Ioannes Cointeretius Reginae matris Chirurgus, & in castelleto pro Rege juratus, N. Nodeus, Rodolphus Fortis, Richardus Hubertus Chirurgus Regius, Petrus Pigretius Chirurgus

urgus Regius, Antonius Portallus Chirurgus Regius nunc Primarius, Iacobus Dioneus Chirurgus Regius, Andreas Malesieu dicti regii collegii præfectus, nos Severinus Pinæus, Ismaël Lambertus Chirurgus Regius, Hieronymus Noëus Catharinæ Mediceæ Reginae matris Chirurgus, Petrus Caballus, Simon Pietreus, Urbanus Balisterius, Iacobus Guillemus Chirurgus regius. Cum his omnibus D. & Magistris in Chirurgia receptionis ordine hic scriptis, aderant quoque discipuli & in chirurgia baccalaurei Ludovicus Hubertus, Philippus Collotus ambo designati Chirurgi regii, Iodocus Bellocus & Claudius Viardus: præter hos aderant externi M. Laurentius Iobertus Doctor medicus, & in Academia Monspelliensi professor Regius, & M. Bartholomæus Cabrollius Monspelliensis Chirurgus, ambo in Anatomia versatissimi, qui tunc Lutetiam regis jussu venerant. Aderant denique Medicinæ & Chirurgiæ quidam studiosi, & præ cæteris diligentissimi Anatomici, quos superioribus annis docueramus artem secandi non modo humana, sed etiam quæ manibus offerebantur aliorum animalium cadavera, in quorum numero erant (ni fallor) P. Eraldus,

Hieronymus Copæus ambo Campani, & Casparus Bauhinus Basiliensis apud suos nunc clarissimus medicus & professor simplicium & Anatomes electus omnium cupidissimus, quem, ob eam causam & propter ejus patrem utriusque medicinæ peritissimum aliâs collegam nostrum summo amore prosequeremur. Coram omnibus viris prædictis prima demonstratione subjecti incepta, à quodam nostrum mota est quæstio, idque data opera propter præsentiam dictorum dominorum Ioberti & Cabrollii Monspelliensium. An, scilicet, venæ mammaria *descendentes* & *epigastrica ascendentes* coëant, fiatque manifesta vasorum communio in medio epigastrii interne in musculo recto, & externe in panniculo carnosio, seu potius adiposo: qui communis consensus eo facilius & apertius videri debebat, quo recentius mulier pepererat, qui sanguis, si matres suos lactent pueros, per vasa ejusmodi ab utero cæterisque inferioribus partibus, & per alia à superioribus ad mammas ut lac fiat, ferri debet. Si vero pueris non præbeantur mammae, per uterum idem lac expurgatur, quod à mammis eo derivatur mediantibus vasis istis mamillaribus & epigastricis, ut nonnulli volunt. Alii vero dicunt

dicunt lac à mammis remeare in venam
cavam ascendentem per mammariam,
& tandem in truncum descendentem,
& ab eo per renes & ureteres in vesicam,
aut per venas spermaticas in uterum, aut
per utramque simul viam, quem utrum-
que modum sæpius videre licet in recen-
ter foetis quæ nutrices non sunt. Hunc
vasorum epigastricorum consensum mul-
tiplicem & perspicuum vix admittere
volebant Monspelienses, sicuti schola
tota Monspeliensis fere non admittit.
Quam tamen observationem, id est, va-
sorum communionem, non tantum in
mulieribus, sed etiam in viris cujuscun-
que ætatis fuerint, semper veram anim-
advertimus. Ex hac quæstione in aliam
majoris momenti incidimus quæ erat
ejusmodi, An in partu mulierum ossa
pubis & ilium, hæc scilicet ab osse sa-
cro, & illa ab invicem distrahantur nec-
ne? Mota quæstione quisque suam pro-
ferebat sententiam: major autem pars
eorum qui aderant negabat prorsus ista
ossa diduci posse, alii vero affirmabant;
alii neque in hanc, neque in illam partem
inclinabant, sed dubii omnino tacebant.
Dubium autem istud statim solutum fuit,
veritasque ex tempore eluxit: accepto

enim altero cadaveris femore, seu crure integro, sublevatoque eo, cute minime secta, sed integre servata cæterisque symphyfi superpositis partibus, os pubis ejusdem lateris attollebatur, supraque alterum latitudine saltem medii pollicis unius eminebat. Quod oculis digitisque ab omnibus verissimum judicabatur, ut facilius meliusque videretur, crus alterum supini cadaveris super mensa locati summe extendebatur, nulloque modo ischii flexo articulo ambabus alteri natium subductis & subtractis manibus sursum os pubis cum minimo conatu attollebatur, & cum eo os innominatum totum, quod, ut dictum est sæpe, componitur ex tribus, ischii videlicet, pubis & ilii ossibus, quæ in ea ætate penitus coaluerant per symphyfin quæ eo loci fit sine medio: unde posticas duas synchondroses multo laxiores fuisse solito, necessario concludimus. Eo enim quo diximus modo, elato crure, innominatisque ossibus resupinati cadaveris, os pubis lateris ejusdem sua spina latitudine medii transversæ digiti à suo congenere distabat, atque ei superveniebat: contra vero sublati manibus, & æqualiter positæ natibus æqualis opposito apparebat: altero vero crure elato illud quod prius eminebat, inferius

ferius conspiciebatur, unde plures non abs-
re mirati sunt.

*De quorundam rationibus contrariis,
& earum refutatione.*

C A P. IX.

 Vibus peractis, visis & tactis ab
omnibus & singulis qui ade-
rant, viris doctissimis, alii cer-
tiores facti sunt, sententiasque
suas confirmarunt, alii qui prius ista igno-
rabant edocti sunt, alii vero, quorum ma-
xima turba est, cervices induruerunt, ra-
tionesque contrarias in medium adduxe-
runt. Horum autem prima est: quod de
quodam particulari axioma faciendum, re-
gula instituenda, aut lex ferenda non est.
Nam quod visum in eo cadavere erat, for-
tasse in nullo unquam alio videre licuit,
aut licebit, dixerunt: secunda, quod ossa
iliū & pubis inter se cum osse sacro com-
pages adeo constricta est semper, ut non
nisi magna vi & acutissimo cultro & mal-
leo adactis separari possint. Tertia, quod
partus sit tanquam crisis quædam quæ fit

jam grandiori foetu, qui quia satis alimenti amplius à matre accipere non potest, idcirco ab ejusdem utero exire, forasque egredi contendit, ut alimentum atque spiritum per os & fauces, deinde hunc per glottida & ejusdem sinus asperam arteriam & pulmonum bronchia in cor: illud vero per œsophagum in ventriculum trahat recipiatque: quare ut ista pueri emissio fiat, nullum præscribitur medicamentum, sed opus istud totum naturæ committitur. Quarta ratio: Quod si synchondroses dilatarentur, distraherenturque ossa, fieret tanquam *πυρόσθωσις* aut *Αλχιμυα* ossium quæ reliquum sustinent corpus: quam ob causam mulieres ante partum, in partu, & aliquot diebus post partum incedere nullo modo, neque ante aliquot septimanas curari possent. Quinta ratio sumitur à dictorum ossium naturali separatione, quæ semper ut mulieribus, sic etiam viris inest, qui tamen ea dilatatione non indigent: foetus siquidem non emittunt, sed uterque sexus ad divisionem partium dexterarum à sinistris illam habent. Sexta ratio est: quamvis capita pueri habeant corporibus multo crassiora propter cerebri amplitudinem, nulla tamen eorundem capitum ossa cum nascun-

cuntur perfecta sunt, aut sese mutuo ut postea cum futuris excipiunt, sed ab invicem distincta videntur penitus, & inter se tantum membranulis sua laxa synthesi, connexa ut tempore partus & in egressu ab utero matris obsequantur, constringique caput foetus innoxie patiat, sicque facilius dicti pueri expellantur, qua laxitate & obsequentia proinde non esset opus, inquiunt, si ossium dictorum pubis fieret ab invicem, & ilium ab osse sacro distractio. Ad eorum ergo examen redeundum est. Prima ratio est ex falsa hypothese, qua veterum opinionem evertere conantur, atque naturæ motum & actionem denegare: volunt enim quod in omnibus fit, id ipsum perraro & in quibusdam tantum fieri, cujus rei contrarium satis superque ratione & autoritate probatum est, experientiaque quotidiana confirmatum. Quantum vero ad secundam rationem attinet, tantum abest ut ossa pubis sint adeo constricta inter se, ut ajunt, ut non nisi magna vi & difficultate separari possint, quum potius in quolibet sene id facile præstetur, si cultrum acutum habeas, qui dorso aciei fere æqualiter tenui præditus sit: nunquam enim eorum intermedia cartilago siccescit, nisi per morbum

bum occallescat. Quod tamen rarum est, & an aliquis unquam viderit, dubito: quantum ad me, nunquam istud vidi, legi aut audiui, etiamsi centena ossium millia Lutetiae & alibi viderim, quæ adhuc exposita sunt cuilibet videre cupienti. Semel autem vidi utrumque os ilium cum osse sacro, & bis horum alterum tantum cum prædicto osse symphysis unitum accidentaria *Ἀπὸ τῶν* humorum pituitosorum *ὅφρα* ibi congestorum, & eorundem concretionem atque in osseam substantiam aut callum, si velis, osseum conversionem. Sæpissime vertebrae *ῥαχίς* nunc plures, nunc pauciores simul conjunctæ, aut ut verius dicam, unitæ, & tanquam in unum os redactæ viderentur: figuram nunc rectam nunc curvam intro vel extra, vel ad alterutrum latus inclinatum habentes: unde *λόδωσις, κείφωσις ἢ σκολίωσις*, cæteraque spinæ vitia fiunt. Quæ vitia, ut obiter dicam, hic Lutetiae frequentissima sunt, & ubique in Gallia apud ditiores & nobiliores familias, maxime vero puellas infestant, quas, ut inquit senex Cherea in Eunucho apud Terentium, * *Matres student demissis humeris esse victo pectore ut graciles fient. Nam si qua habitior paulo, pugilens*

* *Act. 2 Scen. 3.*

lem esse ajunt : ob id deducunt cibum, tametsi bona est natura, ut reddant curatura junceas. Sed longe aliter sæpius accidit quam cupiunt aut sperant supradictæ matres : nam cum ista fiant puellis antequam ad justam magnitudinem pervenerunt, propter nimiam thoracis & trunci corporis constrictionem, impeditur naturæ motus, ejusque opus depravatur. Quare si erectum maneat corpus ejusque *ράχος* non vitietur, saltem angustior fit thorax, unde pulmonibus morborum foetura & ilias accidunt defectu amplitudinis, id est, latitudinis & profunditatis ejusdem thoracis. Sed ista leviora sunt, graviora vero prædicta & quæ sequuntur symptomata, nempe totius spinæ contortio, unde gibbositas & obstipitas multiplex, spirandi difficultas, pulmonum fere perpetuum erysipelas, sitis continua, arida & inanis tussicula, faucium asperitas &c. Ex his autem vitiis *ῥάχος* & *σκολίωσις* cæteris est frequentior, eaque in latere citius dextro quam in sinistro, ita ut ex quinquaginta vix duas reperire liceat, quæ non habeant scapulam ejus lateris elatiorem & tumidiorem. Quod experientia docet, atque sartores qui illis vestes conficiunt, quibus exornantur, affirmant atque testantur.

tur. An vero id accidat propter dexteri brachii frequentiore ac validiore motum, an propter hepatis & pulmonis situm magis in dextro quam in sinistro latere, an propter utrumque, cuilibet iudicandum relinquo. Aliarum quoque partium cartilagine in ossa convertuntur, quæ aliis sunt partibus appensæ, aut partem aliquam per se constituunt: quales sunt laryngis cartilagine, costarum, xiphoidis & coccygis præcipue. Sed adferunt adversarii in medium, ut rationem firment, roboventque suam, partum naturalem crisin esse, quod admittimus, sed critice quoque prædicta ossa ab invicem distrahi asserimus, magis quidem in aliis, in aliis vero minus pro magnitudine, & crassitie foetuum, ut in aliis citius, in aliis tardius pro humoris copia & corporis totius exercitatione, & præsertim ambulatione breviori aut longiori, & partis siccitate aut humiditate: quartam vero eorum rationem demiramur, quam ob causam dicant, velintque luxationem fieri si dilatentur ossa pubis ab invicem, cum luxatio fiat in articulis, non in symphyseis. Quod Hippocrates scripsit, quando inter ossium distractionem, quæ symphyseon propria est, & luxationem articulorum fecit distinctionem.

ctiōnem: certissimum est enim dolorem sentire mulieres, præsertim tempore partus ante & post circa synchondroses prædictas, qui aliunde accidere non potest quam ob extensionem synneuroseon, seu perioftiorum veris symphysibus superinductorum: quæ extensio fit quando ostreorum more, ossa necessitatis ergo dehiscunt atque distrahuntur, ut illa ad esum aperiuntur, quæ vix aliter, nisi ab experto artifice ferrum validum & acutum præ manibus habente. Quæ ossium distractio post partum sensim pereunte causa, absumpto humore mucoso videlicet, in dies reparatur atque restringitur solo naturæ instinctu & beneficio, sed non tam exacte quam antea, quandoquidem quæ vidilatata sunt, nunquam ad pristinam contractionem redeunt, nisi Rhagades aut dura quædam cicatrix præter naturam acciderint. Contra vero fracta, ambusta, lacerata & erosa quæ fiunt, magis quam antea contrahuntur, cicatrice inducta, nisi partium excarnium cuti acciderint, idque in juvenibus: tunc enim augentur cicatrices, quia extenditur cutis propter ossium subjectorum augmentum. Quod vero pro quinta ratione adducunt, in viris nempe, ut in mulieribus, ossa prædicta

cta distincta esse, mirum non est: siquidem viri qui speciei individuum & sexum constituunt præcipuum, suntque fœminis multo perfectiores, omnes partes, quæ in homine (cujus sunt forma) esse debent, habent, præter eas, quæ necessario fœmellis, quæ materiam referunt, insunt, ad sexus differentiam, ut est uterus cum suis partibus. Quare dicendum potius erat mulieres ossa habere distincta, ut viros, quam viros ut mulieres, quum ista synchondrosis nihil faciat ad sexus differentiam. Vides igitur jam quinque contradicentium rationes omnino convulsas: ad sextam & septimam statim in sequenti capite deveniemus: si prius adhuc quædam, quæ ad quintæ eorum rationis confirmationem conferunt, infirmaverimus.

Hoc

*Hoc capite narrantur adhuc quædam
quæ quintam adversariorum ratio-
nem labefactant, deinde sexta refu-
tatur, & denique his multo obscu-
riora in corporibus hominum fieri
ostenditur.*

C A P. X.

QUoniam igitur corporis huma-
ni duplices sunt partes gene-
rales, dextræ & sinistræ, oportuit terminum communem utriusque adesse, præcipue in trunco, cer-vice & capite, quo circumscribantur illæ. Hic terminus linea est, quæ quia rotunda, oblonga & ovalis est, nullum habet principium neque finem, fingi tamen potest quovis in loco circuli, ut si vis à medio oris inter labra duo, deinde per medium labri superioris & philtri, dorsum, narium, glabelli, frontis, sincipitis, occipitis, cervicis, tergi, rachæ & rachitidisque totius si velis, natium, ani, perinæi & scroti virorum, vel interfeminei mulierum, pudendorum sexus utriusque, pubis, lineæ albæ,

albæ & totius epigastrii, umbilici, sterni, colli anterioris, menti, genæ & labri inferioris ducatur linea, donec ad principium seu punctum à quo incepit, pervenerit, dividuntur omnes corporis partes in dextras & sinistras (sic tamen ut nec undequaque circumscriptionem istam habeant propriam, nec undequaque etiam conjunctæ sint, ut vult Gal. *) paucis quibusdam exceptis interioribus, liene præsertim, qui totus in sinistro latere est, ut cystis felle in dextro. Quare mirum non est si os pubis dextrum à sinistro dividatur perpetuo in utroque homine, viro nempe & muliere: qua divisione natura abutitur in partu naturali mulierum ad facilitandum egressum pueri, ut mammis ad eundem alendum: mammas enim habent primario mulieres ad cordis & pulmonum calorem fovendum, & etiam parvum Clitorida tanquam colem seu penem, ut dictum est sæpius antea, quo non tantum excitantur ad Venerem, sed etiam ut perfectioris individui compositionem imitentur. Et quæ pro sexta & ultima ratione contradictionis adducunt, nimirum laxitatem capitis ut facilius sit partus, admittimus quidem: sed istam ossium pubis inter se & iliûm

* *Initio capituli primi libri primi de usu part.*

iliū cum osse sacro dilatationem impedire negamus, maxime si foetus grandes, id est, longi & crassi fuerint, imo plurimum juvare censemus. Si enim natura ossa capitis non præfecerit in utero, neque futuras ullas his effinxerit, ut deflexis ossibus & utcumque compresso capite foetus in enixu facilius expellantur utero, exeatque foras: quanto magis in dilatandis maternis ossibus sagax & provida eadem erit, contra eorum opinionem qui ista ossa dilatari negant. Præterea ignobiliores partes nobilioribus semper ministrant & obsequuntur, nec non continentes seu externæ, non tantum dilatari, sed etiam secari tuto possunt, ut internis succurratur, ut Gal. ait. At nemo sane est mediocriter in medicina versatus, qui non noverit pueros in utero contentos multo nobiliores esse maternis ossibus, pelvim, ut vulgo loquimur, constituentibus. Quare ossa pubis ab invicem necessario, & ossa iliū ab osse sacro distrahi in puerperio naturali concludimus, à qua sententia, etiamsi adversariorum rationes fieri herculeæ videantur, ne latum quidem unguem discedere decrevimus, nec ipsi silere quod in tanto cœtu celeberrimorum ac doctissimorum virorum semel in scholis Chirurgorum

gorum & alibi sæpius vidimus, tetigimus, aliisque ostendimus. Quæ causa fuit cur nostrum hunc qualemunque libellum scripserimus, atque ediderimus in lucem, ut rationibus hinc inde in medium adductis atque agitis, unusquisque (siquidem omnium interest) experiatur ac judicet. Existimamus enim istam controversiam tanti esse momenti ut à nemine negligi debeat, imo vero omni studio ac judicio dirimi ac discuti, præsertim ab iis qui gravidarum & parturientium curam suscipiunt, si-ve Medici, Chirurghi, Myropolæ, obstetrices, custodes & clinicæ mulieres fuerint, ut cognita veritate, præsidium à quo fere tota foetuum & mulierum parturientium salus pendet, non omittatur. Natura enim sæpius sola dilatationem machinatur necessariam, aliquando vero, ut in pluribus aliis excretionibus & actionibus naturalibus, ministris & artis operibus indiget atque assumptis, si-ve alimenta, si-ve medicamenta fuerint, quibus robur utrique, matri videlicet & foetui addi possit, nec non admotis, quæ vias reserent dilatentque, per quas emissio fieri debet. Hujusmodi vero præsidii indigent necessario quæ imbecilliores, sicciores & angustiores sunt mulieres, & hæ maxime quarum pueri in utero debiles sunt,

sunt, quod ex eorum motu raro, parvo aut penitus nullo discitur. Desinant ergo viri docti istud naturæ miraculum negare, quum alia longe obscuriora naturæ beneficio omnium consensu fiant, ut puris à renibus aut ab ulcere aliquo per anum rejectio, & ejusdem à centro corporis & membri alicujus crassioris per media ossa ad cutim & ejus poros evocatio & resolutio, ut lactis à mammis per urinas aut uterum, aut utrumque evacuatio & expurgatio : à capite, cathartico assumpto, crassioris pituitæ in ventrem inferiorem & intestina deturbatio. Quæ omnia prima fronte cuilibet impossibilia videbuntur, quum tamen sint verissima, & naturæ, etiamsi per cæcos ductus, fiant familiarissima.

Vanam

*Vanam esse eorum rationem, qui retro-
flexionem Coccygis volunt plurimum
conferre partui, ostenditur.*

C A P. X I.

SUperest ut de Coccyge quam
volunt transeunti foetui cedere
nonnihil dicamus: ad eum enim
tandem ad sacram anchoram
confugiunt adversarii. Coccygis igitur
duplex est acceptio, una quæ recentio-
rum est, altera Galeni & veterum. Secun-
dum Galenum * enim Coccyx constat
tribus tantum ossibus eodem penitus mo-
do inter se unitis cum inferiori ossis sacri
vertebra, quo tria dicti ossis sacri, & ipsius-
met Coccygis ossa inter se uniuntur, quæ
utraque, nempe ossis sacri & Coccygis
ossa, ante & retro in suis symphyis
(non enim per articulum ut partium su-
perpositarum vertebræ conjunguntur,
etiamsi ginglymi illius qui fit inter tria ossa
specimen aliquod inesse videatur) perfo-
rata sunt, per eaque foramina nervi à fine
spi-

* *Lib. de oss.*

spinalis medullæ producti exeunt. Habent etiam suos septem processus, quemadmodum & reliquæ *paræ* vertebrae, duos videlicet ascendentes & totidem descendentes, duos transversos & posticum unum: unde Vesalius sex ossis sacri partes seu ossa constituit. Coccygem vero suam quatuor aut trium tantum cartilagineorum ossium compage constare voluit: quæ ossicula Vesalio coccygem constituentia, Galeno revocantur inter cartilagineas extremitatibus nudarum partium appensas: quarum usus est partes producere, & durioribus corporibus exterius occurrentibus cedere, quia si fuissent ossæ, sæpissime frangerentur: huiusmodi sunt auriculæ, pinnæ narium, xiphoeides cartilago & recentiorum dicta Coccyx. Os vero sacrum Galenus tribus tantum constare ossibus vult, quæ suis latis & patentibus processibus transversis ossa iliū admittunt, ab iisdemque vicissim admittuntur, sicque mutuo stabiliuntur, atque per synchondrosin uniuntur, reliquumque corpus super ipsis tribus, sacro nempe & duobus iliis, supra infraque formatur atque movetur. Sed unum animadvertendum est, in compage ista ossium sacri & coccygis sæpius reperiri tantum quinque

H   ossa,

ossa, idque frequentius in mulieribus & parvis viris quam in aliis grandioribus, & tunc temporis cartilagineum Coccygem constare quatuor ossibus mobilibus semper, non quod habeant musculos quibus moveantur: sed quod transeuntibus per intestinum crassioribus excrementis, aut ex utero egredientibus pueris retro facile cedant, ut intro, si forinsecus pellantur, convertuntur. Quæ causa prima est cur ista Coccyx recentiorum & cartilaginea compages Galeni nunquam nocere potest: altera vera ratio est à situ inferiori petita: quando enim ad istam Coccygem ejusque articulum seu syntaxin pervenit foetus egrediens, jam angustias maternas evasit: Quare concludere non veremur, eorum Coccygis retrocessionem & ejus utilitatem in partu jejunam admodum esse & penitus nullam, sed ejus usum esse necessarium quidem, ut extremitatem recti intestini fere extra natium musculos, adipem & cutem in carnosissimis & bene quadratis hominibus ducat sustineatque, ut Galenus & Sylvius noster voluerunt. Coccyx vero adeo constricta est cum osse sacro & unita ut frangeretur potius quam retro moveri & cedere possit immoto osse sacro: quare neque hanc neque

que illam juvare dicimus. Hæc sunt quæ de partu naturali dicenda habuimus: in quo si segnior, tardior aut imbecillior natura videatur, nec dilatationem partium inferiorum commodam promoverit, indeque dolores urgeant, necessario juvanda est præsiidiis convenientibus & accommodatis, quorum magna suppellex habetur: Alia enim generalia sunt, ut alimenta optimi succi, medicamenta præcipue cardiaca, copia spirituum prædita: quæ omnia per os assumpta robur utrique, matri scilicet & foetui, adferunt, & alia dilatationem festinant totum corpus calefaciendo, ut deambulatio, ascensus, descensusque frequens & festinus, & balneatio. Alia vero sunt particularia, ut clysteres, olea, linimenta, emplastra, fots, symphyseon regionibus apposita: alia foetida naribus admota, atque sternutationem excitantia, quæ matricem deorsum & cum ea foetum pellunt. In quibus topicis faciendis & admovendis cautio adhibenda est, ut omnia nimirum sint emollientia & relaxantia, quibus non odorata solum, sed etiam *τὸ δῶμα πικρὸν*, quæ bonum, plenum & perseverantem habent odorem, misceantur, ea non rejiciendo quæ specifica vi, & à tota substantia agunt,

quorum alia partem, nimirum uterum respiciunt, quem recreant & roborant: alia vero foetum educunt & accelerare solent, quæ quandoque aliis miscentur, aut sola parturientium cruribus interne alligantur, alias denique in sinum pudoris immittuntur. De quibus omnibus vide Dioscoridem, & ejus commentatorem Mathiolum, * aliosque authores tum veteres, tum recentiores: quorum alii simplicia in unum congerunt catalogum: alii vero plures formulas ex iis præscribunt: in quibus idcirco recitandis & præscribendis non diutius immorabimur.

* *Lib. 1. & 3. materia Med. & alibi passim.*

F I N I S.

LVD. BONACIOLVS

FERRARIENSIS

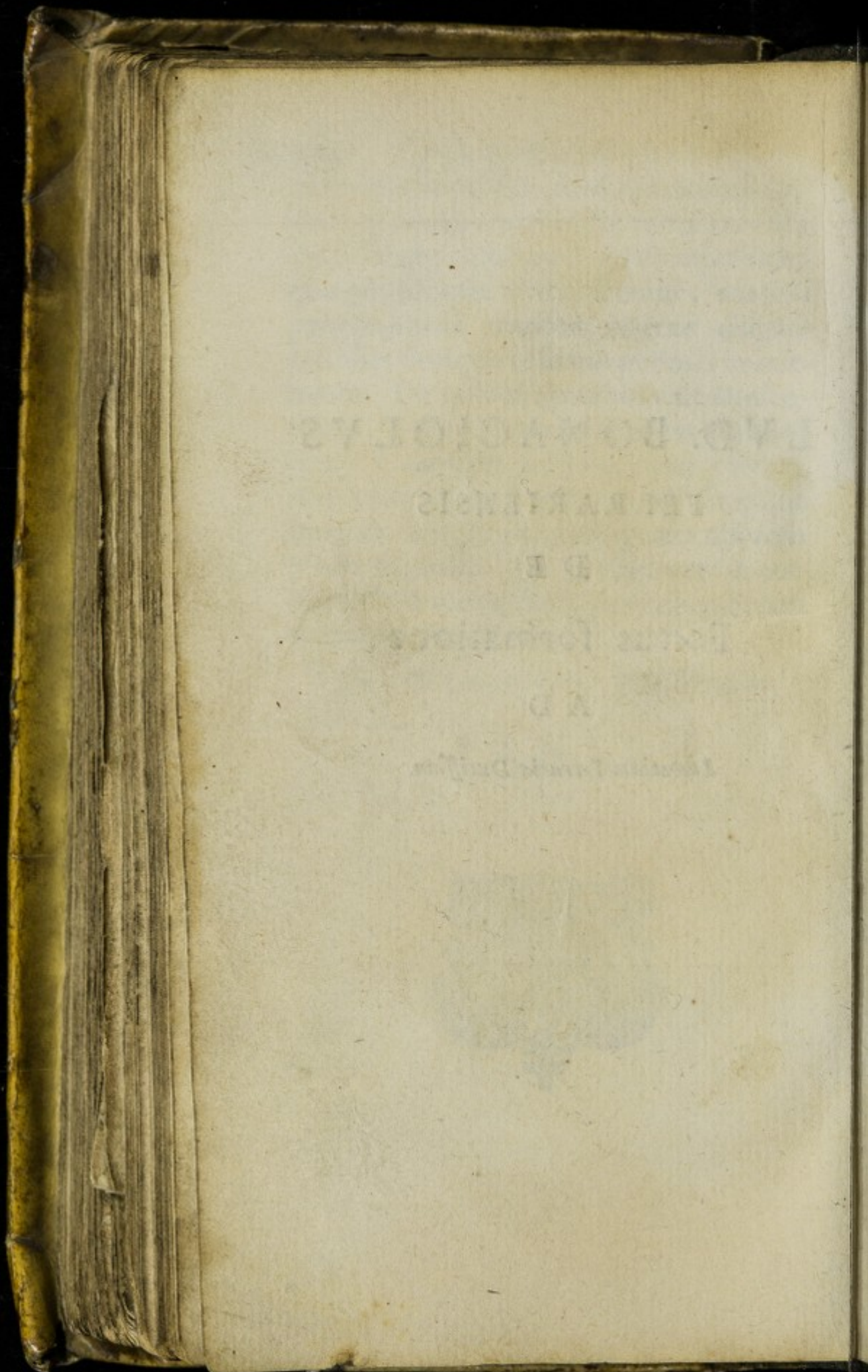
DE

Fœtus formatione

AD

Lucretiam Ferrariæ Ducissam.

LVD. BONACIOLVS

FERRARIENSIS

DE

Fœtus formatione,

AD

Lucretiam Ferrariæ Ducissam.

C A P. I.

De uteri partiumque ejus confectione.

VNDUM in absoluti orbis speciem conglobatum, æterno ac irrequieto ambitu, innarrabili celeritate, atque incredibili concentus suavitate circumactum (quem vocula alia cælati argumento vetustissimi cœlum appellavere) jure sapientiores plusquam satis admirari, nemo quisquam ibit inficias. Animantium autem in eodem natura, nullius prope partis contemplatione inferior censetur. At omnium admirationem novissima hominum compago, structuraque insigniter præcellit. Quos cum summo

illi Opifici omniumque optimo Conditori individuorum immortalitate impartire minime placuerit, eosdem tamen (generis misertus humani (successione quadam propagationeque speciei æternitate donavit. Id ipsum vero similium procreatione humana fragilitas, avidaque nunquam desinere mortalitas (virilibus à Saturno cœli partis jamjam abscissis, in mareque projectis) maribus fœmellas ineuntibus affecuta est. Ut vero mulierum uterus, ex quo tam miranda humani generis machina faberrime ortum traxit, in supremam omnium admirationem animum non agat, fieri quî potest? Enimvero natura rerum parente, sexuum discrimine, alterum ab altero, quoad ejus fieri quit, interstingente, alter maris, fœminæ alter, nomenclaturam sibi vendicat. Quandoquidem quæ animal gignere queunt, aut in se ipsa prolificam genituram, (qua ingesta animalia constituentur) mittere operæprecium sit, fœminam quod in se, marem quod in alterum profundit, antiquitas procul dubio nuncupavit. Quo fit, ut rationis quidem discrimen ita exultet. At cum & facultate & munere quodam hæc, præter id, distinguantur: accommodato autem ad omnem officii functionem

nem instrumento opus sit, corporisque partes facultatibus, earum instrumenta, accommodentur: ad prolis quoque procreationem & initium, partes aliquas esse accommodatas, easque inter sese, quibus à foemina mas differat, dissidentes oportet. Nam etsi de animali toto, mas aut foemina dicatur, attamen non quavis sui parte potentiaque, quin certa quadam virtute & parte, idem mas foeminave censetur. Ejusmodi vero partes, foeminæ quidem uteri & vulvæ, mari colei colesque sunt. Quæ in humano sane genere formæ inter se longo interstitio abscedunt. Colis namque à vulva tantum abest, ut eidem nihil contrarium magis esse videatur. Etenim contra quam colis plane formata est. Siquidem cava hæc, pubi subdita: ille foris propensus ac promi-nens existit. Cæterum homines assidue (haud perpetuo) suos sibi servasse sexus dilucide liquet. Contra nonnunquam convariare, ex foeminis in mares mutari (tametsi rarenter) neque dubitatum, neque fabulosum est. Probatissimorum namque consensu movemur. Proindeque puerilium hæc deliramentorum commenta esse (quanquam nihil adeo mirum aliud, quam hæc placuisse Diis conspicio)

neūtiqum existimanda sunt. In annalibus siquidem, Licinio Crasso, Cassio Longino Coss. Casini puerum ex virgine sub parentibus effectum, in desertamque aruspicum jussu insulam delatum, dignissimos autores lectitasse compertum. Atqui Licinus Mutianus Argis visum à se Aristontem, cui Arestusæ nomen prius fuisset, nupsisse etiamnum, mox & barbam & virilitatem supervenisse, uxoremque fauste (ut fas est credere) duxisse, prodidit. Ejusdem sortis & Smyrnæ puerum sese novisse refert. Quin etiam illud satis mirari non queo, quod Plinius in Africa in marem commutatum, qui pridie foemella fuerat, nuptiarum die, Lucium Cossitium Tisdritanum civem vidisse se affirmat. Essent & fabulosa quoque nonnulla hac de re, quæ veluti expedientia præfari nos oportere, quispiam existimabit, etiamnum si fide careant, quandoquidem admirationem impleant, multumque etiam quod vero supersit confiteri cogant: sed ea consulto atque ex industria prætermittimus, tum ne in fronte polita, modum excedere videantur: tum etiam quia haud cuncta (quanquam maxima quidem, etsi rara, circa hæc existunt) miracula instituti nostri describere fuit.

Qui-

Quibus omiſſis, tanquam longo poſt-
liminio ad muliebria, quæ hominis in-
choandi (cujus rationem aſſignaturi ſu-
mus) domicilia ſunt, genitalia reverta-
mur, quæ ideo prætulimus, quia iis com-
memoratis, non uteri tantum, ſed & con-
ceptionis pariter dignitas ac claritudo
adſtruetur: quorum nobis partes par-
tiumque nomina, non vulgari modo, ve-
rum & vetuſtis, & poſtea inventis omni
cura perquiſitis, cauſaque ac rerum ra-
tione ſimul eruta nunc tractabuntur. Nam
eorum reſectionibus ad integrum per-
penſis, eo perducere videbimur, ut ſpectatæ
illius procreationis cauſas & modum, ac
denique quicquid de hac ipſa, quam quæ-
rimus re edoſtum nobis deprehenſumque
ſit, in medium nos auſpicatius promul-
gatuſ arbitremur. Principio autem
concinna ſerie, contemplatione hac no-
bis pars illa, quam pudendam appellant,
tractanda ſeſe ingerit, offertque: quæ non
vel à valva porta, vel à volendo, eo quod
inſatiabiliter coitum velit, atque deſide-
ret (ut vulgus retur) quantum mea fert
opinio, vulva vocanda eſt; at eam paulo
altius (ut perpenſio hæc barbarorum of-
fenſam deprecetur) rerum luce repetita,
pandendam duximus: quando nihil qui-

dem mihi unquam potius fuerit, quam ut
 hujusce obscenæ rei & singulas partes,
 & Latina illarum quæque nomina aperi-
 rem, quarum, ut ajunt, apud Græcos vo-
 culæ & tolerabilius se habent, & acceptæ
 jam usu sunt: at obsoletiora foedioraque
 apud nos omni ferme Medicorum volu-
 mine fameque verba insolentius jacti-
 tantur, ne verecundius quidem loquen-
 tium assuetudine quapiam commendata.
 Quo fit, ut explanatio hæc, & pudorem
 simul, & artis præcepta servantibus, diffi-
 cilis evadat. Neque tamen ea res à scri-
 bendo me deterrere debuit, quandoqui-
 dem hoc mihi curæ fuerit, ut vel omnia,
 quæ frugi accepi, comprehenderem.
 Porro muliebrem naturam, genitale mu-
 liebre, os genitale, partem hanc puden-
 dam nuncupari vidimus, cui carnis tu-
 berculum hiulcum bifidumque puberi-
 bus maturitatis indicio, pube intectum
 honestatumque prominet: in cujus me-
 dio tuniculam utrinque adesse luce cla-
 rius est (hæc ipsa & Nympha κλειτορίς &
 Clitoris vocitatur) qua equidem vulva
 intus, ita ut in maribus pars penis, quæ
 glans dicitur, præputii tergore tuetur ac
 custoditur. Quamvis Aristoteles cutem
 eam, quam modo præputium diximus
 (etenim

(etenim eo vocamento Iuvenali in Iudæos occurrente .

*Nec distare putant humana carne suillam,
Quia pater abstinuit : mox & præputia ponunt.*

nulla, ut reor, verborum novitate, cognominasse fas fuerit) nomine vacare, totum quod ex ea cute glandeque constat, præputium appellitans Theodoro interprete crediderit. Quod ideo primum aures perculit, in errorisque suspicionem animum pepulit : quoniam Plinium totius latinitatis parentem, eam membri partem nominitantem principia genitalium, non præputia appellitasse constat, iis verbis: *Lino vel papyro principia genitalium, femur medium, ad cohibenda urine profluvia*, quando ei quippe qui brevitati summo pore indulserit, præcipua, peculiarique usu vocula, id cum facillimum, tum etiam, ut existimo, elegantissimum admodum fuisset. Dein quia Hippocrates * sententiarum verbis in Latinum sermonem eodem autore versis scribitur : *Quum præcisum os est, & car. ilago, aut genæ particula tenuis, aut præputium, nec augeri, neque coalescere potest.* Qua de re, tametsi apud Grajos vocabulo ea pellicula careat, quid-

* Hipp. lib. 7. Aph. 28.

quidni apud Latinos æque vacare haud satis constat? In hac quoque parte verenda atque femoribus Veneris sedem poni in aperto est: pudendæ namque partis atrectatione, vehementem excitari libidinem quem latet?

Hæc adeo aspectu horrenda obscoenaque visu censetur, uti defunctorum etiam foeminarum cadavera (earundem alioquin pudori parcente natura) prona fluitent, quando virosum contra supina, quippe quorum natura prona haud pudeat. Cui sane rei physicam (me iudice) rationem oppido quam suffragari patrocinarique clarissime dilucet. Nam mulieribus ventris alveum intercapedinemque amplam, atque vastiorem admodum, cum ob viscera, tum etiam ob grandio-rem foetum (si quando eas utero graves fieri obtigerit) continendum, providam concessisse naturam, vel re ipsa quisque (modo ne mente captus) compertum habere potest: qui quum aqua per muliebre potissimum genitale ingrediente, expleatur, turget, extuberat, ac denique ad summum fastigiatur. Et ob eam rem supinam partem, prona impendio graviorem effectam, suo pte ingenio suoque nutu, perinde ac si in lancibus æquato examine pende-

penderet, deorsum trahi, præsertimque præponderantibus subinde mammis eodem decumbentibus, jure observatum est. Contra, viris ampliore spatiositate caveaque neutiquam indigis, angustus perexiguusque venter est, qui etiamnum aqua supra modum oppletus, & in certiorum fastum erigat, & spinæ coxendicumque ossibus (iis quidem validissimis) minus procul dubio liberet: quandoquidem nec prominens extet, neque mamillæ, quæ iis tantillæ sunt, ponderis quicquam penitus afferant. Ex quo evenit, uti eorundem cadavera supina (utpote quæ resupina parte insigni tantisper pondere præstent) præpote naturæ vi urgente, fluitent.

Mulierum vero ori genitali nympham utrinque admotam, rerum naturam eo progenuisse, quo primo hoc munimento aëra, ac cætera quæque extra officere valentia, arceantur, credi par est, hæc itaque extima, ac omnium prima pars universæ plebis consensu ita disposita est. Nobis autem intima penitioraque diligentius admodum scrutantibus, cervicis os aliquanto præstantius, intra cletorem muliebri genitali annexum obiter occurrit: subinde cervix ipsa, ceu pars finitima,
quæ

quæ vulvæ canalis, & ab Aristotele etiam matrix dicitur. Ab intimo qua uterus desinit ore prolifico maris semini accessum præbens, adusque muliebre naturam recto tramite protensa cervicula hæc inchoat efferturque. Verum ob sui constrictionem in nonnullis mulieribus ad dextrum, in nonnullis, ad lævum magis collabitur. At quoniam humidi excrementi suo genitali sexus uterque exitum subministrandum habet, huic vesicæ foramine directo pervius meatulus nervosus cartilagosusque parte supera annectitur: quæ lotii à renibus ad vesicam per venas, quas ureteres Græci, urinarios meatus Latini cognominant, delati fistula, intra muliebre naturam sita, nymphea fatigante visitur. hinc muliercularum lotium occursante impetuque collisa clitoride, tunica magis quam virorum inter mingendum perstrepat. Etenim iter idem esse humidis excrementis & menstruis, ut fœmellæ omnes prope dixerim sciolæ existimant, quemadmodum lotio ac seminali recremento, quadantenus in maribus minime opinandum est. Iis siquidem foramina duo, quorum alterum ad testes, alterum ad vesicam tendat, intra eandem semitam convia esse deprehenduntur. Sed vesicæ fistulæ foramen humidis recremen-

mentis, mensibus vero uteri cervix illi contermina in mulieribus, egressum sup-
 peditat: longitudo cujus palma commu-
 ni usu consumitur: palmam hercule qua-
 tuor digitorum spacium intelligi volo, ut
 ex Vitruvio architecti tertio: Homo ex
 sex pedibus, cubitus ex sex palmis & di-
 gitis viginti quatuor, quæ sanæ magis
 minusve secundum corporis molem cor-
 rumpitur, atque protrahitur. Amplitudo
 vero, quæ colem capiat, carnosæ admo-
 dum, cartilaginea, ut partus tempore fa-
 tiscat, dilatetur plurimum, atque contra-
 hatur, modice obdura, ne transmutatio-
 nibus iis, passioni cuiquam obnoxia (quod
 alioquin facile contingeret) evadat: pro-
 indeque ut concubitus tempore genitu-
 ram excipiens, tantisper opportune attol-
 latur. Quandoquidem immodica mol-
 litie, partibus quibusdam elevatis, alteris
 concidentibus, anfractus sinulosque pro-
 lifici seminis situm ad vulvæ grandio-
 rem finem transitum prohibentes, molitum
 iri cognitum sit. Quod si non celerrime
 haustum fuerit, longiorem in cervice mo-
 ram trahens, spiritu gignitivo ocys-
 sime halante, genituraque tempore suo prorsus
 privata, haudquaquam concipi posse
 ecquis dubitat? Incommoda fere toti-
 dem

dem immodica duritie acciderent. Huic sphaerica cavitas, irrugosa est, ut penis sub ingressu tentigine, oblectamenti causa, afficiatur.

In cuius confinio nervosa exilitas colligationibus, venulisque tenuibus ex adjacentibus particulis exortis dispersa contextave, minutissimis maculis interstincta, invenitur: quæ integræ virginittis testimonium affert, hanc eugion, vel hymena vocitant, è qua coitu primo scissâ, cruorem emanare apertissime constat. Quæ tamen membranula non minus perinde atque cancellus quidam vulvæ ostio obtenditur, quod post cervicem mox ordinatur. Porro nonnullæ subdolæ fallaciosæque sunt, quæ vitiatæ genitalia expulicaria, pulegio, agno casto, æquis portionibus, discocta aqua foveant: demum contritum ex vino austero alumen, in lana naturæ sublabient. Atque ita præsentaneis iis medicaminibus, post multos concubitus eas partes surrugantes, adeo callide exilitates illas effingunt, ut invitiatæ rudioribus admodum appareant. Vteri itaque os (internum istud ostium, qua loci desinunt, & cervix inchoatur intelligo) eatenus nervosum existit, quo excellentiori sensu coitus tempore summe

me oblectetur : modica durtudine affectum (simul atque uterus seminis jaculationem intra se suscepit, uniuersum alveum contrahere, atque os ipsum sigillare opus est) ut ob immodicam durtudinem vulvæ os haudquaquam conuiceat, plane constat. Quin etiam immodica mollitia partibus aliis super alias concidentibus in uterum opportuna genituræ subitio jaculatioque inhiheretur. Glandosum insuper est instar glandis penis mucronatum, foras in cervicem inæquabili sua turbinata facie, ad modum oris catuli recens editi prominens. Cæterum vulvæ ostii atque cervicis creandæ soboli, nimia sagina plurimum obesse apertum est. Nam pinguedine iis, quæ supra modum uberes & impendio curatiores habitioresque sunt, vulvæ os comprimitur, atque stipatur, quod Hippocrates ita prodidit : * *Quæ præter naturam crassæ concipere nequeunt, iis uteri os ab omento comprimitur, itaque impleri donec extenuentur non possunt.* Quorum Poëta † non ignarus de equino genere ita cecinit :

*Sæpe etiam cursu quatiunt & sole fatigant,
Cum graviter tonsis gemit area frugibus
& cum*

Sur-

* Lib. 5. Aph. † Virgilius.

*Surgentem ad Zephyrum palea jactantur
inanes.*

*Hoc faciunt nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali aro, & sulcos oblimet inertes :
Sed rapiat sitiens Venerem, interiusque re-
condat.*

Licet alias quoque causas, quibus id-
ipsum inhiberi queat, quas etiamnum ob-
servatio cumulate deprehendit esse non
ambigam, quas secuturus sermo attinget.

Deinceps vero uterus curiosius intro-
spiciendus est : quem nominibus aliis,
utriculum, vulvam, mulierumve locos,
ac matricem, meliorum consensu appel-
lare liceat. Quod sic Columella prodi-
dit : Nam & octies anno pullos educat, si
est bona matrix. & item : Igitur cui place-
bit sequi nostra praecepta, consideret oportet,
primum quæ multas, secundum cujusmodi
parare debeat matrices. rursum : Sint ergo
matrices robusti corporis, quadrate, pecto-
rosæ, magnis capitibus. Quibus per ma-
tricem, foeminam, quæ foetus gratia te-
neatur, non uterum significasse videtur.
neutiquam tamen Columellam nomen
id eam habere significationem pernegasse
existimandum, utpote à probatissimo
autore Macrobio concessum. At pro
toto partem posuisse credendum, quod fre-

frequenter ab autoribus factum fuisse re-
peries. Vter etiamnum pro utero apud
Cæcilium legitur : *Nunc uter crescit, non
potest celari.* Sed de iis vocabulis hæte-
nus. De re ipsa ita differendum : ossium
quorundam prius digestionem atque posi-
tura concisim commemoratis. Porro
ima spina (quam caudam appellant) in
coxarum osse desinit , quod transversum
longeque valentissimum , vulvam , vesi-
cam , subrectum intestinum (quod lon-
ganonem , plerique alvum vocitant) tue-
tur : ab exteriori parte gibbum , ad spi-
nam vero resupinatum , à lateribus , id est,
in ipsis coxis , sinus orbiculatos obtinet , à
quibus os (quod pectinem Latini , os sa-
crum juniores , me iudice , cognominant)
suboritur : quod super intestina , sub pube
transversum ventrem conformat , in viris
rectius , in foeminis in exteriora magis
(quo secius partui impedimento sit) re-
curvatum conspicitur. Vteri itaque po-
situra inter imam spinam & fumen ultra
vesicam , infra mediam alvum habetur.
Ab umbilico enim paululumve supra ad
suæ cervicis initium usque extenditur.
Quare infra alvum situs. Tum à parte
priori vesica eidem juncta , præsertim
versus cervicem : quandoquidem vulvæ
ampli-

amplitudo vesicam (tametsi hominis proportionem , quam cæterorum animalium amplior sit) supereminet , qua parte ab eadem minime tegitur , lateraliter coarum ossibus recurvatis , postice ima spina , subrecto intercedente intestino , circumtur : quod , ne facile , homine jam inchoato , cum intumuerit duriori materie in-nixus , oblæderetur , veluti stramentum est , super quod (spinæ , ilibus , *feminibusque* , femoribusque validioribus vinclis annexum) non ad exteriorem magis sinisterioremve coxendicem conversum progredi , plerique rentur : at diligentiores , paulum ad dexteriem coxam converti scriptitasse in aperto est. Quam illi regionem (utpote ad exercendam Venerem commodiorem) primam rerum causam summumque Deorum Iovem delegasse æstimandum. Quin etiam vulva arteriis cordi : jecinori venis : cerebro dorsalique medullæ nervis : præcordiis item mammis , renibus , ventri , coxendicibus , pubi , cunctis iis una committitur. Hæc in virgine admodum exigua visitur. In evirginatis autem mulieribusve , atque vitiatas (nisi ubi uterum gerunt) non multo major quam manu comprehendi queat. Verum quantitas hæc ambigua indiscretaque,

taque, ætate, temperatura, venereorum usu, muliebrium profluvio, foetura, & adhuc foetuum una conceptorum numero, corporis proceritate convariantibus, censetur. Atqui nervaceæ materia persimili, pelliculosa: quippe quæ ad puerperii unius vel plurium magnitudinem extendi posset, verrucosa cavitate, pollicari crassitudine, constat. Locos etiamnum partibus duabus, extera scilicet membrana (iis operimento) obducta, atque interna tunica contineri, cuique vel ignaro obvium cognituque facile est. Tunicæ huic villi per longum porrecti, quos medicæ rei Professores longitudinales vocitant, insunt: qui admodum pauci existunt, eo quod illis viri duntaxat genituram, facillimum quidem attrahere, arripereque necessum erat. Sunt & villi per transversa ducti, transversales appellati, quos sane in hac ipsa redundare operæ precium fuit, quandoquidem iis ipsis jam rapta genitura detentum itura foret, simul & foetus toto temporis tractu à conceptione ad partum usque. Quin etiam & illi in latum deductos (qui latitudinales nominantur) inesse liquet: quibus partus foetura absolvenda est. Etenim excretiva expulsoariaque vis illis insidens tantisper exerce-

exercetur. Et ob eam rem si uterus duas eas partes complexus, in universum spectetur, quadrangularem orbiculatam figuram præ se feret: amplitudo ejus ad cervicem coangustatur, qua sui parte ima canalis effertur: ob id cucurbitæ utrinque paulum depressæ sæpè speciem repræsentant. At extima membranula exempta, internam tunicam observanter multoque vigilantius deliberare libet: cui sinus gemini, alter dextra, læva parte alter, leviter discreti sunt, ad unam utrisque communem cervicem coeuntes, quos planicies quædam intus, semitæ perquam similis, separat. Ii in animalibus cæteris, foras animal edentibus, papillarum numero respondent: hinc antiqui uterum, matrices, perinde ac si duæ forent, appellavere. In sinu autem quolibet exigui tres scrobes, tum in medio unus, rugositatibus duntaxat quibusdam interstincti, quæ cellulæ à recentioribus cognominantur, tristius confossi comparent. Vnaquæque insuper fossula, decem rugositates: septuaginta consurgent hinc puerperia, totidem simul concipi posse plerique autumant. Nulla de cava seu ventrem habente (quam chilim vocant) recto viæ itinere ad vulvæ venæ obrepit: de
aorta

aorta vero (quam corrupto vocabulo adhortam nominant) complures frequentesque pertendunt.

Cæterum extrinsecus canalis parte superna, qua vulva præfinitur, & cervix inchoatur, utrinque testis conspicuæ magnitudinis cohærescit, unus dextro, alter lævo lateri æqua sorte creditus, non minores multo iis, qui virorum sunt, duriores tamen. Materia iis glandosa est. Non etiam perfecte sphærici, at sicuti sphæra ex utraque parte leviter compressa extant, à marium testibus dissidentes, eo, quia intus matricis cervici hærent: ex adverso maribus foris propensi demissique geruntur, ii in conceptaculum unum (quod scortum scrotumve nostri, oscheon Græci, imperitiores plerique perperam didymum vocitant) coniectos gerunt. Illæ duobus distinctis involucris obductos habent, quos solertissima rerum natura eo procreavit, ut salivalem quendam succum, qui mulieribus oblectamini esset, molirentur. supra hos deinceps binæ antennæ lateri dextro una, altera lævo admota, perinde atque additamenta duo, tenduntur, quæ matricis cornua nuncupant, propterea quod cornua duo suis processibus dilucide effigiare videntur.

I

Etenim

Etenim qua parte utero annectuntur, pleniora sunt atque crassiora : tum ad ilia coxendicesque procedentia, minuuntur ac attenuantur. Quæ etiam dum venerea exercentur, ut cervix & loci, prolificæ genituræ helluones, insigni tantisper amplitudine ad eandem vorandam dehiscant, protinus ab initio extenduntur. Postremo seminarii pori fœmellis omnibus ad hunc modum digerendi sunt. Venales gemini meatus de aorta vena, flexuosis orbibus ad testes pertendunt, alii totidem à renibus eodem deveniunt, sed ii sanguinolenti, illos quos mittit aorta exangues comparent. Qui omnes circum duos jam dictos testes progressi, sese flectunt, mox cornua subeunt, subinde passim in tenuissimas fibras finduntur, frustanturque : quarum pars major, ramorum serie sparsa, ad uterum deveniunt, substantiam penetrant, uti oribus earum acetabula efficiantur, quæ Græci cotyledones appellitant, quibus partus per umbilici radices (ut infra monstrabimus) utero valentissime committitur. E quibus genitalis quidam succus, crassus, albus, ovi candido liquori quam simillimus, ad conceptum necessarius omnem prurunque citra libidinem, partim in dextrum vul-

vulvæ sinum, partim in lævum profusus intus colligitur: nec minus ex eisdem menstruæ purgationes prodeunt. Ex iis quidem rubentia membra, qualis caro est, ex illo vero, marisque genitura, solidiora, quæ spermatica nuncupantur, construuntur. Pars altera vulvæ internum ostium adeunt: unde inutile virus, ac vitiato simile, quem supra salivalem succum vocabamus, incredibili (ut fama est) voluptate exiliendo, ac per saltus haud secus quam virile, prorumpit, tanto in plerisque impetu, ut marium more longius profiliat. Adeo quod intra vulvam omni quandoque voluptate intercepta, restagnat, magno naturæ abscedens interstitio. Hoc utile, & ad prolis creationem necessarium Galenus, illud inexpediens atque irritum Philosophorum princeps Aristoteles, cui Cordubensis annuit Averroes, asseverat. Mox è tenuissimis hic fibris, cum per uteri ostiolum passim confusis, geminæ altera dextrorsum, altera sinistrorsum, venæ repullulant, quæ internam abdominis membranulam (quam peritonæum Græci, mirach Barbari nominant) subeuntes ad mammas, singula ad singulam sese attollunt, menstruum sanguinem concoctione in lac vertendum iis

fuggerentes. Cur autem vulvas mulieres omnes intus gerant, viri contra coles foris, forte ambiges. Causa est, quoniam cum quod gignitur, utero contineatur, idque custodiam, operimentum & insignem concoctionem desideret, quibus interior locus aptissimus censetur, exterior vero corporis locus & algidus, & cuique offensionis expositus, atque obnoxius magnopere extet, hinc uteri non modo mulieribus, verum & animalibus omnibus intus sunt: Testes extra in propatulo viris habentur: an propterea, ut rei veneræ impetum magis sustinerent, minusque proni fierent; an quia cum iis quoque genitale semen perficere, atque foras profundere opus fuerit, meatui per quem excernitur, perquam proximi sint oportet, quo minus longiori itinere vis gignitiva aboleatur, oblitereturque, ac prorsus irrita reddatur? At quoniam ut frigentes & gelidi retrahi, ac remittere genituram queant, haud fieri potest, hinc operimento indigos cuteum velamen contegit, eæ à nobis horum causæ assignatæ sint, omissis quæ præter hæc ab Aristotele in ambiguitate ista altius exordiando excutienda responderentur. Non enim omnia philosophiæ penetra-

netralia in proposito nobis est, in præsentialium explicare.

Sed peropportune penis prius quam uterus nobis contemplandus protinus ab initio occurrisset, ne tanquam nimium curiosi aliena prius quam nostra exquisivissemus. Attamen quia non nisi de mulieribus (utpote quibus celebranda generatio destinetur) instituti nostri tractare fuerat: idcirco in hunc usque locum de ipso verba facere distulimus. Cujus equidem refectionem recensere, consulto (ne verborum impuritate atque obscœnitate castis ac pudicis auribus execrabilis videretur) prætermisimus. Et ut cætera reticeamus, hoc tamen unum minime prætereundum, silentioque involvendum duximus, ipsum quoque expediens atque necessarium ad auspiciorem generationem fore. Atque ob id quum plura homini ad vitam etiamnum necessaria membra insint, hoc nihilominus solum usque eo huic gignendi vis inolevit, membri nomenclaturam obtinuit, adeo quod quum absolute dicatur, membrum virile intelligi volumus, hoc ob fœcunditatem ei antiquitas jure tribuit. Vnde haud immerito Priapo hortorum curam assignavere: quandoquidem horti (irrigui præ-

fertim) cæteris agris perpetuo fœcundiores fertilioresque existant. Qui ergo vulvæ resectiones ac pleraque cognitu spectatissima diximus : idem quid in ipso homine ad sufficiendam prolem insit, ceu in notitiam nostram venit, subdicebimus? quid ni? minime. Quin omnem, quando ita decretum sit, minorem gratiæ quam scientiæ procreationis respectum habere, licet fastidii periculum urgeat, operam infumemus. In quibus quidem fides tantum autores appellet. Quanquam & nos ipsi proprii iudicii consensu ita eligere laboraverimus, potiusque rerum curæ, peritiorum more, quam copiæ institerimus. Magnus tamen hic profecto, ac longis anfractibus ambiguitatibusque fœtus in tempore nos locus invitaret. Principio ex mulieribus, ex virisque: cur nonnulli prorsus improles existant, adeo ut privatim quædam corporum dissociatio & inter se sterilis compareat: mox ubi sejuges cum aliis junxere, & qui modice quoque tum viri tum fœminæ constent, quamvis cum male temperatis socientur assidue gignant? & cur qui immodice accommodentur, cum obversis duntaxat coëuntibus sobolem præstant, alioquin minime: cur etiamnum plerisque

que iuventa sterilis : cur aliis quibusdam
semel in vita gignere detur ? demum ste-
rilitatis difficilisve conceptionis cum cau-
sæ & indicia , tum potissimum præsentissi-
ma præsidia commemoranda forent , ni id
in eo volumine , quod *de ægrotationibus à*
ver. ice ad usque pedes per ætates accidentibus
(quippe cuius locus ille sit , edere quum
jam cœperimus) constituimus , munus
ordinatius cohibiliusque assequi nobis re-
liquerimus. Atque quadantenus proce-
dente fame obiter quo ad opus fuerit ,
pertingemus. Illud quoque admonuisse
perquam necessarium mihi videor. Neu-
tiquam singulis mulierum , vel etiam
enixarum puerperarumque languoribus ,
quemadmodum apte occurratur , instrue-
re curæ fuisse , quo secius ob inscriptionem
admodum festiviorem , gallinacei , ut
ajunt , lactis haustum in opusculo sperare
posse fortassis tibi tute suadeas. At præ-
gnantium non undique , quinimo quan-
tum res ipsa poposcit , à partu omnibus
pene intactis (utpote quæ alienis impli-
canda locis haudquaquam sint) valetu-
dinis auxilia , pariterque perquam multa
prorsus onittens , contraxi , ac ceu bre-
viario collegi. Qua in re ego nempe , non
quæ vulgo populatimque agrestis quisque

noverit : sed quædam (haud omnia veritus, ne admodum quam externa, aut forte ineffabilia fidem derogent) paulo obsoletiora novitate in præsidiis prævalente, ex locupletioribus impendio sollicitiore diligentia hæc secuti passim excerpfi. huc pertinet illa Hippocratis admonitio * *Quæ longo tempore assuecunt sunt, etiam si deteriora sint, minus infestare solent, quam quæ non sunt assuecunt.* Igitur ad insueta quoque mutasse conveniet, inquit. At proculdubio, quæ quotidie in usu sunt, prodesse quum opus est, æque quam nocere desinunt. Maximum autem in iisdem naturæ restat opus. quandoquidem proveniunt tantum adhuc quasdamque summas tractare in animo sit. Ne vero singulis, medica singula serie digesta rebus contexeremus, iusta præmonuit ratio, quoniam ad alios medendi desideria pertinerent, longis utriusque dilationibus, si admiscuissemus futuris, idque facillime affuturum ambigi potuisset, nec tibi augustissimæ Ducissæ, nec illis ad amissum satisfactum. At quo minus omnibus horum omnium ignari expertesque videamur, post hæc prima annuente causa, secundante, aspirante, suis quæque partibus constabunt, poteruntque

à vo-

* Lib. 2. Aph. 50.

à volentibus iis, illa conferri, jungique. Sed jam cœlestibus hinc avibus, ac felici afflatu conceptionis reliqua instituto congruentia aggrediamur, à confessisque, hoc est genituris & mensibus, ut obiter rebus præcipuis honos in primis habeatur, exordiamur.

-
- 1 *Quonam usu in absentibus etiamnum Venus cietur.*
  - 2 *Quid, quale, undeque prolificum semen.*
  - 3 *Vnde menstrua, quot annos mulieres, quotque mares nati hæc mittere incipiant, desinantve.*
  - 4 *Quomodo procuranda Fœcunditas.*
  - 5 *Qua positura concumbendum.*
  - 6 *Quibus virginitas deprehendatur: quibus præsidis violatis succurratur.*
  - 7 *Qua digestionem fœtus procreetur.*
  - 8 *Quo tempore singula conformentur partes.*

C A P. II.

N VNC de hominis generatione differendum est. Quonam igitur pacto gignatur, quo etiam primo movente, & quali materia id efficiatur, procedendo explicare co-

nabimur. Generationis namque (quippe
cujus gratia sint) matrem & foeminam, ut
retulimus, illa potissimum principia quis
statuerit. Marem, ut quod motus ac gene-
rationis originem magna ex parte obti-
neat: foeminam, ut quod materiae. Hercu-
le cum hac illum ad generationis officium
jungi, idque ambobus commune esse in
confesso est. Quam rem ita se habere prae-
cipue credes: si quid, quale, quemadmo-
dum undique genitale semen fiat, intelle-
xeris. Atqui quonam etiam tempore mo-
doque ex mare ac foemina prodeat, neuti-
quam latere oportet. Enimvero quod pars
ea de foemina mareque secernatur, & in iis,
atque ex iis secretio haec fiat, ac ideo ma-
rem & foeminam generationis principia
conferre, perspicuum est.

Quae quidem secretio, utrorumque
coitu, in quo sexuum permiscetur con-
fundunturque virtutes, plane absolvitur,
tanta tamque admirabili utriusque plerun-
que voluptate, ut etiam solo rei concupitae
conspectu vir mulierque (voluptatis qua
olim gestirent memores) mirum in mo-
dum in Venerem agantur. Haec autem à
natura ita instituta sunt, ne humanum ge-
nus periret. Namque si propter id, quod
mulieres uterum gerentes gravantur,
partu-

parturientes perdolent, puerperii solitudine enutrientes occupantur, initum abhorrent, genus profecto hoc terris ocysime adimeretur. Ab anima autem hæc ipsa prodire nemo diffitetur. Et ob id quatuor in concubitu necessaria fore asseverant: imaginariam cupidinem, affluentiorum succum, spiritalem substantiam, ac flatuosam materiam. Primum à jecinore: à cerebro potissimum atque corpore toto secundum: tertium à corde: à calore humidum inflatum demutuante, ad genitaliaque dirigente, quartum prodire nonnulli tradunt. Quocirca cupedia ex deprehenso rei concupitæ ac delectabilis simulacro concitata (quod inchoans primum est) protuberat vehementerque gliscit: demum inanem spongiositatem, quæ in medio glandis colis comparet, cupidinis spiritus confestim subit: deinceps vero vis alia, quæ huic obtemperat, genitalis seminis materiam descendens, ad seminarios meatus (peculiari titillatu excitatos) expellit: quo quum tetenderit, humoris portio calorifica causa fumigans, in flatum vertitur, quo genitalia extenduntur, virorum sane intumescunt, rigescuntque, foeminarum vero fatiscunt, atque extuberant. At mulierum minus quam virorum genitalia af-

ficiuntur, multo enim flatu existente, penis perinde ac si esset osseus obdurescit, quæ omnia etiamnum invisis absentibusque evenire luce clarius est.

Seminis vero (cujus sane cognitio cum ad plura loca, tum vel præcipue ad hunc pertinet) materia, ultimi atque utilis alimenti excrementum est. quum enim ex digesto ulteriusque modo quodam concocto sanguine pars quæque alatur, illud quidem ex eo quod membris apponitur, unitur, atque prorsus assimilatur, genitura esse nequit: at quod ex eo iis membris superfluit, quod ultimum in membra digeritur: expediens tamen, quandoquidem substantifici roralis succi supervacaneum sit, quod in membrorum substantiam (tametsi aptissimum foret) demutatum non sit, ob eam rem quod particulæ nullæ eo indigæ extent, quippe quæ redundantem alimenti quantitatem hauserint: id inquam in iis opipare altis, quod superest concoctum regrementum, semen appellamus, quod à sanguine nihilominus secer nitur. Incoctum vero aut vi emissum, quo-
piam venerea re supra modum abutente, cruentum admodum jam huic prodiit, ut plerumque nos ipsi, ac præsertim dum hæc scriberemus & vidimus, & recurayimus.

Ob

Ob id corporis supervacaneum alimentum esse plane constat, crassum glutinosumque generationi necessarium, quod solidiorum membrorum materia efficitur. Illud tamen primum de genitura maximæ quæstionis, ac pene incertæ quispian dubitaverit. Crassa albaque de homine prodit, mox refrigerata humens ad aquæ tum speciem, tum colorem redditur. Etenim ea vel aqua, vel terra, vel utrisque constat. Porro terra, aut aquæ terræque mixta, probabili ratione esse nequit: quandoquidem algore prope tota dixerim in humorem & aquam resolvatur, atque à veritate eminus aquam duntaxat esse putaveris, maximo argumento, quod aqua calore minime crassescit, frigore prompte congelascit. Ex adverso, seminale recrementum, è calido loco crassum proficiscitur, refrigeratum humescit. Verum quoniam & quæ spiritu aquaque constant, ceu spuma, non modo quæ prætulimus, & crassantur & albescunt, quod in plerisque concussu attrituque, veluti oleo & id genus multis, conspiciere licet: semen quod neque aqua tantum, neque terra aquæ mixtum extitit, crassescere nemo quisquam miretur. Nam & spissum & albore suffusum, interno calore multum spi-

spiritus calidi continens exeritur : at egres-
sum extemplo calore evanescente, aëre-
que inalgescente, humidum aëreumque
evadit, quippe quum aqua, etsi quid pa-
rum terrenæ portionis obtinet, aëre nihi-
lo secius algidiore introcluso remaneat.
Igitur quatenus spiritus & aquæ commu-
ne est, instar eorum, quibus aëris pluri-
mum immiscetur, calore & albedinem di-
lucide aperit, & crassitiem contrahit : con-
tra algore, tepore ipsa halante, humescit
ac liquefit. Neutiquam congelascit aëre
incongelabili contento. Proindeque hujus
geminas esse partes, diligentiores concor-
des concesserunt : una spirituosa est, al-
tera crassa & tenax. Quæ sane (utpote
quæ alimentaria sit) ab ea potissimum
parte, quæ alimonix principium existat,
quale jecur est, præcipueque ab cava ejus
vena (quippe quæ materiæ illius insignem
atque impendio majorem copiam obti-
neat) proficiscitur : quæ si aliquam ob
causam in ea defuerit, ex aliis, quæ ab-
scedunt, partibus trahitur, indicio est,
emissionis tarditas. Ex corde quidem per
arterias, ex jecinore per venas, ex cerebro
(quanquam uberius) per venas arterias-
que, sed ex oculorum sede potissimum
quæ omnium capitis locorum maxime se-
mina-

minalis existit : quod hinc discas licebit,
 quum per venereum coitum ipsa dunta-
 xat immutetur, ac rei veneræ immodico
 usu ocelli aperte langueant subsideantque,
 quando nondum cæterarum partium vi-
 res flaccent. Ex iis, inquam, omnibus
 ad seminarios meatus, & ad coleos tan-
 dem deferitur, in quibus divinam illam ge-
 nerandi vim suscipit. Etenim vitalis geni-
 turæ spiritus à corde decusus testium vir-
 tute gignitivus fit, ex quibus in viris ad
 colis fistulam, in mulieribus ad vulvæ fi-
 nus supra explicatos illa delabitur. Pluri-
 mam corporis proportionem homo emittit.
 At qui natura humidiores, nec admodum
 carnosus, candidiores etiamnum quam fuf-
 ci, uberiores reddunt. Illud quoque
 æque perpetuum est, protinus à coitu ho-
 minum virus, genituramque omnibus al-
 bam esse. Nec audiendus Herodotus, qui
 Æthiopes genituram atro colore prome-
 re, prodiderit: quandoquidem genitale
 semen album & crassum (si integrum sit)
 egrediatur. At tenue nigrumque totum
 foris efficitur: nunquam id gelu con-
 crescit, immo admodum extenuatur,
 atque (uti modo diximus) aquæ cum
 substantiam, tum etiam colorem contra-
 hit, calore contra coit crassescitque. Et
 quod

quod de utero jam aliquandiu in eo immoratum defluxerit, id crassius prodit. Cujus in aqua recta ratione experimento fecunditas ita probatur. Quod enim infecundum est, quam ocysime diffusum per summa innatat atque exolefcit, fecundum in imum descendit, delabitur atque subsidit. Quocirca cum & maribus & foemellis duplex habeatur: salivalem succum unum appellant, inutile atque improle, ad oblectamen duntaxat à natura molitum, quod in viris eodem prope dixerim itinere, quo & fecundum progreditur: in foeminis uteri cervicem per tenuissimas fibras adit, quod quum emittunt, mira voluptate afficiuntur, quod non perpetuo in prolifici emissionem sed plerumque evenit: hinc complures & vidimus & audivimus, quæ omnem citra libidinis voluptatem oblectationemque conceperunt. Alterum semen Galenus cognominat tale, quale ante diximus, quod ad vulvæ sinus devenit.

Sed quonam viris mulieribusque ætatis suæ anno hæc accidunt exponendum est. Mares primum parte plurima anno suæ ætatis bis septimo peracto, genitale semen ferre simul & pubescere incipiunt, non secus profecto quam stirpes semen
latu-

laturæ, primum florentes, quos hircuital-
 los jure vocitavere. Vox etiam per tempus
 id in asperiores inæquabilioremque so-
 num (quanquam nondum gravem) demu-
 tari perpenditur, neque enim acuta, neque
 tota æquabilis, sed incontentis & asperis
 fidibus (quod caprire denominant) per-
 quam similis existit, idque iis qui venerea
 exercere incipiunt potissimum incidit, iis
 namque in virilem sonum vox transit. Ma-
 millæ etiamnum eo tempore exurgunt,
 & genitale non modo magnitudine, ve-
 rum & specie proficit. Fœminis insuper
 per id tempus genitura, & qui menses vo-
 cantur magna ex parte erumpunt. Vox in
 graviores mutatur. Denique quum acu-
 tioris vocis quam mares sint, tum natu-
 minores acutius elidant, ut puellæ quam
 pueri acutius, ac præterea, quam viri, &
 mulieres quoque viris acutius, perpetuo
 sequitur. Eodem tempore iis mammæ
 protinus extuberant: quas ubi perpetui
 stare desideraveris, leporini grana novem
 fini propinabis. Coagulum eundem præ-
 stat usum. Easdem fœminæ suis sanguine
 circumlitas minus crescere autumant. Si
 etiamnum per id tempus (ut plerunque fit)
 doleant, asinini lactis potu efficacissime
 mulcentur. Ovorum perdicis putaminum
 cinis

cinis cadmiæ mixtus & ceræ stantes mammaservat. Perdicisque ter ovo circumdatus (ridiculo quo nullum reperiri possit majus) plerique nequicquam inclinari putant. Squatinæ illitæ crescere mammas non patiuntur. Cicuta à virginitate illita eosdem præstat effectus. Vtriusque infœcundum nempe semen ad annum usq; ter septimum esse proditum est, mox prolificum existere. At exigua imperfectaq; juniores gignunt. Simul atque ter septimum annum adimpleverint, oportuna iis generatio est: quanquam natu minores (tamen si parturitione vehementius laborent) facilius concipiunt. Non increfcere etiam post tertium partum tradunt. In Indiæ gente fœminas septimo ætatis anno peperisse, & item alias quinquennes concepisse lectitasse meminimus. Sed in Italia eo quem diximus anno parte plurima & concipiunt & menstruæ purgationes prodeunt, quæ sane ex partibus quæ supra infraque renes, ex lumbis etiamnum per minimas deductas venas ad vulvæ acetabula permeant: Ex venis quoq; duabus secundum os pubis juxta urinæ exitum, ac parte ea qua improlis fœminarum genitura mittitur, erumpunt. Duabus namque venis, majore atque aorta fissis, tenuium multitudo venarum
in

in uterum definit, quibus uberiore alimonia expletis, naturaque præ sua frigidityate concoctricis facultatis indigna, eam concoquere copiam nequit, ob id in venis excrementum fiat, quod per tenuissimas venas exundando superet, necesse est. Id ipsum vero ex venis, quippe quæ ob sui tenuitatem atque angustiam, exuperantiam continere non valeant, in uterum transfunditur: itaque affectus hic veluti mariscæ, aut alia quævis sanguinis profusio eveniet. Paucis mensibus singulis, uno intermisso, plurimis menstrua moventur. Cum iis etiam quibus brevi temporis tractu (hoc est biduo aut triduo) profluunt facilius: quibus in longum protrahitur, difficilius agitur, quippe quæ tantisper graviter laborent, aliis namque universim, aliis paulatim, cunctimque perpurgatio hæc fit. Attamen omnibus æque, quandiu virus defluerit, corpus gravatur sanguine, tum ob diutinam in vulvæ rivulis labem, satis superque noxio, tum ob integri mensis affluentem exaggerationem, ubere supraque modum excreto, Hinc utero graves, tametsi ad utriculum, nihilo secius quam in illis menses permeent delabanturque: quia tamen nec viciatus admodum coinquinatusque, nec cumu-

cumulatus: at sensim & in horas pedepres-
sim (quo foetui alimento sit) secernitur,
torqueri cruciarique natura non patitur.
Inter omnes vero convenit, asperrimam
ejus profluvii primis annis virginitate re-
soluta vim esse. Compluribus etiam coi-
tus cupidine, quia vel juvenilis ætatis ratio-
ne, vel quia longo temporis spatio Vene-
re abstinerint, tenentur, sæpe ter mense
donec conceperint, menstrua citantur,
uteri descendunt, quo peracto ascendunt,
& suo situ constituuntur. Concipere au-
tem mulieribus à muliebrium profluvio
auspicatius suapte natura contingit. Quæ
vero iis carent, steriles propemodum de-
gunt. Verum fieri nil prohibet, ut etiam
citra eorum profluvium nonnullæ concipiant,
quibus tantum humoris colligitur,
quantum iis quæ purgantur intus restare
assolet: licet iis non tanta copia, ut & fo-
ras proluere queant, adsit. Sunt etiamnum,
quæ dum menses prorumpunt (postea
concupere nequeunt) conceptioni ob-
noxia sint: utpote quibus vulva continuo
à purgatione adobruta concretaque per-
stet. Nec desunt quibus etiam in utero gra-
vibus usque in postremum diem menstrua
prodeant, quæ & parvam & minus vitalem
& imbecillam, atque valetudinariam pro-
cul

cul dubio prolem edunt : quandoquidem puriori eorum parte puerperium ali, nemo quisquam inficiatur. Etenim cum duæ horum partes sint, altera quæ expediens censetur, eo potissimum, quo mulier uterum gerit tempore, quæ in partus altionem, partim absumitur, partim ad mammas pro lactis generatione tendit : pars altera, inutile (eo quo antea diximus modo erumpens) excrementum est, quo nil facile monstrificum (uti ad noxiam res medicatissima transferatur) magis reperitur : quandoquidem illius superventu musta acecant, fruges contactæ sterilecant : novella vitis in perpetuum lædatur, ruta, hederæ insitæque illico emoriatur : hortorum germina exurantur : fructus arborum, quibus insedere, decidant : floribus color adimatur : & quod nos ipsi diligenter observavimus ad prodigiorum miracula accedens, rubri fuci, quo mulieres prope omnes utuntur, eximia claritudo, à fœmina in menstruis, vase in quo asservatur tacto cominus, perturbatur. Quinimo ab eadem lapideo, in quo conditum iturus est vase, quum pene defervere cœperit, vix tacto turbidiorem admodum prodire, nullumque in posterum claritudini locum fore, quotidiano experimento compertum habet-

habemus. Speculorum fulgor aspectu ipso hebetetur. Ferri acies, uti in tonforum cultris, eborisque nitor præstringatur. Apum alvei (iis namque tactis has fugere certum est) intereant. Æs etiamnum ac ferrum rubigo & grave odoris virus contactu prorsus corripit, ac eo magis, si decrecente luna id acciderit. Æraque dirus odor protinus corrumpat. Atque in rabiem eo libato canes agantur, insanabilique veneno morsus infigatur. Proinde aqua potuque à canis morfu formidato (ut assolet) tali lacinia menstruo tincta, calici tantum supposita, eum metum (illa Græcorum sympathia prævalente) inter omnes confestim discuti convenit: cuius etiam tanquam exitialissimi formicis minimo animali sensum inesse ferunt. Fila quoque contactæ vestis ne igne quidem, quo cuncta, vinci, vina si concoquantur nigrescere. Bitumen in Iudæa nascens una hac vi ultro superari. At quando de hac violentia multa diximus, alia non minus ex ipsis mensibus dira & infanda prisca vaticinantur. E quibus commemorasse non pudeat, in lunæ solisve deliquio ea vi congruente, irremediabilem fieri. Nec segnius & silente luna foemineos maribus exitiales atque pestiferos

feros coitus esse. Purpuras ab iis eo tempore pollui. Et ne ipsæ profecto foemelæ suo malo immunes evadant, abortum illiti menses, aut omnino prægnante supergrediente, cieunt. Equæ uterum gerentes tactæ, quin & aspectu prorsus, quamvis procul visæ, si purgatio illa à virginitate prima sit, in virgineave ætate spontina, abortum ocysime perpetiuntur. Asinas etiamnum tot annis non concipere, quot contacta hordei grana mulieribus adederint, prodidere. Attamen & tanto malo remedia inesse plerique ajunt, quæ hoc loco recensuisse venia fuerit. Podagras, strumas, parotidas, panos, sacros ignes, furunculosque, & epiphoras illini earum mulierum tractatu, leniri, compertum est. Rabiosorum canum morsus, & tertianas, quartanasque febres, menstruo in nigri arietis lana, argenteo brachiali incluso, aut vestis omnino ita infectæ portiuncula acu vel licio brachiali inserta, discuti. Demum tertianis & quartanis ægri plantas sublini, multoque efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti, efficacissimum esse. Quartanas coitu, incipientibus duntaxat mensibus finiri nonnulli spondere. Quorum cinere jumentorum omnium addita

ta *caminorum farina ceraque ulcerasari in confesso est. Ea etiamnum rosaceo mixta fronti illita capitis, foeminarum praecipue, dolores interfedare. Et quod dictu admodum mirum est: Mulieribus in mense connudatis, jam primum grandines turbinesque contra fulgura abigi, sicque coeli violentiam averti, autumant. Menstruo non silente luna, nudatis segetem ambientibus erucas, ac vermiculos scarabeosque, & noxia quæque arceri atque decidere. Proindeque ob cantharidum numerositatem, eas reiectis superclunes vestibis per media arva ire, in Capadocia inventum. Alibi nudis pedibus capillo cinctuque dissoluto servatum. Cavendum vero ne id sole oriente (semente alioquin arefcente) moliantur. Id quoque convenit, quo nil equidem libentius crediderim, tactis menstruo postibus, irritas magorum artes (vanissimi ut æstimare licet generis) factitatum iri. Cæterum nullo perpetuo circuitu menstrua describuntur. Quibusdam enim sæpius mense, quibusdam omnibus tricenis diebus, alijs trimestri spatio, sicut aliquibus nunquam fiunt. Attamen mense (veluti decreto exonerandæ mulieris vectigali) decrescen-
te

* sorte, cymnorum.

te (idque recta ratione) assidue (utero nulla vi seminis prorsus occupato) moveri tendunt. Mulierum namque corpora , continente aëre frigidiore effecto inalgescunt magis , mensium autem coitus ob lunæ defectum , algidiores esse ecquis dubitat ? Itaque ut mensium fines quam media frigidiore evadant sit. Igitur posteaquam alimentum in sanguinem mutatum est , menses eo quem modo diximus circuitu moveri contendunt. At si illud haud concoctum sit , sensim aliquid subinde discernitur. Quamobrem qui albi menses vocitantur , parvis adhuc & puellulis proveniunt. Porro uterque hic recrementorum secessus cum modice sit , integra servat corpora , utpote quæ ab excrementis exquisitius perpurgentur , quæ iis , ut ægrotent , causæ efficiuntur. Sed si vel non fiat , vel immodice fiat , gravior apprime iactura evenit : aut enim ægrotationes superveniunt , aut emarcescit extenuatque corpus * Hippocrate tradente : *Si menstrua immodice fiunt , morbi accidunt : & si non fiunt , morbi matricarii accidunt.* Ad sexagesimum sane mares plurimi gignunt , quem si excefferint , ad septuagesimum usque procedunt. Et jam apud

K

quos

* Hipp. lib. 5. Apho. 57.

quosdam adusque annos septuaginta , & septuaginta & quinque (quanquam ignobiles) vulgaris reperitur generatio. Alios perpaucos tamen , & non nisi valentissimos , annos octoginta natos sobolem procreasse repertum est. Quin etiam Massiniam regem post octoginta sex annos filium quem Methymnathum appellaverit : Catonem Censorium octogesimo exacto è clientis sui filia Salonii , generasse clarum est. Mulieres vero ad quadragesimum quintum magna ex parte foetificant : at paulo ætate progredientes effœtæ degunt ; etsi nonnullæ annos sexaginta natæ , validiores tamen , pepererint. Inventam nihilominus mulierem , cujus primo genitus ultimo genitum , quadraginta annorum spacio excesserit proditum est. Quare quum ætatum discrimina ad sobolem congignendam nonnihil (ut retulimus) conducere aperta ratione confiterit , nihil tamen quicquam adeo conducibile aliud quam uterum ad modicum redactum modum , corrogata Hippocratis * sententia , in hunc modum præscripta liquido perspectum habebis. *Mulieres quæ præhumidos habent uteros, concipere nequeunt : quæ etiam frigidos spissosque*

* Hipp. lib. 5. Apho. 61.

*fosque habent non concipiunt : fœus enim
extingui ur : nec non sicci & admodum ca-
lidi concipere non possunt , genitale enim se-
men corrumpitur ob inopiam alimenti. Quæ
autem ex utrisque modice temperatos obtinent
uteros, ea valent fœcunditate. Ob has quip-
pe causas nonnullæ partus haud unquam
perferunt , quales si quando medicina
& cura (quæ multiformis esse quit) vice-
re, fœminam fere gignere eas compertum
est.*

Plerisque semel in vita munus hoc con-
cessum est : quæ, si cum parere desierint,
leporis conceptum utero exemptum
manderint, restibilem fœcunditatem affer-
re tradunt. Conceptus accelerant vacci-
num lac potum : aut quini septenive ver-
mes terreni epoti : cochleæ cum croco
impositæ : fimum accipitris in mulso po-
tum : & à purgatione fel caprinum insper-
sum, & perdicis ova si ea sorbeantur. Setæ
ex cauda mulæ si vincti inter se in coitu
colligantur, invitas concipere cogunt. In
Arcadia vinum quod fœcunditatem fœ-
minis importet fieri dicitur. At, quod ad-
modum spectatius est, si leporum vulvæ in
cibis sumantur, mares concipi putant : hoc
& testiculis eorum & coagulo profici. At-
que si vituli carnem cum aristolochia in-

assatam circa conceptum manderint, matres parituras promittunt. Sterilitatem ob partus vexationem fieri certum est: hanc felle taurino, adipe serpentium, ærugine, addita melle, medicatis locis ante coitus, emendari putant. Iis ita prælibatis paulo altius redorfi, quam bene miroque deinceps ordine generationem, ipsa rerum natura reddiderit, curiosius intelligendum. Prolem sane paraturos puellæ non modo ætatem uterumque, ut paulo ante sanximus, sed & veneris appetentiam & corporis posituram ante omnia intueri oportet, quando singula hæc magnas, neque ignobiles, neque dubias hac in re interpretationes habeant. Ob id viri potentem, virosamque sibi quemque parare operæpretium est: cui equidem (si fortasse in coitu pinguiorem segnioresque noverit) xiphii superior ex vino radix potui utiliter datur, & item quam cremnon agrion nuncupant, ternis obolis aut drachmæ pondere. Orminos agrios cum polenta contritus, orchisque herbæ, ferapiæve radix major, seu ut aliqui perhibent, tenuior, in aqua drachmis duabus pota, atque satyrion eundem præstant usum. Erythrococonis radix manu retenta, concitatricem vim habere plerique

que putant, ac magis adeo in vino auster
ro bibita drachma. Tithymalli etiamnum
ramorum medullam habentes ad Vene-
rem agi pronioresque fieri produnt. Pro-
digiosa admodum autores, alioquin gra-
ves, non minus circa hoc tradidere: septua-
geno coitu cuiusdam herbæ (cujus voca-
mentum speciemque negaverint) conta-
ctu libidinem durare asseverantes. Co-
chlearum fluviatilium carnes sale asserva-
tæ ex vino epotæ: erythini quoque com-
manducati Venerem stimulant. Iecur ra-
næ dryopetes & calamitæ in pellicula
(gruis): crocodili maxillæ den brachio,
vel hippocampus, vel rubetæ, nervi dex-
tro lacerto, singula hæc adalligata mire
conceitant. Hyenæ genitale ad sexus suos
in melle sumptum, etiam si viri mulieris
coitum oderint. Rostrum scinci & pedes
in vino albo poti efficacissime veneris cu-
piditatem accendunt. Vtique cum satyri &
erucæ semine singulis drachmis omnium,
ac piperis duabus admixtis, ita ut pastilli
singularum drachmarum bibantur, per se
laterum carnes obolis binis cum myrrha
& pipere pari modo potæ, efficaciores ad
idem creduntur. Coitus stimulat fel capri-
num illitum: medullæ suum haustæ, se-
rum asininum, anseris masculi adipe per-

mixto illitum, equi à coitu virus. Testi-
culi equini aridi, ut potioni inseri possint.
Dexter asini testis in vino potus propor-
tione, ad alligaturve brachiali: ejusdem
à coitu spuma rosaceo panno collecta &
argento inclusa, ut tradunt. Salpæ genitale
in oleum fervens septies urinare jubent,
eoque pertinentes partes perungi, alii
cinerem ex eodem bibi: vel tauri à coitu
urinam, lutoque ipso pubem illini: Ve-
spertilionis sanguinem flocco collectum
capitque suppositum, mulierum libidi-
nem movere: aut anseris linguam, in cibo
potuve sumptam prodidere. Horum her-
cules ad propudia probrosamve mollitiẽ
viros, ad immodicam aut certe obscœnam
Venerem mulieres pleraque procitare,
vetustiores extra omnem fortunæ aleam
pro misere.

His ita peractis mas & foemina con-
cumbant, in concubitu foemina capite
paululum demisso, coxendices clunesque
elatiusculas habeat, foeminibus late pate-
scentibus: & reliqua secundum naturam
fiant, donec vir tandem genitale semen
ante vulvæ ostium emittit, cui spiritacea
substantia (quem gignitivum appellant
spiritum) permiscetur atque confunditur,
quæ inquam nihilo secius atque humiditas

expellatur oportet: tanto seminis humiditatem pervincens, quanto ocyus egeritur efferturque longius: nihil enim procul sine spiritali violentia projici potest: foemina eodem tempore omni plerunque sine libidine per vulvæ acetabula genituram (quam foecundam diximus) in uterum demittente: quandoquidem sine maris ac foeminæ emissionem concipi impossibile sit, sine voluptate vero foemellæ fieri quidem potest, si locus turgeat, & vulva propius ostium descendat: Quamvis magna ex parte sic accadat, ut utrorumque oblectamento id agatur. Maris autem profusio non intus (ut quidam opinantur) fit, (os enim uteri angustum est) sed ante ostiolum, quo & foemina succum illum nihil ad conceptum conferentem secernit: in quibus quidem excretionibus pari ferme voluptate mas ac foemina affici solent. Viri autem foecundum semen ibidem profusum, intus ab utero (si quidem calidus, & modice temperatus sit, si oris labra tactu asperiuscula & hærentia, si etiamnum tenuiora sint: quandoquidem ad conceptionem ita sese commode habeant) avidissime rapitur. Indicium est quod locus qui modo madebat, resiccatus mox persentiat. Quod etiam quam

procaciter inhiat, hic discas licebit, quando pulla solo balnei ingressu utero gravi inventa sit, semine quod à viro prius in aquam defluxerat sitiente vulva hausto. Cæterum per id tempus virginitatis nodo nexuque dilaniato, cruentus (à menstruo sanguine eo diffidens, quod vividi hic coccini coloris est, ac eo duntaxat, quo penis uteri cervicem asperiuscule violentiusque subit momento parce prorumpens, è diverso mensibus decolorationibus turbulentioribusque, uberius ac longiore temporis tractu delabentibus) succus integræ virginitatis indicium, interstillat. Cervicula intumescit, iisque plurimum dolet, eoque magis, eugio grandiore mentula vi defracto, atque ostiolo iusto plus passo laxatoque fiunt hæc. Porro tumores & dolores, rosarum myrtillorumque, ac malvæ, & pulegii decoctum insidentibus commode demulcet: aut defrutum rosaceo addito. Subinde omphacio ex olea adhuc alba non ex druppa (ita vocatur priusquam cibo matura sit) utpote quod deterius est, expresso, cervicis ostium ac verenda perungenda sunt. Omphacium hoc ab illo color interstringuit, quoniam hoc viride est, illud quo autores, uti sæpius jubent, candidum, hinc mul-
torum

totum imperitia, atque ægrorum iactura non parva, eo primo omnes fere abutuntur. Doloꝛe interſedato, ubi res ipſa urget, cerata in lana arundinis internodio oportunaꝛ idoneaque craſſitudinis obducta, coalitum diſjunctarum partium molientia ferruminantiaque, quoad occalluerint imponantur.

Hæc inuolata coitum perpeſſæ præſentiſſima præſidia cenſentur: quam ſi ante concubituꝛ, tanquam nimium curioſi internoscere velimus, quo minus vaſtræ omniumque malitioſiſſimæ mulieres, quippe quæ ſingula talia aſtu ad integrum plerunque comminiſcantur, nos falſos habeant, id nobis virginitatis argumentum fuerit. Quod perlucidum iis ac tenue lotium, ſubſtrepitu perinde atque acutiſſimo (quoniam per anguſta exitus datur) ſibilo ut fiſtula impendio deductiore emicans longius admodum excutitur. Quin & edoctæ obſterricis contuitu hymen (ſi caſta ſit) facile decernitur. Cruoris quoque delectus (quos paulo ante monſtravimus) indicio ſunt. Gagates etiamnum ſuffitus odoris ſpiramento fauces naresque non attingente: & potus ſi præſentem miſtum non cieat (muliere alioquin ſuffitum perſentiente, cominuſque potu min-

gente) virginitatem eximie deprehendit. Quo modo & corruptarum pudicitiam magnetem obdormientis capiti suppositam, pudicam ad mariti complexum quam mox compellentem, adultera è thoro præ nimio simulachrorum pavore excidente, plane aperire autumant. Quamobrem summo studio uterus, qui concipiat, vel natura vel arte præparandus est: quod si ne concipiat facere libuerit, contra agendum est. Nam si labra lævia crassaque sint, haud quaquam commode usum præstant. Ob id nonnullæ pridie, quam concubuerint, ut semen delabatur, vulvæ cervicem oleo juniperino, aut ex cerussa thureve excipientes, oleo ceraque adjectis illinere assolent. Araneus phalangii nomine est; lanuginosus, grandissimo capite, quo dissecto intus vermiculi duo inveniri dicuntur, qui mulieribus ante solis ortum cervina pelle illigati, ne concipiant mire præstare creduntur: vis ea annua est, quam solam ex omni atocio dixisse fas sit, quoniam aliquarum fœcunditas liberis plena, tali * venia indigna est.

Sed simul ac genituram intra se uterus traxerit, universum alveum, se supra semina duo colligens, ac undique ea comprehen-

* Si Plin. & atheis gentilibus credimus.

hendens ita contrahit, ut nulla penitus, si-
 ve multum siue parum seminis jaculatum
 fuerit, vacuitas relinquatur, atque adeo
 os sigillat obsepitque, uti etiamnum de-
 ductissimi corporis acies neutiquam in-
 gredi queat, quod Hippocrates (quem
 ceu alterum rebus humanis lucem Deus
 dedisse videtur) ita prodidit. * *Quæ ute-
 rum gerunt, iis vulva se comprimit*: Apud
 me hercules tractatu ipso antiquitatis ad-
 miratio crescit, quantoque major dicen-
 da harum rerum copia suggeritur restat-
 que, tanto magis priscorum in invenien-
 do curam, in tradendo benignitatem ad-
 orare venerarique subit. Nec dubie supe-
 rata hoc pacto etiam rerum ipsius naturæ
 munificentia (modo hæc humani dun-
 taxat operis inventio esset) facile videri
 posset. Nunc vero aut eam ipsam deorum
 fuisse, aut certe homine etiamnum inve-
 niente, divinam, eandemque omnium
 prope dixerim parentem, & hæc ita fabri-
 casse, & monstrasse ostendisseque nullo
 vitæ miraculo maiore (si verum fateri vo-
 lumus) credi par est: quando alia via ad
 hæc adeo exquisitè peruestiganda nulla
 relinquatur. Æternum quæso deorum
 sit munus istud. Quum autem seminalia

K 6

recre-

* Hipp. lib. 5. Apho. 51.

recrementa in utero constiterint, atque intra septenas horas sui post iactum in effusionem relapsa neutiquam fuerint (quibus calor tantam talemque habens motionem & actionem inest, quanta modice ad quamvis corporis partem accommodetur, quod si rem quæ fit vel excedat vel deficiat, aut deteriore, aut læsam & mancā, similiter iis quæ foris igne ad cibum aliumve usum coquuntur, efficiet: at in iis caloris motum nos ipsi moderamur, in illis gignentis natura accommodat) mox invitam hæsisse, autores illustres pronunciarunt: proindeque maris semen in genitalis foemineæ alboris medio propemodum glomeratur. Ambo hæc spiritu gignitivo utroque jam concreto calefiunt: quo fit ut crassescant spissenturque, atque crassa, & glutinosa spiritum flatuosum adgenerent oportet: quo sane flatu commixtæ genituræ turgent atque intumescunt, minutissimæ insuper hecæ spiritu repletæ, assurgunt, exinde ex pluribus iis junctis, una fit cavitas, uberem spiritus quantitatem comprehendens. Qui nempe spiritus intus reclusus refrigerationem quæritans ad sui custodiam, sibi in seminum medio, eorundem partes scindendo pervium iter parat, ut spirante fer-

fervido , algidus eodem ad fervorem con-
temperandum subingrediatur : quo spiri-
tuum ingressu egressuque , atque vi spiri-
tum potestate vitalem , animale , natu-
ralem ad proportionata loca formativo
moverente , semina apprime spumescunt.
Duorum genitalium seminum commixtio
expediens ac necessaria quidem fuerit ,
tum quo mulieris recrementum virili
geniturae conveniens alimentum fieret
(etenim virilis crassa calidaque tempera-
turae est , contra foeminea tenuis & frigi-
da : ob id crassitie virilis extendi dilata-
rique , quemadmodum opus esset nequi-
ret , & calore simul inchoandi puerperii
materiam absumeret) tum etiam , ut ope-
rimento partui essent (namque virile se-
men ad uteri augmenta cornibus persi-
milia non devenit , nec per totum al-
veum spargitur : quare foemineum , quo
ea loca repleantur atque ut ex iis una con-
gestis germinis operimenta officiantur ,
necessarium censetur. Itaque coactis jam
partibus iis , & in utero insinuatis diuque
contentis , externa parte terrena resic-
cescente , circum membranula perinde at-
que in decoquendo pane , obducitur) tum
quia necessum erat (nam & calescentis
frigescentisve rei extrema siccessere ope-
ræpre-

ræprecium est) tum etiamnum alicujus gratia. Nam & semen inconstans, cujus partes disiciant, quippe quod uvidum riguumque sit, continente sistenteque indigum fuit : cætero trium principatum habentium membrorum cordis, cerebri, jecoris, bullulæ molles ac exiles, uteri durtitudine oblæderentur : & spiritus gignitivi potestate alioquin vitales, animales, naturales ocyssime halarent abscederentque, ni spissiori membrano obducto tuerentur atque custodirentur : quod equidem membranum, cum utero per aspreddines, quas antea fossulas diximus, & iis potissimum partibus, quæ cornua appellantur, committatur, contenta semina eidem annectit : in quo tamen meatulus ea parte, qua umbilicus creatum iturus est, ad spiritus eventationem (quam antea commemoravimus) existit : hæc autem in medio exspiratio fit à formatrice vi sic jubente ; quanquam enim spiritum hunc (utpote levem & calidum) sursum atque ad circumferentiam potius suapte natura suoque nutu ferri par sit, ad medium tamen, atque quocunque vis illa prope duxerit, divina imperaverit, cujus est instrumentum, dirigitur. Ad medium autem eatenus propellitur, quatenus *cor-*
dis.

dis locum præparet, quo loco spiritu intus defervente, & calore extrinsecus exiccante, cordis bulla tumet, vitali spiritu (quo commodius affirmativa vis cor ipsum ac membra cætera condere queant) referta. Mediam namque sedem in animali, non secus quam rex in regno cor obtinere jus fasque est. Deinceps vero bullulæ geminæ, superna parte pro cerebro una, dextrorsum pro jecinore altera, primæ ad tempus coherentes extuberant: quæ nihilominus spiritu (superna animali, naturali altera) replentur: in hac jecur, in illa cerebrum, spiritaceis iis substantiis patrocinantibus procreatum iturum est: quæ procedente tempore à cordis bulla, quæ prima fuit, & interstitio, & specie, & magnitudine abscedunt. Neque quempiam ex solis iis membra illa gigni arbitrari oportet: quandoquidem prima puriore tenuioreque alimenti parte cordis materia expleatur, crassiore pinguioreque ea, quæ jecinoris, pituitosiore, atque crudiore, algidioreve ea quæ cerebri. Nec dum tamen membra hæc generantur, sed bullæ duntaxat præparantur. Quæ sane una cum iis quæ in membrano continentur (quem totum embryonem esse contenderim) enutriti incrementum-
que

que recipere necesse est. Ob id per vulvæ acetabula cruentus succus resudans atque restillans alveum subiens, membranum circumambit, quem simul cum refrigerante spiritu per meatulum, quem gignitivus spiritus sibi afformaverat, intra paniculum à genituris attrahitur, quo perfecte & ad integrum concocto, partes quas modo diximus aluntur augenturque. Enimvero embryo per tempus id adeo exiguus perstat, uti minimo indigeat nutrimento: atqui nec adhuc illi (quippe qui umbilico eidem uberiore alimonia indigus nectatur) membrano committitur. Mox tribus iis (quas nuper commemoravimus bullis) tres prætenues admodum obductæ membranulæ, cuique una, procreantur. Porro cuncta hæc à conceptu sexto septimove die absolvuntur. Quæ cum à physicis, ab Hipp. quoque (qui tamen fallere quam falli non vult) experimento certo accuratissime deprehensa sunt. Qui libro de pueruli natura, mulieris semine non effuso saltibus ejus jussu concitæ atque plus æquo quassatæ, septimo die ejectum tali folliculo receptaculoque, quale in ovo ab extrema testa clauditur conceptui suffecisse asseruit, quo tempore umbilicus inchoatum iri videtur.

tur. Nam membranum id cum obduruerit, secundam appellitat, cujus exiles duæ tuniculæ sunt. Ex feminalibus vero recrementis intra hæc tuniculas venæ arteriæque procreantur, quarum ora exteram tuniculam penetrantia, summaque illius cute patentia, disseminata, vulvæ venarum arteriarumque oris (quæ acetabula nominabamus) arteriis arteriis, & venis veais, æquis utrinque numeris miro ordine respondentibus, admoventur atque adiguntur. O rem inclytæ vocis, ô rem magnopere mirandam! Tot in illorum feminalium recrementorum tunicula venæ, tot denique arteriæ concreantur, quot præcise in matris utero jamdiu præfuerant: eadem etiamnum serie, eadem prorsus digestionem servata: proh Iupiter, nec visu facilis nec dictu affabilis ulli. Deinceps & venæ, & arteriæ, hæc secundæ exilitatibus dictis irretiuntur atque involvuntur. Subinde non pulsantibus venis similique modo arteriis in unum coëuntibus venæ duæ, totidemque arteriæ de iis repullulant, quas cuticulare putamen ambit, ex quibus qui umbilicus vocitatur constat. Etenim venarum ac arteriarum imbecillitas tutelam operimentumque desiderat. Hæ quasi radices quibus alimen-

tiam

niam exhauriat partus, uterum contingunt, & ob eam rem ante principalia membra, quando principia hæc jam absoluta uberiori alimento indiga evadunt, quod per umbilicum ab vulva rapiendum erat, describantur oportet. Porro cum potentia quidem, & imperfectum animal foetus existat, aliunde alimentum recipiat operæprecium est. Quamobrem utero & parente (ut terra plantæ) ad sanguinem menstruum illicibum hauriendum, donec perficiatur, & jam sit animal potentia gressibile, utitur. Præter secundam, geminæ quibus obvolvitur foetus, membranæ extant, quæ majoris minorisve ratione differunt. Prima partum circumquaque immediate ambiens, Avicius, Amnium, Aurelia, Abcas, Abigasve, Sela, Alicas, Conceptus armatura, nuncupatur. Secunda ab umbilico infra embryon circumiens, Alanthoides Biles, Ascari, Secca, Involucrum, appellatur. Amnii quidem functionem humorem exudantem è puerperio coacervare, & usque in diem partus conservare esse unanimiter ajunt: quamobrem non modo partum à secunda duriori (qua tenellus proculdubio oblæderetur) incolumem ac cujusvis læsionis immunem tuetur: verum & eas
humi-

humiditates colligens, tum ut puerperium
iis supernatet atque suspendatur, ne gra-
vior ab acetabulis contineri nequeat: tum
etiamnum quia partus tempore, membra-
nis diruptis, uteri cervicem lubricam ac
ductilem & facile dilatabilem reddant,
maximo præsidio est. Commodum ferme
idem ab alanthoide recipimus, ob eam,
quam intra se recondit urinalem partus
aquositatem, quæ in ipsam per meatulum
(quem urachum appellant) in medio um-
bilico constitutum à vesicæ imo deriva-
tum, diffunditur. Quancumque vesica pro-
prium ad mictionem fistulam obtinet,
non tamen nisi edito puerperio illa officio
hoc perfungitur: At ad umbilicum lo-
tium deveniens uracho alanthoidem su-
bit, ibique ob eas quas modo diximus
utilitates asservatur. Humor autem in-
ter has duas cruentus admodum dilutior-
que à mulieribus proferum vocitatur.
Cæterum geminæ eæ membranulæ in-
fantem ambientes, interior tenuissima, &
exterior (quæ proprie chorion à Græcis
dicitur) à nobis confusa vocula etiam se-
cundæ nominantur, quoniam & hysteras
eas Græci appellent, quanquam & vulva
ipsa numero singulari ab iis hystera quo-
que nuncupatur. Nullum siccis excre-
mentis

mentis corpus, id puerperium conceptaculum adeptum est: propterea quod ejus alimonia non ad ventriculum intestinaque, hæc ubi ipsa recrementa secernuntur, sed ad jecur per umbilicales venas (quippe quæ ventriculi prima concoctione haud quam indigeat) ad jecur inquam, in quo humida sunt excrementa derivatur.

De geminis itaque his venis alimentum deferentibus, quum paululum processerint, mox post umbilicum coëuntibus una, in jecinoris creandi concavum dependent, quippe cui bilis vasculum alimonie expurgamentum inhærescat, satius menstruum sanguinem perpurgari, priusquam per membra distribuatur, censente natura. At arteriæ duæ, non ad cor ob spacii longitudinem, sed ad arteriam magnam, secundum spinam coëxtensam ex corde primum describendam, super vesicæ partes procedentes, deveniunt, illique ductilibus colligationibus connectuntur: per easdem embryonis cor eventatur, & ab utero cum spiritum, tum etiamnum puriorem subtilioremque cruorem haurit. Omnia deinceps à principalibus orienda lineamentis, primum membra post sex septemve ante dictos dies, duorum, trium quatuorve dierum spacio describuntur.

Subin-

Subinde quatuor, octo intercedentiumve post prædictos dierum tractu lineatione peracta, cruenta materia per umbilicum hausta foetum totum permeat, atque ad membrorum fabricam propius accedens, prædisponitur, quæ quoque & per id tempus lineationes replet. Mox novem aut quindecim aut intermediorum dierum sequentium spacio, sanguineus succus in carnem convertitur, quo etiam tempore membra & colores & mollitiem duri- tiemque adipiscuntur, perinde ac si pictoris officio dum condit creatque natura perfungeretur. Etenim ubi primum lineis animantem pictor effinxerit, mox coloribus variis pro partium natura accommodatis illinit ac perficit. Sed quum in conceptu omnes corporis partes potentia insint, primum omnium (utpote principium maxime promptum) *cor* sanguine per geminas antea dictas arterias ab utero hausto actu secernitur, cui sane spiritus gignitivus, una & generativa afformatrixque vis, veluti propriæ sedi protinus ab initio insidere, in quo etiam primum vitalis spiritus progeneratur. Quippe quomodo temos, maximum dextro in latere, minimum in lævo (quem aurem sinistram, imperitiores Graii ota vocitant.)

medium cavitate inter utrumque media primo majori venæ, medio aortæ annexo, sinulos nervulis etiam sufferctos contineat. Homini animalium uni paulo à mamillarum determinatione ad lævam, parte sui ampliore, qua corporis superiora spectat (radix ob patulicantes utrinque pinnas dicta) prope dixerim pupillam, inclinat: at extrema, qua in acutum sese colligit, in mucronemque plane exit parte, infra mamillam in priora eminens ac palpitans vergere tactu exploratur ac patet. hoc ut prius viscus efformatur nascentibus, ita novissime emoritur. Quis enim cor hirsutum quibusdam fuisse antequam cerneretur crediderit? cui rei Aristomenes Messenius, quem Lacedæmonii tertio captum diffecuerunt, argumento esse potest. Id homini drachmis binis ponderis per singulos annos ad quinquagesimum usque gliscere, à quinquagesimo tantundem ab eo detrahi, proindeque cordis deliquio, ultra centesimum annum vitam negari Ægyptii existimarent. Alii quoque ad usque quintum, & sexagesimum diem à conceptu augeri commemorant. Huic præcipuus calor, huic cæteris corruptis partibus vitalitas perdurans, huic præmolle firmumq; membra-

branæ involucrium aquæ oppletum, perpetua madore indigo operimento est. Id prima intra se animo sanguinique domicilia præbet. Exinde sanguine, qui per umbilicales venas in partum transfunditur, *Iecur* conditur, cui vitalis spiritus, quo naturalis fiat, à corde demandatur, infra septum à dextro latere sub præcordiis, omnibus æque membrum hoc per naturam & non prodigiose habentibus) situm est: bubulo simile, venæ majori, nulla ex parte aortam attingens, jungitur. Colos huic concreti cruoris est, in quo nimirum amoris sedem, sapientiores posuerunt, ac eorum autoritate divini vates commoti, Tityum illum apud inferos ea qua peccaverat parte dari poenas ex amissim commenti sunt. Ab exteriori parte gibbum est, ab interiori vero concavum. Ventriculo insidens in quaternas fibras diducitur. Id centenis durasse annis vetustatis vel maxime patiens obsidionum exempla prodidere. In quo fel quidem (quia pessimi sanguinis expurgamentum) extat. Hominum paucis, quorum valetudo firmior & vita longior, negatum putant. Deinde seminum substantia *cerebrum* constituitur, quod in homine proportionem magnitudinis corporaturæque

ræque plurimum superque humectum :
viri quam fœminæ majus : duabus supra
subterque membranis , altera ossi validio-
re cohærente , infirmiore altera ipsi cere-
bro citima, velatum obductumque, omni-
busque bipartitum , sanguine penitus pri-
vatum , per naturam algidum , priorem
capitis situm plane obtinet : pars huic
postrema (quod cerebellum vocitatur) &
tactu & forma prorsus diversa , annecti-
tur. Priores partes membrana vestitæ,
exigua quædam cava (quæ cerebri ven-
tres antiquitas vocitavit) intra se habent.
Ideoque omnium cerebro medio parva
quædam officula inesse prodidere. Hic
mentis est regimen , hic habet sensuum
arcem, hic culmen altissimum , huic vita-
lem spiritum ut in animale dearticule-
tur cor ipsum impartit. Hoc viscerum
excelsissimum , cæloque proximum , uni
hominum in infantia palpitat , nec nisi in
primo sermonis exordio roboratur : hoc
sine carne , sine cruore , sine sordibus,
aliud esse quam medullam argumento,
quoniam coquendo obdurescat eruditio-
res &prehenderunt & posteris relique-
runt. Itaque caput à corde atque jecino-
re continuo generatur , quod cæteris ma-
gnitudine præstat. Post hæc cæterarum
una-

unaquæque partium ex alimento per venas & meatulos quosque resudante, quemadmodum aqua per crudiusculum fontem, concreatur. Nobilissima quæque ac potissimi principii particeps, ex concocto, sincerissimo primoque alimento: reliquæ vero necessariae, ac illarum gratia instituendæ, ex deteriore, ac reliquiis excrementisque. Perinde enim natura atque prudens paterfamilias haud omittere, ex quo aliquid commodi moliri queat, quicquam solet. In rei autem familiaris cura ita dispensatur, uti liberis optimus cibus, deterior servis, animalibus vilissimus detur. Quocirca ex tribus iis principiiis tria fecernuntur germina. Ex corde arteria aorta, ad innumeras huiusmodi spiritus semitas inter nervos latentes, cum sanguine, tum etiam sensu carentes, diducta, quibus præcisis ea duntaxat corporis pars torpescit: harum percussus (in membrorum maxime cacumine evidens) in modulos certos, metricasque leges, ab Herophilo medicinæ vate miranda arte descriptas, per ætates stabilis, aut citatus, aut tardus omnium fere morborum index est. Ex jecore *vena cava*, quæ & ipsa numerosis sanguinis spiritus semitis, innatantibus rivulis divisa, in

L

præ-

prætenues postremo fibras totam subter cutem dispersis, in angustam adeo subtilitatem tenuatur, ut cruor aliudve penetrare haud queat, præterquam exilis quidam succus, ab illo qui crebris admodum cacuminibus sudor appellitur. Et cerebro nervi, bibulo quo & nasci & ali perhibent circumvoluti, lubricis ossibus applicati, corporumque nodos (qui articuli vocitantur) aliubi interventu, aliubi ambitu, aliubi transitu, vincientes, hic teretes, illic lati, ut in unoquoque figuratio poposcit. Ii incisi haud solidari tradunt. Satis superque mirum est vulneratis summum dolorem, præfectis nullum penitus accidere. Et spinalis medulla. Ex seminalibus quidem genituris cuncta hæc constant. Mox reliqua describuntur, qualia *ossa* sunt, & hæc potissimum, quæ ad principalium tutelam natura destinaverat, veluti calvaria, quæ pro cerebro interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque lævis, & qua cerebri membranam contegit, & qua cute capillum gignente contegitur, hac ab occipitio & temporibus simplex, à fronte in verticem usque duplex comparet. Cujus ab exteris ossa obdura, ab internis, quibus inter sese connectuntur mollia foraminu-

minulentaque sunt : quippe inter quæ venæ passim discurrant, quasi iis alitum suggerere credibile est. Quæ sine futuris raro, cum iis frequentius visitur, quam earum numerus quomodo & locus incertus est. Insuper jugale os, quod transversum à genis tendens super sinulos, qui sunt juxta aurium foramina finiens, ab inferioribus ossibus sustinetur. Os maxillæ superiores dentes exigens. Maxilla molle os, cujus ima pars mentum est, à quo utrinque ad tempora procedit, quæ & sola movetur. Vertebrae deinde quatuor & viginti, nam septem in cervice, duodecim ad costas, reliquæ quinque proximæ costis sunt, spinalis medullæ tutamina operimentaue. Exinde summa costa infra cervicem contra humeros sita, atque undecim inferiores usque ad imum pectus pervenientes, quæ primis partibus rotundæ & quasi capitulatæ vertebrarum transversis processibus, ibi paulum insinuatis inhærentes, inde patefcunt, & in extimam partem recurvatæ, paulatim in cartilagine degenerant. Ac ipsum quoque pectoris os, valens durumque à faucibus incipiens, ab utroque latere junctum, quæ universa cor tuentur. Sub prioribus vero costis quinque (quas rhoas Græci

cognominant) breves tenuioresque, quæ paulatim in cartilaginem versæ ac imapotissimum, quæ majori jam parte nihil nisi cartilago est, oris abdominis inhærescunt, atque jecur custodiunt. Subinde solers natura reliqua ex ratione molitur: quemadmodum duo lata ossa utrinque ad scapulas tendentia (quæ Latini scoptula, omoplatas Græci vocitant) in summis verticibus insinuata, ab iis triangula sensim lateſcentia: & quo latiora hebetiora, ad spinam permeantia, imo quoque sui cartilaginosa, posteriore parte veluti innatantia: quoniam nulli, nisi in summo, ossi inhærescant: humeros, radios brachiorum, superiora brevioraque ossa: cubitos, inferiora longioraque: manuum ossa, quæ cum multa, quippe quorum numerus pene incertus, tum etiam minuta sint, oblonga tamen omnia triangula, structura quadam inter sese connectuntur. Ossa coxendicum, pectinem, femina, patellas, cartilaginosa ac mollia ossa. Gemina tibiæ cujusque ossa. Talorum ossa, calcium, pedum, quæ iis quæ manibus insunt respondent. Subinde cartilagines, operimenta, colligationes, atque hæc ex femine.

Ex sanguine menstruo carneæ partes
con-

construuntur. Veluti *pulmo* natura inanibus fistulis cavus fungosusque, in binas ungulæ bubulæ modo fibras diductus, venæ majoris singulis suis fistulis rivulos excipiens, proindeque sanguinis plurimum continens. Nec audiendi sunt, qui cruenti succi (eorum quos dissectis animalibus detraxerint, quorum universus cominus sanguis effluxerit, conspectu decepti) pulmones vacuos esse & sanxere & prædicarunt. *Lien*, quem splenem Graii appellavere, haud cincto ut jecur, at intestino innexus, à concavo ventriculum assequitur, à gibbo vero dorso adalligatur, venæ uni majori junctus. Cujus magnitudine joci risusque intemperantiam factum iri physici prope omnes asseverant. Ex adverso, iis qui vel eo carent, vel quam brevissimo per naturam utuntur, risum adimi, quotidiano usu comperitum est. Sed quam ob causam sibi magnitudine loci intemperantiam, parvitate exemptionem asciverit, nec dum ab iis satis explicatum. Nos vero quantum ingenioli facultas suggererit dicemus: quod quum lien proprium atræ bilis conceptaculum sit, hinc vastitate succi illius risui adversantis impendio majorem, quam jecur suppetat, copiam desideret oportet.

Vnde & universam atram bilem, & purioris sanguinis adhuc pro sui altione necessariam opportunamque portionem attrahet. Ob id cruentum succum perspicaciorem lucidioremque joco aptissimum reddi par est. Contra brevitatem, non etiam quantum atrabilarii succi jecur aggenerat, suscipit, & ob eam rem sanguis impurior admodum, turbulentior nigribilosiorque magis, in immanem tristitudinem agens relinquitur. Nam & hujusmodi accidentia atrifellis vitio fieri ex Hippocrate vel maxime dilucet: *Si mæstitia aut metus longo tempore tenet, atra bilis in vicio est.* Laborantibus nempe cursorum veluti peculiare, cursus impedimentum inuritur. Quo etiamnum per vulnus exempto animal vivere autumant. *Renes* duo bubulis similes, perinde atque ex multis renibus compacti, in adipe mersi urinatique, summis lumbis sub imis coxis adhærentes, ab ea qua coxis hærescunt parte, resimi: ab alia vero globosi, ventres, cavæque & ii habentes, ad quæ tam qui ex cava vena, quam qui ex aorta meatuli minime pertinent: at eo loci pertendentes in renum corpuscula absumentur oblitteranturque. Cujus rei apertissimum argumentum fuerit, quod ii sanguine carent. Eorum

rum dexter superiorem sibi locum vendicat, & latior sicciorque minus pinguitudine obducitur. *Lingua* & glotta & glossa recta ratione nuncupata, carne soluta, rara, fungosa constans, imbricata asperitatis, quæ aut lata, aut angusta, aut mediocris omnium expeditissima atque explanatissima est, hæc in animantibus cæteris semper absoluta, in homine duntaxat usque eo venis constricta, ut eas intercidi necessum sit, alioquin usui loquendi inepta: saporum intellectum sui præcipue primore parte, & singulorum præterea, quæ caro sentire queat, sua quavis obtinet. *Tonsillæ*: quod vero inter eas ultimo palato dependet columella, sive uva dicitur. At verius quidem cum immodice humectata intumescit inflammaturque, uvæ nomine vocitatur. *Gingivæ* oris multifida compago. *Gula* cibum potumque devorandi fistula. *Fauces* illius summum, *Stomachus* postremum. *Venter* infimo stomacho annexus inferiore sui parte angustior: hinc eo oppletto, ciboque ob angustiam suppresso (quod iis quorum spatiosa laxitas eum ad inferiora transmittit obtingere nequit) homines facile vomunt. Ab hoc ventriculo *lactes*, per quas flexuosissimis orbibus edu-

lia delabuntur. Nec ab re fuerit hoc loco admonuisse ex lactibus, hoc est, gracilioribus intestinis, imo ventriculi paulum in dexteriores partem converso, in summumque intestinum coartato ac annexo, eam juncturam pyloron Grajos appellasse, nostri portonarium, quoniam portæ modo in inferiores partes, ea quæ excreturi sumus, emittit. Nonnulli etiamnum (falso tamen) duodenum pyloron ad duodecim digitorum mensuram hunc se produxisse rati, quando nihilo secius pyloros, sola junctura duorum sit. At quod sequitur intestinum, ecphysis, hoc est, propago sive duodenum appellatum est: cui equidem & mensura hæc quadrat, & vocamentum sibi jure convenit. Jejunum vero est, quod ilam, hilam, seu duplici l, hillam, hiramve, & plerique hillum nominant: Illæ vero plurali numero, vel hyllæ, hylæve, à quibus ad alvum capaciora intestina, in cæteris sunt quas in homine atque ove lactes diximus, non ilia, ut ex Plinio plurimi perperam legunt. Jejuni autem nomine duodenum & jejunum interdum comprehensa sunt, uti apud Macrobius jejunum omnium intestinorum principium habere exaratum est. Et alii ex probatissimis lactes in tria duntaxat didu-

diducunt, pyloron, jejunum & tenue, quod esse nequit, nî jejuni vocabulo utrumque intelligamus, nec injuria id factitatum censendum, quandoquidem duo illa quoad substantiam idem sint, inde tantummodo dissidentia, quod pars prima haud implicita est, quæ ecphysis, siue duodenum, vel propago cognominatur: pars altera implicita, non tamen ut tenuius intestinum est, hæcque peculiari vocula jejunum dicitur. Tertium ex lastibus intestinum tenue vocatur, ab imperitioribus ilion, morbusque illius iliacus. Quum tamen ileos à diligentioribus appellitetur, & qui hunc perpetiuntur ileosi. Iliacus vero iliosusve is intelligitur, qui lagopono, hoc est, ilium dolore vexatur. Sunt autem ilia & quæ à Græcis lagona & ceneona nuncupantur, partes umbilico in latus utrumque subditæ, inter quæ sumen seu abdomen pubesque intercluditur. Igitur ilia inter coxas, & pubem sumenve, imo ventre extant. Quanquam & arteriæ inter vesicam & alvum & ad imam pubem tendentes, ilia etiamnum dicantur. Neque abditum in obscuroque est ilium dolorem chordapson Dioclem Carystium appellasse: quando tamen & chordapfos & chordios, is qui

colicus à nostris dicitur, existat, quem nihilominus Diocles ileon commutatis nomenclaturis nominaverit. Vnde & colicus à colo, quod sane intestinum laxius atque ile singulari numero vocatum, cœcoque commissum esse constat. Sunt tamen qui Plinium falso legendum putent. *In homine hillæ infima parte simul à Græcis vocatur colon*, adeo quod apud gravissimum autorem hillæ vocamento numero plurali, & tenue & crassum intestina significantur: quandoquidem hillæ (ut ante diximus) nec in homine nec in ove, sed in cæteris tantum ex Plinii sententia compareant. Ex quo id plane evenit, ut brevissimo spacio sibiipsi contradicat. Verba autem Plinii sunt: *In homine ile infima parte simile suillo à Græcis appellatur colon*, quæ singula numero singulari, non etiam plurali aptissime respondent. Est præterea subrectum intestinum, quod vocula alia Latini alvum, recentiores longanone, vel longanem (ut retulimus) vocitant. Intestinum disseptum, seu septum transversum, præcordia, cinctumve quod ventrem & cætera intestina ab extis secernit. *Intestinum medium*, quod Graii mesenterion dicunt, cui venulis quam plurimis sufferto lactes involvuntur, ut
à du-

à duro spinæ contactu munitiores magisque septos reddat. Nihil tamen adeo mirum aliud mihi est, quam nonnullis, qui inter præcipuos & habentur, & sunt, idipsum lactes appellare placuisse: quamvis non me lateat, alios lactes loca sub umbilico in lateribus pubetenus delicata, adeo ut plagam ferre nequeant: alios pingua intestina, ut Persius, *unctos lactes* hinc dixerit: quosdam membranas, quibus inter se intestina cohærescunt, nuncupasse. *Minor lingua* exiguae, quam novo vocamento quidam sublinguium dixere, hæc duabus interposita fistulis (utpote cujus opera gemina) interiorē ad pulmones atque cor pertinentem, asperam arteriam nominatam, carne cartilagineque constantem, spiritu ac voce illa meante in epulando circumquaque operit, quo minus si potus eduliaque in alienum deerraverint tramitem, torqueant: aliam vero exteriorē (cui certe gulæ vocamentum fuerit) nervo carneque conditam, quum spiritus tantum aut vox commeat, ne intempestiva alvi restagnatio interstrepit, per vices adoperit. *Vesica* infra alvum à priore parte membrana constat, cicatrice haud solidescēte icta. Porro ex iis pleraque cum ex sanguine, tum etiam ex semi-

nalibus genituris, quippe quæ promiscua
indiscretaque membra sint, conignun-
tur. Excrementis *pili*, *ungues*, & id ge-
nus reliqua conficiuntur. Etenim cruen-
tus succus in foetus ventrem transfusus,
algore consistens in carnem mutatur: quo
fit ut ab igne caro resolvatur. At quæ ter-
rena admodum oriuntur parum humoris
calorisque nacta. Hæc dum refrigescunt,
humore una cum calore halante, duram
terrenamque formam adipiscuntur: ve-
luti unguis, quamobrem igni hæc mol-
liuntur. Nervi & ossa & id genus reliqua,
humore siccescente confiunt, quocirca
ossa ab igne resolvi nequeunt. Nervus in-
super, cartilago, colligationes, operimen-
ta, sicca ductiliaque sunt. Os siccum & fra-
gile, caro mollis. Omnium autem ossium,
quæ in corpore sunt, pleraque cava at-
que medullosa sunt, nonnulla minime.
Concretis tamen ossibus universis, ac si-
ne medullis (quanquam rari admodum
sunt) prodigiosa virium elatione, corneos
nuncupatos, quosdam vixisse, apud di-
guissimos autores lectitalle meminimus.
Cæterum *cutis* resiccescente carne, quo-
modo in polentis crustula (quam vetu-
lam vocitant) efficitur. Nec solum pro-
pter extremum ejus generatio evenit, sed
etiam-

etiamnum quod lentitudo resideat, quum evaporari non possit. lentum enim hoc pinguius existit, unde pingue sub cutis operimento visitur, quasi cutis ex ejusmodi lentitate consistat: pingue enim lentitatis non nihil obtinet. At ut in universum dixerim, omnia hæc partim necessario, partim alicujus gratia talia exinde facta molitaque esse asserendum est.

Deinceps vero novem dierum spacio superior moles per generationem digeritur, atque distinguitur, inferior tempore procedente incrementum recipit. Primum proinde caput ab humeris diducitur, & brachia, & cubiti à lateribus, & ab invicem crura disiciuntur. Colligationes articulorum juncturis committuntur. Os, nares eminentiores, quas subdolæ irrisioni novi mores dicayere, aures propriis foraminibus carne extuberant. Ocelli pars corporis preciosissima, & qui lucis visu vitam à letho interstinguant, sincero succo prægrandes replentur: quos ubi nascentibus nigros peroptaveris, foricem prægnanti mandandum dabis. Frons tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, severitatis in ejus assensu index. Supercilia & pariter & alterne vibrantia, quæ nihilominus nobis
(quan-

(quanquam per id tempus glabra adhuc) eatenus supercilia appellare liceat, quatenus eo loci superciliarum pubes brevi admodum nascitura est. Genæ oculorum munimenta: hinc hominibus nictationes. Cilia extremi superiorum genarum ambitus. Malæ infra oculos, pudoris sedes: quandoquidem inibi vel maxime suffusus rubor præmonstretur: has genas etiamnum antiqui vocavere. Buccæ infra eas hilaritates risumque penitus pandentes. Rictus, labra, mentumque membratim, singula sine fine determinantur, in apertoque effigiata prodeunt. Mox collum, humeri, jugulus, scapulæ, pectus in quo mammæ, alæ, latera, spinæ, dorsum, venter, hypochondria, subcartilagiave, lumbi, umbilicus, abdomen, aqualiculus, colago, ilia, coxa, nates, conspicua protinus visuntur. Genitalia manifestantur membra, femora, crura, suræ: postremo manus pedesque extrema quæque in lucem prodeunt, quum prius delitescerent. Attamen quibusdam adhuc per tempus id tristius membra hæc prorsus interstincta comparent, quæ non minus dierum quatuor tractu apertissime comprehenduntur. Quocirca medios quosdam ex superioribus numeros colligentes,

gentes, quadraginta & quinque dierum numerus (puerperii afformationis longissimus terminus secundum Medicorum decreta) exurgit. Nam solibus sex spumificationi, quatuor lineationi, octo lineationis repletioni, quatuor & decem carnificationi, decem & tribus afformationi attributis, quadraginta quinque dierum numerus constat. Minimus vero numerus triginta dierum spacium est. Quoniam soles sex spumificationis, duo lineationis, quatuor lineationis repletionis, novem carnificationis, totidemque afformationis, nec pauciores esse queant, sunt. At de mare puerperio loquuti, ita termini omnium ferme consensu dispositi sint. Quando alioquin de foemella sentiendum sit, quippe quæ longioribus (ut inter omnes convenit) temporum impendiis absolvatur. decem namque dierum spacium (quamquam & maturius plerunque veluti quinum dierum tractu fabricari illustres auctores observavere) ultra maris spacia, ad sui afformationem exigit, atque expostulat. Cujus etiamnum per tempus id figura post abortum in humido haudquaquam permanet : ilico ocysissimeque plane dissolvitur. Contra mas eo quo diximus tempore, si in aquam frigidam diffunditur

ditur, in membranula cogitur, consistitque, qua dirupta partus ipse majusculæ formicæ magnitudinem præ se ferens visitur: & membra jam inde discreta tum cætera omnia, tum genitalia constant. Quare quum foetus in utero formatur, foemina mare longe tardius perfectionem quarumcunque partium adeptæ est. Atqui sæpius undecimum mensem contra quam mas protrahi proditum est. Sed quum in lucem prodierit, foemina ocyus quam mas (utpote quæ defectio quædam sit, quandoquidem foemineus sexus quasi naturalis læsio, ac detrimentum existimandus est) & accrescit, & ætate floret, ac viget, demumque senescit: Sunt enim foeminæ suapte natura suoque nutu debiliores, vegetiores ac denique algidiores. Intus igitur præ suo algore serius discernuntur: quoniam discretio hæc concoctio est: calor autem est, qui apprime concoquit, & quod calidius est, id concoctu nimirum facilius extat. At foris ob sui languorem debilitatemve ocyssime ad ætatis vigorem & senectam deveniunt. Etenim minora omnia, ut etiamnum in artis operibus, sic in naturæ, citius optatum finem attingunt. Cæterum quo nihil instituto operi desit, noscentes tantum meminerint, partuum sanitas

citā ab antiquis, quorum semper cura fertior, industria felicitior, affirmationes à nobis interim dici. Nec eos deterreat interturbetque, quod Straton Peripateticus, & Diocles Carystius de hac ipsa re alioquam asseruimus modo senserint. Quippe quum concepti corporis fabricam per septenos dies (ad Platoniam septenarii maiestatem alludentes) hac observatione dispensent : ut hebdomade prima, genituris intra inchoandi hominis metam locatis, genitivum humori folliculum artifex natura primum circundet. Secunda crebras extimam conceptabuli superficiem cruoris guttas passim gestare putant. Tertia hebdomade deforis introrsum verti eas, demergique. Quarta humorem ipsum ita coagulari, ut inter carnem & sanguinem liquida adhuc soliditate concretionequē conveniat. Quinta (parta mense septimo maturaturo) in humoris substantiam humanam, magnitudine quidem apīs (ita tamen, ut in illa brevitate & universa membra, & designata totius corporis liniamenta consistant) figuram integre confingi. At si nono à conceptu mense absolutio futura sit : siquidem foemina fabricatum itur, sexta hebdomade membra dividi, si masculus septima, arbitrantur. Ergo hercule

cule ii neque productissimum à nobis præfixum afformationis terminum, quem quadraginta & quinque diebus, quatuor plerunque adjectis, nimirum constare proposuimus, quibus septimam hebdomadem plane conflare assurgereque, cuique liquet. Neque brevissimum (quanquam quinta hebdomas ab iis minimus terminus tradatur) pessundant, interimuntve: quandoquidem haud perpetuo profligata hebdomade afformari contenderint. Sed & quum jam media esse cœperit, id ipsum cumulatissime factitatum iri, neque inficiantur, neque perquam exigua nictatione abnuant. Ex quo evenit, ut trigesimo quoque sole hominem fingi rerum natura, vel secundum horum monita aptissime patiatur. At miror equidem eos non modo credidisse, in utero fœmellam paulo ocyus mare effingi: verum etiam prodidisse, quod quamvis vanum, nec sine confectione proferendum existimaverim, ne in hisce quisque anxie ambigat, attingere tamen quicquid tanti viri in doctrina non spreverint, quam horum omnium ignorationis suspicionem subire, maluimus. Porro quæ hujus figmenti origo fuerit, & quibus initiis hæc in illis opinio usque adeo exoleverit, exarseritque, penitus quemque præter-

præterire reor, præsertim illustrium præscorum Peripateticorumque principum rationibus (quas quodamtenus retulimus) contrarium prorsus commonstrabimus. Quorum decreta postquam in summa (ut fas est) autoritate, & esse & haberi cœpere, illorum masculi septima hebdomade fabrice, foeminæ vero sexta, perinde atque puerilium deliramentorum commenta confestim pessum ière obsoluereque. Nec dum tamen, quoties quinta hebdomade ista membrorum designatio fingitur, mense septimo: quoties vero sexta vel septima, nono mense partum maturari satis constare in apertoque esse volumus: quod sane munus quum membratim historia decurret, nobis scrutandum pensiculandumque reliquimus.

-
- 1 *Quo Tempore anima corpori infundatur.*
  - 2 *A quo creetur.*
  - 3 *Immortalisne, & an una omnibus sit.*
  - 4 *Cur novæ in dies animæ creentur.*
  - 5 *Quonam modo ad concumbentium libidinem momentis singulis, & qua cæli parte procreetur, quave in corpus descendat, qua etiamnum corporis parte ingredietur.*

6 *Quo*

- 6 *Quo pacto animæ conveniat, modo in terras descendere, modo ascendere. Curque si cœlestes sunt, invita à terris discedant.*
- 7 *Cur defunctorum animæ non redeant: Et nunquid in corpora nostra quicquam agant.*
- 8 *Quo tempore infans in utero moveri, quo sentire incipiat, quo usu enutriatur, incre-scatque.*

CAP. III.

Sed jam cœlestibus hinc auspi-
ciis, ad cœleste illud, quo hoc
ipsum sumus quod ipsi sumus,
an forte verius dixerim, quod
ipsi proprie sumus, feliciter accedamus. Id
autem rationalis ex divino intellectu con-
sistens anima est, cujus profecto originem
de cœlo manare apud eos, qui vera no-
verint, indubitatae esse sententiæ perspi-
cuum est. Proinde huic solam eam dum
corpore utitur perfectam beatamque esse
sapientiam constat, ut natalis sui principia
penitissimaeque exordia ac prima respi-
ciens, nec se queritans extra, unde orta
sit, de quo tam ubere prodierit fonte
prorsus recognoscat. Hinc ea Delphici ora-
culi ad beatitudinem quo itinere perve-
niret

niret consulenti sanctissima vox: Cognosce te ipsum. Quo quid præstantius, quid felicius, quid denique animulæ hoc in terrimo carcere beatius esse queat, non facile quis expresserit: quandoquidem hoc ipso duntaxat, quadam quasi humanarum fuga solis sese divinis inferat, sola hæc, tanquam nihil sit aliud intueatur, ac quoad licuerit, incognoscat. Teneras cupiditates non reprimat modo, at penitus obliviscatur, succensere nec sciat, nec queat: ac demum ita se supernæ & divinæ menti societ, uti perpetuum cum ea, imitando, fœdus constantissime asservet. Quas nempe solas defœcati, & ab omni hujusce mundi aspergine pressi, pureque deterfi animi virtutes (utpote quæ non plumbo inhærentes statuas, nec arescentibus triumphos laureis, at stabiliora quædam impendioque viridiora atque cultiora præmiorum genera nemine diffitente desiderent) beatum facere quem præterit? Quomodo & alia quempiam via (modo ne vana admodum auri adulatione nactum) nomenclaturam hanc ex æquo adipisci, fieri quî potest? Is fane in cœlum in eorumque cœtum, qui jam vixerint, & corpore laxati splendidissimo candore elucentem Galaxiam incolant, latissimam cuius jure optimo
viam

viam præparari, ratio in medio constituta efflictim suadet. siquidem animæ quibus incubuissent virtutibus, post corpus erectæ, quum nec corporea, puro virtutum fragrantissimoque fomite penitus irrigatæ, eluvie onerentur, atque sordescerent: nec coelestem, quam perpetim respectu cogitationibusque, dum vel adhuc corporibus tenerentur pene possederant, unquam descenderant, faustissime reportantur. Hinc profectæ, huc quod ne dum reliquerant, habitaculum reposcentes, facile revertuntur. Inde in corpora labuntur, iis illo, quæ promerentur redditio est. Oterque quaterque beatæ! Cæterum quo tempore hæc corpori infundatur, variæ opiniones extitere. Nos eam sequemur, quam veram magis esse arbitramur. Itaque postquam in mulieris utero ipsa feminalia recrementa, & quod à viri corpore ante defluerat, afformatricemque vim secum ab viri anima traxerat, & quod à muliere, à cujus anima adæquè vim eandem hauserat, per has ipsas vires diebus circiter quinque & quadraginta, sic sunt affecta, ut sex primis diebus lac evaserint, mox tribus ab iis lineata: sequentibus sex continuo sanguis: duodecim aliis caro informis. Bis novem reliquis figura-

gurata. Quibus tamen plerunque adduntur subtrahunturque soles. Tunc anima rationalis à sublimi Deo creatur, creataque infunditur. Exindeque corpus in omnibus officiorum functionibus suis, anima hac gubernatur, ac regitur. Nec obstat quod ante completam hanc afformationem foetus animæ functionibus, tum quia alebatur augebaturque, tum quia præsentiscebatur, perfrui visus est. Quandoquidem operationes hæ, quæ ante cæterorum membrorum concreationem, animæ cuiuspiam cordi insidentis esse videbantur, non ab anima quapiam, at à formatrice vi, spirituque gignitivo prodierint.

Sed qualisnam obsecro isthæc animæ creatio? an à Deo, qui omnium, quæque sunt, quæque esse videntur, & principes, & prima origo & est, & vocitatur sine medio: an fortassis ut Plotinus, & Proculus, aliique Platoniorum nonnulli ab angelo concreari arbitrandum? Nobis hercle Dionysium Areopagitam, Origenem, & Aurelium Augustinum præcellentes Platonios animam à Deo procreari ratos, ea nimirum ratione fretos magissequi libuit. Quoniam anima ex nihilo fit, non enim quum simplex sit, ex rebus ullis prius existentibus procul positis, deinde in unum coactis

coactis generari quivit : hoc siquidem ex pluribus partibus componi , non partibus carere apertissime esset fateri. Neque ex materiæ visceribus fomiteque, prius informi, subinde afformato , quippe quæ supra materiam sit, eruitur : quare ex nihilo fieri annuere cogimur. At post nihilum è vestigio ipsum simplex & absolutum esse sequitur, quod esse Dei proprium est cunctis tribuere. Quandoquidem quod naturæ alicujus particeps evadit, eam ipsam naturam absolutam producere nequeat : quia quod tale aliquid secundum participationem existit, id quod absolute tale est, sequi operæ precium est : imo etiam sit per illud, quicquid ipsum est : quia si hoc illud gigneret, certe quod est posterius, & rem seipso priorem , & sui ipsius causam , quinimo & seipsum concrearet. Quoniam autem quantum ad essendi naturam attinet , quicquid sub Deo est ipsius esse particeps & creditur , & est : sequitur ut res nulla Deo subjecta, ipsum esse producere valeat. Quo fit, ut anima à Deo , non etiam ab Angelo procreetur. Sed forsitan adhuc quispiam ambiget , animam à Deo , inquiens, ceu opifice primo, primi etiamnum Platonici creari consenserunt : proindeque Angelum hujusce instrumentum creatio-
nis

nis esse concedunt. Etenim opinio hæc ideo absurda censetur, quoniam instrumento natura hæc inest, ut ipsum ab alio motum, moveat aliud, subjectum aliquod afficiat, formaque principalis agentis per temporis intervallum in subjectum traducat: at creatio neque subjectum exigit, neque motu, neque temporum impendiis absolvitur. Rursus quum inter nihil & ipsum esse infinitam (tum quia in nihilo nulla ad esse ipsum proportio est, tum quia hac major distantia ulla aut excogitari nequit) distantiam esse conspicuum sit: quam sane & proportionem & fine carentem, una ea vis, quæ nullam ad alias vires proportionem obtineat, quæque fine careat, transcendere possit: creationis profecto opus immensam exposcere virtutem constare putandum est. Quid autem absurdius, quam ad id exequendum, vim (quæ in Deo immensa est) in Angelo (cujus natura terminata sit) prius terminari, exinde vero opus illud, quod ad immensam spectat virtutem, peragi? Quare à summo sine medio animula Deo & procreatum itura est, & procreatum itur. Hinc barbarum quendam Dinantem, Manichæosque ridere licebit, qui Dei portiones quasdam, animas nostras vel Deum

M ipsum

ipsum esse crediderint. Quandoquidem neque Deus possit, aut in multas discerpi animas, summa ac simplicissima unitate dividi nequeunte, aut plurium animarum materia fieri, ne animabus vilior evadat, neve subjecti vicem primus actus gerat.

Deinceps vero non abs re fuerit, an ea ipsa mortis immunis sit addubitare. Animam certe mortis neutiquam capacem esse testimonio sit, quoniam ex se movetur: quod ex se movetur, semper movetur: quod autem semper movetur, immortale est: anima igitur mortis expers evadet. At apud eum animæ immortalitas, qui eam ex se moveri non refellerit, hac ratiocinatione constare poterit: cui quidem Platoniorum pariter atque Stoicorum assensio accedit. E diverso Aristotelis sententia est, qui adeo non acquiescit, ut animam non solum ex se haud moveri, sed ne moveri quidem penitus asserere, & rationibus monstrare conetur: contra quos Platonis sectatores, inceptum quo tam validam præceptoris finitionem fauciare tentaverat, subruentes sese accinxerint. Etenim me tam mei immemorem, aut ita animatum, quo vel Aristoteli ex ingenio meo penitus resistere, vel Platoni adesse putem, nemo quisquam arbitretur:
inte-

interim tamen nostra, sectæ utriusque ad id communem rationem afferre, interest: Animam per intellectum totam, in naturam suam totam, quando quærit, invenit consideratque se ipsam, per voluntatem in eandem sese affectando, sese amando, remeare inclaret. Quin etiam & per intellectum in intelligendi actum, quum se intelligere deprehendit per voluntatem in voluntatis actum, volente se quicquam velle, revolvitur: quid autem ita in se per operationem convertitur, & per essentiam reflecti (quando non minus cuiuspiam substantia ab corporis eluvie operatioque immunis habeatur) quid prohibet? Quo vero cuiusvis rei conversio fit, illinc & perfectio: igitur quæ in se vertitur anima, ex se est. Ex se, inquam, triplici præcipue ratione. Secundum formam primo, quia per aliam formam non formatur: alioquin non ad se, sed ad illam recurreret. Secundum fundamentum deinde, quia non sustinetur ab alio: non enim innititur alteri forma ea, quæ sibi in se innititur, quando ad se ipsam adnititur. Postremo secundum simplicitatem, quia ex partibus haud constat. Nam quo pacto ea partium superficie forma explicatur, quæ in suum centrum penitus replicatur. quod autem ita

per se est, semper esse quis hiscat? quando-
quidem quod esse desinit: aut quia à for-
matrice causa derelictum, aut à funda-
mento desertum, aut in partes dissolutum
ideo desinit. Id vero quod in se ipsum re-
volvitur, refluitque: quia sui forma, à for-
matrice causa non relinquitur, quia in se
ipso manet: à fundamento nunquam de-
seritur, quia individuum in partes haud
quaquam dissolvi potest.

An præterea una omnibus hominibus,
an multiplex sit, dubitationem non me-
diocrem habet. Multiplex profecto ho-
minis rationalis anima in multis corpori-
bus sit, quod ex hominum opinionibus
affectibusque contradictoriis liquido com-
pertum esse potest. Etenim tanto contra-
dictoria invicem magis quam contraria
adversantur, quanto inter esse, atque non
esse, quam inter esse tale atque tale, pu-
gnantia major extat. Et ob eam rem, si
in subjectum idem contraria congradi ne-
queant, longe minus contradictoria id
posse existimandum. Hinc usu evenit, ut
nostrum quisque in se ipso plane experia-
tur, mentem suam haud unquam rem
unam una affirmare prorsus, atque negare,
velle penitus ac nolle. At in diversis ho-
minibus eidem rei simul assentiri, & dissen-
tiri,

tiri, velle & nolle, gaudere simul & dolore, obuium atque inventu facillimum est, quare non eadem anima hic & ibi, quando & non mens eadem. Cæterum si una esset, quoties eandem rem duo intelligerent, toties absurda sequerentur. Esto enim quod phantasia tua aurum excogitet, mea quoque aurum: percontabimur, an unam in utrisque nostrum speciem, unamque auri intelligentiam capiat: an species geminasque intelligentias: an potius speciem unam, intelligentias binas: an è diverso sese res habeat. Divisionis pars prima ea ratione refellitur: quoniam mente eadem intelligendi apud te, nunc & apud me, aurum concipiente, desineret quidem, ea una mens pariter apud me aurum considerare, quum primum id ipsum apud te deprehendere desierit, cuius contrarium in confesso est: Accedit ad hæc, quod momento eodem, una illa mens, una specie, unoque intelligendi actu, de auro uno, adeo secum ipse dissentit, uti apud me aurum, & spernendum dijudicet & aspernetur: in te vero preciosum adjudicet & affectet. Tanta in iudiciis & affectibus ab uno, quatenus unum est, principio prodire repugnantia nequit. Quamobrem cum neque intelligentiæ neque speciei,

longe minus simulacrorum diversitate, utpote quæ in intelligentiis prius, priusque in speciebus quam in judiciis & affectibus differentiam pareret, evariatio consistet: ob id cum illæ defierint, & has ipsas deesse, ecquis ibit inficias? Confugies ad hoc, ut à duobus illis simulacris, unam quidem in mente speciem proficisci, atque hanc eatenus geminas ad discrepantes terminos intelligentias directas parere annuas tibi que coningas. At quis adeo mentis expertus dixerit imaginum variantium speciebus, quam intelligentiis propiorem, (quippe quæ illis citima sit) intelligentias quidem differentes, species vero minime diversas moliri? Nec defuere, qui à geminis auri simulacris, geminas quoque mentis species tribui asserere audeant. Quod ideo aures percellit, quoniam si simulacrorum convariatio tantam, quæ in speciebus diversitatem parere suppetat, vim obtinet, quando tamen hæc diversis substantiis hæserint, quanto magis è specierum differentia, differentiarum intelligentias, quippe quæ eidem mentis essentiæ cohæreant, proficisci concedi par est. Quin etiamnum sciscitantibus nobis responsuri sunt, an alterutra species seorsum ab altera, intelligentiam gignere queat,
nec

nec ne ? Si nequit mens rem quampiam, ni illius imagines in ipsa gementur, cernere, minime compos erit, quarum procul dubio altera superflua censenda est. Si potest utraque, actum suum exercet, geminique à geminis speciebus intelligendi actus concreabuntur, non igitur à geminis unus. Non etiam defunctos arbitror, qui à binis imaginibus binas auri intelligibiles formas, exindeque binas intelligentias fieri confiteantur. At nos percontabimur, an se ipsis species ex abscedant (quod fieri nequit, alioquin eas specie discrepare fateantur, necesse esse) an per subjectum in quo sunt ? (Minime gentium, quandoquidem unicum esse contendant) an per aliquid peregrinum? haudquaquam: nihil enim aliud hoc esse posset, quam vel ad auri imagines, vel ad ipsam auri rationem, aspectus. Profecto attinente ad auri rationem aspectu, utpote quæ una sit, non distabunt: minus multo ad auri simulacra respectu: siquidem eatenus forma intelligentiæ conferre, quatenus simulacrorum aspectu absolvitur, inter omnes convenit. Age imagines formæ illæ respiciant, aspectuque dissentiant, aut aspectibus aspectus adjiciendi sunt, atque de posterioribus æque ac de prioribus

ribus litigandum : aut certe in geminis, mentes geminare operæ precium est. Diutius fortassis quam decuerit cum iis de mente differuimus, qui mente se privant, quando eam ab humana mente segregant, quæ nihilominus usque adeo illi familiaris extitit, ut neque nos mentem sine mente adsciscere valeamus, neque illi mentem sine mente respuere. Porro iis non Mauros solum, qui unam omnium animam crediderint : verum etiamnum Averroicam mentem confutasse multiplicem in multis commonstrantes arbitramur. Talis quamquam ex sua (per quam una est) specie non evadit. At ex Deo animarum corporumque conciliatore, non quia in corpore divisa, non quia ex materia uti corpus conflet, non quia ex corpore ortum traxerit, unde igitur? Nisi quia divina voluntate corporis comes fit: quandoquidem Deus simul initium (haud tamen principium) idem utrisque præbeat, ob id neque naturam eandem, neque exitum similem. At initium, ut antea diximus, idem, & ob eam rem numerum eundem tradidit, quo fit, ut animæ affectus ad corporis naturam (quia initium comitatur corporis) augeantur. Verum cur novæ quotidie animæ à Deo creantur?

Num-

Numne constructo mundo cunctas simul animas, quemadmodum cunctos in mundi exordio procreavit Angelos, creare quivisset? Id ita effectum, quia alioquin Deum agere dedecebat, censemus? Nam si diu à corporum vinculis (quippe quæ ingenue quanto preciosior sit vita soluta, quam corporeæ indigestæque moli juncta judicassent) solutæ vixissent: corpora neutiquam (quatenus intellectuales sunt) unquam ingredi voluissent. Neque enim Deus vel Angelus liberam animæ voluntatem cogere volunt: neque secus quam persuasionem mens movetur. Quum igitur non simul, sed per successiones atque vicissitudines corpora in terris ejus nutu generentur, hinc Deus in dies animas parit. Quinimo id ipsum rationi etiamnum consonat, ut sicut sphaerarum animi, seu Angeli per temporum moras ante sphaeras proprias concreati haud ex-
titere: sic quoque nec animæ nostræ ante propria vehicula. Quamobrem & si cum corpore non desinant, cum corpore saltem incipiunt. Adde quod Deus perpetuo Angelos illuminat. quare sicut superiores formare mentes nunquam desinit, ita infimas mentes creare haud cessat: perpetuam illic formationem molitur, hic

assiduam creationem. Decet immensam Dei potentiam : decet inquam ita sese potentem , continue aliquid ex nihilo procreando , mentium oculis ostendere , ut perpetuo hoc effectui infinitam ejus potentiam clarius lucidiusque agnoscant, eam in coelis venerentur ; in terris , ut ita loquar, creantem admirentur.

Denique quum animæ multæ sint, corporibusque incipiant , scrupulus restat, quonam pacto Deo ad concumbentium libidinem , momentis singulis , singulas animas procreare conveniat. Minime malum concubitus (utpote qui ad bonum suoapte ingenio institutus sit) sed moderationis in concumbentium animis defectus, malum censetur : ex quo generationem proficisci , ecquis excors crederet ? At ex corporis concubitu omnium consensu generationem fieri dilucide constat : cui generationi sublimis Deus non ad coëuntium libidinem , sed præscriptam providentiæ legem , quæ & numerum & tempora concumbentium ab rerum initio videt, in ævo animas distribuit. Qua insuper cœli parte (quippe quæ à Deo cœlicolæ sint) animulæ ex procreantur ? Furor profecto , furor est , in iis quæ cum indivisibilia , atque materiæ prorsus immunia sint (qua-

(qualis rationalis anima censenda est) nullo situ clauduntur , situm quærere. Nam sicut ubicunque Sol fulget , ibi & radii mittuntur : sic ubicunque Deus adest , animus mittitur , atque recreatur. At quam coeli parte in corpus descendit ? Porro quum Deus extra locum , loco omni adsit , atque insuper anima minime loco claudatur , momentoque creetur , & adsit , neque eam proprie descendere dicendum est , neque qua parte descendat percontandum. Sed nobis tantisper una cum priscis confabulari liceat. Igitur si Platonici credimus , Cancro præcipue descendere , vicissimque per Capricornum Cancro oppositum ascendere arbitrandum. Atque ob id illam hominum , hanc Deorum ædem appellitant. Nam ter quaternis universo elementis diducto , tertioque eorundem quaternario ordine præpostero (terram ultimam constituyente) ad nos converso , atque cæteris in medium redactis , in terram , tam ima quam summa postremitate desinente , Martia sphaera ignis , aër Iovis , Saturni aqua , coelum vero (quod & aplanès vocitetur) terra habeatur operæprecium est : in qua Elysios puris animis deputatos fore campos , antiquitas posteris intelligendum

reliquit. Hinc Pythagoras primum nascentibus lactis alitum offerri ratus est, quod primus eis motus à lacteo orbe in huiusce vitæ inferna delabentibus inchoët. Hic Zodiacum Cancro Capricornoque tropicis signis intersectus ambiendo complectitur. Quod sane Cancer lacteusque sese contingunt, anima descendens tereti (quæ sola divina est) in conum defluendo, forma, producitur haud secus quam à puncto linea suboritur: ex puncto enim suo, quod est monas, in dyadem, quæ prima sit detractio, pertendit. Ob id nimirum essentiam hanc & individuan & dividuan Timæus non injuria exprefit. Quoniam si divinæ ejus naturæ simplicitas cogitetur, divisionis cujusvis ignara reperietur: sin per corporis membra diffusa, divisionis obnoxia deprehenditur. Nec equidem de nihilo, aut de vana adulatione veniebat (ut mea fert opinio) quod prisci descensuræ animæ, ac trepidanti, novam ebrietatem, ebrietatisque comitem oblivionem, in regione quæ inter Cancrum & Leonem extat (sydereo illo Liberi patris cratere illic locato, in fluente sylva, indicante) obrepere fabulose confinxerint: quando Theologi quoque animam, quum ad corpus
prima

prima sui perductione trahitur, ingruentem sibi hylem novumque materialis aluvionis potum (non quidem purissima parte, quæ nectar Deorumve potus esse fertur, sed turbidiore, quam animarum potum lethæumque fluvium veteres vocitavere delibutam) illic primum periclitari, divinarumque rerum, quarum quum in cœlo erat conscia, illic primum oblivisci, proculdubio suspicati sint. Atque ideo quum à simplici individuoque naturæ fonte, per ædem hanc ad terrenum corpus, caducam regionem, mortalitatisque sedem (quæ vita vulgo existimatur) detruditur, eam mori, quod non extinguui, sed ad tempus obrui intelligi volunt. Quum vero anima morte sursum accersita absolvitur, atque ad veras naturæ divitias, ad propriamque libertatem per Capricorum revertitur, vitæ non nisi à sapientibus deprehensæ, cæteris eam mortem falso opinantibus, fauste restitui. Ex quo jure evenit, ut hanc Deorum, hominum ædem illam, cognominent. Easdem Solis etiamnum portas Physici eatenus nuncuparunt, quatenus in utraque solstitio occursante, Solis ulterior accessio inhibetur, per quos profecto de cœlo in terras meare, & de terris rursus in

coelum remeare (ut retulimus) animulae faciles creduntur. Attamen falluntur, qui hic secundum situm, ascensum, descensumve intelligunt: at quoniam Luna Cancrī domina generationi proxima est: Saturnus contra, Capricorni dominus remotissimus: hinc per Cancrum, id est, lunarem vegetalem sensualemque instinctum, animas descendere opinantur: per Capricornum vero, hoc est, per Saturnum, intellectualemque institutum ascendere ajunt. Etenim Saturnum prisci mentem, qua sola superiora petuntur, nuncuparunt. Accedit ad hæc, quod Capricorno Saturnoque arida vis est, qua dum spiritus ad intima contrahunt, atque colligunt, ad contemplandum assidue provocant, ac illiciunt. Contra Lunaris humor spargit atque dilatat, & animulas circa sensilia distrahit. Iis itaque rationibus per Capricornum animas ascendere, per Cancrum descendere non immerito autumant.

Insuper quum corpori infundatur, qua illius parte ingreditur? Dei jussu hæc ipsa in medium cordis punctum (quod est corporis centrum) sano intellectu primum infunditur. Exinde per universa corporis membra, calore, spiritacea substantia, succis

cis sese diffundit. Quod si ægrotatione media hæc solvantur, extemplo se, ut ita dixerim, colligit, atque unde primum effluerat, in cor refluit. Cordis calore, quod proprium illius vehiculum censetur, oblitterato, cor ipsum tandem deserit: non secus quam oculo Solis lumen, quod illi influxerat, integrum effluit, quod non etiam evanescit, aboleturque: sed suum perpetuo Solem sequitur.

Quo autem pacto animo sempiterno conveniens sit, ut modo descendat in corpus, modo ab illo abscedat, ascendatque: & quorsum ludus hic in tribuenda corpori vita, & auferenda? Vitam corpori impartit, eique includitur, ut singula incognoscat, ut singulares formæ cum universalibus concilientur, ut cum radius divinus, tum etiam ejus formulæ in Deum reflectantur, ut anima sit beatior, ut inferiores animæ vires ad effectum progrediantur, ut mundus ornetur, ut sublimis Deus colatur. Eidem vitam aufert, ne diutius à melioribus, propter viliorum operum ministeria, muneribus vacet. Atqui ut stellæ ad sibi à Deo injunctam officii functionem explendam, oculis nostris modo oriuntur, modo occidunt: spiritus quoque non parum multi, novis assidue corpori-

poribus fabricatis, oculis nostris modo sese obiciunt, modo sese subtrahunt. sic hominum animæ, alias in corporibus apparent, alias delitescunt, in coelosque cœlestes evolant.

Sed cur si cœlestes sunt à terris pariter atque corporibus tam invitæ discedunt? Primum non omnes invitæ, sed plurimæ sponte ac libentissime decedunt: ob id apud Getas Thraciæ populos puerperia lugebantur, natiq̃ue dessebantur: funera ex adverso, veluti sacra, lusu cantuque celebrabantur: noscentes & ipsos eam vitæ conditionem esse, ut mori plerunque etiam optimi portus sit. Subticeo Philosophos religiosos, milites, & alios complures: subticeo Christianorum primitias: subticeo quod non universi morientes lugent: lugent autem nascentes omnes & quasi invitæ à lachrymis terrenum hoc iter tanquam exilium infelicitèr auspicantur. Demum in iis qui mortem formidant, horrentque, non tota, ut ita dicam, anima expavescit: siquidem pars ea, quæ abscedendo in melius pergit, non modo semel, haud forte invita in vita decedit, verum & quotidie sponte discedit: unde Philosophis neutiquam terribilis mors, quinimo familiaris, atque illis domestica est,

est, neque qualis post obitum puri animi habitus futurus sit, eos latet, quando talem ferme quotidie in summo contemplationis fastigio experiantur. Quid enim aliud per Philosophiam agunt, nisi quod animam ab corporis affectu rationemque à sensibus ingenue sevocant. Quod totum, ut Platoni placuit, mortis meditatio est: quandoquidem mors animæ à corpore liberatio sit, hinc præmiis futuræ conditionis perfecte ad integrumque auspiciatis, adeo ab interitus metu eorum cogitatio abest, ut ad moriendi desiderium promissæ beatitudinis, cœlestisque habitaculi majestate ultro ardentissime animentur. At ea animæ pars quæ corpori duntaxat alendo atque tuendo tributa est, invita abit. Quoniam abeundo naturali quodam officio vacat, atque amicum suum deserit. Adde quod plurimi cruciatum, qui in discessu sentitur magis, quam discessum metuunt. Nonnullis suis operibus visionem non meruisse divinam putant, ac propterea poenam & mœstitiam vaticinantur & timent. Plerique hujusce vitæ blandimenta, quibus protinus ab initio (cupiditatum dulces insidias sub rationis jugo minime domantes) irretiuntur, ægre relinquunt, ac ideo in discessu dolent.

lent. Ex quo factum itur, ut animas, quas in se pronas corporis usus corporeæque pestes effecerint, atque in pecudes quodammodo ex hominibus reformaverint, pariter & corporis absolutionem perhorrescere, & quum necesse fuerit, non nisi indignatas cum gemitu pelli sub umbras credi par sit.

Cur non redeunt animæ? Redeunt sane quam plurimæ, si priscis fidem adhibere cogamur. Argumento sunt, Gabinus, qui quum cervice Sexti Pompeii iussu incisa, vixque coherente tota die in littore exanimis jacuerit, occiduo jam profligato tempore, atque in supremam tempestatem declinante, Pompejum, ex carisve aliquem ad se ab inferis remissum, nonnullaque renunciare iussum accedere, gemitu precibusque exaggerata multitudine petiit. Ex amicis plerique venere, multa is nunciavit, veritatis indicium reliquit, quod peractis mandatis protinus expiraturus esset, idque ita ut retulit, evenit. Confidius natu major, seclusa, quæ inter mortuos aut viderat, aut audiverat, applois manibus concinuit, seque à fratre jam pridem extincto; quo in loco aurum nullo conscio defodisset demonstratum venisse, & alia pleraque retulit. Mox expiravit, aurum ubi dixit

dixerat repertum est. Vnus è viginti viris agros dividendis Capuæ feretro elatus, pedibus domum incolumis remeavit. Simile quid Aquini obtigisse proditur. Romæ quoque Corfidius materteræ consors funere locatus revixit. Aviola Consularis in rogo vitæ restitutus fuit, flammaque prævalente redivivus crematus. Idem Lucio Lamia prætorio viro accidisse fertur. Nam & Celium Tuberonem prætura perfunctum à rogo relatum fuisse fama est. Proinde iis atque innumeris aliis exemplis animas remeare antiquitas (forte falsi conscia) sibi persuaserit. Adeo enim ad hæc attonita vetustas fuit, ut incredibilia etiamnum dictu affirmaret. Platonici sub aliis quidem figuris eas redire putant. Sed revera quid opus est veteranum & emeritum militem ad pugnam redire ? neque secundum naturam reditus est, quoniam omnes redirent, quod si contra naturam, stultum est reditum quærere.

Nunquid in corpora nostra quicquam animæ defunctorum agunt ? Nihil profecto rationem phantasiamque nostram cogitationibus, visionibus, signis quotidie eas commovere inhibet : nos autem plerunque unde veniant ignorare,
non

non unquam idipsum incognoscere solemus. Indicio est Arabs Avenzoar, qui à Medico nuper defuncto, per somnum, optimum oculo suo ægrotanti præsidium accepisse exaravit. Plato eorum animas, qui occisi sunt, interfectores hostiliter insequi prodidit. Hinc forte contingit, ut occisi hominis vulnus, jacente etiamnum cadavere, in eum qui vulneraverat, si modo ille cominus vulnus ipsum inspexerit, sanguinem rursus ejiciat, quod quidem Judices usque in hodiernum diem observavere. Idque exemplo duorum familiarium firmatur, qui cum Megaram adventassent, alterque ad cauponem, ad hospitem alter divertisset, huic in somnis ille (quippe cui interitus à caupone pararetur) ut subveniret, eum orare visus est. Qui primo nempe somno perterritus, surrexit: dein quum se collegisset, idque visum hæcæ faciendum duxisset, recubuit. Tum dormienti illi idem rogare visus est, ut quoniam sibi vivo non subvenisset, suam saltem mortem haud inultam pateretur. Seque à caupone interfectum, in plaustrum coniectum, atque desuper stercus injectum denunciavit, utque mane ad portam adesset, priusquam plaustrum ex oppido exiret, petiit. Hic eo somno commonitus,

tus, mane bubulco ad portam præsto affuit, ac ex eo quid in plaustro esset, quaesivit. Ille perterritus fugam arripuit, mortuus erutus est, caupo re patefacta, poenas dedit.

Ob hæc nimirum geminas somniis portas, ex ebore falsis, è cornu veris deputatas esse vetustas adstruxit. Nam ubi quiete somnove ab corporis functionibus paululum libere introsipientis animæ aciem interjectum, nexuque colligantis naturæ obductum velamen ad verum usque vel seipsa, vel alia quavis anima duce, quadantenus admiserit, de cornu existimandum est: quippe cui fors ea sit, ut tenuatum visui quaqua versum pervium sese objectet. At ubi identidem obtutum quam mox repulerit, eburneum censetur: quando & huic ita corpus natura densatum sit, uti quantumlibet attenuatum nullo visu ad ulteriora tendente penetretur. Neque ab re est, quod Simonides, quum ignotum quendam humavisset, haberetque in animo navem conscendere, ne id faceret ab eo, quem humi dederat, moneri visus est, alioquin naufragio perituum: rediit Simonides, cæteri naufragio interempti fuere. Magnus hic diversisque refertus documentis locus obiter invitaret,

ret, utrumne aliqua quiescentis animi præscita sint, quaque ratione fiant, an fortuita (ut perquam multa) res sit? Et hercule si exemplis agatur, illic & paria fient. At quanquam id unum à vino & à cibis proxima, atque in dormitione irrita esse visa prope convenire palam sit, cæterorum fortassis contrariam esse rationem, non eam inficias. Quandoquidem & per somni quietem & aliam quamvis à corpore alienationem sensibus sopitis, phantasmatumque nubibus expulsis, animum aut suapte natura sui que speculatione (quod Platonici facile dabunt) aut Dæmonum præsignatione, aut superiorum corporum impressione, aut divinæ virtutis Angelorum ministerio illuminatione (quod recentiores Theologi indubie asseverabunt) pleraque, futura quasi tunc illa in supernis numinibus præscripta oculata fide intueantur, vaticinari vel ex iis apertissime inclaret. Tum quia Socrates à falsis in iudicium accusatoribus tractus, futuram iudicibus primo poenitentiam prædixerit, accusatoribus ruinam, civitati seditionem. Exindeque suæ internecionis diem à numine per quietem monstratum præsignaverit. Tum etiam quia Theramenes in carcerem conjectus, venenumque absorbens,

bens, Critiæ sibi adversario citimam mortem vaticinatus fuerit, quæ ut renunciaverat, evenit. Quidam etiamnum Rodius novissimam vitam agens, sex æquales nominavit, atque qui eorum primus, qui secundus, & qui deinceps vitam obiturus esset, prænunciavit. Item Eudemio Cyprio gravi admodum morbo laboranti in quiete, egregium facie juvenem visum, auspicantemque eum brevi revaliturum, paucisque diebus tyrannum Pheræ Thessaliæ oppidi Alexandrum aboliturum, atque Eudemium ipsum quinquennio post domum rediturum, paulo post convaluisse illum, Tyrannum interemptum fuisse, Eudemium peracto quinquennio mortem obiisse, proindeque ejus animam in patriam remeasse, Aristoteles prodidit. Sed & Calanus Indus jamjam spiritum emissurus, ocysissimam Alexandro regi necem auguratus est. Pherecides quoque Syrus Ephesis diem obiens suam, contra Magneseos victoriam vaticinatus est. Mille denique id genus vaticiniorum sunt, quæ iis quidni miraculo esse possunt, quibus intellectum (utpote corpori repugnantem) ultro corporalia, sponteque sua dispicere abditum est. Etenim intellectus tunc
since-

sincere discernit claretque maxime, undeque sibi futurorum agnitionem asceverit, neque difficile, neque impossibile arbitrandum. Quam vero mens ipsa corpori adversetur, Xenocratis, Origenisque testimonio, qui sibi quo libidinis incendia penitus extinguere, virilia exusserint, cuique palam fiet. Nec non & priscorum sacerdotum Magnæ matri Saturnove consecratorum, horum illi sese castrabant, ii se excarnificabant. Cæterum nonne & Christianorum primitiæ, adeo iis impendio majora horribiliaque factitarunt, uti mundum nihil miratum aliud magis constet? Mitto in præsentia tanquam aliunde petendum explorandumque, quod egredientes animas, genii dæmonesque (quos sibi protinus ab electionis usu, mores eligendo, interim vitæ duces elegerint) ad communem omnium judicem cunctas ducunt. Sententia lata priores abeunt dæmones. Malasque malus violentusque dæmon trahit: bonas autem omnipotens & immensus Jupiter læte atque tranquille perducit: eæ apud cælicolas cælites perenni gaudio tenentur, illæ apud inferos, utpote quæ Lethæum fluvium, Phlegethontem, Acherontem, Cocytum, Stygem, Vulturem immortale jecur

jecur tondentem, Tantalum, Ixionem, Sisyphum, Phlegyam (quæ omnia illic fabulosa persuasio esse credidit) in semetipsis olim periclitatæ sint, irrevocabili quadam lege torquentur crucianturque. Nec cum Platonis hoc loco, eas aut proprium oberrare cadaver, aut novi corporis non humani tantummodo, sed & ferini quoque, electo, moribus quos in animali libenter exercuerint congruo genere, habitaculum ambire: omniaque tandiu perpeti malle, quandiu cælum (quod vel ignorando, vel dissimulando deseruerint) ingenuæ evadant, arbitrandum est. Quanquam & hæc ipsa mystico quodam sensu sanctæ fidei dogmata efflictim adoleant. Deinceps vero de motus tempore infantis disserendum est.

Mari quidem foemellæque promiscuum hoc atque indiscretum est: ut si afformationis tempori, ejus duplum adjiciatur, ex eis exurgente tempore, motus compotes evadent, verbi gratia: Triginta dierum spacio afformatus (ut de uno quod exemplo suffecerit edisseramus) iis sexaginta adjectis, nonaginta (tres constituentes menses) soles consurgent, hoc ipso movebitur tempore: & sic variis pro afformationis varietate temporum impendiis

motus compos fiet. Partuum motionum
 tempora, vel imperitis, facili atque indu-
 bitato modo ita monstrata sint. Verum
 quia intelligentibus plerunque, quibusdam
 comprehendendis rebus (quippe quas ra-
 tio non satis attingat) non minus prisco-
 rum autoritates, quam eorundem debilis
 vanaque ratiocinatio, conferunt. Maxi-
 mum hinc enarrationis nostræ patroci-
 nium ordiemur, quod Hippocrates quo-
 que, quum libro de pueri natura, pueru-
 lum dierum triginta tractu, foemellam qua-
 draginta & duobus confingi & pronun-
 ciaverit & sanxerit: huic quidem quar-
 tum sui motus mensem, illi vero tertium
 præsignavit. Vnde ter triginta replicata
 tertium afflare mensem: ter autem duo
 & quadraginta, quartum paulove plus,
 neminem (modo ne excors) præterit: quæ
 singula nostræ illi computationi (imo ve-
 ro peritiorum) magnopere quadrant. Nam
 etsi fabricationis temporis triplicitati puer-
 perii motionem attribuimus, non tamen
 in ipsis (quod dixi) temporum articulis:
 at assidue paucis post diebus (quibus se-
 rius) interdum ante (quibus præcox) id
 ipsum evenire contenderim. Quod apud
 Hippocratem ita esse haud dubie in con-
 fesso est. Attamen nihil in iis certi affirma-
 re,

re, nec meam ego in plerisque eorum fidem obstringere ausim. Quin potius ad autores (qui de dubiis rogentur omnibus, modo ne tanto majore eorum diligentia, vel cura vetustiore, eos sequi fastidio sit) relegabo : quandoquidem & mares circa quadragesimum solem, foeminae circiter nonagesimum moveri, complures diligentissime exploratum habuere. Nemo etiamnum id parvum ac modicum existimaverit, autorum alioquin eruditissimum Macrobius Hippocratem septimo mense nascituris, septuaginta dierum spacio motum fieri annuentem citasse. Halyabas autor gravissimus partum & sexagesimo & septuagesimo octuagesimoque sole, duplato duntaxat fabricationis tempore, sese vibrasse testimonio est. Verum autem (ut ingenue fateamur) cujusque motionis tempus, opus ingens occultumque divinitatis non extimo, ut pleraque pubetenus tactu visuve, sed foemineo-internoque praenosci potest : proindeque quasdam adhuc summas tractavimus, plura mox & distinctius. Nunc enim quadam autorum omnium mixtura monita exhibentur, quoniam hujusce rei interpretationem mens egressa, legentium animos per omnes recessus,

omniaque latibula veluti manuducere festinat. An eodem quo diximus tempore duntaxat persentiscat. Antea sane quam movere (quanquam tristius atque sensu hebeti admodum obtusoque) infantem præsensisse (credibile nempe) proditum est: ob id quod actio hæc incertioris partium dearticulationis, certioris illa indiga sit: hæc invalidius robur, validius illa exigit. Infans per umbilici annexum (ut antea retulimus) & alitur & augetur. Etenim umbilicum, quem in putamine contentæ venæ complent, quasi radicem in utero obtinet hoc ipso sanguineum, utpote de quo vitam aptissime mutuatur, alimentum haurit. Nam umbilicales venæ undique laterum tenduntur, fissæque per minutissimas fibras usquequaque per uterum sparguntur, ac passim disseminantur, & qua eæ desinunt acetabula inchoantur, in quæ, veluti in mammas, sanguinea alimonia à natura purperio reponitur, quæ dum colligitur, sensimque ex multis consistit, acetabula quasi corporis pustulæ turgent. Quare quandiu infans minor persisterit, nec uberiores admodum alimentarii sanguinis copiam sugere quiverit, conspicua majoraque visuntur: ut eo aucto confidunt atque exolescunt. Ad exitum profici-

ficiscente longe minora (adeo ut obtutus aciem plane effugerint) subinde redduntur. Quo tandem perfecto postremo, antiquitate, cui nihil scire negatum, omniaque figmentis velare licuit, commento Saturni laneo vinculo per annum alligati, ad diemque sibi festum soluti præmonente oblitterantur abolenturque. Cæterum per id tempus nono peracto mense, partuque magnopere aucto, & fabrica propemodum concepti corporis absoluta, ad alendum & increscendum, eidem permanans ab utero cibus minime suppetit. Accedit ad hæc quod quum sui impatiens effluendo sit, alieni appetens hauriendo efficiatur oportet. Quare de cruento alimento, quod dulcissimum sit, trahit, pariter atque de lacte pusillum exhaurit, donec in lucem edatur.

Conceptionis inducia, necnon Maris fœminique partus.

C A P. IV.

Nchoati hominis indices & notæ (quanquam fallacissimæ, & quibus minus credendum sit, quandoquidem complures ac

N 3

prope

prope dixerim omnes , omnem citra graviditatem, menstruis recrementis suppressis, evenire queant) exponendæ sunt. Etenim hæc multiformi contemplantium ingenia ambage torserunt, quando fieri possit (immo quotidie constat) ut menstruæ purgationes , ob venarum easdem ad uterum perferentium concretionem interseptionemque , & item ob cruoris crassamentum frigiditatemve , incertiores admodum secernantur , aut earum vacuatio prorsus intercipiatur : Quibus alio decumbentibus , eadem ferme quæ & mulieribus uterum gerentibus accidere , ecquis ni mente admodum captus diffiteatur ? Attamen quæ nobis genitalia semina concepta fore (tametsi haud perpetua fide) indicia suadere valent, brevibus à capite orsi perstringemus. Igitur si nosse libuerit an horda sit , diligenti adhibito examine , cuncta hæc scrutabere. Si à conceptu decimo sole aut serius , prout magis minusve ex supervacua materia tentatur , capitis dolores inquietæque infestent. Si exinde caliginosa vertigine & tenebris oculorum acies hebetetur. Si pupullæ minuuntur. Si candicans particula amplior fiat. Si flavescat, atque si ejusdem venulæ cruore turgeant. Si concaventur
ocelli.

ocelli. Si palpebræ molliantur, & ob hæc
 ejus aspectus gravior atque ingratus magis
 reddatur. Si inunctis medicamine oculis
 (prærogativa sane fœcunditas) saliva in-
 ficiatur. Si pannus (ut vocant recentiores)
 rufæque lenticulæ eorum faciem defor-
 ment. Si inter oculorum angulos, &
 nares venæ sitæ conspicuæ magis com-
 parent. Si sub lingua vena virescat. Si
 cervix calidior, tergus algidius. Si colli
 venæ arteriæque extendantur & turgeant
 magis, ac evidentius percussu ipso attol-
 lantur. Si pectoris venæ nigricent ac tan-
 dem virides glaucæque reddantur. Si
 mammae obdurescant, extuberent, per-
 doleant. Si papillarum color in ruborem
 demutetur. Si merum aut quæ libuerit
 algida res epota in mammas recto tramite
 (algore suo illa comitante) interea per-
 meare videatur dum sorbetur. Denique
 si in eduliis fastidium. Atque si malacia
 prehendat, ea fit ubi quicquam gustare
 improbe appetant, aut enormium appe-
 titus varii assurgant, citoque commute-
 tur: quod picare quidam à pica ave deno-
 minant. Si escæ cupido claudatur. Si ven-
 triculi redundantia & succorum pariter at-
 que cibariorum vomitiones acciderint. Si
 acide ructet. Si temeto infestetur: quippe

quæ quum biberit langueat atque flaccescat. Si cordis pulsus perturbet. Si ocysissime lætetur ocysissimeque tristetur. Si alvum ac potissimum umbilicum tormina fatigent. Si renum coxendicumque gravitas vexet. Si ilia pleniora compareant: quod equidem iis quæ graciliores sunt evidentius accidit. Si inguina persentiscat, ea conceptus argumentum esse posse quem latet? Si concumbentes mas & foemina una genituras emiserint: quæ si in septimum diem intus permanserint, conceptum jam esse certum est. Si peracta re exterarum partium aliorumque supervenerit. Si vir colem uterum fuisse senserit. Si à coitu mox locus resiccescat, mulieribusque naturæ labia tenuiora efficiantur. Si coitum abhorruerit, aut si ardentius concupierit. Si uteri os ad obtutum arctissime conniverit: Hippocrate tradente, *Quæ uterum gerunt iis vulva se comprimit.* Enimvero mulieris utero gravis vel præcipuum indicium est, quoties obstetrix perspicaci intelligentia salutarem digitum submittens, vulvæ os pertingens concretum, obseptum ac denique sigillatum noverit. At quum hac oris arctatione & uteri moles quæpiam præter naturam indicari possit, ejus rei discretionem scabrie

cie internoscas. Nam per graviditatem, tenerum & molle extat, & modum naturæ modicum observat. Quibus vero inflammatio durtitudine sua id infestaverit, duriusculum persentitur. Quod Hippocrates * hac perpensione prodidit, *Quibus uterios durum est, iis compressum id esse necesse est.* Si vulva universum † alveum, donec ad septimum mensem ventum sit, contraxerit. Si inglomerata sese extulerit. Si post initum alvi tergorisque pulsabilis dolor prehenderit. Si menses per assuetos circuitus substiterint. Quoniam ex venis, quæ intus in uteri alveo sunt, secundæ in volucrum dependeat, & ob eam rem nihil prorsus per eas in muliebrem sinum excerni queat. Vnde secundum naturam haud quaquam inferius aguntur, at in ubera transeunt, concoctioneque lateſcunt: Cujus nota exiguo quodam & araneæ propemodum specie in mammis visitur. Quod si muliebrium quicquam eliciatur, tantillum quidem fuerit, ac ex cervicis venulis prorumpet. Si igitur esculenta fastidiat mulier muliebribus suppressis denegatisque, hominem inchoasse arbitratum iri fas est. Quod

N 5

Hip-

* Hipp. lib. 5. Aph. 5. 1.

† cavitatem internam.

Hippocrates ita sanxit : * *muliebri menstruae purgationes non prodeunt, nec horror aut febris supervenit, & fastidia accidunt, gravidam esse arbitrare.* Si etiamnum dolores, tumores, extuberationesque carnis in cruribus inciderint. Si corpus universum gravetur, mollescat, effoeminetur, pallescatque. Si pulsus protinus ab initio fortis & magnus, procedente tempore parvus & velox perstet. Quin etiam ex humidis recrementis graviditatis indicia exploratum itura sunt. Vt si eorum meatulus arctior fiat, unde difficilius emittantur. Si urina subalbida, clara, nubiloso rore supernatante, ac stellati lapidis colorem præ se ferente, atomisque in ea ipsa ascendentibus descendentibusque, fuerit. Etenim initium conceptionis id præmonstrat. Si à conceptu primo mense, ima sui parte candicantia corpuscula, ad farinae crassioris speciem subsideant, quæ commota carminati xyli cotonive effigiem referant. Si accedente adhuc tempore flava, dein rubra puniceave, postremo atra (nubecula parte superna rubore suffusa) evadat. Si quocunque tempore subsidentia tenuis disiecta carminato gossypio perquam similis in ea ipsa congeritur.

* Hipp. lib. 5. Aph. 6. 1.

ritur. Sed & hominem inchoatum esse experimento quoque, mulso poto, aper-
tissime perpenditur, Hippocrate exarante:
Si nosse libuerit, an mulier gravida sit,
mulsum ei bibendum dabis, quum itura
cubitum est: post deinde si venter tor-
quetur, gravida est: sin minus, non est.
Porro flatuoso spiritu intus in intestino-
rum anfractibus incluso luctante nullo exi-
tu, mordicanteque, alvum torqueri quis
contrà hiscat? Igitur non ab re fuerit, si mu-
lieri crudum mulsum, quum itura cubi-
tum est, sorptui dederis: quandoquidem
eo ilia prægrandi proculdubio mole festi-
gientur: hinc utero gravem ob angustiam,
quam genituris infra afformandi hominis
monetam locatis uterus convehit, per-
morderi censendum. Et item quo me-
lius id assequamur, ut tantisper interquie-
scat mulier moliendum, pariter atque
eduliis expleatur (quippe quæ ita magis
torqueri assoleant) præcipiendum est.
Cæterum aromatum suffitus, quem non-
nulli hac in re in sui patrocinium afferre
contendunt, tantum abest ab conceptus in-
diciis, uti ab eisdem nihil alienū magis esse
queat. Non enim graviditatem at sterilita-
tem commonstrare Hippocrates edocuit:
Si mulier non concipit & scire placet an

concipere possit, veste obvolutam suffies
infra. Nam si odor transmitti per os ad na-
res videatur, non esse sua culpa sterilem
cognosces. Etenim si halitum odorisque
spiramentum incensarum materierum
(quæ impendio fragrantiores odoratio-
resque sint) ad os & nares transmissum
mulier plane persentiscat, neutiquam
sterilis censenda est. Verum & mulierem
fortassis non concepisse agnoscas hoc ip-
so suffitu licebit, non tamen superius pro-
ditæ perpensionem apte congruit. Quando-
quidem solis iis subeuntes suffitionis odo-
res minime afferantur, quibus uteri ostium
interseptum occæcatumque existit. Qua-
le sobolis creationi nequaquam accom-
modatum censetur. Nec absimile de al-
lio, aristolochiæque scobe supposita ju-
diciū ferendum est. Lotium alii triduo
vitreo vasculo apprime obsepto in umbra
asservari volunt. Exinde perpurgato lin-
teo subcolari. Quod si minutissima ani-
malia pediculis similia in eo offenderis,
conceptum plane præmonstrant: quæ si
rufa extiterint, marem: candicantia, fœ-
minam indicant. Simili modo & acum
æreo malluvio matulave urinæ collectæ
per noctem infundunt, quæ simul atque
pernoctaverit, si minutissimas notulas
(orbicu-

(orbiculorum instar) puniceas contraxerit, mulier gravida est: sin ærugo incesserit, minime. Verum iis ego sæpius experimentis egregia hercle frustratione usus (vel quia indiligenter exercuerim, vel forte quia res ita sese habet) irrita fallaciosaque comperi. Quæ & alia pleraque quamquam in universum omnibus horis hominis vita crediderit (nec credere senserit) viritim tamen sapientissimi cujusque fides plane respuit. Rursum cardui succus epotus si rejiciatur, inchoati hominis index est: sin minus non est.

Atqui quod intus geratur non solum præscire oportet, sed an mas, an fœmina fuerit partus, exquisitè explorandum est. Quamobrem neminem lateat, marem ferenti dextri oculi celeritudinem, vividumque colorem inesse. Cui etiamnum mamma dextra impendio major, obdurator, ejusque papilla ocyus quam lævæ à colore evariat. Eidem lac præcox, quod ab ubere mulctum vitreo umboni injectum, solique per horam expositum in orbiculum instar margaritæ fulgore micantis conglobatur: quod insuper in ejusdem mulieris, à qua mulctra facta est, lotio fuso partem imam recto viæ itinere petit, sal illi adjectus neutiquam colliquatur,

tur. Quin & assidue quæ marem gerunt
facilius exigunt, & coloratiores, dextra
potissimum mala, sunt, minusque pallent:
Quod & Hippocrates * tradidit. *Mulier si
marem gerit probe colorata est, si fœminam,
decolor est.* Mares præterea partus magna
ex parte circiter quadragesimum diem
motus præpotes sunt, plus atque in utero
motus validiusque dextro potius latere
inferunt: idque ab Hippocrate ita sanc-
tum est. *Fœtus qui mares sunt parte uteri
dextra continentur: qui fœminæ, magis
sinistra.* Longe enim mas à fœminæ na-
tura calore dissidet. Quocirca hæc & tan-
ta, contra quam in fœmineo fœtu accide-
re, neminem admirari licet. Purgatio-
nes etiamnum ad tempus quoddam (sci-
licet quadraginta dierum) accedunt. Vter
mucronatus ad umbilici sedem prominet.
Nec minus profecto admiratione dignum
est, mulierem itione perpetuo dextrum
pedem præferre, ac exurgentem manui
dextræ potius quam lævæ inniti. Dexter
pulsus eidem plenior. Contraria omnia
in altero sexu. Primus fœminæ, parte
plurima, nonagesimo die motus, late-
re lævo, ingestabile onus, crurum & ge-
nuum levis tumor. Pallidiores sunt fœ-
minam

* Hipp. lib. 5. Apho. 42.

minam gestantes, avidius appetunt, atque minus re jam præsente (quam cupierint) frui queunt: protinus enim fastidiunt, quod modo vehementer appetebant. Muliebria trigesimo die prodeunt. Qua sane reputatione foemineæ sortis misereri protinus subit. Cæterum aristolochiæ pulvisculus ex melle confectus, lanaque obvolutus per tempus vulvæ impositus, mari aut foeminæ inchoatæ argumento esse potest. Nam si salivam edulcaverit, mas proculdubio conceptus est: Sin amarorem allectet, foemella. Inde & plerosque existimare video nihil non de hac ipsa re herbarum vi cognosci posse. Sed plurimarum etiam calcatarum vires esse incognitas, ob eam rem quod eas agrestes literarumque ignari, quippe qui soli inter alias vivant, experiuntur. Accedit ratio inventionis anceps: quandoquidem in repertis alia casus, alia vitæ pleraque utilia (ut vere dixerim) Deus ipse inveniat. Quinetiam ad maris foemellæque generationem prænoscentiam, an novella senescensve, an florens & vicens ætas fuerit, novisse non parum interest: quandoquidem hæ mares: illæ maxima ex parte foeminas procreent. Quippe in quarum altera calor nondum perfectus sit, in altera
vero

vero deficiat. Humidiora etiamnum ef-
foeminationaque corpora, necnon semina-
lia excrementa humentia magis spissa, fœ-
minas potius gignunt. Flatus insuper ad
hujus vel illius inchoationem plurimum
conferre compertum habetur, siquidem
iis aquiloniis magis quam austris mares
gigni, non in genere humano solum, ve-
rum & in pecoribus luce clarius est.
Quamobrem oraculum illud magnopere
custodiendum, qui mares concipi avent,
eo spectent. Nec recens subtrahemus ex-
emplum. Quod pecorum pastores qui
mares concipi volunt, in hunc (ut sic in
eundem ineant) eatenus pascunt. Quini-
mo observatum certe experimentoque
obvium est, fœminas conceptas esse si à
coitu in Aphricum, utpote qui ex adver-
sario Aquilonis ab occasu brumali fit, pe-
cus sese circumegerit. Quod equidem in
usus humanæ conceptionis vertisse ne-
quicquam pudendum. Id quoque ipsum
casu repertum, quis dubitet? verum si quis
illa forte ab homine excogitari potuisse
crediderit, ingrate Deorum munera pror-
sus intelligit. Nec profecto perpetua indi-
cia hæc extiterint: Ideoque hæc Hippocra-
tem & Galenum literarum subtilitatibus
peritos, non admodum illustrasse: ac de-
mum

mum non ab aliis hominum recepta fuisse, atque per memoriam transisse, æque ac nihil in vita mirandum est, usque adeo fides istis fasque omne defuit. Etenim interdum (quanquam rarenter) fieri quit, ut foemina valentior mare concepta, dextro latere crebrius & vehementius: contra mas imbecillior morbidiorque, sinistro rarius & languidius commoveatur. Sed enim hæc & id genus reliqua, ut eo dissentiant, quod magna ex parte, & magis minusve accidit, sic retulimus. Enimvero mulierum interna hæc hominum nec indagare interest: neque solers humanæ mentis, artificiosaque conjectatio, ad eam rem proxime accedit. Idque non nisi numen potis est vis ulla tenere. Furor est empiricos quosdam (adeo ii ad ejus scientiæ rabiem, non aviditatem modo, sese gerere) ita tum conceptus, tum concepti maris foemellæve certitudinem animo agitasse, ut rem sic sese habere non vaga & artificii conjectura solum, sed perpetua, & quasi unde certi essent, potiti sint. Futurum puerperium prævidentes, certo certius temeritudine (quod solus Deus novit) prodere auferint. Quæ nempe ubi vera forent, quantam adeo tandem tales distare dum vivant videri possent? At hæc quidem & id genus
 reli-

reliqua cuiusque arbitrio æstimanda relinquantur. Res nihilo secius de qua plura scriptitentur, prædictionum peritia digna (ut inter autores convenit) censetur, vel eo ipso, quo desideratissima medicinæ partium plurimum in toto terrarum orbe plurimisque seculis evaluerit. Atque ut hoc quoque suggererit rerum rationi compertæ experimentorum (ad quæ vel maxime etiamnum quisque iuste caligat) notitias miscuit: ita hominum sensibus duplici vinculo possessis in tantum fastigii adolevit, ut hodieque etiam in magna tum medicorum, tum cæterarum gentium parte prævaleat. Quoniam quum humanæ menti eventa quæque rerum præscire perpetuo placuerit: nihil tamen adeo cupitum aliud, quam futuros partus (quippe qui omnium gratissimi, nullo non avido venturam de hac ipsa re sortem sciendi) prænovisse constant. Inde ei maximam autoritatem parti fuisse nemo miretur: quandoquidem sola partium humanæ mentis imperiosissima de futurorum preciosissimis ac præcipuis mortales certiores reddere, perinde ac si cœlo ea verissime peti credidissent, blandissime sponponderit. Nos vero hæc etiam audita fastidimus, proindeque hæc præsagitionum levissimas

mas vanitates sæpius quidem præsentis capitis parte ubicunque causæ locusque poscebant quantum nobis licuit coarguimus, paucisque & nunc deteximus. Tanta de indiciis, castigatius, quam se copia suggerbat.

-
- 1 *Quæ utero gravibus accidunt.*
  - 2 *Eorum medicina.*
  - 3 *De superfætatione pulcra.*

CAP. V.

HActenus indiciorum conceptus historiam (relicta pene causarum indagine) digessimus. Nunc reliqua conciinna serie prægnantium memorabilia expiscari operæpretium est : si prius eorum ferme omnium quæ antea prodidimus in universum causam nacti, muliebrium suppressionem proposuerimus. Paucis contingit, ut melius habeant quum uterum gerunt : fit enim ut magis valeant, quando corpus vitiosis iis succis oppletum fuerit, quos partus ad sui altionem exhauriat, parentemque exquisitius perpurget. Compluribus contra ut ægrius magna ex parte de-

te degant, evenit: Cujus rei causam aliquam vel ad vitam referre possumus. Quæ enim mulieres ociosam ac sellulariam vitam degunt, excrementa non parum multa sibi contrahunt, quo fit ut trifidius uterum gestent. At contra quibus gentibus mulieres labores suscipere assuescunt, quomodo agricolæ faciunt, iis sane neutiquam difficulter uterus gestatur: quippe quibus recrementa labor absumat. Sed vel maxima horum causa est, quod mulieri plurima purgatio evenit, quæ quum uteri gestatione desierit, apprime vexat atq; magnopere interturbat. Quandoquidem vel non gravidas (nisi menstruæ purgationes prodeant) egrotationes etiamnum corripiant, uti Hippocrates monuit: *Si mulieri menstrua immodice fiunt, morbi accidunt: & si non fiunt, morbi matricarii accidunt.* Hinc cordis saltum, animæ defectiones, vertigines, ventriculi dolores, nausea, vomitionesque plurimas, utero gerentes prehendere conspicuum est, & præcipue quibus purgationes constiterint (quippe quæ corporis proportionem mulieri plurimæ sint) nec dum ad ubera transferint, ob eam rem quod ab initio ut etiam paulo post, aut nihil quicquam, aut tantillum quid in puerperii alimoniam absumatur.

matur. Quocirca cruentum virus à corporis in quo continetur natura alienum, neque nutu suo alens, intra venas retentum ad jecur atque ventriculum tandem (ea moliendo incommoda) serpit. Hinc ventriculi redundationes ciet: hinc etiamnum secundum ejusdem labem, quibusdam carbones, plerisque terram, & id genus reliqua foeda & abominatu digna (ut nos ipsi sæpius vidimus) mandere in mentem venit, atque desiderio insolita quædam gustatu horrenda gustandi propere moventur. hanc Latini muliercularum molliciem, malaciam vocitavere. Quibus ventriculi cum appropriatis mundificatione, sicuti polypodio siccato, efficacissime succurritur. Subinde appetitus acidis rectificetur: ac post cibum pyris, cydoniis, malis punicis, avellanis assis, ciceribus assis, vescuntur. Sinapi etiam uti prodest, quando & nocuum succum abscindat, & appetitum cieat. Vinum ex aqua mellis & aqua zacchari bibant. Cataplasmate corticum citri, melissæ, calami odorati, ex oleo nardino mastichinoque ventriculo admoto recte medemur. Plurimum itaque languoris iis inest. At in utroque sexu capillum germinante puerperio, & in plenilunio (quod tempus editos quoque infan-

fantes vel maxime vexat) fastidiunt, tædioque fatiscunt. Iis aptissima sunt, quæ austera, quæ acida, quæque contacta modico sale sunt. item panis sine fermento omnis avis, omnis venatio, atque utraque assa magis quam elixa. quicquid ex cæteris sumitur, macrum potius quam pingue. Ex pomis morum, sorbum, pyrum fragile, cotoneum, punicum, palmulæ, nuclei pinei, oleæ albæ ex dura muria, eædem aceto intinctæ, vel nigrae quæ in arbore optime permaturuerint, vel quæ in passo defrutove asservatæ fuerint. Temetum austerum (quanquam asperum) item resinatum, ac tandem cibi, potionefque vel frigidae vel ferventes. Etsi autem aliquæ principio magis laborent, aliæ post, quum jam partus increverit: omnes adæque mense quarto octavoque maxime infestantur. Quod si vel quarto vel octavo foetus perierit, ipse quoque una assidue intereunt, periclitanturque. Adhuc etiamnum earum ventriculus plerunque flatuoso spiritu laborat, pedes extuberant atque inflammantur. Quibus profecto affectibus medentur cochleæ si fieri potest Africanæ in cibo sumptæ: coquuntur intactæ ex aqua, dein ex prunis torrentur, tunc ex vino & garo eduntur, impari sa-
ne nu-

ne numero stomachi dolori succurrunt. Vivæ etiamnum cochleæ ex aceto devoratae prosunt. Ventriculi autem redundancy recte malagmate ex foliis vitis, castoreo, cotoneis, dactylis immaturis, calamo odorato, spica, temeto aromatico adjecto, medemur. At quum existimamus præcordiorum vitium esse, si cibus minime continetur: certe quibus hoc accidit stomacho laborare dicuntur. Horum præcordiis venter ossifragi arefractus infricatur. Si in manu quoque teneatur dum cibus sumitur, magnopere prodest. Nec ab re sit compositionem operi convenientem describere, quæ sua vi stomachi fastidium & marcorem mire ac celerime detergat. In musto ex uvis albis congio cydonia quinque non purgata, totidemque mala punica conjiciuntur. Cui additur sorborum sextarius, roris Syriaci sextarius, croci Siculi semiuncia. Sic usque ad mellis crassitudinem coquatur, Inde in die lingula sumitur. Fit etiam efficacissima potio compositione ita scripta: Apii seminis aridi drachmæ sex, Petroselinæ Macedonici, spicæ nardi, myrrhæ, opii, sœchoeni, piperis longi, singulorum ʒ. iiii. piperis albi ʒ. v. Hæc una cum melle Græco despumato quod satis sit teruntur.

Jeju-

Jejuno in potione mulsi mixti ex aqua calida 3. ij. utiliter dantur. Si flatuoso spiritu dolor vehemens citetur, semina, fœniculi, apii, anisi, cuminum & id genus reliqua adjicienda sunt. Cordis saltui calida aqua ubere pota opitulamur. Aceris radix cum vino tusa, iis quas linquit animus aut mens, & alienantur, quibusque vertigines fiunt efficacissime prodest. Cochleæ singulæ cum sua testa tritæ ex passi cyathis ternis calefacta potione per dies novem dantur. In eadem curatione plerique per dies quinque dant in eodem modo passi, primo die cochleam unam, sequenti die duas, tertio tres, quarto duas, quinto unam: sic suspiria tolluntur. Inflammatis vero pedibus cataplasma ex cicerum, fabarum, oroborum farinis succoque caulium confectum, præsidium non mediocre affert. Victus ratio tenuis sit: quæque bonam concoctionem & moliuntur & accelerant, propinentur. Sæpe nimirum eadem urinæ difficultas ad postremum, puerperio vesicæ cervicem comprimente, fatigat. Adversum quam millesolium tritum ex aceto bibitur. Plerunque ejusdem destillatio atque incontinentia affligit: Cui ungulæ apri vel suis cinis potioni inspergere opitulatur, leporis cerebrum ex vino

vino potui datur, ejusdem testiculi tosti eduntur: anserum trium linguæ in cibo sumuntur. Enimvero rerum omnium parens nullum ad hoc tantum, ut pasceretur aut alia satiare, animal nasci voluit: Quid salutare & visceribus (quippe quas furdis etiamnum rebus ubere inseruerit) artes inseruit. Cochleæ Africanæ cum carne sua comburuntur cinisque earum ex vino bibitur. Eisdem nonnunquam magno incommodo alvus supprimitur, quare tunc fel lupi cum elaterio umbilico illinitur: Cydonia in melle servata cruda à jejunis manduntur. Lac caprinum cum sale & melle potum prodest. Pruna jejunis edantur. Porri capitati biscocti per se in cibo sumantur. Lens non percocta sorbeatur. Myrobalanus, quod est caryotæ genus nascens in Ægypto, vino austero tritus & potus alvum citat, mororum maturorum succus potui detur, armoniacum potioni addatur. Ulmi corticis tunsi denarii pondus in hemina aquæ frigidaë etiam purgat. Hirundinis finus melle adjecto superpositus. Et item salicis succus ex vino mulso potatus. Thallassomeli sine stomachi noxa jucundissime purgat & odore gratum, & sapore. Quod sic fieri debet: aquæ marinæ & aquæ celestis

lestis eadem mensura, & mel ejusdem portionis permiscuntur. Item panis fermentatus, magisque si hordeaceus, minutæ aves, cochleæ, ostrea, & omnes fere conchulæ, maximeque earum jus, saxatiles, & omnes teneri pisces, aves quæ natant, caro pinguis vel jurulenta elixave, crudum mel, mulsum, temetum dulce, falsumve: atque tandem omnia tenera, tepida, dulcia, pingua, elixa, jurulenta, falsa, diluta, alvum molliunt. Porro quoniam frequenter gravidis accidit, ut propter languores (quos ante retulimus) varia plebis commenta experirentur, eos curare nescientis, qui paucissimis etiam horis repelli possint, mihi opportunum visum fuit, paucula hæc valetudinis auxilia colligere. Quibusdam etiamnum gravidis congeniti pili defluunt, paucioresque redduntur. Contra qua parte pilos haud habere solebant, ea magis accipiunt, pilorum materia à superis ad ima inguinum calore retracta.

Cæterum utero graves superfoetare neque fabulosum neque novum est. Quoniam omnium maxime animalium, mulier & equa gravidæ initum novere. Cætera (ut pote quorum natura more leporis superfoetare recuset, ubi gravida extiterint,

mares

mares contemnunt. Verum equam haud unquam superfoetasse cognitum est. At mulieri, tametsi in Italia rarum sit, interdum ut superfoetet evenit. Ob id qui longioribus temporum impendiis post concepti sunt (altero jam pridem concepto) nihilo quicquam profici queunt : sed dolorem, quo & ipsi, & primus partus intereat præmaturius, concinnant. Olim ut unde tredecim, superfoetata puerperia, corruptione peracta, ederentur incidit. At vero si à primo conceptu secundus proxime molitus sit, paululumque temporis inter eos intercesserit, quod superfoetarit (quasi gemini nasci videantur) absolvi edique potest. Quomodo & Herculem, & Iphiclum concreatos esse fabulantur. Sed & id etiamnum ex adultera quadam quæ alterum marito, alterum adultero persimilem peperit, compertum est. Et item Proconnesia ancilla ejusdem diei concubitu alterum domino, alterum procuratori ejus perquam similem egressit. Insuper quum geminos quædam ferret, tertium superfoetavit, quumque justum pariendi tempus instaret, primos vitales edidit, secundum qui obiter diem suum obierat, mense quinto elisit. Altera quum primum invitalem mense septimo peperisset, mox

geminos justo mensium numero vitæ compotes enixa est. Et adhuc alia justo partu unum, alterum quinque mensium emisit. Compluribus etiam id evenisse liquet, ut si octavo mense concubuerint, partus mucore oppletus exierit. Lac præterea omnem circa mulctram suctumve iis (ubi illius uberior copia congeritur) è mammillis effluit. Lactis autem copia facile colligitur, si communes uteri uberumque venulæ admodum expleantur. Admodum sane opplentur, si * puerperium lactis tantillum atque pusillum absumpserit: id nempe ejusdem imbecillitatis vel præcipuum indicium est, quorum Hippocrates non ignarus in hunc modum sanxit: *a Mulieri gravida si lac effluit è mammis, fætum imbecillum esse significat: At si mammae sint firmæ ac solidæ, fætum validiorem esse significatur.* Quapropter nec adeo lacte refertas esse, ut sua sponte egrediatur: quomodo nec ita solutas præ sanguinis inopia ut flacceant, sed attrectanti solidiusculas comparere, & mediam conditionem servare oportet. Quocirca & ob similem causam, si muliebria affatim eruperint, tum subinde menstrua circuitiorem observaverint, ut partus recte valeat fieri

* id est, fœtus. a Hipp. lib. 5. Apho. 52.

fieri minime potest. Quandoquidem is dilutiore cruentioreque ex corpore toto in vulvam delata materia ad sui altionem utatur oportet, quod Hippocrates prodidit: *Si mulieri gravida menstruae purgationes prodeunt, fieri non potest, ut fœtus bene valeat.* Qui nihilominus acuto morbo, quo persæpe uterum gerentes capiuntur, perimitur, tum quia ægratatio fœtum interimit, & item quia alimonia diutius denegata (alimenti inopia) is perditur. Idcirco Hippocrates nos admonet: *Mulieri gravida capi ab aliquo morbo acuto lethale est,* gemino alioquin periculo allato imminente. Et item quia per graviditatem validiora subsidia haudquaquam adhibere, aut oppido victus rationem extenuare medicæ rei professis liceat. Quam ob causam & ægrotationes increcant, invalescantque, necessum est. Proinde partus merito interdum non perdurat, sed amittitur, interdum vero dum in lucem prodeat, observatur. At morbidus tantisper (utpote diutule perpeffus) gravidaque muliere flaccida, languida, ac denique vieta, non sine periculo enititur. Ego sane postremo iis unum id incredibile dictu adjiciendum duxi. quod Martia Romanarum princeps utero gravis claro

fulmine (quippe cui ea natura sit, ut dolia intactis operimentis exhauriat, aurum intus sacculis haudquaquam ambustis, signoque ceræ nec confuso, liquet) icta examinato partu incolumis ipsa ullum citra aliud incommodum vixit.

-
- 1 *Prognostica causæque effluxionum & abortuum.*
  - 2 *Eorundem etiamnum numerositas uno abortu.*
  - 3 *Molæ indices & causæ, ac ipsius à partu interstinctio.*
  - 4 *Horum omnium affectuum remedia.*

C A P. VI.

Mulieres quippe utero gerentes corruptiones interdum perpessus esse, in medicorum monumentis (utpote quibus talia consecretari curæ fuerit) cumulatissime extat. Effluxiones quæ intra diem septimum corruptiones incidunt, tantisper enim genituræ instar lactis elabuntur: Abortus quæ primis mensibus conceptu exorso fiunt: Abortus quæ prope pariendi eveniunt tempus, cognominant. Quamquam has qui-

quidem (grandiore jam foetu) ejectiones, unde ejectionis vulvæ, illas vero quæ intra quadragesimum à conceptu diem contingunt abortus, illustriores appellitare asueverint. Hinc apud medicæ rei profectos vocolæ hæ plerunque confunduntur. Effluxionum prognosticon censetur: si oris vulvæ labra lævia extiterint: proxime enim feminine excrementum delabi ac effluere præmonstrat. Quod solertes peritioresque mulieres * inigunt, labris liquida pice illitis, foetore namque uterus resiliens attollitur, quo fit ut ostiolum coërceatur sigilleturque. Post deinde libano, absinthio, cerussa, ex olivæ oleo illinunt, quæ ariditate ejusdem obturationem commolliunt, idem occœcant intersepiuntque. Eisdem propemodum causis genituræ abiguntur, quibus abortus accitus, cujus equidem validissimum uberum præceptus deductio index, ut Hipp. a statuit: *Si mulieri utero gravi, mamma subito extenuantur, abortus sequitur.* Nam vulvæ uberumque venulæ nonnullæ (quas ante retulimus) communes existunt, quæ quoties cruoris tantillum obtinent, graciliores mammulas exhibent, quamobrem alimonie absentia atque

O 4

indi-

* id est, introrsum agunt. a Hipp. l. 5. Aph. 37.

indigentia, nonnunquam partu enecto, interdum eo superstito, sed palpitante, ac denique membranulas interscindente (quippe cui alimentum neutiquam suppetat) atque tandem suppetiis omnibus prorsus destituto, infeliciter infelix mulier abortitur. At quemadmodum extenuatis mammulis infans perditum itur: sic & si perditum iturus est, gracilitudo proculdubio easdemprehendit, Hippocrate monente: *Quæ abortum factura sunt, iis mammae extenuantur*: sed si denuo durescant, dolor in mamminis fatigabit, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, itaque non facient abortum. Quod autem in propensionis calce proditum est, huiusmodi existit: ut ita duriuscula ubera sanguinis affluentiam, & ubertatem, quomodo gracilentæ mammulæ inopiam indicent. Quocirca citra læsionem, puerperium ad justum partum servabitur operieturque. Quod si geminos ferat marem & foeminam, pone Hippocratis sanctum: Foetus qui mares sunt, parte uteri dextra continentur, qui foeminæ læva potius: dextra mamma gracilis effecta, marem: læva, foemellam, immature abjectum iri portendit, idque Hippocrates tradidit in hunc modum.

b Mulieri gravidæ geminis , si altera mamma extenuetur , alterum amittit. Si dextra mamma extenuata est, marem, si sinistra, fœminam amittit. Ex tempestatibus insuper indicia eleganter trahimus. Etenim si austrini flatus , pluvixque hyemem occuparint : ver autem algidum aridumque extiterit, gravidæ quibus tunc adest partus, abortu periclitantur. Quod Hippocrates noscens : Si hyems australis (inquit) & tepida fuerit, ver squalidum aquilentumque, mulieres quarum partus juxta ver properant, abortum ex qualibet causa facient : quæ autem pepererint, imbecilles ac morbidos edent infantes, ita ut aut statim pereant, aut tenues atque valetudinarii degant, & reliqua.

Causas insuper, quæ maturius abortum valide procitare queant, eundem (si præcesserint) futurum indicare, ecquis inficiatur? Etenim si mulier saltibus inhumanius jactitetur, desultetque immodice, ac potissimum si resiliat, poneque saltet, aut ut libuerit corpore sine ratione & modo moveatur, si immaniter & vaste clamet, si obirascatur, atque supra modum excandescat, si perterreatur ac compavescat, si parcus cibum abliguriat, si accida-

O 5 tur

tur ac præcipue venter : si in balneo calidæ aquæ frigidæve moram traxerit. Si concubuerit (quædam namque sub abortum conceperunt, atque alterum abegerunt, alterum continuerunt) consentaneum abortiri mulierem * extericeinosque exereri cuique vel ignaro videri potest. Atque exterraneæ à medicis eæ causæ nuncupantur, quæ quum pene innumeræ extent, hæc quæ nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli, minime prætermittenda censetur : Quod odoris spiramento à lucernarum extinctu, aliove simili odore abortivus partus enitatur. Cujus rei aurea ac majestatis plena Plinii secundi verba hoc loco peropportunæ afferre haud veritus sum : quandoquidem an C. Plinius, an potius Hieronymus (adeo Christianæ fidei quadrant) eā ipsa exaraverit, hiscam. Quibus sane non parum multa paucissimis felicissima illa sua & inimitabili festinatione comprehendit. *Miseret atque etiam pudet existimantem quam sit frivola animalium superbissimi origo, quum plerunque abortus causa fiat odor à lucernarum extinctu. His principiis nascuntur tyranni, carnifex iis animus. Tu qui corporis viribus fidis, tu qui fortunæ munera amplexaris, Et*

* exterraneosque exterreri.

te ne alumnum quidem ejus existimas sed partum: tu cujus semper in victoria mens, tu qui te Deum credis aliquo successu tumens, tanti perire potuisti atque etiam hodie minoris potes, quantulo serpentis ictus dente? Aut etiam, ut Anacreon pœta acino uvæ passæ: ut Fabius senator prætor in lactis haustu uno pilo strangulatus. Is demum profecto vitam æqua lance pensitabit, qui semper fragilitatis humanæ memor fuerit. Hactenus Plinius. Atqui à coitu si sternuerit mulier, abortivum est. Et item sanguis ex vena missus. Hippocrates, c mulier prægnans, inquit, sanguine missa ex vena abortum facit, & magis si fœtus auctior est. Tantisper enim uberiore alimonia indigus sanguine hausto perdi par est. Nec solum sanguine missa, verum & per diuturniores inedias, & item per immodicas vacuationes abortiri conspicuum est: & iis potissimum in non opportuno tempore celebratis, quemadmodum in ipsis conceptionis primordiis, ac rursus quum jam partus perfectionem attigerit, propterea quod vulvæ partus, perinde atque stirpibus pediculati fructus, connecti dilucet. Etenim ii ita junguntur, ut prima sui generatione, invalidioribus admodum

nexibus, quomodo rursus simul ac absoluti fuerint, vieti & languidi suaque vi decidui, inhærescunt, & ob id quantulis spirantium aurarum flabris passi, facillime excidunt. Pari omnino usu, puerperium & primis & ultimis mensibus, tristius utero hæret: hinc vacuatione molita facile proruit. Quod Hippocrates exquisite internoscens: d *Mulierem* (inquit) *utero gerentem purgabis medicamento, si materia turget quarto mense, & ad septimum usque; sed eas minus: ab recentiore autem & ab auctiore cavebis.* Nam intermedio tempore firmioribus coitibus & inseparabilibus ferme complexibus, & foetus utero, & stirpibus fructus alligantur annectunturque. Quocirca validiores vacuationes pariter atque commotiones utero gravis citra partus oblæSIONem sustinere quit: quanquam nec omnes per id tempus vacuationis egentes arte perpurgari decet: sed si materia turgeat: quippe quibus perinde atque spontinis vacuationibus gravidæ abortu periclitari ubertim constet, commonente Hippocrate: e *Mulierem prægnantem si alvus nimium fluxerit, periculum faciendi abortum imminet.* Proinde quibus alvus resoluta est, ne abortio sequatur

d Hipp. l. 5. Apho. 29. e Hipp. l. 5. Aph. 34.

tur, succurrendum est. Sed cum alia tum illa quoque ventri sistendo dantur. Cancrī fluviales triti ex aqua bibuntur. Satici ciceris succus in caprino lacte potatur. Ocimum tritum ventri illinitur, alica, vel milium, vel panicum, in lacte caprino decocta more sorbitionis (& magis si hæc ante fricta sunt) in die sumuntur : itemque ex iisdem pulticula. Vetus panis nauticus tunsus & iterum coctus (ac magis si ex filigine vel simila, sineque fermento fit) & aqua recte bibitur. In aqua fabæ cortices ad tertias decoctæ profunt. Lens ex aqua cœlesti decocta sorbetur. Quin & lenticula cui beta vel plantago adjecta sit, magisque etiamnum si illa prius fricta est, utiliter manditur. Vinum resinatum asperumve, item meracum, acetum merum, mulsumve quod inferbuerit. Item præfrigida aqua dura, hoc est, quæ serius putret : ideoque pluvia potissimum efficacissime medentur. Mala sylvestria eduntur. Aqua in qua pruna agrestia cocta sint, bibitur : Sylvestrium prunorum baccæ, vel ex radice cortices in vino austero decoquuntur, ut pars tertia decidat, idque vinum bibitur merum. Cyathus unus in die mororum sativorum succi bibitur. Item pyra immatura, sorba, mala cydonia & puni-

punica, oleæ albæ, vel permaturæ palmy-
 læ, & myrta manducantur: myrtique se-
 minis succus sorbetur. Merula, palumbus
 ferus ex posca coctus, grus, omnes aves,
 quæ currunt magis quam volant, lepus, je-
 cur ex iis quæ sebum habent, maximeque
 bubulum ac sebum ipsum, caseus qui ve-
 tustate vehementior sit, in cibo datur.
 Item ova dura magisque si assa sint. Co-
 lumbinus finus cum melle ventri illini-
 tur, Anatum masculorum sanguis bibitur.
 Flores vel cincinnati de avellana in furno
 siccati atque attriti ex vino propinantur.
 Juniperi baccae tritæ ex vino nigro, hoc
 est, ex nigris uvis expresso potantur. Flos
 hederæ tribus digitis sumtus in vino au-
 stero bis in die bibitur. Baccae agrifolii
 ex vino eodem potantur. Ruborum in
 quibus mora nascuntur cauliculi ex vino
 austero decoquuntur, & in cibo dantur.
 Cochlearum quæ vivæ crematæ sint cinis
 potioni ex eodem temeto inspergitur.
 Plantago ex aceto cocta editur. Galli-
 naceum jecur assum in cibo utiliter sumi-
 tur. Vrticæ semen tostum pane collin-
 gitur. Quare nequaquam mirabile videri
 debet, ut ob fortes vacuationes partus
 amittatur: quandoquidem ob fortem ac
 perpetem tendorem (quippe quo & cre-
 bra

bra sed irrita desidendi voluntas citetur, & corpus totum ac potissimum uterus, ut qui sub recto intestino adnectitur, circa quod tentio accidit, affatim fatigetur) gravidæ mulieris abortio sequatur. Quod Hippocrates plane novit inquiens: * *Si mulier uterum gerenti tentio acciderit, abortus sequitur.* Ad hoc vitium lac bubulum potui datur. Jus piscium marinorum in patina decoctorum cum lactucis sorbetur, aut pane collingitur: olus discotum cum sale editur. Aquam marinam plerique per se dant, sed raphanos supermandi jubent ex mulso aceto, ut vomatur. Pulticulam filiginis salsam sine oleo edendam dabis. Emplastrum id (quod tetrapharmacon Græci vocitant) ventri illinitur. Liquatum alumen lana circumdatum apponitur. Eadem fere ex inferiore parte indita, quæ torminum auxilia sunt, suggeruntur. Alternis diebus aqua, alternis lene & austerum vinum bibendum est. Potio vero quæque egelida ac frigida esse debet. Verum si nec moliamur vacuationes, neque tenesmus acciderit, sed nocui priusquam conciperet succi collecti fuerint, quibus validiore prehendente febris prægnans absumatur, abortiri compertum est,

* Hipp. lib. 7. Apho. 27.

est, Hippocrate exarante: a *Quæ uterum gerentes à febris capiuntur valdeque extenuatur sine causa manifesta, ea difficulter pariunt & cum periculo, aut abortum facientes periclitantur.* Quomodo etiamnum supra commemoravit: * *Mulier gravida capi ab aliquo morbo acuto lethale est.* At cum acuta febris jugiter citra inflammationem partus interimatur: quanto causatius si qua inflammatio, ignisve sacer (& uterum præcipue) infestet, is amissum iturus est. Cujus rei non ignarus Hippocrates: † *Si mulieris prægnantis (inquit) uterum ignis sacer infestat, lethale est.* Cui terreni vermes ex aceto illinuntur. Allii cinis ex oleo & garo illinitur, rutæ ex aceto & oleo, lens ex aqua marina decocta imponitur. Amurca nigre olivæ infundatur. Herba sabina tusa, quæ habet folia quasi cupressus, cum melle illinitur. Ova cocta trita cum oleo imponuntur, & betæ foliis cooperiuntur. Ovorum trium candidum cum amyli pari mensura contritum imponitur. Anseris adipe vitium perungatur. Vipera caput aridum combustum ex aceto superlinitur. Spongia ex aceto imponatur, ursinus

a Hipp. lib. 7. Apho. 55. * Hipp. lib. 5. Apho. 30.

† Hipp. lib. 5. Apho. 43.

ursinus aut suillus adeps adjiciatur. Firmus vitulinus bubulusve, ramenta cervinæ pellis discocta, pumice ex aceto trita imponantur. Cæterum ut puerperium quibuslibet alimoniam absumentibus causis aboriat, dilucet. Quo fit ut si male habita strigosaque & inuber mulier utero gravis recretionem instaurationemque requirat, cum sanguis qui in foetus alimoniam cedebat, ad gravidæ mulieris altionem recipiatur, necessario inquam fit, ob insignem cibatus inopiam, ut partus (dum interea mulier gliscit) abortivus abigatur, Hippocrate scriptitante: * *Quæ præter naturam tenues uterum gerunt, abortum faciunt, donec crassescant.* At si nulla ex iis causis abortum concitet, qui nihilominus consequatur, alias quas interaneas medici appellant (tametsi ex superioribus nonnullæ hujuscemodi esse queant) causas exquirere opus est. Et quidem mucorulenta conceptaculorum ora ad vulvam pertendentia, ex quibus secundæ involucrum dependet (quæ acetabula cognominavimus) haberi consentaneum videri poterit, Hippocrate monente: *Mulieres quæ mediocriter corpulentæ abortum faciunt secundo mense, aut tertio sine*

cau-

* Hipp. lib. 5. Apho. 44.

*causa manifesta, iis acetabula uteri plena
 mucoris sunt, ita ne foetum continere pos-
 sint, sed præ suo pondere prærumpat ela-
 baturque partus necesse est. Aut etiam-
 num flatuoso spiritu humiditateve geni-
 turam foras propellente: quibus eclegma
 de margaritis utiliter datur. Cancri flu-
 viales, ex gallinaceo jure poti. Et item
 lepusculorum prægnantium coagulum
 epotum mire prodest. Stellatus lapillus
 aureo inclusus, ita ut carnem contingat
 utiliter portatur, ursinave ungula collo.
 Cinis herinaceorum cum oleo peruncta-
 rum partus contra abortus custodit. In
 gramine vermiculi inventi collo adalli-
 gati: sub partum autem (alias eniti non
 paterentur) detrahi oportet: ac ne in tel-
 lure ponantur (ut ajunt) cavendum. La-
 pis aëtites in aquilæ repertus nido partus
 contra omnes abortuum insidias custo-
 dit. Mulieri prægnanti à pectore hyenæ
 caro, & pili septem, & genitale à cervice,
 si alligentur, dorcadis pelle collo suspen-
 sa. Sincera è sue, quæ non pepererit axun-
 gia, in abortum vergentes collyrii mo-
 do subdita nutrit. Ibicum cineres cum
 anseris adipe & irino, perunctis, si conce-
 ptus sit partus, continere ferunt: item hy-
 stricum cinerem potum. Cancros etiam-
 num*

num recentes vel aridos bibunt. Ad hoc tradunt cervas, cum senserint se gravidas, lapillum devorare, quem in excrementis repertum, aut in vulva (nam & ibi invenitur) ad alligatum partus custodire. At quæ in corde & vulva officula, gravidis & parturientibus perquam utilia, inveniuntur, recto subinde spinæ emplastrum admoveatur, quod ex iis constet: olei rosacei, myrtini, mastichinive, singulorum uncia, hædi coaguli drach. eboris scobis, cornu caprini, ceræ, singulorum geminis drachmis: confice. Bolus armenia, item ex oleo rosaceo vel myrtino vel mastichino illita prodest. Aut fortassis mala temperatura calido absumente, aut frigida congelante, aut secundæ involucri interscisso, vel alia quavis causa partu perempto, veluti fera (sed mox plura de hac, cum membratim historia decurret, dicemus) è quibus edax atque acrius virus mordicans in uterum transfusum, abortum invehat. Quod si enectus partus, pariter atque secunda exitum neglexerint, salis ammoniaci drachma, aut dictamni, ex aqua recta bibitur, aut etiam boracis mineralis drachma ex vino albo generoso odorato utiliter sorptui datur: aut asinina ungula suffitur, quæ adeo partum matu-

maturat, ut vel abortus evocet. Nec aliter adhibetur, quoniam viventem puerulum necat. At de iis infra capite penultimo uberius dicemus. Numerositas conceptuum præterea abortum ciet: cuius rei mira quædam referre duximus. Nam quandam duodecim, alteram duodevigintiquatuor, septuaginta alteram (omnibus efformatis) abortivos abegisse fabulosum non est. At quod penitus incredibile censebitur (quamvis medicæ rei professus non ignobilis prodiderit) nobilis quædam mulier una centum & quinquaginta efformatos vitæ compotes secundis obvolutos præmature abortu egressit: quæ cum vermiculos peperisse arbitraretur, medicum accersitum iri iussit, quo præsentē disruptis secundis magnitudine minimi digiti (compluribus motum habentibus) centum & quinquaginta partus connumerati sunt. Sed & in Italia septem, & aliam tres (quod assidue accidit) quam etiamnum nos ipsi novimus, abegisse certum est. Sed quod jam in prodigiosam miraculorum admirationem accessit, viperam mulier prægnans si transcenderit, abortionem sequi produnt. Item amphibænam, mortuam duntaxat. Nam vivam habentes in pyxide impunes transire,

fire, etiam si mortua sit. Et quo magis mirerur, si non asservatam gravida transcendit, innoxiam fieri, si protinus asservatam transcendat. Ovum etiamnum corvi gravidis cavendum constat, quoniam transgressus abortus asperos molitur. Simili modo castoreum (castorem fontem: locus est apud Plinium lib. 32. cap. 10.) fibrumve gravida supergrediente abortum facere dicitur: periclitarique partus, si superferatur.

Aliud etiam incommodum haud verendum minus (utpote quod abortiones creat) quod mola à nostris, à Græcis myle vocitatur, infelicissimas foemellas interdum (in Italia frequentissimum) vexat, quasi non sat sit eas gravissimo ac pene intolerabili parturiendi labore corripere, adeo naturæ in eorum corpore molam gignere placuit, ne quid usquam mali esset, quod in muliere non esset. Enimvero mulieri cuidam cum concubuiisset, accidit, ut se concepisse arbitraretur, quandoquidem & ventris moles interim excresceret fastigiareturque, & reliqua ex ratione omnia responderent. At pariendi tempore jam instante, nec eam peperisse, neque uteri molem decrevisse, sed ad quatuor usque annos in hunc modum perseverasse

verasse proditum est. Quæ postremo intestinorum difficultate correpta, eoque modo periclitata, demum carnem (quam molam nominavimus) enixa est. Quin & malum id tota vita plerunque edurat, adeo ut & consenescat & commoriatur. Quæ sane diutius retenta, prodierit, obdurescit admodum (cujus duritudinis, cruditas causa censenda est) ita ut ferri acie (uti ego ipse sæpius vidi) vix transigi queat. Porro vitii hujus bifariam causam proponunt. Nam cruentæ materiæ affluentiam, & muliebrem genituram, absque viri semine, quæ vel somnio vel concubitu proruperit, peritiores (caloris uteri debilitate hæc ipsa comitante) causam sanxere. Etenim natura de vita certante, & perficere finemque generationi apponere nequeunte, incommodum id suboritur. Quamobrem cum neque omnino alienam, neque prorsus perfectam naturam fortiatur, tota vita, aut saltem longis temporum impendiis asservari, ecquid prohibet? At cur mulier vitio huic sola omnium animalium obnoxia est? An quoniam muliebria huic concoquere non potenti affluentiora sint? Quapropter cum succo difficili concoctu conceptus constiterit, tunc mola gignitur. Idque in mulieri-

lieribus aut solis aut maxime fit : & ad novenarium interdum accedit numerum in nonnullis. Quo fit ut mulier universa ferme graviditatis indicia , perinde ac si prægnans foret , præ se ferat. Attamen duo hæc ita interstinguenda sunt : quoniam mola vel non movetur , nisi utero manibus depresso : vel si (ut plerique rentur) meatulis quibusdam (quos habet) ob spiritum in ea ipsa genitum , hiantibus, ad sanguinis suctum , quo incrementum recipit, nutu suo, suaque lege permovetur, rarer tamen & tristius id accidit. Contra partus, & suapte natura citra compressionem, & sæpius & validius dimovetur : & sursum & dextrorsum sinistrorsumque plerunque ventrem propellit : qui nimirum in utero gravi mollior , in molam gestante obdurius est. In hac manus pedesque molliores, & corpus totum extenuatum consumptumque magis, & imbecillior virtus, & iusti partus tempus assidue pertransit. Contra in graviditate rem sese habere, quotidiano experimento inclaruit. Cui equidem incommodo galbani scrup. geminos ex lacte caprino dissolutos sorbere prodest. Galbano, coloquintide, myrrha, ex rutæ succo , abdomen recte illinitur : Obstetrix digitum ex populeonis emplastro illitum ,

litum, vulvæ intromittat, ejusque ostium adaperire quoad potest conetur. Subinde ex galbano, veratro albo, costo, myrrha, utiliter infra suffitur. Boracis mineralis drachma ex favinæ aqua sorptui recte datur. Croci etiamnum drachma pota proderit. Cæterum modestiores præsentanea pene quæque præsidia, quæ emortuos puerulos atque secundas cieant, excutiant, extrudantque, noxæ huic præstantissima fore, haud ière inficias. Quorum nos infra (quantum licuit) commeminimus. Proindeque contemplatio hæc ad ipsorum remediorum naturas peropportune nos protinus auferret, ni & alia quoque non pauca scitu perquam jucunda præpropere interpellarent: quibus oppido quam obsequendum duximus.

1. *Proceritatis improceritatisque partuum causæ, & de mira quorundam proceritate.*
2. *Puerperii in utero positura.*
3. *Tres vulvæ potestates.*
4. *Quonam utero gravis properante partu sex rerum non naturalium regimine, quibusque præsiis parturitionem facilem reddentibus uti queat.*

CAP. VII.

Quosdam præstanti corporis magnitudine partus, alios pumilio- nes, nonnullos proceritate insignes, improcera corporis facie alios, obesos plerosque, alios graciles: quosdam inter hos omnes medios, pro locorum capedine, recrementorum seminalium quantitate, alimentariæ materiæ inopia, ubertate affluentia ve, gigni compertum est. Etenim si uteri spaciositas angusta fuerit, non amplum sed angustum, quod in ea procreatur esse necessum est. Instar fructuum, qui quamquam sua vi suapteque natura grandiores adolecant, in arguto arctioreque vasculo in suæ generationis primordio coacti ac

P

coër-

coërciti, excrefcere ultra vafculi limites (eo impediēte) neutiquam poffunt. Plaque præpotibus hominum inventis, prodigiofis naturæ viribus abrogatis (cui nihilo fecius imperari audacis eft credere) exolefcunt. Identidem & de inchoati hominis magnitudine facile eft cuique arbitrari. Quo fit ut nani pumilive degeneres admodum in lucem prodeant. Subticeo pygmæos ad extremos Indiæ fines, ternos longitudine dodrantes non excedentes. Hos etiamnum à gruibus infefari Homerus prodidit. Quos fama eft fagittis armatos arietum caprarumque dorſis infidentes, verno tempore ad mare univerſo agmine deſcendere, & ova, tum pullos quoque earum conſumere, ternis eam expeditionem menſibus perficere. Alioquin fieri, ut futuris gregibus reſiſtere nequeant. Contra ſi vulvæ alveus vaſtior extiterit, modo parentes uberiores genituras ſuggeſſerint, ac deinceps alimentaria muliebria tantisper affluētia affatim ſuppetant, majuſculum proculdubio puerperium efficietur. Sin cavea intercapedoque medium obtinuerit, medios quoque infantes (modo cætera reſpondeant) gigni, credi par eſt. Hinc breviores quosdam patribus partus evaſuros diſcas

discas licebit : æquivalentes nonnullos, longitudine magis erectos procerioresve alios. Tametsi rari admodum (seminum ubertatem exustione consumente) eam ætate nostra fortunam indepti sint. Quandoquidem & Homerus vates ille jam ante annorum prope duo millia & sexcentos, minora mortalium corpora quam prisca, usque in id tempus conqueri non cessaverit. Nonnullos tamen patribus majores extitisse creditur. Quemadmodum olim ille fuerat, cujus corpus (terræ motu in Creta rupto monte) stans quadraginta & sex cubitorum inventum est. Et adhuc Orestis corpus (oraculi refossum jussu) septem cubitorum fuisse traditur. Sub divo etiamnum Claudio, Gabbara procerissimus homo, novem pedum & totidem unciarum ex Arabia advectus visus est. Et sub divo Augusto Pusonius & Secundilla duo ii, priori semipede addito extitere : Quantos eorum parentes fuisse nusquam proditum est. Nec ab re id quoque admonuisse hoc in loco esse quis putaverit, Æthiopas octona cubita longitudine assidue excedere. In Indiæ locis quibus umbræ haud jactantur, ad cubitorum quinum & binorum palmarum proceritatem hominum corpora ad-

crescere. Plerosque aliis ejusdem partibus
 quinum cubitorum longitudine evectos
 tradunt, eosque non expuere, non capitis,
 non dentium, oculorumve (sed & alia-
 rum corporis partium paucies ac raren-
 ter, tam moderato solis vapore) ullo do-
 lore affici. Illic eorum philosophi (quo
 magis miremur) quos Gymnosophistas
 nuncupant, ab exortu ad occasum im-
 mobilibus oculis solem contuentes, alter-
 nisque pedibus ferventibus arenis insisten-
 tes, perstant. Illic maxima gignuntur
 animalia. Canes ceteris grandiores in-
 dicio sunt. Eo loci arbores tantæ pro-
 ceritatis sunt, quo sagittis superari ne-
 queant. Sub una ibi ficu equitum turmas
 condi. Arundinum ibi singula interno-
 dia alveo navigabili idoneo, ternos inter-
 dum homines convehere, illustriores
 prodidere. Quantacunque tamen cujus-
 que à vestigio ad verticem proceritas fue-
 rit, eam sparsis expansisque manibus inter
 longissimos digitos esse observatum est,
 natura in homine orbem undique affin-
 gente effigienteque, unde merito micro-
 cosmus dici queat. Quantumlibet etiam
 unusquisque sit; in trimatu suo dimidiam
 staturæ mensuram obtinuisse, haud cui-
 piam ignotum est. At quævis quantitas
 cuique

cuique in utero fuerit, in semet conglobatus homuncio sic gestatur, ut nasum inter genua, super hæc palmas, super has ocellos, aures extra genua habeat. Cui caput primum sursum, facie ad spinam (matris) versa, tergore ad lumen est. At cum increverit exitumque appetat, deorsum reclinatur. Egressus hujus gratia, rerum parens, (quippe qui in caput commodius ederetur) sic situandum in utero duxit. Cui sane vulvæ cum tres natura vires indiderit; Primam qua genitale viri hauriat, quam attractivam cognominant: secundam qua contineat, quam retentivam appellant: tertiam qua partum fecernit, quam expultricem nominant; Altera alteri quam oportune & miro quodam ordine cedere visitur. Nam quum attractiva suo perfuncta est munere, acquiescit, atque retentiva functionem implet suam: quæ circiter novem mensium tractum mature (rebus decenter gestis) finitur, quod si incommodum circa foetum, ejusve involucrum acciderit, per id temporis spacium haudquaquam opperietur: sed ocyus uti opus fuerit ab illo desistit officio, ac expultricem vim (utpote quæ antea ociosa fuerit) ut proprio fungatur munere evocat excitatque. In

quo plurimum naturæ sagacitatem atque industriam admirari convenit. Quod si nullum inciderit vitium, tantisper donec ad novem menses, vel circa, ventum sit, interquiescit. Exinde exurgit, proindeque uteri os dehiscit, quo tempore ut paulo antea diximus, partus jam grandævus palpitans, ut in lucem prodeat, inferius ducitur. Quamobrem properante partu viginti dierum tractu, ejusdem difficultas, quam plurimæ causæ moliri queunt, sic emendanda censetur. Principio mulier admonenda est, ut ædificio perlucido aërem calidiusculum habente habitet, in deliciis lætamque vitam degat. Somnus, vigilia longior sit, pinguibus carnibus, passulis, caricis, caryotis, mollientibus oleribus, vescatur. Vina neque generosa admodum, neque dilutiora, alba, prædulcia potui dentur. Carnium jura pingua sorbere utile est. Gestationes etiamnum navi vel in portu, vel in flumine, vel in alto mari (utpote quæ vehementiores sint) aut vehiculo quæ acriores, aut equis, usui sint. Ac sese mulier alioquin pila ambulatione (quæ quidem si non utique plana commodior evadet, quandoquidem ascensus descensusque quadam varietate corpus longe magis quatiat) cursu præterea, exerceat.

ceat. huius quippe exercitationis, rectæ
 magis quam flexuosæ, & sub dio in umbra
 (non apricis locis) quam parietes aut viri-
 daria jactent, finis, citra fatigationem lassitudo statuenda est. Concubitu per tempus id assidue utatur. Eadem ratione partus difficultatem mulcet eclegma: quod habet dactylorum uncias tres, mucilaginis feminis lini, mucilaginis feminis cotoneorum, singulorum semiunciam: Seminis pæoniæ, cinamomi, singulorum drachmam: Casiæ lignæ, croci, singulorum semidrachmam: Pulveris peucedani obolum, ossis de corde cervi grana sex: iis contritis zuchari albissimi ex aqua favinæ dissoluti, quantum satis est ad ea mollienda atque cogenda adjiciatur. Fotu eadem lenitur, qui ex iis constet: florum chamæmeli, melilotique, foliorum malvarum ac bis malvæ & violarum, singulorum manipulus: Seminum lini, feminum cotoneorum, scenigræci, singulorum uncia: radicum liliorum alborum manipuli bini. Hæc quum ex aqua ad tertias deferbuerint, exinde abdomen ac spina una utiliter ea aqua foveantur. Deinceps adipis anatis, olei liliorum alborum, olei sesamini singulorum uncia, mucilaginis feminis cotoneorum, mucilaginis seminum lini, mucilagi-

nis seminum altheæ, mucilaginis fœnigraci, singulorum semiuncia, ex cera alba recte illinitur. Balneo uti fortassis non parum prodest, quod consulto prætermittimus. Caninum etiamnum lac epotum efficacissime maturat. At tria * illa quæ nos ipsi quotidiano experimento præcipua præsidia observavimus, jugiter diebus singulis ad partus usque diem usui sint, quamquam facilior enixus censetur, si quidem tam gravidæ mulieris corpus quam pueri validius extiterit.

* Eclogma nimirum & balneum, vel foetus ac li-
mentum: ita ut unus ex his quotidie usus sit.

1. Quo mensium numero, quo ordine, quid interim obstetrice agente partus edatur.
2. Quibus præsidiis partum accelleremus, quibusque secundas, & emortuum fœtum pellamus.
3. Quo demum pacto enixus puer pelluendus, vinciendusque sit.
4. Cujus lacte primum lactandus: qualisque nutrix eligenda.
5. Cur septimo sole, comuni usu nomina imponantur.
6. Quo tempore dentiat, & remedia.

CAP. VIII.

Nſigne inter eximia naturæ miracula, & cui aliud ullum ne-
tquam comparari, ac nihil æ-
que conferri poſſit, illud unum
ſupra modum emicare creditur: quod
cum novem menſium tractu uteri os
arctiſſime obſepſerit ac ſigillaverit: ex-
inde partu perfectò ſuoſte ingenio non
modo idem vulvæ oſtium adaperiat, ve-
rum & pectinis oſſis ſpectatiſſimam (ſua
vi reluctantis reſilientisſque) conſerratam
ſuturam, ut ita dixerim, non ſine perpeſſæ

mulieris grandi incommodo, adeo * objugat, ut infans citra noxam ingenue ediqueat, edito mox sejunctas (pectinatim coituras) oras revinciat. Aliud etiamnum mirabile vulvæ artificium extat, quod in ipso enixu, imum sui propius ori (quoad potis est) partum foras abigens, subnixæ accedit. Vna autem & cum eo operi huic patrocinantes continue partes, quæ veluti latera sunt, foetum premunt ac circumexpellunt. Quamobrem plerisque mulierum, ob violentam pressuram (vulva excretiva vi immodice perfuncta) coacti uteri excedere. Simile utique ei quod in palæstris evenit: cum enim alios evertere submittereque totis viribus student, immodice innixi simul cum iis prosternuntur. Vulvas autem procidentes potu, vel suffitu, vel subjectu, aristolochia, maximeque tenuis, inhibet. Nec non cupressi, costi, spicæ celticæ & nardi, myrrhæ, rosarum, baccarum myrti, balaustiorum, calycum glandium, sorborum, mespilorum, æquis portionibus tursorum, ex vino nigro austero decoctum, insidentibus maxime prodesse comperitum est. Mox siccata vulvæ, gagatis, thuris, balaustii, gallæ, antimonii, acaciæ, aluminis,

* abjungat.

minis, baccarum cupressi, pari pondere, subtiliter attritorum pulverem, apprime obsipat. Demum manibus dexteritate eam inige, munimentisque coërce. Ex quibus quoque & suffimenti, pari usu non inutile ad vulvas præclare cohibendas, genus habetur. Vulvas etiam procidentes, butyrum infusum, sistere tradunt. Fimi è mare bove suffitio reprimit. Arietis vellera suffitu eundem usum præstant. Sed quonam mensium numero reclusiones hæc natura moliatur, peritiores etiamnum ambigere dilucet. Ob id cum cæteris quidem animantibus, & patiendi & partus suos egerendi tempus statutum sit: mulieri uni incertum ac multiplex datum esse conspicuum est. Quo fit ut homo toto anno, & incerto spacio enitatur. Alius namque mense septimo, alius octavo, alius nono editur: atqui ante septimum, haud unquam vitalis est. Qui enim septimo mense abigitur, primus hic (quanquam morbidior) vitalis exit, non nisi pridie posteroque plenilunii die, aut interlunio conceptus. Hanc profecto primam humani partus perfectionem, quasi quidam maturitatis arbiter (usque eo foecundus extitit) senarius numerus absolvit. Etenim ratio sub asciti senarii

numeri multiplicationem procedens, septem etiamnum menses (foetationi alioquin frequentiore novem mensium, certo nihiloscius numerorum modulamine usum natura constituyente) obsoletius usurpari pepulit. Nam duos numerorum omnium primos cubos à pari octonarium, ab impari vicenum septenum, & hunc marem, illum vero foeminam, quam brevissime absolutissimeque antiquitatem expressisse inclaret. Coeuntibus iis quinque & triginta contexti aperta ratione constat, hicque sexies multiplicata, decem & ducentos (qui dierum numerus septenum proculdubio mensem claudat) concreare & in confesso & luce clarius est. Qui equidem septenarius numerus, quantæ religionis, quantæque potentiae apud priscos fuerit, ipsi viderint. Huic virginitatis opinio (utpote qui duplicatus nullum ex sese, qui intra denarium primum numerorum limitem coarctetur, numerum pareret) usque adeo * exolevit, uti Pallas quoque vocitaretur: quia perinde atque Minerva uno duntaxat parente nata, solius monadis foetu processisse perhiberetur. Mitto celebratissimam illam triplicem hujus contextionem:

* inolevit.

nem : qua sane alium nullum numerum tam varia maiestate esse foecundum conspicuum est. Mitto mundanae animae ex hoc ipso primam generationem , ac cætera quæque, quæ sanctionis nostræ modum, oppido quam excederent. At quia tractatus noster quicquam semel ingressus non facile sine culpa alio digrederetur , hinc ad partum à quo digressi sumus redeamus : quem imbecilliores, atque admodum (a) quam effœtum, per id tempus extrudi in aperto est. Quocirca fasciis alligatur, atque cunabulis & (b) lana iis obvolvitur. Cui interdum infissi aut aurium aut narium meatuli gignuntur. At accrescenti puerperio, & digeste dearticulantur & concinne suam formam recipiunt. Sed & plerosque septimo mense natos, & vixisse & adolevisse compertum est. Quin etiam & mense natos octavo (translatitium) in Ægypto vitæ compotes gigni traditum est : atque aliis quibusdam solis, ubi mulieres foecundiores validioresque extiterint. At Italiæ locis haudquaquam superstites sunt. Itaque non solum mense octavo nati haud vivunt : sed etiam ipsis intermortuis, periculum non mediocre, quæ pariunt, subeunt. Nec desunt qui hujus-

(a) *tanquam.* (b) *lanitiis.*

hujusce rei causam in inmodicum Saturni algorem siccoremque inanissimo commento referant : quando tamen qui à Saturno Saturnii nuncupantur , & optime degant plerique , & maxime valeant. Nos Herculeus cum Cal. lunæ circuitibus pene septenis , septenis mensibus peractis , nihil quicquam inde puerperio defuturum existimamus , quippe quod sacre per id tempus cuncta affecitum sit : ob id in lucem prodire totis viribus periclitari , quæ ubi materia deficiente supersint , septeno mense , foetetur necesse est. At ubi materia & vires æqua sorte sese contexuerint , opperietur , justoque partu enitetur. Ex adverso ubi materia redundans , viribus vietis ac flaccidis compareat , septeno ortum mense pertentat , octavo tenue ac morbidum , ita ut statim pereat , extrudatur , operæ precium est. Quo parente incommodo vexata plerunque ad immanem mortem , immaniter compellitur. Vnde ut si quis vitæ compos evadat , non octavo mense natus æstimetur , quamvis jam quidem & in Italia tales partus vitales fuisse plerique prodiderint. At nono mense , in caput , exquisite parente perpur-gata naturalissimus fit partus. Qui vero diuturniores nasci , quam nono mense

(utpo-

(utpote decimo, undecimo, duodecimo, tertiodecimo, quarto decimoque) pervicaciter asseverant, me iudice plurimum hallucinantur. Etenim conceptus initium mulieres plerunque delitescit, ac præterit: ut si cum ante uterus (ut sæpius accidit) intumuerit fastigiatusque fuerit: post deinde concubuerint & conceperint, id sane sui conceptus initium (utpote quod similia indicia attulerit) constantissime spreta, repudiata, calcataque aliorum quorumcunque reputatione arbitrantur atque rentur. Attamen ad decimi undecimique mensis initia usque nonnunquam (tametsi rarenter) ventum esse, fortassis nec rationi dissonat, neque priscorum opinionibus ingruere videbitur. Quinimo (si ipsis credimus) id ipsum fateamur oportet, quandoquidem spatia hæc ipsi ita digesserint, ut afformationis tempori duplo adjecto moveatur (ut antea monuimus.) Quo nimirum duplato, cum duobus iis primis spaciis, aut motus tempore triplicato, primo illi afformationis tempori juncto, quod est primum afformationis tempus, septuplare justum pariendi tempus confit. Verbi gratia: Triginta diebus afformatur, sexaginta dierum spacium (illi duplum) additum, nonaginta dierum numerum

merum implet. Quo dierum numero puerperium movebitur. Cui si centum & viginti dierum tempus (sexaginta dierum tractui duplum) adjiciatur, mensium septem numerus, quo partus tempore in lucem edetur, exurget. Vel sic: triginta afformationis diebus statutis sexaginta dierum (quippe quod motionis tempus sit) numerus triplicetur, centum octoginta dierum numerus conflabitur. Cui triginta primis solibus annumeratis ducenti & decem dies assurgent, qui septem duntaxat menses constituunt. At si computationem brevius assequi velis, primum afformationis tempus septuplato, iidem enim menses provenient, ut cuique liquet. Quibus nempe diligenti examine reputationibus exactis, partus qui triginta dierum tractu afformatur, septimo mense. Qui trigintaquinque, octavo, quinque noni mensis diebus adjectis. Qui vero quadraginta dierum numero afformabitur, mense nono & decimi decem solibus peractis. Qui quadraginta & quinque, (maximus ac productissimus afformationis terminus, & ob id nemo diuturnior alter nasci potest) decimo quidem mense & adhuc undecimi diebus quindecim elapsis, eniti par est. Qui vero intercidentibus dierum numeris sui
for-

formationem sacræ affecutus est, intercedentibus pari usu mensibus in lucem prodibit. Quo fit ut alii in mensium initio, alii occidente mense, in medio alii: Alii initio, fini nonnulli propius: Alii interdum, noctu alii, ut affirmatio non unum sed varios, nec illos quidem perpetes (quandoquidem haud semper dierum numero completo at jugiter die alterata, initiata, dimidiataque) fines obtinuerit, nascantur. Hinc profecto tanta nascentium (quæ non minus superiori reputationi respondeat) temporum diversitas contingit. Sunt qui adeo certam parturitionis tempestatem ita monstrasse arbitrentur, ut inani delibuti adorea, priscos etiamnum aculeis cæcutientes ipsi tangere (in quo summum recentiorum opus diu fuit)* auferint: ceu vero non alii huiusce doctrinæ veri cultores extarent, quando tamen autores rei huic diversis in locis varia observando, mox in iisdem diversa prodendo (raro unius sententia cum alio congruente) difficultatem non vulgarem addiderint. Quorum sane (ut mihi persuasum habeo) languida flaccidaque autoritas facta est, ac paulatim in sterilitatem (evalentes gnaros consulentibus) majestas prorsus emarcuit

* ausi sint.

cuit. Accedit, quid ni? confessa temporum
motus obscuritas, nunc præveniente nec
paucis diebus (quorundam præfagio) nunc
postveniente. Primum igitur omnium die-
rum ipsorum puerperii quietis, subinde-
que motionis numerus, unde foetificandi
termini * certissant, prope inexplicabi-
lis est, Aristotele circiter quadragenum
diem motum augurante, Hippocrate illi-
cet interdum fabricæ tempus triplicante,
nonnunquam duplicante. Ita fit, ut fere
certa horum omnium tempora tradi non
possint. Ex quo illud procul dubio eve-
nit, ut nos ipsi iis commentationibus huc-
usque addubitare non cessaverimus: id-
que non nobis tantum accidere putan-
dum. Nam & alios quoque circa hæc sa-
gaciores reputatio assidue fefellit. Porro
cœlestem foeturæ præfagitionem impe-
ritiæ nostræ spes ardua immensaque mi-
sceri posse, attamen prægrandi doctrinæ
emolumento contemplanda. Prius nihil-
ominus temporum motus difficultas,
quam ejus scientiæ periti, subtiliter ista (ut
par erat) confectati, pro naturæ homi-
num novitatis avidæ more, arctius excu-
bantiufque adaperuere, contemplationi
subjicienda est: quo exinde lætior à mo-
tu

* certiores essent.

tu mens discedat, & facta prædiscat, quæ futura agrestes literarumque expertes prænosci posse minime norint. Veram igitur rei creperæ secum naturæ argumentum asserentem interpretationem, & tum Hippocratis nunquam satis laudati, tum Galeni observationem nobis sequi magis libuit: quandoquidem hos universa hæc statis temporibus obtingere prædixisse haud incognitum habeam. Id protinus in hac contemplatione intervenit, conceptæ spei ordinem interturbare visum. Aristotelem homunculi motus quadragenarium diem præsignasse: quippe qui paucis momentis quam absolutus sit adeo validum robur sibi continuo vendicet, sitque & fabricæ & motionis jure tempus. Mirum nempe dictu, ut qui modo informis, indigestaque moles præesset, mox jam brevi temporis curriculo præmoveatur. Hoc qui non meminerit, trifariam sese foetum vibrare concipi posse, miretur. Aut enim suapte natura nullo vibratiunculas per parvulosque ictus (utpote admodum quam abditos) sensu, ratione duntaxat attingente, immovetur, quam nimirum naturæ penetralia rimantis perquisitionem esse quis inficietur? Quod equidem modo Aristotelem sanxisse constat. Et enim

enim ecquis adeo male animatus autorem alioquin gravissimum, vix conceptum absolutumque partum, non nisi levissimo se dimoveri motu, delitescere opinetur? Immo vetur profecto, quoniam ei & motrix animula pariter atque vis insita sit. Is demum ob id quod victa fœmella calidior, & humectior, minus (quæ certe quantum præsidii, quantumve patrocinii præmaturiori motui afferant, argumentis præterquam nuda autoritate deprehenditur) mas jure censetur. At usque adeo exiliendi vigorem indeptus est, uti & emoveatur, & cum materno & intimo, tum etiam alieno exterraneoque sensu saltiunculæ apertissime concernantur, quales perfectio Hippocratem puerperio afformationis tempus ter repetentem ascrivisse plane credimus. Quæ res quamquam sensilis, idcirco ad medicum spectans: quia tamen nihil ad fœtificationis vaticinationem proficit, ideo omittenda. Inde sectæ illius (quam paulo ante prætexuimus) orfisectatores, fundamenta (quantum mea fert opinio) jecere. Eo, ni fallor, quod ab Hippocrate proditur, partum à conceptu tertio mense, qui primo fabricatus est, dimoveri quarto, paulove tardius ubi quadrageno secundo die absolutus

tus fuerit decepti. Quamvis nullibi apud ipsum ex hoc ipso motus tempore partum augurari liceat, quoniam hunc quidem, terno deno mense, illum vero nono, prælato dierum motus * *computu*, cum eo qui ad foeturam attinet, ab eodem autore epidemiarum volumine sancito collato, natum iri fateri cogeretur: Ipso nihilo secius, triceno quino die affirmatum, mense septeno, quadrageno, quino, nono, in lucem erumpere monente. Quapropter hæc vel ratione contra tam spectatos viros (quo secius vetustatis artium parentis reverentiam admodum quam insolenter verberemus) veri conscios excepiſſe, venia sit. Aut postremo inter utrunque motus intelligitur, non quo abditus prorsus deliteſcat, non quo extimus tactus, alienusque visus plane incognoſcat: at quo foera duntaxat (utpote quæ molli-ter icitur) diligenti animadverſione adhibita, non adhuc cæteris motione externis foenerata, perſentiſcat. Quomodo Hippocrates quosdam ſeptuageno, nonageno pleroſque, partus præmoviſſe, cuique commemoraviſſe liquet. Neque eatenus fabricæ ſpaciū triplicaſſe opinandum, quatenus nonagenum dierum tractus, tri-
cenos

* *computo.*

cenos ter comprehendat : quandoquidem identidem de septuagenum spacio concinna verborum serie perhibuisse annuere operæ precium esset. At quis illi subtripulum (quod affirmationis tempus statueretur) vicenum trium solium, & dieculæ partis tertiæ tractum non novit? Ecquis denique in vetustissimi medici decretis, puerperium tam angusto dierum lapsu fabricatum ici unquam lectitavit? Quo fit, ut & qui nonageno sole, eo quem modo prædiximus, vibratur, quadragenos quino afformari: & qui septuageno, triceno quino, sacre præmonstretur. Vnde fabricationis tractum eo autore duplicari ad saltiunculas motiunculasque explorandas prænoscentiasque in propatulo est. Quod equidem Halyabas oppido quam liquido expressit. Itaque cuius triceno fabrica ad integrum perfecta est, iis sexageno ad maturiorem ascitus motionem præsciri potest: cuius vero triceno quino, septuageno. At deinceps unusquisque motum fabricaturæ tempore bis repetito haud dubie auspicatur. Quo subinde triplicato (quod primum formaturæ tempus, sexcuplare) cum Hippocrate, Galeno, Halyabate foeturam constanter præsagire valemus. Quare non inepte Macro-

crobius, locuples autor, in utero futuri partus discretionem Hippocrat. dignosci sanxisse, contra quam recentiores medicæ rei professi senserint, citavit. Quippe qui eo dierum numero, quo conceptus præmovetur, ter multiplicato (ut si nonageno sole, nono mense: si septuageno, septeno) partum foras excerni multo vigilantius observaverit. Idque principio in hac reputatione præcellere (quod inter omnes convenit) perpetuo quisque noverit. Non in ipsis temporum articulis: at plerunque præpropæra, interdum præpostera fœtificatione, hæc ipsa pro cuiusque natura, vi, alimentoque evenire, magno argumento, quoniam mas fœminaque discrimine illo proculdubio dissentiunt, quod eodem nascituri mense protinus ab initio mas, fini propius fœmella pene extruditur, quandoquidem hæc tardius, ille maturius, (ut retulimus) maturescat: hic robore viget, illa suoapte ingenio vieta languidaque flaccet. Quas ob res marem ocys, fœmellam serius edipar est. Nec te remordeat, Halyabatem post triplicitatem, partum elidi exarasse: quoniam de partu fœmella excidua intelligendum est, alioquin autorem sibi ipsi adversaturum: quandoquidem nascituram

ram septimo mense puellulam , triceno
quino die fabricatam , antea prodiderit ,
quam non post , quinimo intra ternam
temporis motu (quippe quod septuage-
num dierum tractu præfiniatur) multipli-
cationem foetari nemo quisquam eat in-
ficias. Ex quo evenit ut illud magnopere
custodiendum sit præcocibus maribus post
ternam repetitionem , mensisque initio
propiolem serotinis foemellis citra ean-
dem , finique quam citimum (serius for-
maturam nactis) ortum fieri. Idque à di-
ligentioribus observatum evelatumque
excipias. Porro marem qui triceno sole
afformatum iturus est , & foeminam quæ
triceno quino (siquidem longioribus tem-
porum impendiis ad munus id ut monui-
mus explendum indiga sit) hoc ipso †
computo observato , septeno mense subo-
riri , hancque septuageno sole , illum sexa-
geno motu potiri certum est. Octono
mense in lucem prodituris , mari quidem
septuageno die motio , foemellæ octoge-
no : huic quadrageno fabrica , illi triceno
quino , peroportune conceditur. At men-
se nono nascituri , mas quadrageno , foemi-
na quadrageno quino fabricatum itura
est : hanc nonageno , illum octogeno ad

mo-

† computo.

motum vires excipere observatum. Ob id Galeno partum quadrageno afformatum, octogeno præmotum, haud esse superstitem enunciante. Non de mare, quippe qui nono mense vitæ compos exeritur: at de foemella quæ octavo mense, proindeque morbida ac minime victura extruditur, prodidisse existimandum. Demum marem, qui quadrageno quino afformatus visitur, nonageno vibratus, deno foetari mense (allata reputatione) perspicuum habetur. Quo nascituram foemellam mense, centeno sole præmoveri, quinquageno fabricam moliri operæ precium fore, in aperto est. Simili quoque modo partus intersitis diebus & afformationem assequi posse, & eandem pro cuiusque natura tum motionis, tum foetificationis rationem sortiri non negaverim, quibus & fabricandi & nascendi statuta nec rationis incompertæ tempora esse palam est. Etenim ii naturæ non ignotam legem, etiam si nec dum commemoratam obtinent subeuntque. Sed quoniam pacto mas foeminaque variis fabricati, variisque moti temporibus, eodem nihilominus mense in lucem erumpant, dubitationem habet. Iis vero, qui exactissime eorum quæ retulimus meminerint,

Q

nerint, nulla penitus ambiguitas, nullaque mentis distractio. Nam & si mense eodem connascantur, dispari tamen sorte, quando hæc quidem fini, ille vero initio propius: quam certe ortus varietatem, priores antedictæ haud dubie pepererunt. Hi termini sunt in quos foeturae tempora (exterricineis non etiam ignota) periti examussim digessere. Et quanquam varia in hoc vitæ pro cuiuslibet animo sententia: Attamen quicquam nova inquisitione perdisci, veterum inventis omnino calcatis, opinari cæcæ subtilitatis est. Nec quispiam miretur in partuum quoque interpretatione eo scientiam profecisse, uti ventura etiamnum finito die præcinant, quando iis longe peritiora* ventuque magis ardua (de quibus observationes prodiderint) exquirere semper curæ fuerit. Quæ tamen haud æque in priscorum diligentia admirationem animum agunt, atque ea herbarum quadrupedum pabulo prorsus intactarum, seclusa, quæ invia montium culmina, abditas solitudines, omnesque terræ fibras scrutati, ad salutis usus vertentes invenere, quæque eosdem nimirum Deorum numero addidere. Cæterum scrupulosius hæc quam instituto for-

* *inventuque.*

fortassis operi conveniat, tractavi, quæ non minus, tametsi ex priscis præcepta (ut rerum naturæ libuit) aliis certa, aliis dubia, aliis approbanda, plerisque dam-
nanda facile existimemus. Nos vero ea ratione haud perterriti sopitique, cætera quæ in iis memoratu digna extant comi-
nus ad hæc graviter exequemur. Igitur quacunque hora uterus puerperio jam grandescenti uberem (utpote qui emun-
ctus sit) alitum haud suppeditare quit :
quo etiamnum tempore haustus à paren-
te aër (affluentia eventatione indigo) mi-
nime suppetit, & acetabula quæ primo
conspiciua fuere, subindeque minora re-
ducta abolentur, atque ex toto oblite-
rantur, partus aliunde tum alimoniam,
tum eventationem quæritans, ad exitum
fese convertit & parat. Hoc ipso tempo-
re mulieribus vehementissimi labores, &
multas quidem in partes, in alterutrum
femur plurimis, aliis in lumbos, quæ vix
pariunt : quibusdam in imum ventrem,
quæ facilius, incumbunt : Iisque potissi-
mum, quæ stabiles & sellulariæ, & quibus
non bona latera sunt : quibus etiam spi-
ritus retinendi facultas aut nullo modo
aut tristius suppetit, incidunt. Quos cum
primum mulier præsenferit, dictamni fo-

lia ex aqua præclare dantur, unius oboli pondere. Si etiamnum emortui in utero infantes fuerint, sine puerperæ vexatione protinus reddi constat. Simili modo Pseudodictamnium, sed tardius prodest. Cyclaminos adalligata, cisanthemum epota: item betonica scobes ex aqua mulsa eundem præstant usum. Omnia proinde hæc, atque scordotis succi drach. in aquæ mulsæ cyathis quatuor partus accelerant. Cinnamonum etiam & castorei, myrrhæ, styracis, favinæ, singulorum scrupulus ex melle utiliter lingitur: à linctu hora, boracis mineralis ex albo temeto odorato drachma recte sorbetur. Ex sorptu (ni partus ejiciatur) geminis horis croci drachmæ binæ ex mero albo commode bibuntur. Abdomen artanitæ succo illinire mire prodest. Asparagi radix femori alligatur. Quæ omnia, ne sanguis immodice affluat partu enixo abjicienda sunt. Quin & ex ejectis capillus illigatus celeritatem facit. Partus etiamnum accelerasse (ceu vero id verum esset atque non fabulosum) produnt, si vir ex quo quæque conceperit, cincto suo soluto foeminam cinxerit, dein solverit, precatione adjecta se vinxisse, eandem & soluturum, atque abierit. O rem (ut reor, nec hallucinari puto)

to) spectatissimam risu, vix enim talia
magorum commenta serio complecti con-
tingit. Nec secius difficiles partus confe-
ctim solvi autumant, quopiam tectum,
in quo sit gravida, lapide missilive, ex
iis quæ singulis ictibus tria animalia, ho-
minem, aprum, ursum interfecerint,
transmittente. Quidni vitæ remedia in
millium millibus annorum non reperta
demonstrasse irridere est? Identidem ve-
litarem ab hominis corpore evulsam ha-
stam (modo terram non attigerit) illa-
tam probabilius moliri: Adipe ex hyenæ
lumbis suffiri difficulter parientes, &
quam mox parere. Quomodo & ejusdem
lævum pedem parturienti superlatum fu-
nebre existimant. Ex adverso, dextro il-
lato, perquam facile ocysissimeque eniti.
Idem & iis ex illius spina ossa salutaria
censentur. Chamæleontis lingua adalli-
gata, puerperii pericula tollit. Eundem
quoque parturientibus circa domum salu-
tarem ajunt: Sin domibus inferatur, per-
niciosissimum prodidere. Carnes lupi
edissee parituris prodesse ferunt: aut si
parere incipientibus, qui adederit, juxta
sit: contra, eundem supervenire exitio-
sum. Lacte suis poto cum mulso, mu-
lierum foeturæ adjuvantur: atque fimi è

mare bove suffimento. Membrana è canum secundis (si tellurem non pertigerit) partus evocat. Quæ anserinum fimum cum aquæ cyathis duobus sorbuere , aut ex utriculo mustelino per genitale effluentes aquas , facilius eniti creduntur , gustatu quidem turpe probrosumque , effectu vero perquam utile. Cochleæ in cibo sumptæ accelerant partum. Amphibæna vel mortua idem præstat. Anguium senectus lumbis superilligata , protinus à puerperio removenda. Dant & in vino bibendam cum thure , alioquin sumpta abortum ciet. Baculus quo angui rana excussa sit , parturientes adjuvat : atque penna vulturina pedibus subjecta. Item siluri suffitu , præcipue Africi , faciliores partus fieri dicuntur. Mirum & quod de torpedine invenimus : si capiat cum luna in Libra fuerit , triduoque asservetur sub odio , faciles partus facere , postea quoties inferatur auxiliari. Et pastinacæ radius adalligatus umbilico , si venti ablatus sit , ipsaque denuo in mare dimissa , idem moliri existimatur. Vbi etiamnum partus strangulet , canceri ex hyssopo poti , præclare adjuvant. Deinceps iis autem omnibus aut quibusdam (ut cuique libitum fuerit) ita molitis , perspica-

spicacis ingenii , spectatæ intelligentiæ
 atque expertæ peritiæ obstetrix advoce-
 tur : cui non mox mulierem exurgere , in
 sedeve collocare cura sit : at prius uteri
 ostiolum , quod equidem cunctim dehif-
 cit , pertingat , sensimque premendo mi-
 nimum digitum inigat , subinde jam (pau-
 latim tamen) magis ac magis os dilatet :
 quod fatiscere perpendens , emplastro de
 mucilagibus supra præscripto capite
 septimo uteri cervicem (ut lubrica red-
 datur ac ductilis magis , quo facilius par-
 tus exiliat) uberrime illinat. Quam ubi
 induratum comperiat, bubulum fel, rosa-
 ceo admixto injiciendum est, vellere foris
 cum resina terebinthina imposita, eximie
 adaperiente. Quibus ad ejusdem transi-
 tum hiantibus, gravidam attollere, in se-
 deque collocare confestim jubeat : atque
 ut prompte infantem expellere tentet, ei-
 dem blandis verbis persuadeat. Est autem
 munus id , quod ex se ipsa parturiens
 adiicit, non vulvæ (quandoquidem antea
 illius jam meminimus) sed musculo-
 rum ventris, quos & ad excrementa secer-
 nenda nobis cooperari inclaruit. Ple-
 runque vero diluta pallidiuscula que sa-
 nies si foemina natum itura est : cruenta,
 si mas, præfluit. Cæterum maris ac foe-

mellæ partus discrimine illo interstinguuntur : Quoniam hujus partus tardior , dolores etiam continui ac perpetes , sed obtusiores : illius celerior simul & facilior , ac acriores & longe molestiores dolores. Equidem per tempus id respiratio pariter atque oscitatio arceantur. etenim quæ oscitavere , respiravereque , difficilius enituntur. Quod si interea dum * vi rerinere nititur coacta respirationem eruperit difficillime quidem : At veratri albi pulvisculo naribus injecto , ore naribusque apprehensis , sternuere cogatur , juxta Hippocratis sanctum : † *Mulier quæ vitia uteri infestant , aut quæ difficulter parit , si sternutamentum supervenerit , bono est.* Sed si ob hæc infans minime edatur , pastillo infra suffies. habet hic myrrhæ semionciam : Cinnamomi , galbani , castorei , singulorum semidrachmam : opopanacis drachmam : veratri nigri drachmas geminas : ex vaccino felle confice. Attamen suffitu non nisi urgente necessitate (ne obvius partus suffocetur , quod plerunque quibusdam evenisse nos ipsi vidimus) utaris. Primum autem aqua illa subter cutem (quam antea commemoravimus) fusa , puerperii motione membranulis inter-

scissis ,

* foetum enititur. † Hipp. lib. 5. Aph. 35.

scissis, effluit. Mox foetus ritu quidem naturæ in caput gigni mos est, quomodo pedibus efferri, brachiis quoque ad costas & ad femora distentis, utero inverso, secundisque interna evolventibus, foras in lucem venit. In pedes sane nascentem præcedere (quod æquo argumento Agrippas, quasi ægri partus, antiquitas appellaverit) atque in alias pene innumeras figuras, contra naturam est: propterea quod partem ab umbilico supra, puerperia impendio majorem inferiore obtineant: majora autem plus ponderis habent. Itaque veluti in trutina pendentes eo vergunt quo trahuntur. At quacunque figura processerit, an quod effusum est, viturum sit: an in utero præmortuum spirans tantummodo nascatur, septimam horam discernere diligentiores tradidere. quandoquidem ultra hunc horarum tractum, quæ præmortua secernuntur, aëris halitum ferre neutiquam valeant. quem ubi quis ultra septenas horas superstes sustinuerit, ad vitam (alter ni forte, qualis perfectum etiamnum, quis casus excipiat) creatus intelligitur. Quemadmodum & sine spiritus haustu ultra easdem horas, sine esculentis ultra totidem soles (quibus accipiendis, & reddendis membra adjacentibus

tibus adscitisque meatibus sibi obsequuntur) maxima ex parte vitæ haud potiri observantissimum est , maxima ex parte adiecimus, quoniam non perpetuo id evenit. Nam quo magis ac magis admiremur , non modo homini ante diem septenum lethalis inedia non est , verum & ultra undecimum plerosque durasse certum est. Porro foetu vitæ obnoxio , si secundæ quoque exciderint, vellere umbilicus à ventre quatuor digitis citra dolorem alligandus est, ac succida lana ex oleo calido imponenda , superiusque præcidendus : cui venæ citrinæ , sanguis draconis , sarco-colla, cuminum, usnea, myrrha, pari pondere contrita , superimposita utiliter medentur. Qua vero deligatus est, cohærescit, ac pars jugis penitus decedit. Sed si copula amentumque dissolvatur, puerperio sanguine affatim effuso protinus emoritur : quandoquidem infantem etiamnum inter nascendum mortem obiisse sæpius intueri liceat : quippe cui imbecillo, antequam umbilicus devinciatur, sanguis sit plerunque in umbilicum circaque suffusus. Quanquam peritiores nonnullæ obstetrices cruentum succum intro de umbilico reprimunt, quo diligentissime peracto , infans qui modo exanguis exani-

exanimatusque è vita excidebat, mox redivivatur, recreatur, vitæque restituitur. Verum & intercepto inter nascendum halitu (æque quam sanguinis profusione) inspirantem ac præmortuum infantem edi, columbarumque pulli rostro (quoad quiverit) pueri ano immisso, quo moriendo intus spiritus relinquatur, in illiusque vitam hæreat commuteturque morte, statim liberari inter omnes convenit: Mirabili ante cuncta contemplatione. Quasi omnium parens præstantissima illa animæ auxilia ex anima alia esse voluerit. At si quando acciderit secundas haud continuo cum partu exiisse, dum intus ipsæ, foris autem infans extet: vincto umbilico, supra dissecetur, atque parte relicta secundæ amento femori (ne introcedant) vinciantur. Demum secundas morantes præsidis iis, quibus & foetum ac potissimum sternutamento, remedio quidem præsentissimo, quam citissime fieri quit, exerere extrudereque oportet. Cujus Hippocrates non ignarus inquit: *Si secunda procedit, sternutatorio appposito nares & os apprehendimus. Sedulis item suffitionibus liberalius admotis, enixam ab incommodo hoc asserere non dubitamus.* Quinetiam & panacis

semen è vino potum appositumque cum melle, pariter atque ejus radices appositæ, & secundas extrahunt, & vulvas commode perpurgant. Polemonia ex vino epota, secundas pellit. Centaurii majoris radix derafa & apposita, secundas & mortuos partus dejicit. At præcipua dictamno vis est, ut etiam transversos (non modo emortuos) partus & secundas ejiciat, & ne in prægnantium quidem cubiculum inferendum, quippe quod abortum cieat: bibitur ex aqua foliorum obolus. Nec potu tantum sed & illitu, & suffitu valet. Quo præcipuo, dum hæc ederemus, cujusdam mulieris secundam tribus diebus post abortum moratam, tandem divino annuente numine, pepulimus. * Molochis & aristolochia, myrrha & pipere additis pota subditave, & secundas & intermortuos foetus ciet. Cissanthemos epota secundas pellit. Mandragoræ succus appositus, daucum potum, usum præstant eundem. Scammonium potum vel appositum. Erysimon cortice ex aqua pota emortua & secundas ciet. Item radix è geranio peculiariter succurrit. Artemisiæ radix epota partus enectos & secundas extrahit. Easdem ramorum decoctum insidentibus ciet.

* *Malvis.*

ciet. Item & foliorum drachma pota.
 * Cantillides duæ in vino epotæ secunda-
 rum moræ utilissimæ sunt. Haud secus
 leporis coagulum secundas expellit, mo-
 do pridiana caveantur balnea: illitum quo-
 que cum croco & porri succo vellere ap-
 positum, præmortuos abortus. Easdem
 equinus lien ex aqua dulci epotus ejicit:
 item ungulæ suffitus, aut finum aridum.
 Membrana caprarum in aqua partu edito
 inveterata potuque sumpta in vino, se-
 cundas pellit, atque terreni vermes in passo
 poti. Succida lana imposita subditaque
 mortuos partus evocat. Vngulæ asininæ
 suffitæ partum maturant, ut vel abortus
 evocetur, nec aliter adhibetur: quoniam
 viventem partum ocysime internecat.
 Cancris ad purgationes mortuosque par-
 tus cum quinis lapathi radicibus, cum ruta,
 & fuligine, tritis & in mulso potui datis
 Hippocratem uti proditum est. Denique
 verbenacæ radix ex aqua pota, ad omnia
 in partu aut ex partu mala, præstantissima
 censetur. Item & betonicæ drachma in vi-
 no cyathis tribus, contra omnia vulvarum
 vitia, quæ à partu fiunt, recte bibitur. At
 quo-

* *Cantharides forte: nisi quis Anthyllides malit.*
Sunt enim hoc nomine herbæ species duæ: à quibus
tamen secundas educi nondum legimus.

quoniam in immodicas à partu duritudi-
 nes, infestissimosque dolores uteri agun-
 tur, lupi adeps illitus, eos emollit, eo-
 rum dolores jecur discutit. Asininum se-
 vum inveteratum, in vellere appositum,
 vulvarum duritiem mollit. Vitulinum
 etiam fel, si in purgationibus fuerit sub
 coitu aspersum. Caprarum fel, callum
 uteri, inspersum. Duritias & collectiones,
 adeps anserinus, aut cygni mollit. Nos
 præsentanea invenimus, squinanti deco-
 ctum croco adjecto sorbere: œsypique
 cæratum, oleum liliorum remollitum ab-
 domini, à tergoque coxendicibus calfa-
 ctum apponere. Plerique vero non hoc
 sane modo victura genitrice oriuntur, at
 jam enectæ parentis cæso (unde cæsones
 dicuntur) utero gignuntur. Sicut Scipio
 Africanus, itidem & Manlius natus est.
 Infans vero, quem inter tot animalium
 genera natura nudum & in nuda tellure
 ad vagitus natali die abjecerit, mox quum
 exierit, nec antea, nempe quam egredia-
 tur (tametsi cum difficulter foris caput,
 corpus totum intus fuerit) ab hoc lucis
 rudimento vocem emittit, flet, atque va-
 gitat, manus in os quam primum serit:
 quippe quia supplicii (ob hanc duntaxat
 culpam, quia natus sit) vitam infelicitè
 infe-

infelicem auspicetur. Sed quod mirum est, & ætate nostra nunquam visum, editum infantem protinus in uterum reversum, inter ostenta enumeratum nonnulli (nec ignobiles) prodidere. Exinde recrementum (quod papaverculum vocitant) plus quam pro partus magnitudine colore cruentum, atque admodum atrum piccumve dejicit: quamobrem quia valde tenellus est, muria pauci salis, cui admixta sint costus, sumach, fœnumgræcum, origanum, eundem, præter os & nasum, circumluere diligentiores jussere. Demum lavatrix manu dextra, lævo brachio ejus pectori adacto, eum prehendat, tepida aqua æstate, hyeme calida, meraciore generoso ve temeto, ovorumque vitellis binis adjectis, à proluvie quacunque, nares digitis unguibus excisis, perpurgando, anum minimo digito adaperiendo exquisite pelluat. Quod plerunque bis aut ter in die (æstu potissimum) facere conducit atque expedit. Deinceps vero lævigato linteolo madidum infantem desiccet, singula membra levibus pressuris afformet ac excultius effigiet. Vesicam, ut lotii egressus facilius sit, deprimat: Levibus pannis extensus, brachiis ad costas porrectis, obvolvatur. Institisque, capitis ca-

pite

pite operto, pervinciatur. In ipsas nares
oleum conjiciatur. Denique capite eleva-
to super latus, quo melius pituitosa mate-
ria ex capite expurgetur, cunabulo suavi-
ter semicirculari motu quasso, succentan-
te quapiam, obdormiat: mellis per diem
(primum scilicet) suctu contentus, nec
nisi flenti propinetur. Demum usque quo
parentis temperatura pristinae naturae re-
stituatur, eundem nutrix infra eligenda,
interdiu bis aut ter lactet. Tantisper enim
puerperae lac in pumicis modum coit,
quod colostrum appellatur, ac propterea
infantes qui hoc lactaverint colostrati: sed
iis nutricis potius lac exhibere convenit,
quando matris exitiosum sit. Subinde ma-
ternum lac potius fugat: quippe quod ali-
moniae, qua dum in utero infans erat, ale-
batur, perquam simile existat: muliebria
nanque in ubera delata concoctione lacte-
scunt, & ob id eidem vel maxime conve-
niens: quod etiamnum quotidiano experi-
mento compertum est, propterea quod
maternis mammillis puerperii ori admo-
tis, alliciatur, ac denique quaequae eidem
officerent, arceantur. Etenim à partu pur-
gationibusque lactis copia excitatur, adeo
ut plerisque non modo de papillis, sed &
passim per ubera, aliquibus etiam per alas,
effluat:

effluat : imposterum quoque quies nec concoquatur neque exeat , sed redundet supra modum succus, globuli obdurescunt intumescuntque. Quas murinum fimum aqua pluvia dilutum , reficit. Easdem à partu adeps anseris cum rosaceo & araneo custodit. Mammis puerperio vexatis, otidum adipem utilem esse inventum est. Anserino adipe mammis perunctis dolores mulceri existimant. At ubi lactis putrescentis ubertate atque affluentia mammillæ rubore suffusæ obduruerint inflammanturque : quod die tertio omnibus maxima ex parte obvenit , Muricum , vel purpuræ testarum cinis cum melle efficaciter sanat. Atque adversum eas quæ eam fortunam inciderint , plerique medici se medicos non inveniunt. Ego certe scio (pace ac venia dicere liceat) raro quampiam, quæ se illis credidisset , huic pesti ereptam. Verum ita nos ejus curationem iis quæ infra præscripta sunt, intra quartum diem expedivimus, abrotoni, mentæ, apii, singulorum manipulus : psylli, acaciæ, gallarum, omnium uncia : cymini semiuncia : radicum althææ manipuli bini : castorei semiuncia : seminum lini uncia tres : radicum brassicæ rubræ ustarum drachmæ tredecim : cancerorum fluviatilium exultorum

rum totidem : hæc quum in aqua mentæ quod sufficit subferbuerint, donec pars tertia decesserit, mammæ sæpius foveantur. Mox à fomento emplastro tali illinantur, acaciæ unc. tres : cyclamini uncia una : mucilaginis feminum lini; mucilaginis psyllii, singularum uncia una, ex succo apii quod sufficit, emplastrum molle confice, subinde tempore procedente, sandaracha, myrrhaque, adjiciendæ sunt, sandaracha præponderante : quæ si mammas obdurent, fotu florum malvarum, ac radicum althææ ex aqua fontium, ad tertias decoctarum præstanter succurritur. Hercules à partu ob dictas causas duriciam iis accidere in confesso est. Quandoquidem ubera tota fungosa extent, adeo ut si casu aliquo pilum mulier poculo hauserit, dolor in mammis (quod malum pilare vocitant) nimirum moveatur, neque aptius sedatur, donec vel sponte, vel mulctra pressus pilus egrediatur. Canceri etiamnum fluviatiles illiti, vel marini pilos in mamma, vel muricum carnes appositæ tollunt. Sed quoniam natura non ita fert, ut succus idem pluribus una locis erumpere possit, hinc quandiu è mammis lac emanaverit, magna ex parte menstruæ purgationes astringuntur, assidue dixe-

dixerim, haud perpetuo, quando & jam quibusdam lactantibus (ut nos ipsi novimus) muliebria proruperint. Lac autem donec mulier conceperit asservari, tum autem desinere atque aboleri, tam in homine quam in quadrupedum viviparo genere inclaret. Quanquam foeminis partum alentibus si ex eodem viro rursus conceperint, lac minime corrumpi, Nigidius autor est. At si quid (utpote quia lac integrum non sit, aut quia parens vieta, languida, aut nobilis admodumque deliciosa sit) matrem puerulum lactare inhibuerit, nutrix eligenda est, cujus ætas inter viginti quinque & triginta quinque annos: sit vividi coloris, fortis ac robusti colli, pectorosa, masculosa, duræ ac multæ carnis, non obesa, non gracilis: cujus etiam mammae solidæ ac firmæ sint, mediam magnitudinem modicamque duritudinem obtinentes, quibus lac plurimum sit, odoratum, candidum, perdulce, æquabile, neque admodum crassum, neque tenue: cujus super vitreum umbonem recte probatio fit, si neque prorsus fluet neque umbone reclinato omnino constet: aut si in vasculo illius portio emulgeatur, myrrhæ tantillo adjecto, fero pariter atque caseo pars æqua detur. Probati-

tissimum etiam si in ungue hæreat, nec defluat, atque quod à partu quadraginta & quinque, sexagintave solibus abscesse-rit. Si marem iusto partu illa pepererit, neque abortiri assueta. Si laudatorum morum extiterit, quæ nec ocysime animæ passionibus afficiatur, neque penitus obtusi sensus aut stolidi sit. (quæ lactare prohibent.) Quæ nihilominus admonenda est, ne concumbat: ut probatis cibariis vescatur: ut quaque vice ante lactationem partui mellis pauxillum ex paucis vino lingendum tribuat: item ut lactis quicquam mulgeat, ut mamulæ pressione puerperii suctionem juvet, ne forte vehementi suctu, & gulæ instrumenta ob-lædantur, & malarum ossa luxentur, quod sæpius contingit: ut singulis lactationibus, non uberem lactis copiam, sed parcam exhibeat. Quod si defuerit, remedia adhibenda sunt. Nam suillum lac potum, deficientia puerperarum ubera mire replet. Asininus lien inveteratus ex aqua illitus mammis abundantiam præstat. Terreni vermes cum mulso poti lac devocant: atque perdiciis ova sorptui data mulieribus, Glauciscus è jure sumptus, & Smarides cum ptisana sumptæ, vel cum fœniculo decoctæ, lactis copiam faciunt.

Item

Item cancri cum lapatho & apio in jure cocti ubertatem præstant. Iis itaque observatis, puerulus & bene habebit & commode lactabit. Quo tempore lacteas & albidas dejectiones egerit. At cum umbilici exesa vellere pars ceciderit, quod post tres aut quatuor dies jugiter accidit, cochlearum cinis utiliter imponitur. Ossa etiam ex ungulis vituli, aut plumbum cremata eundem præstant usum. Convulsione plerique ac præcipue corpulentissimi habitissimique, & lacte copiosiore crassioreque vescentes, atque astrictas alvos habentes (quippe qui satietate vexentur, & recrementis scatescant) ac potissimum plenilunio, corripiti assolent. Quo morbo omnes ferme ante septimum solem pereunt: ob id die septimo (iis superstitis) tanquam eorum saluti magis credamus, nomina imponuntur. Proinde jecur asini panace modica admixta, in os instillatum à comitialibus morbis & aliis quadraginta jugiter diebus factitatum, puerperia tuetur. Cerebrum capræ per annulum aureum trajectum, priusquam lac detur infantibus, contra comitiales cæterosque infantium morbos instillatur. Cæterum præcox illis risus atque celerrimus, lachrymæve ante quadagesimum solem maxi-

maxima ex parte haudquaquam conceduntur, quanquam die eodem quo satus esset, Zoroastrem unum risisse lectitavimus, sicuti & Crassum, Crassi in Parthis interempti avum, ob idque Agelastum appellatum, nunquam risisse ferunt, quomodo & plurimos nunquam fletisse: alios quoque multos, quod mirum sit, maximæ sapientiæ autores, veluti Socratem, Diogenem Cynicum. Heraclitum eodem semper vultu nec aut hilari magis aut turbato (quales apathes Græci cognominant) extitisse. Qui sane animi tenor in rigorem quendam naturæque duram atque inflexibilem torvitatem summopere exit, humanos etiamnum affectus proculdubio adimit. At quoquo modo res se habeat, si ante quadragesimum diem risus eruperit, ominosum id atque timoris plenum vulgo judicatur. Cujus temporis partem plurimam obdormiunt. Etenim homini animalium uni per aliquot menses somno confestim genito premi sopirique datum est, subinde jam longior in dies insomnia. Somnare etiamnum eos cominus comperitum est. Nam & pavore expergiscuntur & suctum imitantur, plerosque vero nunquam, quibus exitiale contra somniorum assuetudinem indicium fuisse multorum

rum exemplis veteres invenere. Insuper recens natis vertex adeo mollis est, ut cerebrum palpitare perpendatur, qui sane serius duratur. Quinimo Zoroastri ita palpitasse, ut impositam manum valentissime repelleret, futuræ scientiæ præfatio, constat. Pueris primores septimo mense dentes gignuntur, priusque iis superiores, illis inferiores, at omnibus fere prius parte supera, haud dubium est. Ex quibus qui primus ceciderit, ut terram non attingat, in armillam inclusus, in brachioque assidue habitus, muliebrium locorum dolores efficacissime prohibet. Septimo eosdem anno decidere, ac alios suffici dilucet. Quosdam & cum dentibus (tamen si rarenter) nasci, sicut Marcum Curtium (qui ob id Dentatus cognominatus est) & Cn. Papirium Carbonem præclaros viros, inclaret. Id quidem in viris mali fuisse auspicii antiquitas negavit. At in mulieribus ea res infausti ominis atque inauspicati exempli regum temporibus extitit, quando Valeriam ita natam civitati Sessapiæ, ea tempestate florentissimæ, in quam deportata fuit, aruspicum responso vaticinante, veridico exitio fuisse, dignissimi autores scriptitaverint. Aliqui etiamnum dentium vice osse

con-

continuo superna oris parte gignuntur. Sicuti Prusie regis Bithyniorum filium fuisse tradunt. Sed ex dentibus quaterni primi quia secant * temnici à Græcis nominantur, ii exinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere maxillares seu molares quaterni sunt, præterquam in iis, in quibus tres ultimi, qui sero gigni solent, non increverunt, horum utrinque bini caninis proximiores, columellares vocitantur. Quare viceni omnes erunt. Ex quibus primores singulis radicibus maxillares utique geminis, quidam etiamnum ternis quaternisve nituntur. Atque ex radice eadem in pueris novus (altero deciso) dens subit, qui multo sæpius priorem expellit. Interdum vero aut supra aut infra eum sese ostendit. Sed non desunt, quibus tricenos binos viris dentes attribuere, fæminis numerum minorem (excepta turdulorum gente) placuerit. Quibus non plures fuere, longiore vita promitti spatia putant. Quibus autem in hoc primo dentitionis rudimento, impatientissimis difficulter nascuntur, iis qui dentes, qui primi cadunt, alligati facilem (efficacius si terram non attigere) dentitionem præstant. Lacte capri-

* τομείς

prino, aut leporino cerebello adipeque gallinaceo, gingivæ perfricentur, cerebrum pecudis in vino potui detur. Dentium delphini cinis ex melle gingivis illinitur. Ejus quoque dente gingivæ tanguntur. Caniculæ dentes eundem habent effectum. Infantibus tamen nihil butyro utilius per se & cum melle, privatim & in dentitione, & ad gingivas, & ad oris ulcera. Dens quoque lupi adalligatus infantium pavores (quos etiam lapis stellatus arcet) dentientique morbos prohibet, quod & lupina pellis præstat. Cinis caninorum dentium cum melle pueros tarde dentientes adjuvat. In cochlearum corniculis arenaceæ durities inveniuntur, eæ dentitionem adalligatæ facilem reddunt. Cerebrum viperæ pelliculæ illigatum. Ad idem & serpentium grandissimi dentes valent. Bovis capiti lapillum inesse produnt, quem ab eo expui si necem timeat, inopinatis tamen, capite præciso exemptum adalligatumque dentitioni mire prodesse. ejusdem cerebrum ad eundem usum alligari jubent. Limacisque lapillum officulumve in dorso offensum. Dehiscentibus gingivis, caput & collum oleo ex aqua calida abluto fricentur. Oleum insuper in aures guttatim recte instillatur.

tur. Subinde ireos radix commasticata dolores ac ulcera inhibet. Os melle & sale collutum eisdem mire arcet. Denique liquiritiæ succus in ore contineatur. Plurimis hoc tempore pueruli morbis obnoxii sunt, qui cum vexantur non uno genere sæviunt, sed & feбри, convulsione & alvi fluore, & id genus reliquis morbis, quos Hippocrates * internoscens inquit: *Per ætates hæc accidunt parvis & recens natis puerulis, ulcera oris, vomitus, insomnia, pavores, inflammationes umbilici, humores aurium.* Quos impavidos proculdubio asinina pellis injecta facit. *Paulo ætate progredientibus, quum dentire incipiunt, gingivarum prurigines, febres, convulsiones, alvi fluores longi, maxime quum caninos edunt, & iis potissimum pueris qui corpulentissimi sunt, & alvos habent astrictas, ii leporis coagulo illito ubere, mire sistuntur: caprinum quoque fimum inquietos infantes panno adalligatum, maximeque puellas cohibet.* *Adultioribus jam tonsillæ, vertebrae in occipitio, sive luxatio in partem interiorem, anhelationes, calculi, lumbrici teretes, ascarides, verrucae, satyriæ, strumæ, & reliqui abscessus, sed præcipue quæ enumeravi.* Plurimi vero affectus pueri-

* Hipp. lib. 5. Apho. 24. &c.

puerilis ætatis judicantur, aut intra quadragesimum diem, aut intra septimum mensem, aut intra septimum annum, aut quum ad pubertatem itur. Qui autem perduraverint, nec solvi potuerint pubescenti, aut fœminæ quum erumpunt menstrua, ii consensescere assolent. Quibus singulis affectibus propriis medicaminibus passim ab authoribus descriptis proculdubio medemur. Sed & nobis quoque de omnibus iis ac cæteris toto vitæ lapsu ab unguiculis cunabulisque miserrimo animalium homini evenientibus, seorsum fusiore uberioreque tractatu post hæc summa cura edisserendum est. Quanquam medicinæ tot, contra tot mala generis humani excogitata, subinde quoque novitatibus victæ succumbunt.

Summæ hominum infelicitatis indicium. Vni hercule animantium protinus ab initio luctus datus est: uni lacrymæ, vagitus: uni sponte ac sine doctrina non aliud quam flere didicisse: uni flenti mox nato, cæteris imperaturo, manibus pedibusque devinctis jacere: uni alienis opibus velari: uni innumeros & novos quotidie, omni ævo priore incognitos, cæcos sentire morbos: uni tot periculorum generibus quati, tot metibus torqueri,

tot curis exterminari : uni toties (ut nulli frequentius sit votum) mortalem mœste invocare : uni fragilissima vita : uni nocturnæ quietis æstimatione, dimidio (quippe cum æqua, morti similis pars exigatur, aut pænæ nisi quies contigerit) vitæ suæ spacio vivere. Quamvis ex omnibus bonis quæ homini tribuit, nihil eidem melius vitæ brevitate ac tempeſtiva morte ; in qua certe id optimum, quod illa ſibi quiſque conſciſcere quiverit, natura præſtiterit. Quapropter hoc primum quiſque in ſui remediis animi celebret : quandoquidem naturæ munus (boni quantum dari videatur illi) incertum ac fragile nimirum ſit, malignum etiamnum & breve, cui largiſſime obligit. Sed quid quod bona malis (etiam pari numero) paria haudquaquam ſunt. Nec immenſa lætitia ullo minimo mœrore penſanda eſt. Quamobrem ſi verum facere iudicium, ac omni fortunæ ambitione repudiata, ſincere, recte, juſteque decernere velimus, Mortalium nemo felix eſt. Quibus jure eorum decreta comprobentur, qui non naſci, aut quam ocyſſime aboleri optimum cenſuere. Heu vana & imprudens mortalium diligentia ! Heu demencia ! Heu inquam ſumma mortalium de-
mentia,

mentia, existimantium, ad superbiam, luxuriam, ambitionem, avaritiam, immensam vivendi cupidinem, gulam, superstitionem, sepulturæ curam, rerum libidinem, rabiem, sævitudinem, ac denique ad hominum mala sese genitos esse! O stolidam infelicitatem! ô vanam mortalitatem, & ad semetipsam seducendam, (quippe quum mortalium nemo omnibus horis sapiat) procacem atque nimium pronam! ô utinam falsa, futilia, atque irrita hæc & non à vate dicta sæcula nostra judicent!

1 *Proles causæ.*

2 *Tum cum parentibus, tum cum aliis, similitudinis.*

3 *Numerositas uno enixu partuum, atque ejusdem causæ.*

4 *Ac præterea supervacanearum deficientiumque partium.*

5 *Demum partus prodigiosi nonnulli.*

C A P. IX.

Sed quam ob causam mares & fœminæ edantur, & alii parentibus mares maribus, fœminis fœminæ: alii è diverso, matri mares, fœminæ patri, denique majoribus

bus suis alii, alii suorum nemini, idque tum corpore toto, tum partibus singulis, similes gignantur, diligentiores diligentissime exquisivere. Quorum omnium causas, non minore nos diligentia explicare conabimur. Quoniam vero neque omnibus id genus accidentibus puerperii formæ obnoxia natura repugnat, neque omnibus acquiescit ut facile secerni queat, quæ ex iis ab se abdicet ac velut profana ab ipso sacræ conceptionis vestibulo eliminat, quæve etiamnum sæpe ac libenter admittat, divisionum gradibus, contemplandum perpendendumque erit. Inde orsi, quod maris genitura vim, quæ in eo sunt membra, quoad substantiam procreandi primum obtinet: deinceps vero accidentibus eisdem affecta: subinde, quia mas majorum suorum sugillationem servaverat, seminale recrementum, qualia illis fuere membra, generare quit. Demum quia ab homine decisum, hominis fabricationis compos evadet. Pari usu & de foemellæ prolifico semine differendum. Horum hercule, primum à semine, qua maris est: secundum ab eodem, qua hujuscemodi membrorum lineationum effigiem accidentia talia præ se ferentis: tertium ut prosapiæ hujus: quartum ut talis

talís speciei, quia humanæ, proficiscitur. Nec tamen talia pro harum (quas geniturae motus appellare liceat) virtutum duntaxat arbitrio, at secundum horum motuum leges, subiectæ materiæ affectionibus respondentibus, gigni arbitrandum. Quo fit ut si maris genitura, foeminæ genituram viribus superaverit, materia non reluctante, marem patri ex toto similem gigni indubitatum sit. Hinc plerique eorum quæ in parte sunt, signorum, ut nervorum, verrucarum, cicatricumque & id genus reliquorum, in eadem prope dixerim parte geruli eduntur. Quin etiam ex mancis truncisve, manci ac trunci, ut, verbi causa, ex claudis claudi, cœci ex cœcis, eadem ratione prodeunt. Contra si foeminæ prolificum semen, annuente moremque gerente materia, maris genituram subegerit, foemella matri persimilis in lucem veniet. Quod si maris semen superetur, haud sane plurimum, & parte altera materiæ dispositio ad maris membrorum substantificam formam pariter atque accidentalem suscipiendam proclivis magis impendioque obsequibilis sit, puerperium patris & sexum & effigiem præ se ferens gigni operæ præcium est, quandoquidem duo illa etsi imbecil-

la longe plus quam sola matris genitura ,
 ad hoc cooperentur. Sin foemineo semi-
 ni id acciderit, contrarium contingit. Si
 vero matris genituræ motus, qua maris
 est, succubuerit, quæ vero mas talia acci-
 dentia obtinet, superaverit, foemella pa-
 tris effigiem repræsentans generabitur.
 Quod si neque adhuc, quæ taliter affecti,
 sed qua prosapiæ hujusce, quæ avo similis
 sit, reddetur. Denique si etiamnum, non
 ut prosapiæ hujus, sed qua hominis, nec
 foeminæ seminale recrementum duabus
 (primam excipio) reliquis viribus vicerit,
 nec patri neque matri, neque majorum
 alicui, at homini duntaxat nata assimila-
 bitur. Fieri etiam quit ut seminis motus,
 quatenus maris, ac hujusce prosapiæ est,
 dominetur, at quatenus hominis, horum
 accidentium, hujus figuræ imaginisque,
 neutiquam superet. Quocirca (modo ne
 foeminæ in iis motus vicerit) creati maris
 similitudo in avos degenerabit. Iam enim
 tale quiddam vel tertia prole post redi-
 vivens regeneratum est. ut cum quidam
 suo in brachio notam haberet, non hanc
 filius, sed nepos, ea præcise corporis par-
 te nigriciem quandam habens, prodiit.
 Quod si neque in avos degeneret, in ho-
 minem saltem, siquidem, qua hominis

mo-

motus seminis, nec alioquin superarit. Pari modo vel foeminis evenit, eisdem prorsus combinationibus observatis. Aut enim seminalis recrementi, quatenus foeminæ est, potestas subdominatur, in cæteris vero dominatur, quapropter mas matri similis generatum iturus est. Aut neque qua talibus affectæ, sed quatenus huiusce, progeniei. Vnde avorum matris similitudinem adeptus mox orietur, indicio est Niceus nobilis poëta, qui adulterio Æthiopis nata matre nil à cæteris colore dissidente Æthiopem avum regeneravit. At non nisi qua hominis genituræ motus superat, nec viri parte altera genituræ vis, in sui avorumve suorum effigiem decumbit, & ob eam rem mas, hominis speciem nactus prodibit. Hinc itaque mulieres quasdam sibi similes partus perpetuo parere, quasdam viro, quasdam aut suis, aut viri avis, quasdam eorum nulli, quasdam foeminam patri, matrem sibi, accipias licebit. Quinimo præter hæc, similitudinum quoque reputationem in mentem esse (utpote in qua multa fortuita pollere credantur) memoria rerum, quæ visæ auditæve fuere, imaginibus sub conceptu haustis, compertum experimento habemus. Vnde utrius-

libet maris scilicet ac foemellæ subito animo transvolans vaguesque excogitatio, similitudines effingere aut miscere (nec ab re) existimandum. Ac propterea plures humano generi, quam cæteris omnibus animalibus similitudinum differentias accidere par est. Quandoquidem cogitationum velocitas, animi celeritas, necnon ingenii varietas, multiformes multisque modis notas nimirum imprimere, confiteri necessum sit: quod non minus quotidiano usu id observantibus, ac præterita secula intuentibus inclaruit. Artemonis plebeji argumento, usque adeo regi Antiocho jam necato similis, ut Laodice regia conjux per eum commendationis, ac regni successionis munus eleganter peregerit. Non desunt etiamnum, Vibius è plebe & Publicius servitute liberatus: Qui Pompejo (probum illud os, illumque eximiae frontis honorem, elegantiam præferentes) indiscreta propemodum specie persimiles extitere. Qualis quoque causa, prius ejus parenti Menogenis coqui sui, tum in reliquis, tum etiam in oculorum vitio eidem simillimo cognomen indidit. Quæ & Scipioni Serapionis, à Serapione victimarii negociatoris servo nomen imposuit. Rursum

Suræ

Suræ procons. non modo integerrimam indolem, verum & loquendi rictum, linguæ contractionem, sermonisque tumultum ac festinationem, incredibile dictu in Sicilia piscator quidam retulit. Cæterum iis quoque omnibus causis, & in geminis parentum similitudinis effinguntur. Ex geminis namque alterum matri, & hos quidem ambos patri, hos vero matri, hos eorum nemini, similes fore conspicuum est. Plurimis namque locis & maxima ex parte, mulieres singulos singulæ, duosve pariunt. At solis nonnullis, ut in Ægypto, ubi foetifer Nilus potus, id ipsum suapte natura impertit, & geminos & ter geminos, & bis binos nasci, & plerunque plures certum est. Vt etiam Fausta è plebe, mares duos, foeminas totidem enixa est. Sed & quinque, jamque hoc pluribus evenisse, exploratum est, quandoquidem mulier quædam viginti puerperia partibus, quatuor, quinos partibus singulis enixa, ediderit: atque eorum major pars enutrirî & adolescere quivit. Aliam insuper duodecim partibus, sexaginta infantes peperisse inventum est. Divo Augusto imperante, ejus quædam ancilla in agro Laurente quinque pueros (qui pauculos vixerint dies) in

lucem emisit. Et in Peloponenso binos quater alteram enixam, maiorem partem ex omni ejus vixisse enixu, proditum est. Pari usu & in Ægypto septenos uno utero simul genitos esse. Equidem cuncta hæc ubertate atque affluentia seminalium excrementorum accidere, neminem latet. Quomodo enim hominis cujusque perficiendi, tum ad majus tum etiam ad minus certa magnitudo extet, quos quidem terminos, ut vel major vel minor, evadat, neutiquam supergredi possit: sic & seminalis genituræ haud indefinita est materia, ex qua consistat, quippe qui non ex quantalibet gigni queat. Qui igitur homines plus excrementi, quam satis sit ad unius homunculi fabricam secreverint, iis ut ex eo toto unus duntaxat formetur homo fieri nequit. Sed tot numero, quot in illis genituris debitæ magnitudinis perscribi possunt, generari operæ precium est: quandoquidem nec maris nec foeminæ genitura, plus quicquam minusve, quam à natura sancitum sit constituere valeat. Et ob eam rem, si aliquando tantum materiei mas & foemina emiserint, quantum pro duobus suppetat, vincente quidem prorsus vi patris, geminos patri persimiles procreatum iri constat.

stat. Contra, vincente matris motu. Sin partim maris potestas superet, partim superetur, alterum patri, matri alterum similem gigni, nemo quisquam inficiatur. At iis unum id adjiciendum duxi: Quod geminis editis rareret aut puerperæ aut puerperio, præterquam alteri vitam esse, diligentiores prodidere; sin utriusque sexus gemini enixi sint, rariorem utrique salutem. Inter paucos etiam si alter mas, alter foemina fuerit, ambos servari visum est. Pari omnino modo, si uberem & protribus quatuorve, ac sic deinceps materiam parentes suggesserint, judicandum. Similis ferme, immo eadem supervacaneorum agnascentiumque partium, quæ & geminorum generationis, causa censenda est. Nam si materiæ plusquam pro ipsius natura partis (utpote quum singulæ sibi proportionatam materiæ partem vendicent) quando non ex partibus singulis singulæ condantur partes, accesserit: sic proculdubio eveniet, ut vel pars justo major evadat, verbi gratia, digitus, aut manus, aut viscus aliquod, aut aliud ex cæteris membris, aut profecto conceptu fisso, partes ejusmodi plures exurgent. Quod si iterum plus quam pro partium plurium natura materiæ subministretur,

plu-

plures geminari partes opus est. Hinc nonnullos geminato capite, cruribusque geminatis, corpore fere toto geminato, plerosque in lucem prodiisse, haud fabulosum est: Siquidem semel duos tergoribus junctos, imo potius terгоре uno, pro duobus perfungentes fuisse traditum sit. Qui etiamnum viginti annorum tractu, moribus plurimum differentes, vixerint. Quorum alter, quum mortem obiecit, alter tamdiu superstes fuit, donec jam emortui germani corruptione, putrilagine ac graveolentia, decesserit. Quomodo & Ægyptis portentum, binis in ad-versa capitis parte ocellis hominem, iisque non cernentem, enutrire placuit. Quibus simili modo gemina habere genitalia datum est, iis redundans pro hujusce partis natura materia subministrata est. Quod si paterni seminis motus partim subdominetur, hermaphroditos, olim androgynos vocitatos, sexus utriusque, inter sese vicibus coeuntes, mamma dextra virili, muliebri læva, generari neminem præterit, modo ne rationis prorsus expers fuerit. Sin alterutrius vis dominetur, aut procerum genitale unum, aut gemina, & hoc quidem agnatum irritum subinde per alimentum delitescens, illud vero ratum, red-

redduntur. De iis enim perinde ac de toto sentiendum est. Nihil enim interest de toto, an de partibus & de extimis an de intimis differamus, quibus mutationes atque detrimenta accidere haud unquam ullus dubitaverit hisceritque: quando & in iis, in cæteris quoque animalibus, hæc nimirum explorata sint. At quoniam seminalium excrementorum nonnunquam non modo pro unius vel alterius partis natura: sed aut minus, aut nihil prorsus suppeditatum suggestumque sit, ob id, sicuti excedente materia partium excessus, ita deficiente, defectus fit: hinc ex integris, truncos gigni contingit, quomodo materia pro unius partis natura, quæ tamen in parte minime existat, subministrata, ex truncis integri procreantur. Quam igitur ob causam, alii pluribus quam justum sit digitis, alii paucioribus: eodemque modo in cæteris partibus, quæ aut excedant, aut deficient. Quare etiamnum duplici genitali nonnulli, altero maris, altero foeminæ gignantur, qui monstrosi partus nuncupentur, jam affatim dictum esse putamus. Sed de quibusdam prodigiosis enixibus (qui non minus eveniant) quicquam adjiciendum censuimus: in quibus pleraque
fane

fane quam multis incredibilia visum iri
 haud ambigimus. At rerum naturæ vim
 atque maiestatem in omnibus momentis
 (quopiam partes ejus ac non universam
 animo complectente) aperta fide carere
 certo certius est, hinc complura neuti-
 quam fieri posse, priusquam facta sint, ad-
 judicantur. Quæ tametsi fide careant, ad-
 mirationem tamen implent, coguntque
 confiteri multum esse: quod verò superfit,
 nihil non naturæ vi effici posse existiman-
 tibus. Adeoque ad hæc attonita antiqui-
 tas extitit, ut dictu quoque pene incredi-
 bilia affirmaret. Quasdam enim regionibus
 nonnullis Meridionalibus, animal vivens
 (quod feram cognominant, frequentissi-
 mum in Hispania vitium) genuisse mulie-
 res compertum habetur. Quodsi dum
 editur, terram parietesve casu aliquo
 inauspicatum animal id tetigerit, puer-
 peræ mortem veridico auspicio, auspi-
 cari extra omnem fortunæ aleam autu-
 mant. Quocirca priusquam enitatur, lo-
 ci illius in quo prægnans parturire de-
 bet, parietes ornamentis protegunt,
 tapeta & id genus reliqua pedibus sub-
 sternunt. Demum Alcippen (dictu mi-
 rabile) elephantum peperisse, antiquitas
 prodidit. Denique mulierem & serpen-
 tem

tem etiamnum edere posse. Ancillæ cu-
jusdam, quæ inter initia Marisci bel-
li serpentem pepererit, indubitatum
exemplum est, qualem in Vm-
bria extitisse Lucanus eleganter præci-
nit:

—— *Matremque suus conterruit infans.*

Hippocentaurum quoque in Thessalia
è muliere natum, natalique die inter-
emptum complures novisse Claudius
Cæsar exarare non dubitavit, cui rei ar-
gumento est Plinius secundus, vir alio-
quin summæ fidei summæque autorita-
tis, qui se ejusdem Claudii principatu ex
Ægypto illi, in melle Hippocentau-
rum allatum vidisse testatur. Iis itaque
complexse jam jam miracula sui natura
potetat. Sed quanto plura restant, tanto
quoque mirabilia cognitu. Non enim
ab iis longe abest, quibusdam Indorum
feras viris ineuntibus mixtos ac semife-
ros prodire partus. Secuti alios caninis
capitibus homines, ferarum pellibus ve-
latos, unguibus armatos, & venatu
aucupioque vesci, & pro voce latratum
edere. Alios sine voce, stridoris horren-
di, hirtis corporibus, oculis glaucis, den-
tibus caninis nasci. Alios cauda vil-
losa, velocitatis eximiæ. Alios (quos
Syri-

Syrietas vocitant) narium loco foramina tantum præferentes, anguium modo loripedes esse. Sine ore alios, corpore universo hirtos, frondium lanugine amicti, halitu duntaxat odorisque spiramento naribus tracto, nullo cibo, nullove alio potu, vitam degere, atque graviore paulo odore, haud difficulter quam mox exanimari. Oritas etiamnum alium nullum quam piscium (quos unguibus dissectos sole torreant, atque ita panem ex iis moliantur) alitum abligurire: Sauromatas perpetua naturæ lege, tertio die alimoniam noscere. At cui plane non miraculo erit, cum primum in notitiam venerit, quosdam quos Arimaspos nominitant, unico in fronte media oculo insignes esse, aut quorundam oculos humeris, quippe quibus cervix minime sit, insidere? Nec profecto minus mirum est, alios in montis Imai convalle sylvestres, pone crura plantis averfis, quam perniciosissimos homines, cum feris passim vagantes, nec alio cœlo spirantes, vivere. Quosdamque adversis plantis octonos in singulis pedibus digitos obtinere (nemo id parvum ac modicum obiter existimaverit) singulis cruribus alios. Troglo-

dytis

dytis qui & ipsi equis perniciores sunt citimos, eximiae ad saltum pernecitatis, in maiore æstu resupinos jacere, ac sese pedum, unde Sciapodes, hoc est, umbripedes appellentur, umbra protegere. Alios auribus amplissimis uberrime totos contegi. Porro quis non visos Ophiogenes serpentum ictus levare, manumque corpori imposita venena exercere? Aut aliis quibusdam exitiale serpentibus, illius odore eas penitus sopientibus, ingenitum virus, unquam crederet? Idipsum incredibile fortasse, & in Italia Maris quoque naturalem eam vim inesse deprehenderit. Quomodo & in Africa effascinantium, quorum laudatione probata confestim intereant, infantes emoriantur, arbores arescant, familias quasdam extare in confesso est. Et in Triballis Illyriisque alius geminas in singulis oculis pupillas gerentes, visu quos diutius, iratis præcipue oculis, intuerentur, interimentes. Et in Scythia ejusdem generis foeminas Bithias vocitatas, & in Ponto Thibiorum genus solo halitu pestilens funebreque. Aliosque ejusdem naturæ complures, in altero binam pupillam oculo, in altero equi effigiem natura natos fuisse eruditione specta-

spectati prodidere. atque haud abfimiles in Æthiopia, alios sudore tabem contactis corporibus continuo afferre. Hæc innumeraque talia ex hominum genere ludibria miracula nobis perquam ingeniosa natura molita est. Cæterum singula quæ in dies, aut prope horas facit (quando præsertim nulli loqui, quam in magno fertilitatis gaudio tam varie ludenti rerum naturæ pingere, facilius esse queat) ecquis enumerare potis evadet? Et ne tot hominum ritus, tot gentium sermones, tantam loquendi varietatem, uti externus etiamnum alieno hominis pene vice haud sit, tot indiscretas effigies, commemorem: illud tamen quo magis miremur in hoc ipso consummati operis fastigio, non omittendum duco. Quod Scytharum gentes & quidem plures, humanis vescentes corporibus, ideoque Anthropophagos nuncupatos (dictu sane parvum, at æstimatione immensum) & in medio terrarum orbe Cyclopes & Lestrygonas hujus monstri gentes, extitisse; hominemque trans Alpes earum gentium more (quod paulo à mandendo abscedere vel maxime constat) immolari solitum, antiquitas nobis credendum reliquerit. Et hir-
pías

pias quoque jam pridem haud procul
 urbe Roma super ambustam lignorum
 struem ambulantes non peruri. Nec se-
 cus in admirationem agit, quod Pyrrhi
 regis dextri pedis pollicem loculo in
 templum conditum, cum reliquo cor-
 pore cremari nequivisse. cuius etiam ta-
 ctu lienosis plane mederetur. Adeo na-
 turæ quorundam corpori partes ad ali-
 qua mirabiles nasci placuisse, autores il-
 lustres retulere: mille denique prodi-
 giorum, quibus cum universa tellus,
 tum vel maxime India Æthiopumque
 tractus scatent. Talium est inter quæ
 cum lascivientem naturam, gentes quo-
 que ad ejus detegendam potentiam po-
 uisse, in priscae autoritatis fide cre-
 bro fuerit: sequens tamen ætas (quip-
 pe quod mentes summopere percule-
 rit, quandoquidem iis qui pleraque ab
 antiquis prodita, aut exquirendi cura
 segniori, aut desidia rerum interne-
 cione memoriæ indicta noverint, haud
 facile obvia sint) iis elaborata maxime
 ex parte exautoranda, repudianda, ac
 denique sublinenda esse censuit. Horum
 nimirum copiam proferre nunc possem,
 in singula persequi & longum, multif-
 que fortasse tædio esset, & necessariæ
 ter-

terminationis tempus nos admoneret. Igitur paucula hæc, quæ de iis nobis ex vetustioribus, quibus nihil intentatum, nihil quod non cognitu obvium posteris esse vellent occultatum, edocta deprehensaque sunt, invictissima Ducissa perlegere ne pigeat.

FELIX

FELIX PLATERVS

DE

ORIGINE PARTIVM

Earumque

In utero conformatione.

1. *An Arteriae, Venae, Nervi à Cerebro originem trahant?*

IN hujus quæstionis veritate indaganda, & Philosophi & Medici admodum desudarunt, aliquique multa incongrua proposuerunt. Nam qui in ea rationem tantum veluti ducem elegerunt, nec sensuum testimonio confisi, ex solius animi judicio singula metiri voluerunt, hi, etsi præstantissimi essent Philosophi, in eo tamen graviter peccarunt, quod ea, quæ sensus falsa esse judicat, pro veris venditarunt: Vti Peripatetici, qui nervorum originem cordi attribuerunt, imaginatione hac forte seducti, quod spiritum vitalem à corde per arterias cerebro communicari, ex eoque spiritum anima-

animalem procreari, qui cerebro & nervis vim movendi sentiendique confert, cognoscentes, à corde sic sensum & motum proficisci judicaverunt. Quæ sensuum neglectio fecit, ut & in aliis, viri gravissimi errores non leves commiserint, ut qui portionem in pulmones deferri crediderint: Aliique qui serum ipsum in vesicam transfundare, cum ex inflata vesica, aërem unico intercepto meatu, per quem urina effluit, minime effluere, viderent, existimarunt. Vti & illi fuerunt hallucinati, qui nullas vias, nulla vasa, nullos ductus & meatus in corpore indagantes, corpus nostrum adeo perspirabile crediderunt, ut citra hæc, omnia corpus permeare & pervadere posset, temere affirmarint.

Sed ut ad quæstionis nostræ sensum accedamus; Si Nervorum, Venarum & Arteriarum originem eam esse statuamus, à qua uti à radice vel caudice arbores & plantæ enascuntur, ita hæc vasa ab illis prius generatis produci, & sic originem trahere velimus, non solum in Nervis hoc minime fieri, nec eos ullo pacto à corde sic oriri, sensus judicabit, sed & in Venis & Arteriis dubium erit, an illæ à Corde, Venæque ab Hepate vel à Corde proficiscantur.

Si

Si enim illic exortum vasorum esse asse-
verant, ubi vas à principe parte aliquid de-
ferens primum emergit, ac tanquam radi-
ce altissimis defixum radicibus, substantiæ
ipsius inhæret, Iecur, cui vena cava infini-
tis propaginibus intexitur, cui quoque
venæ portæ soboles innumeræ immer-
gunt, & in quod Vena umbilicalis in foetu
se inserit, Venarum principium erit sta-
tuendum.

Si vero eam & venarum & arteriarum
originem statuamus, cui vas exacte con-
tinuatur, ab eaque divelli non potest,
ubi quoque major ipsius truncus caudex-
que existit Cor ipsum, cum ex sinistro ven-
triculo arteriam magnam, ex dextro sinu
venam cavam promat amplissimam, ipsius
substantiæ pertinacissime cohærentem, in-
deque ad hepar descendentem, Cor uti
arteriarum, sic & venarum erit princi-
pium. Vti & duorum aliorum vasorum
permistæ naturæ, veluti Venæ arteriosæ,
& Arteriæ venosæ, quæ quoque ab ipsius
substantia emergunt, atque per pulmo-
nes disperguntur. Quæ certe à pulmonibus,
etsi multis ramis substantiæ ipso-
rum inhæreant, si illic ubi radices hæ-
sunt, origo ipsorum esset statuenda,
quod tamen haud verisimile, exortum
S traxisse

traxisse oporteret, uti neque emulgentes, etsi per renum substantiam & venæ illæ & arteriæ ferantur, nec venas mesaraicas quæ lienis substantiam perreptant, à renibus aut liene enatas quisquam iudicabit.

Adeo ut si vel hepar vel cor, venarum & arteriarum principium ponamus, multæ occurrant difficultates, cum in hepate nulla insignis deprehendatur arteria, & venarum tantum rami, non caudices, eo desinant. In Corde vero, etsi trunci & caudices horum vasorum illi adnascantur, cum tamen substantiæ illius cum hisce vasis nulla sit similitudo, & vena magna, quæ inde enascitur, non pulset: dein cum & vas umbilicale, & vena portæ, nullibi cor attingant: cor venis originem minime præbere, constabit.

Cæterum in tanta opinionum ambiguitate, ut certi quid cognoscatur, hac via id facillime fiet, si, quo pacto in prima foetus formatione singulæ partes, & quæ primo & quæ posterius generentur, diligenter consideremus. quod cum non aliter sensibus deprehendi queat, quam per Anatomen, eaque in gravidis mulieribus quam rarissime se offerat, in foetu per abortum rejecto, hoc maxime patebit, idque

idque non uno solum sed pluribus , ut quo pacto singulis mensibus partes formentur crescantque , pateat. Verum cum & hoc videre paucis contingat Medicis , non mirum , tot dissentaneas de origine harum partium & erroneas opiniones exortas fuisse. Liceat igitur mihi , nec vitio vertatur , quippe cui tot annis in studio Medico versanti , abortus quamplurimi inspiciendi se obtulerunt , si quæ in illis annotaverim , sincere & fideliter , ad quæstionis propositæ decisionem proposuero.

Posteaquam semen utriusque parentis , fœcundum utero conceptum est , priusquam formam aliquam absolutam partes , quæ ex eo generantur , consequantur , sanguineque nutriantur & incrementum , quæ primo fere mense perficiuntur ; exsurgit primum vis illa procreatrix in semine latens & recondita , ac insigniores seminis portiones , quæ à tribus parentum principiis defluerunt , in tres quasi bullas , spiritibus turgentes disponit , quæ cerebri , cordis & jecoris sunt rudimenta , in corpusculo exiguo conclusa , reliquasque illi adhærentes portiones , in artus illique aduata membra ruditer segregat , quæ prima septimana

fere perficiuntur, ita ut tum rejecto per abortum embryone, informis talis massula, ex semine veluti concreta, rotunda & convoluta, tribus hisce bullis distincta appareat. Qualem à Psaltria illa, quæ per vim saltu impetuoso abortum sibi conciliarat, se observasse scripsit Hippocrates. Egoque ejusmodi rejectum, globuli rotundi & albi instar, magnitudine avellanæ, in quadam, quæ quotannis fere, non multis à conceptu diebus, abortiebat, vidi, atque ex amnio tenui, cui innatabat, exemi, & cum ab invicem deducerem, tres hujusmodi bullas, quarum inferior jecoris rudimentum exprimens, pallidior, non tamen rubra erat, observavi, quatuorque portiones pro brachiis & pedibus formandis, & quod spectatu jucundum, duo puncta nigra minutissima, oculis dicata notavi. Quæ uti & in aliis, sic & in generosa quadam, quæ toto fere biennio, quod mirum, & alias inauditum, singulis mensibus abortiebat, sæpeque ad me ejusmodi abortum, ut quid esset, indicarem, trans mittebat, similiter sic se habere, deprehendi.

Atque hæc uti prima septimana, facultas illa generatrix molitur in semine; Sic & mox eadem vi partes crassiusculas, quæ
in

in ossa abituræ sunt, tenuissimaque filamenta, quæ nervis, venis & arteriis materiam suppeditant, latusculaque, quæ fœtum ambientia involucra, membranæque & tunicæ futuræ sunt, certis locis segreget atque discernit.

Postmodum ad trigesimum usque diem, conformatrix facultas, ulterius opus aggre-
dient, solidarum partium conforma-
tionem ex semine tantum instituit. At-
que inchoata prius principia, cor, jecur,
cerebrum, propria figura exornat, mox
& Nervi effinguntur, Venæ & Arteriæ
excavantur, omnes in fœtus umbilicum
deductæ, à quo duplicem qua involvun-
tur membranam pervadentes, matris uteri
venis continuantur atque osculis adhæ-
rent: Eademque opera tum & membra-
næ fœtum involventes firmantur, uti &
reliquæ membranæ. Viscera item inter-
na robur nanciscuntur: Cutisque omnia
integens concrefcit, Ossaque figuram
aliquam & duritiem sensim acquirunt.
Quæ omnia ex puro utriusque parentis
semine tantum perficiuntur, nullo adhuc
affluente sanguine, nondum aucto aut
amplificato fœtu, neque rubore aliquo
perfuso. Qualem quoque embryonem sic
formatum & delineatum, primo mense

rejectum, uti aliqui descripserunt, sic & ipse vidi notavique, in quo, ex sphærica figura, uti dum utero gestatur esse solet, dilatato & diducto, lineamenta partium hæc expresse cernebantur. Cujus caput, etsi exiguus esset embryo, avellanæ instar magnitudine, reliquum corpusculum proportionem observata superabat, quod cum illud solum ex femine constet, reliquæ vero partes sanguine enutritæ, augeantur, non mirum reliquas magnitudine superare. Oculi quoque hujus embryonis, uti cancris, nonnihil exerti, Cru-ra, Pedes, Brachia, Nasus, Auriculæ, Digi-ti secreti, Penis in masculo conspicuus, Scrotum sub eo exile, viscera interna fibrosa, vasa fili tenuissimi instar, Mem-branæ cæparum pelliculis similes, Offi-cula flexibilia adhuc & mucosa, Cuteque omnia subtilissima pellucidaque, ita ut per eam interiora cerni possent, contacta: Omniaque hæc adhuc alba, & feminis æmula.

Hisce sic primo formati, à trigesimo demum die partes hæc nondum adauctæ, nutriri, carne fulciri, atque increfcere incipiunt. Et à matre sanguinem in hunc usum haurire, qui per secundinas, foetus umbilicū pertransiens, hepatis illius affunditur, atque

atque inde per venas, tum portæ tum cavam, ad partes dispersas, illarum undique fibris accrescit, ipsarumque capacitates quæ inanes erant, sensim carne implet, atque partes sic adauget, quod & in musculis, tum aliis visceribus natura molitur, pictorum exemplo, qui primum imaginem rudibus lineamentis adumbrant, mox variis coloribus illustrant perficiuntque.

Atque uti hæc duobus mensibus enarrato modo natura efficit, sic tertio longe adhuc hæc magis conspicua apparent, adeo ut tunc quoque, etsi embryo vix digiti longitudinem superet, nulla pars, tam exigua sit, quæ non jam formam suam exprimat. sicuti in sceletto embryonis quod jam annos quadraginta asservo, spectare licet, in quo ossa omnia una cum unguibus tam manifeste citra corruptionem integra adhuc cernuntur.

A quo tempore, donec foetus ad perfectum complementum perveniat, atque ad partum absolutus & maturus fiat, partes formam perfectiorem, atque incrementum capiunt, aliæ citius, aliæ tardius, & plus minusve perfectæ, prout foetui, dum in utero inclusus est, vel postmodum demum ubi in lucem prodiit,

inservire debuerunt, formantur absolvunturque.

Nam cum magna sit partium functionis causa, varieras, atque ex illis aliquæ dum foetus utero inclusus est, licet formatae sint, otiosæ tamen delitescant, aliæ vero statim opus suum aggrediantur, sit ut illæ citius, aliæ tardius formam absolutam consequantur. Vt autem hoc magis fiat conspicuum, ex facultatum quibus foetus dum in utero est, gubernatur, indeque pròdeuntium functionum enarratione patebit.

Fœtum ab initio ex semine recenter conformatum, sanguinis duntaxat beneficio nutrirī, haud secus ac stirpes terræ succo, & calore nativo innato vivere, certum est. Postea & spiritu vitali accedente, animalium instar vivere, & postremo etiam moveri & sentire.

Cæterum hæ facultatum functiones, cum certis instrumentis ad eas obeundas indigeant, atque foetus partes principes, ob exilitatem hisce suggerendis non sufficiant, illiusque jecur minutum aut venæ minimæ, sanguinis eam quantitatem, quam fœtus ut augeatur admodumque increseat, requirebat, producere nequeant; Cor item exile, spiritum vitalem abunde & affatim
sub -

subministrare non possit: aliunde foetum & sanguinem ad nutritionem, & spiritum ad vitam sustentandam, quam ab hisce organis haurire necesse erat, à matris nimirum uteri venis sanguinem, & arteriis spiritum alliciendo, idque per venas & arterias proprias umbilico insertas, indeque vena umbilicali ad foetus hepar, arteria ad crurales arterias derivatas, atque sic per hanc viam universo foetus corpori subministrando: à quo materno sanguine & ipsius foetus hepar, uti cæteræ partes aluntur & infarciuntur, matrisque spiritu vitali cor ipsum foetus vitam primum cum cæteris partibus accipit, ab eodemque spiritui animali quoque materia suppeditatur.

Pulchre sic disponente natura, ut homo non ex se ipso, sed ex parentum semine, primo conformetur, caloremque nativum accipiat, atque inde à matre alimentum, vitam & spiritum desumat, donec eo perfecto & genito, atque à matre excluso, ad sui nutritionem, vitam, sensum & motum propriis utatur organis.

Ex quo patet, foetus ipsius hepar, uti & cor, dum in matre continetur, cum neque illud sanguinem generet, neque hoc spiritum vitalem procreet, (sunt enim hæc jam

in matre satis elaborata,) proprio munere nondum fungi; Vti & Cerebrum, quod ad quartum fere mensem otiosum esse, cum foetus prius non moveatur, nec ante partum sentiat, experientia comprobat. Quo tempore etiam reliqua viscera opus proprium nondum aggressa sunt: neque enim ventriculus chylum conficit, nec pulmones spirant, occlusis exacte tunc naribus atque ore. Oculus quoque non videt; Auris non audit, nec lingua gustum ullum percipit.

Tantum igitur vasa, postquam foetus increfcere incipit, Venæ primum, inde arteriæ, tardius nervi, illæ sanguinem matris deferentes, aliæ spiritum advehentes, hi tandem motum præbentes, munus destinatum exequentur, cum reliquæ totius corporis partes interea in actum, opus suum minime producant.

Iam si ad functionem exequendam instrumenti forma perfecta requiritur, quis dubitabit, Venas primum excavari, perfici, atque absolutam figuram consequi, jecore etiam nondum integre perfecto, nec dum quicquam efficiente. Vti & revera nullum vas in foetu magis manifestum latumque ab initio, quam vena umbilicalis cernitur. Dedit hoc occasionem quibusdam,

dam, ut hepar ipsum à venis pronatum, non venas ab hepate, hisce permoti, pronunciarent, jecurque nihil aliud esse, quam implexum venarum infinitum, cui concretus sanguis obnascatur.

Sic quoque arteriæ formantur, spiritumque vitalem à matris arteriis haurientes, deducunt & pulsan, antequam cor ullo modo moveatur: neque enim illud, ad quod aëri non patet aditus, nec priusquam respirare queat, per systolen contrahi aut dilatari potest, donec foetus à membranis quibus obvolutus erat, liberatus, atque aqua cui immersus erat, in partu segregatus, & in lucem editus, per nares aërem attrahat; tunc enim cor pulmonesque eum suscipientes, primum moveri, infansque modo natus respirare, incipiunt. Quod uti ex hisce argumentis licet colligere, sic sensus ipse manifestum facit, si quis in brutis animalibus observet, quo pacto, si foetus una cum membranis, quibus inclusus immersusque est, rejiciatur, mater dentibus illud scindens, aëri, ut ad foetum penetrare queat, faciat viam, & nisi hoc subito fiat, cum à matre separatus, ab ipsius arteriis nihil sumere queat, suffocetur. Vnde & usu doctæ obstetrices, in foetu humano, si cum

amnio in partu excludatur, non prius vas umbilicale stringunt, donec involucrum disrumpant, quod bruta animalia naturæ instinctu sponte, uti dictum, faciunt.

Ex quibus satis patere arbitror, & hepar & cor, non prius quam infans in lucem editus sit, functiones suas obire, quod venæ & arteriæ, dum adhuc in utero latet, in eo moliuntur, nec hepar ipsius prius sanguinem, donec infans cibetur, conficere, nec cor pulmonesque, donec respirare aëremque haurire incipiat, ullo modo moveri.

Cerebri autem ipsius foetus, longe alia est ratio: cum enim hoc non tantum materiam aliquam ut hepar, vel spiritum ut cor, sed & propriam substantiam, dorsalem scilicet medullam, & nervos, undique ad sensum & motum conferendum transmittat, à matre hæc in foetum minime derivari potuerunt: sufficiebat enim matri, sanguinem quo abundabat, & qui in non gravidis per menses expurgatur, & proin eo ad proprii corporis alimoniam minime opus habebat, pro foetus alimonia, uti & spiritum vitalem, conferret. Verum partes solidas, ut sunt Nervi, de suo corpore foetui subministrare minime potuit, sed foetus eos à proprio ipsius cerebro promit,

promit, atque cum cerebro hi & augentur, & cum illud aliquousque excrevit, etiam aliquo pacto vires exerunt, motumque aliquem foetui, sed levem saltem, dum ille adhuc utero inclusus gestatur, confert.

Vnde & cum cerebri structura tardius perficiatur, serius & non ante medium uteri gestationis tempus, motus foetus persentitur, donec nonnihil adaucto & confirmato cerebro, quod cum partus instare incipit, accidit, foetus validiore motu, se ex sphaerica figura sponte extendens, ad exitum in partu invertit & accommodat. Sed & in lucem editus, principes animæ functiones, donec ad molem convenientem cerebrum excreverit, non nisi leviter exerit, nec recte ratiocinari, reminiscive potest. Quod post infantiam primum, ubi aliquousque excreverint, aliis serius, aliis citius, prout cerebrum illorum plus minusve perfectum existit, accidit.

Ex jam enarratis veris argumentis, quibus sensus ipse adstipulatur, videtur colligi posse, frustra aliquos se excruciare, qui de exortu venarum & arteriarum, nervorumque ita differunt, ac si hæc vasa à principibus partibus, hepate, corde & cerebro, prius genitis, demum enascerentur, expul-

lularent, & per corpus dispergerentur, veluti ex caudice arboris rami & radices propagantur. Cum ex his quæ prædiximus, potius verisimile videatur, omnes partes in prima foetus conformatione simul gigni, venasque & arterias citius quam ipsorum partes principes perfici, functionesque edere: nisi forte aliter, dum de origine harum loquuntur, eam intelligant atque interpretentur. Ex quo, ut variae de eo sententiæ sint ortæ, occasio forte nata est.

2. *Anne venarum origo à Corde vel Iecore dependea?*

HÆc quæstio primo intuitu facilis & inutilis, atque ob id supervacanea fortassis videbitur, in qua explicanda diutius moremur. Præsertim cum in veritate illius investiganda, tot Philosophi, tot Medici diligenter laborarint, jamque apud plerisque quid in ea statuendum sit satis constet. Verum si rem ad amissim metiamur, non videbor rem ingratam factururus, quod eam rursus in dubium vocem, ut quid de ea sentiendum, argumentis ratione inven-

inventis, usuque comprobatis, confirmetur.

Nam qui in ea solvenda, rationis tantum ductum adhibuerunt, nec sensuum testimonio confisi, ex solius iudicii scrinio singula depromere voluerunt, videntur non parum hallucinari, utpote quos ratio ingeniique vis, sæpe eo perducatur, quæ sensus longe alia esse iudicat. Fecit hoc, ut præstantissimi viri, dum propriæ mentis impetum sequuntur, gravissime impegerint; Cum alius nervos à corde oriri, alius potionem in pulmones ferri, crasso satis errore, asserere non dubitarit; alius quoque serum ipsum Vesicæ insudare, cum ex inflata Vesica aërem, unico intercepto meatu, minime prorumpere videret, imaginatione quadam sibi persuaserit, uti in præcedenti quæstione, huius rei quoque fuit injecta mentio.

Nec & illi laudandi, qui solo sensuum iudicio res examinantes, nullam earum rationem causasque adhibent, non aliter atque lanus in macello viscera interna inspicere, ipsorum usum, functiones, actionesque ignorat. Sed & tertio loco hallucinari sæpe videntur, qui subjectum corpus humanum negligentes, à brutorum animantium partibus,
sen-

sensuū testimonia desumunt, qui idem mihi efficere videntur, quod hi, qui veras Historias Fabulis conspurcantes, faciunt, ut ea quoque, quæ in iis vera sunt, falsa esse credamus. Exemplo nobis bellum est Trojanum, quod multis commentitiis narrationibus auctum, suspicionem præbuit, dubitandi, an ne bellum aliquando ejusmodi fuerit. Qui item sacras Historias variis figmentis contaminaverunt, magnam occasionem vel atheismo, vel superstitioni dederunt.

Aristoteles Philosophorum princeps, cor dum primo nasci contendit, omnium facultatum originem ab ipso dependere, ipsumque cum movendi tum nutriendi principium esse asserit: utque nervorum, sic venarum quoque originem cordi attribuit. Galenus contra Medicæ artis instaurator, ut facultates certis sedibus distinxit, ita nutritionem ab hepate proficisci, venasque quæ sanguinem nutritionis materiam deferunt, ab Hepate enasci, magna contentione integro fere libro 6. de Hipp. & Platonis decretis evincit.

Uterque multis rationibus dogma suum comprobare nititur: verum ut veritas magis elucescat, ita habendum: Si illic exortum vasorum esse asseverant,
ubi

ubi vas à principe parte aliquid deferens, primum emergit, ut in præcedenti quæstione quoque fuit dictum, altissimisque defixum radicibus, substantiæ ipsius inhæret: Iecur, cui vena Cava infinitis propaginibus intexitur; cui quoque venæ Portæ soboles innumeræ permiscentur: in quod vena umbilicalis in foetu pertingit, venarum principium erit statuendum. Si vero eam originem statuamus, qua vas principis partis substantiæ, à qua dimanat, exacte continuatur, ab eaque divelli non potest, ubi quoque major ipsius truncus caudexque, Cor ipsum, uti ex sinistro ventriculo arteriam magnam, quod nemo negavit, sic ex dextro sinu venam cavam promit amplissimam, ipsius substantiæ pertinacissime cohærentem, atque ad hepar deductam, duo quoque alia vasa confusæ & permixtæ naturæ, ad pulmones delata; erit dicendum principium.

Hæc ut veritati consentanea sunt, sic majorem dubitationem movent, ut cuiusnam parti origo hæc sit ascribenda, nondum constet. Quod magis urgent Venæ arteriosæ & Arteriæ venosæ, cum pulmonum substantia confusio, à qua tamen nemo sanæ mentis ipsas progressas, sicuti à corde unquam prodire, ausus fuit asserere;

ut

ut neque emulgentes venas à renibus, arterias à liene, cui tamen multæ myriades implicantur. Ita ut rursus hepatis ortum venarum acceptum referre vereamur, quemadmodum nec cordi, cum ipsius substantiæ cum venis nulla prorsus sit similitudo, cum sanguinis non sit officina, cum venæ non pulsant, cum non omnes venæ eo pertingant, & vas umbilicale, & vena portæ, cordi nullibi adnascantur.

Cæterum si de obscuris & dubiis rebus non modo ratione, quæ ex ingenii acie prodit, verum etiam observatione experientiaque, quæ sensuum beneficio concipitur, judicandum est: Intelligemus, statim in prima hominis conformatione, fœtus partes æque omnes conformationis suæ adumbrationem & rudimentum nancisci; membraque simul omnia conformari spermatica, atque increscere, nullumque prius aut posterius altero, aliudve ex alio oriri, ex certis hisce demonstrationibus patebit evidentius.

Posteaquam uterò fœcundum semen conceptum est, priusquam formam aliquam absolutam, partes quæ ex eo generantur, consequantur, sanguineque nutriantur & increcant, hæc primo mense fere perficiuntur. Exurgit primum vis
illa

illa procreatrix in semine latens & recondita, ac insigniores feminis portiones, quæ à tribus parentum principiis defluerunt, in tres quasi bullas spiritibus turgentes disponit, quæ jecoris, cordis atque cerebri rudimenta sunt. Eadem vi partes crassiusculas, quæ in ossa abituræ sunt, tenuissimaque filamenta, quæ nervis, venis & arteriis materiam suppetunt, latiusculasque, quæ foetum ambientia involucri membranæque corpus involventes futuræ sunt, certius segregat atque discernit. Quæ septem diebus fere perficiuntur, ita ut tum rejecto embryone, informis quædam massula bullis distincta appareat.

Ab eo vero ad trigessimum usque diem, conformatrix facultas opus aggressa, solidarum partium conformationem ex semine tantum instituit. Atque inchoata primum principia, cor, jecur, cerebrum, propria figura exornat, mox & nervi effinguntur, venæ atque arteriæ excavantur, omnes in foetus umbilicum deductæ, à quo duplicem qua involvuntur membranam pervadentes matris uteri venis continuantur, atque osculis adhærent. Eadem opera tum membranæ foetum involvientes firmanantur, ut & reliquæ membranæ.

branæ. Viscera item interna robur nanciscuntur, Cutisque concrescit, omnia contegens, ossaque figuram aliquam duriemque sensim acquirunt. Hæc omnia in puro semine, ex parentibus commixto, tantum perficiuntur, nullo adhuc accedente sanguine, nondum aucto, nondum amplificato conceptu, neque rubore aliquo perfuso. Ita quidem abortum ante quadragesimum diem, ut Hippocrates notavit, sic & post eum multi, & ego quoque ex brutorum animalium rejectis, non semel observavi, foetum immaturum ejectum, vere ac prorsus conformatum, feminis quantitatem mole sua nondum excessisse, cujus partes omnes albæ erant, jecore excepto, in quod vena umbilicalis ferebatur, sanguine conferta, foetum postea nutritura. Cujus magnitudo vix pisciculum minutissimum licet excedat, Caput tamen par est avellanæ, & majus pro reliqui corporis proportionem. Nam cum cerebrum tantum ex semine constet, reliquæ vero partes omnes sanguine enutritæ, molem suam primum accipiant, Caput majus toto quo utero gestatur tempore, semper apparet. Oculi his ut cancris exerti, Nasus, Auriculæ eminent, Brachia, Manus, Crura, Pedes, cicadarum instar, hisque secreti

creti Digituli, Penis conspicuus, Scrotum milii magnitudine. Omnia cute tenuissima pellucidaque contecta, per quam interiora cernebantur. Viscera fibrosa: Vasa filis aranearum subtiliora, Membranae cæparum pelliculis tenuiores splendidioresque. Officula flexibilia adhuc & mucosa. Omnia hæc alba & feminis æmula. A die enim trigesimo, conformatæ partes solidæ, nondum adauctæ, nutriri incipiunt, carne fulciri atque increfcere. Idque ex menstruo matris sanguine, qui per secundinas foetus umbilicum pertransiens, hepatis affunditur, atque inde per venas tum portæ tum cavam, undique fibris accrescit, ipsarumque capacitates quæ inanes erant, sensim carne implet atque adauget, tum in musculis tum aliis visceribus.

Hæc donec foetus ad perfectum complementum perducatur, sitque jam ad partum absolutus atque maturus, natura pulchre molitur. Ex quibus satis constare arbitror, uno eodemque tempore partes simul omnes delineari, alio item conformari, speciemque accipere: alio adaugeri atque increfcere, neque ex spermaticis partibus aliam ex alia prodire.

Verum cum magna sit partium functionis

ctionis causa varietas, cum aliæ dum fœtus utero inclusus est, licet formatæ sint, otiosæ tamen delitescant, aliæ contra simul opus suum statim efficiant, fieri omnino nequit, ut omnes natura æque promoveat, sed ut aliæ citius, aliæ tardius formam absolutam consequantur, atque jam genitæ dicantur. Quænam vero illæ sint, facile patebit, si in memoriam revocaverimus facultates, quibus gubernatur.

20 Fœtum ab initio ex femine recens conformatum, sanguinis duntaxat beneficio nutriri, haud secus ac stirpes terræ succo, calore tantum innato vivere, certum est. Mox vero spiritu vitali accedente, animantium instar vivere. Postremo omnium moveri & sentire, omnibus in confesso est. Cæterum hæ facultatum functiones, cum certis instrumentis (ut quælibet actio) perficiantur, neque dum sufficiant fœtus principes partes ob exilitatem hisce suggerendis; utpote cuius Iecur minutissimum, sanguinis illa quantitate procreanda (qua ad perfectionem conceptus opus habebat) minime sufficeret; Cor item exile, Spiritum vitalem abunde subministrare non potest: aliunde & materiam & vitam advexit, à matris utero, & venis & arteriis ipsius sanguinem spiritumque

vitæ

vitæ derivans, illum per venam umbilicalem in venas proprias alliciens, hunc per arterias umbilicales, in arterias crurales deducens: sic universo ipsius corpori distribuens, à quo materno sanguine & hepar ipsum foetus concrefcit, & reliquæ partes nutriuntur, à quo etiam matris Spiritu, cor ipsum una cum reliquis vivit, atque animali quoque Spiritui materia suppeditatur.

Pulchre Deo optimo maximo ita disponente, ut homo non ex se-ipso, sed ex parentum semine primo conformetur, caloremque nativum accipiat, atque inde à matre alimentum, vitam & Spiritum desumat, donec eo perfecto, & ad sui nutritionem, vitam, sensum & motum, propriis utatur organis.

Pater ergo, foetus ipsius hepar, ut cor, dum matre continetur, cum neque illud sanguinem generet, neque hoc spiritum vitalem procreet, (sunt enim jam hæc in matre satis elaborata) proprio munere minime fungi. Ut & cerebrum ad 4. fere mensem otiosum esse, cum conceptus prius non moveatur, nec ante partum sentiat, experientia comprobat. Quo tempore etiam reliqua viscera opus proprium nondum aggressa sunt: neque enim

enim ventriculus chylum conficit, unde & nulla excrementa in intestinis colliguntur, nec pulmones spirant, occlusis exacte tunc naribus atque ore. Oculus quoque non videt, auris non audit, lingua non gustat.

Tantum igitur vasa, postquam foetus incrementum incipit, venæ primum, inde arteriæ, tardius nervi, illæ sanguinem matris deferentes, aliæ spiritum advehentes, hi tandem motum efficientes, munus destinatum exequentur, cum reliquæ totius corporis partes interea in actum opus minime producant.

Iam si ad functionem exequendam, instrumenti forma perfecta requiratur, quis dubitat Venas primum perfici, excavari, absolutam figuram & perfectionem consequi, jecore nondum integre perfecto, nondum quicquam efficiente? Ut revera nihil in foetu manifestius, nil latius & majus vena umbilicali: Dedit hoc occasionem multis, ut hepar ipsum à venis pronatum, non venas ab hepate, non inepte pronunciarent, cum jecur nil esse, quam implexum venarum infinitum, cui concretus sanguis obnascitur, inficiari nemo possit.

Sic quoque arteriæ formantur, pul-
sant,

sant, spiritumque deducunt, priusquam cor vel ullum motum persentiscit, quicquid de origine arteriarum à corde dicant. Hæc enim, postquam in lucem editus est infans, primum operantur : cum jam solidiorem cibum per os accipit, tunc ex chylo hepar sanguinem efficit: cum per nares aërem respirationis causa attrahit, tunc cor pulmonesque dilatantur constringunturque.

Vidi hoc sæpius in brutorum maturo jam foetu, per abortum cum membranis ipsum ambientibus rejecto. Exteriori enim effracto involucri, per interius, quod valde pellucidum est, videre potui, quam foetus à matre jam separatus respirare conetur, nec possit tamen, cum aëri ad ipsum involucri causa non pateat aditus, ita ut statim suffocetur, nisi interiori involucri scisso, aërem continuo ducere possit. Vnde usu edoctæ obstetrices, vas umbilicale non prius vinculo intercipiunt, donec involucri disrumpant. Quæ bruta ex naturæ instinctu dentibus discindunt.

Cerebri longe alia est ratio. hoc enim cum non tantum materiam aliquam, ut hepar vel spiritum, ut cor, sed etiam propriam substantiam undique ad partes transmittat, dorsalem medullam & nervos; à matre hi foetui derivari minime potuerunt :

T

runt :

runt: sufficebat enim matri si sanguinem quo foetus aleretur, si spiritum quo viveret, conferret, quæ non gravida muliere, certis periodis tanquam supervacanea expurgantur. Partes autem solidas mater de suis subministrare non potuit. Atque ideo foetus nervis ad motum propriis utitur, ab ipsius cerebro singulis partibus contributis, in easque dispersis.

Cumque cerebri structura tardius quoque perficiatur, serius movetur infans, nec sentit, donec nonnihil confirmato & adaucto cerebro, infans à matre jam excludatur. Neque tum principes adhuc functiones exerit, donec cerebrum ad molem convenientem excrescat, sicque ratiocinari reminisci que paulatim incipiat, quod post infantiam serius aliis, aliis citius evenit, prout cerebri constitutio perfectior atque exquisita.

Videor jam mihi obtinuisse quod volo, & si vitio minime dandum, si à veterum placitis nonnihil discedo, tandem effecisse, Venas ipsas una eademque opera, cum cæteris spermaticis partibus genitas, formatas, atque ex semine primam originem traxisse. Ad hæc primas omnium perfecta specie ornatas absolutasque, suum opus perficere, necdum in foetu ab adultiorum
venis,

venis, nisi mole, qua indies ob sanguinis copiam magis magisque dilatantur, differre. Quæ non tantum rationibus nixi, sed & demonstratione vera, sensuum beneficio ex Anatome didicimus, (quam simul omnibus Philosophis, ad quos proprie ea pertinet, commendamus) atque ea asserere non dubitavimus, cum omnibus, maxime Philosophis, jucunda & grata fore existimarem. Cujusmodi & multa in quæstione præcedenti fuerunt allata, quæ hic ob quæstionum similitudinem repetere non abs re fuit.

PETRI GASSENDI

Elegans de

SEPTO CORDIS PERVIO

Observatio.

E Narrabo quod ipse vidi. Cum Aquis-Sextiis degerem, quoties Dissectio celebrabatur, intereram frequens theatro Anatomico. Constanter autem pluribus annis observaram, dissectores, dum cor haberent præ manibus, tentare ferro obtusiusculo, quod spathulam vocant, ipsius septi penetra-

trationem, concludereque cum Medicis, transmissionem sanguinis è dextro sinu in lævum debere per transsudationem insensibilem fieri. At cum disputari contigisset ante octo annos de professione Anatomes, adfuit inter Antagonistas chirurgus industrius, nomine Payanus, qui rem secus esse spectantibus nobis demonstrare voluit. Is itaque spathulam usurpans, mediastinum cordis penetrare aggressus est. Id vero tentavit non recta, ut alii: sed extremo primum ferro subingresso (mille siquidem januæ, quæ septi est textura, patent) progressum fecit levissime; quippe ferrum sursum, deorsum, & ad latera patientissime contorquendo, exploravit semper ulteriorem aditum. Quid moror? facta demum est in lævum usque sinum penetratio. Cæterum autem, quia nos causabamur factam fractionem aliquam; jussit ipse novacula ad ferrum usque, septum incidi. Sectione facta, nihil prorsus fuisse temeratumprehendimus: sed meatum solum, seu canalem observavimus (etsi per varios quasi mæandros, & cuniculos circumductum) membranula tenuissima politissimaque intactum. Hi igitur meatus sunt, quos objiciebam Fluddo, (qui se illos quoque nescire non obscure professus est) ut, cum illi
revera

revera sint, nec frustra esse debeant, nec aliunde caussa sit in promptu, ipsa sanguinis è dextro sinu in lævum percolatio, sanguinem illum arterialem hac derivari arguerem. Sane verisimile est, subtiliorem sanguinis portionem hoc septo veluti exsug, & compressione percolari; crassiorem vero cum fuligine inde relictâ in patentem venam arteriosam ingredi, pervadereque & nutrire pulmonum substantiam: tum quod subtilius residuum fuerit, in venosam colligi arteriam, ut relictô & abjecto per expirationem fuliginosiore & crassiore halitu; una cum aëre puriore per inspirationem inducto influat in lævum ventriculum; seu stillatim, ut necesse est asserat communis opinio; seu affatim, ut velle videtur Harvæi sententia.

F I N I S.

MELCHIOR SEBIZIVS

Med. Doct. & Professor in
Academia Argentoratensi,

De

NOTIS
VIRGINITATIS.

DE
NOTIS VIRGINITATIS
QVÆSTIO,

*An certa & indubitata Virginitatis
sint signa?*

GRavis & ardua hæc est quæstio, eaque non curiosa: sed omnino utilis ac necessaria. Accidit enim aliquando, ut Sponsus de virginitate Sponsæ suæ dubitet, eamque aut in jus vocet: aut saltem apud parentes & sanguine junctos violatæ castitatis accuset, divortiumque petat, vel de desertione cogitet. Quare, ut iusta ferri sententia possit, cognitum perspectumque esse decet, Medicis maxime, quorum iudicium à Iudice postulatur, an talia signa existant, quæ certo & infallibiliter Virginitatem nobis patefaciant.

De hoc autem quæsito discrepantes sunt doctissimorum hominum sententiæ. Alii namque affirmantem: alii vero negantem defendunt.

*Qui affirmativam tuentur, caput 22.
Deuteron. proferunt, ubi linteamina, in quibus novi conjuges concubuerunt, pro indubitato*

dubitato Virginitatis indicio habentur, si sanguine sint tincta. Et si talia parentes maritatae filiae exhibere potuissent Magistratui, filia quidem à crimine læsæ castitatis liberabatur: ipse vero maritus qui propter conceptum odium, & speratum divortium eam falso diffamarat, loris cædebatur, centumque argenti siclis, h. e. ut *Osiander* explicat, 25. taleris, patri filiae, sine causa diffamatae, tradendis, mulctabatur, cogebaturque eam habere, si vel maxime rumpe-retur, uxorem: neque ullo unquam tempore illam repudiare poterat. Quod si vero parentes cruentatum monstrare lintheamen nequivissent: & maritus ex illius defectu corruptionem uxoris probasset, tum uxor educebatur extra fores domus patris sui, & lapidibus obruebatur: quoniam nefas fecisset in populo Israël: nempe quia fornicata in domo patris sui.

Deinde *denuncias* quasdam, sive probationes adducunt, quibus virginitatem certo sciri posse jactitant.

Primam habet *Severinus Pinæus* in opusculo *physiol. & anat. cap. 5.* Ait enim, scribere nonnullos, intactam esse virginem, si filum ei ab extremo naso ad futuræ coronalis medium & finem sagittalis, per glabellam & frontem mediam extensum, collum

collum ejusdem puellæ intra se comprehendere possit.

Secundam *Petrus Forestus. 28. in scholiis observat. 55.* ubi refert, virginem esse, quæ ex lapatho trito carbonibusque injecto, & suffitu inde excepto sese perminxerit.

Tertiam *Plinius l. 36. c. 19.* Nam suffitum lapidis Gagatis virginitatem deprehendere dicit. Quo vero modo, non addit. Explicat autem *Anselmus Boëtius, l. 2. de Lapid. & Gemm. cap. 165.* Virginitatem, inquit, Gagates non solum suffitu, sed etiam potu explorat. Nam si pulverem bibet intacta Virgo, urinam minime reddit: reddit autem, si corrupta fuerit: idemque facit, si Gagates suffumigetur.

Quartam quidam Secretistæ. Si semen portulacæ spargatur super prunas, ita ut, si cujus pudicitia exploranda, fumum excipiat, mirabilia videre dicunt, si sit deflorata: nihil quicquam autem, si intacta.

Quintam alii: quia virgines ab apibus, irritatis licet, minime feriuntur.

Tertio signa quedam in medium adferunt, quæ de virginitate certo testari perhibent.

Primum extat apud *Scaligerum in comm. lib. 2. histor. animal. Aristot. t. 51.* virgi-

nes, ait, ad parietem etiam alto jaculatu
emittere urinam queunt. Corruptæ ne
retro quidem reddunt, sed coxim conqui-
niscentes.

Secundum apud plerosque legitur Scri-
ptores, imo etiam vulgo notissimum: est-
que angustia pudendi & sinus pudoris, qui
collum sive cervix matricis, & vagina pe-
nis appellatur. Nostræ obstetrices dicunt,
tantam eam esse, ut vix ovum columbi-
num admittat. Nam amplitudo si fuerit
major, corruptionis signum esse dicunt.

Tertium itidem est vulgatissimum. Ete-
nim quæ vocem mutarunt: quibus pinnae
narium sunt flaccidæ: & mammae amplæ
atque lactariæ, virginitatis jacturam passæ
censentur: contra quæ vocem consuetam
retinent: quibus narium pinnae sunt duræ,
& mammae parvæ, solidæ atque rotundæ,
illibatae creduntur.

Quartum est, dolor in congressu primo:
isque ex dilatatione genitalium, quæ ad-
modum sunt angusta, profectus. Vnde Te-
rentius primam coitionem acerrimam
nuncupat.

Quintum reperitur apud Authores plu-
rimos, estque membranula quædam, Hy-
men dicta: quam etiam Eugium, virginita-
tis claustrum, integritatis argumentum, casti-
tatis

tatis munimentum, florem virgineum, panniculum virginalem, germen floris, claustrum virginale, centonem, interseptum virginale, custodiam, sigillum, & columnam virginitatis appellant. Hæc cum venulis quibusdam conspersa sit, rumpaturque coitione prima, sanguinem profundit: ex quo linteamina inquinantur: de qua infectione audiendum forte *cap. 22. Deuteron.* quod supra allegatum.

Eam describunt, quāquam diversimode, *Avicenna* lib. 3. canon. fen. 21. tr. 1. c. 1. in fine, *Vesalius* l. 5. c. 15, anat. *Piccolbominus* lib. 3. prælect. anat. 9. *Fallopianus* in observationibus anatomicis, *Platerus* in tab. anatom. *Wierus* lib. 3. de Lamiis c. 20. *Andernacus* l. 1. Instit. anatom. *Berengarius Carpenfis* in *Isagog.* anatom. pag. mihi 10. *Varolius* cap. 4. anatom. C. *Baubin* lib. 1. theatr. anatom. c. 39. *Spiegelius* lib. 8. de corp. hum. fabr. c. 18. Ponere etiam videtur *Scaliger*, exercit. 175. sect. 1. scribens, Est in Atlantis jugis occidentalibus, quæ pars *Surnag* ab incolis nominatur, radix quædam, cujus esu ad Venerem augendam continuandamque mirifice corroborentur. Quin ajunt, super eam si quis urinam reddiderit, illico turgere libidinibus, Vir-

gines, quæ præfunt pascuis, si super ea se-
deant, aut urinam faciant, eis perinde *rum-*
pi Naturæ membranam, atque si à viro fue-
rint vitiatæ.

Diximus, Hymena describi ab Anato-
micis diversimode: ideoque diversitatem
illam Studiosis ostendere operæ pretium
est: quia non omnibus datum, adire tot
Anatomicorum monumenta.

Conveniunt autem in eo plerique o-
mnes, quod claustrum istud membrana
fit: unde etiam καὶ ἐξοχὴν ὑμὲν & ὑμέμενον
appellatur.

Consentiunt etiam, membranulam
istam transversim sitam esse in cervice ute-
ri, & esse perforatam, quo menses utrique,
rubri atque albi, effluere possint: disrum-
pi etiam concubitu primo, & fundere san-
guinem, eoque substratum linteum infice-
re: quia venulis conspersa.

Differunt autem primum in eo, quo-
niam alii eam semper & in omnibus virgi-
bus secundum naturæ præscriptum adesse
volunt: ut *Vesalius*, *Piccolhominus*, *Fallo-*
pius, *Aquapendens*, *Wierus*, *Berengarius*, *Coi-*
terus, *Spiegelius*: alii vero raro admodum,
& in quibusdam solum, idque παρὰ τὴν
φύσιν adesse autumant: ut *Laurentius*, *Pa-*
reus, *Columbus*.

Dein-

Deinde in substantia : quia alii dicunt membranam esse carnosam , ut *Vesalius* : alii venosam & ligamentosam , ut *Avicenna* : alii tenuissimam & aranearum telis similimam , ut *Piccolhominus* : alii nerveam , non carneam , ut *Fallopianus* : alii retiformem , ex pluribus venis & subtilibus ligamentis contextam , ut *Berengarius Carpenfis* : alii valde crassam , quæ impediatur , quo minus genitale viri in uterum immitti queat , ut *Columbus* : alii in junioribus tenuem atque subtilem : in adultioribus vero crassiore robustioreque , ut *Spiegelius* : qui tamen hymenem vult partim carnosum , partim vero nervosum esse.

Tertio in situ. Alii namque eam ponunt immediate post ἐπίθραν , ut *Fallopianus* : alii in medio cervicis uterinæ , ut *Berengarius* : alii in uteri collo , non procul ab orificio interno , ut *Piccolhominus* : alii sub nymphis , sive alis , quas myrtochila nuncupant , ut *Coiterus* : alii à tergo ejus partis , qua collum vesicæ in uteri cervicem implantatur , paulove interiorius , ut *Vesalius*.

Quarto in perforatione. Fuerunt enim , qui dixerint , membranulam esse cribri in modum crebris foraminibus perviam. Plerique vero unico solum foramine pertusam

sam esse sentiunt: idque in medio: ut plurimum secundum longitudinem, seu per directum: raro per transversum.

Quinto in descriptione tota. Communis enim sententia est, hymenem membranam esse, venulis rigatam, in media fere cervicis uterinæ sede locatam, uno foramine per directum perviam, situatam veluti diaphragma transversim, ac propterea è cervicis uteri lateribus enatam, quæ in primo congressu connubiali diffingatur, sanguinemque profundat, & substratum linteamen inquinet.

Sed *Avicenna lib. 3. Can. fen. 21. tract. 1. cap. 1.* scribit, esse ante violationem puellæ in collo matricis panniculos contextos ex venis & ligamentis valde tenuibus, ortos ex omni ejus colli parte, qui primo concubitu profuso sanguine dirumpi soleant.

Varolius cap. 4. anatom. docet, alas, sive nymphas pudendi muliebris in inferiori parte interventu membranulæ cujusdam simul jungi. Ideo, ubi mulieres primum viris junguntur, dolorem quempiam & sanguinis profusionem pati: esseque hymena nil aliud, quam membranosam istam copulam, licet aliter apud claros viros descriptus inveniatur.

Seve-

Severinus Pinæus lib. 1. opusc. physiol. Sanat. cap. 5. has hymenis descriptiones vanitatis & falsitatis arguit: dicitque, hymenem productionem quandam esse in sinu pudoris, ex 4. carunculis, myrti baccas referentibus, totidemque membranis factam, & in truncatum obtusumve conum finitam, similem admodum parvæ Rosæ semiexpansæ: unde & floris virginei nomen illi inditum. Has autem carunculas sitas esse in 4. angulis sinus pudoris, (quem vulgo collum, sive cervicem uteri nuncupant:) in singulis videlicet singulas: easque connectere, sive ligare inter se 4. membranas carnosas, positas singulas in singulis caruncularum interstitiis. Haud ergo hymenem membranam esse unam, & transversim positam, sed quatuor, easque rectas, ab inferno sine sinus pudoris deorsum tendentes: nec 4. tantum membranas hymenem constituere: sed 4. etiam carunculas ad claustrum virginale floremque puellarum componendum concurrere. Adhæc, non plura habere foramina parva, sed unicum, idque satis insigne, in extremitate claustrum. Præterea sanguinem, qui exit in defloratione, non à vasis tantum ruptis atque apertis prodire: sed etiam à carunculis diductis
& at-

& attritis. Præter hunc hymenem quære-
re alium, vanum judicat. quicquid fictum
scriptumve sit ab Anatomicis se prioribus.
Hanc enim productionem verum esse hy-
menem, & certissimam virginitatis no-
tam, si integra inveniatur. Notandum ve-
ro esse, carunculas & membranas eas con-
jungentes, ipsamque adeo productionem,
quam efficiunt, ratione quantitatis, in aliis
esse brevior, in aliis longior: re-
spectu vero qualitatis in his crassior, in
illis tenuior; eodemque modo & fora-
men, quod est in ejus extremo, in nonnul-
lis esse amplius, in aliquibus angustius. Ex
quo minor aut major primo in concubitu
difficultas.

Hanc hymenis *Ἀφροδίτην* sequitur C.
Baehnius lib. 1. Theatr. anat. c. 39. eamque
veram esse dicit.

Ex eorum albo, qui *ἐπιστημονικὰ καὶ συλλογι-
στικὰ* Virginitatis signa, *τεκμήρια* alias vo-
cata, negant, sunt *Capivaccius* & *Augenius*.
Vterque quidem concedit, dari signa ali-
qua Virginitatis: sed illa esse dubia, incer-
ta, obscura & fallacia, ex quibus nihil scien-
tifici colligi possit. Esse igitur cognitionem
& explorationem Virginitatis mere *σοφισ-
τικὴν*: nequaquam *ἐπιστημονικὴν*.

Etenim *Capivaccius* in *Tractatulo* quo-
dam

dam de signis Virginitatis scribit, si exploratio Virginitatis possibilis sit, posse eam acquiri 4. signis: mutatione odoris: alteratione vocis: præsentia Hymenis: & generatione congeriei, sive contextus venarum, qui veluti panniculum aliquem ad os cervicis uteri formet: quo primo in congressu disrupto, sanguis emanet. Odorem enim post deflorationem mutari in olemtem, qui referat hircinum: vocem autem acutam transire in gravem: puram, sive sonoram, in raucam.

Verum, neutrum signum esse perhibet perditæ Virginitatis: quoniam etiam iis, quæ vere adhuc virgines sunt, postquam excesserunt ex ephebis, utraque mutatio accedit.

Odoris quidem, propter illas causas, quas nos quoque *Exercit. 36. problem. 2. ex Aristotele, Galeno, Langio, & Montalto* in medium protulimus.

Vocis vero propter constitutionē aëris & organum vocale, per quod ille fertur.

Est autem id in genere aspera arteria: in specie vero caput illius, quod dicitur larynx.

Nam circa pubertatis annos, etiam in non devirginatis, vox pura vertitur in impuram: acuta in gravem.

Prius

Prius fit, non ob coitum, sed ob seminis generationem. Sonora quippe & pura vox redditur, cum aër, qui exsufflatur à pulmonibus, purus est, & aspera arteria, ac cumprimis ipsa *γλωττις*, lingula, sive rimula laryngis, pura. At tempore pubertatis quo semen generari incipit, utrumque fit impurum: tum quia vitales spiritus largius, quam antea, in testes diffunduntur: unde reliquum corpus eos habet pauciores, & humores atque excrementa non ita bene coquit, ut prius: tum quoniam testes qualitatem suam seminalem, quæ gravis ac virosa, toti corpori, & per consequens etiam laryngi impertiuntur. Posterius verò accidit: itidem non ob deflorationem: sed quia vocalia organa ampliora evadunt.

Hymenem dicit aliquando adesse, aliquando vero abesse. Et si adsit, secundum *Aëtium* morbum esse. Absentiam ergo illius non arguere devirginationem: nec præsentiam de virginitate testari. Posse enim foramen habere magnum & amplum: atque ita neque pudendi virilis ingressum, neque seminis immissionem impedire.

Contextum venarum, panniculum quendam efformantem, quod spectat,

monet *Capivaccius*, illum non esse perpetuum. Quo fit, ut eo præsente, non necessario probetur virginitas: nec absente violata judicetur. Evenire quoque posse, ut in congressu connubiali sanguis minime profundatur: si scilicet venæ sint paucae: genitale mulieris amplum: virile contra parvum.

Augenius tom. 2. Epistol. & consultat. medicin. l. 1. negat, virgines, quæ virgines, (sunt autem, quæ intactæ, h. e. quæ virum nunquam expertæ) peculiarem aliquam partem habere, qua sint destitutæ mulieres. Ideoque scientificum Virginitatis signum non reperiri.

Si dicas, Hymenem illum esse *τεκμήριον*, illumque I. oculos videre, II. magnos viros adstruere, III. imperforatum suppressere menses, & conceptionem impedire, IV. ruptum profundere in primo coitu sanguinem, V. linteorum cruentationem docere literas sacras *Deuteron. c. 22*, VI. inspectionem & probationem admitti de jure Pontificio, VII. obstetrices virginitatem docere ex præsentia hymenis & angustia genitalium: respondet ille, si hymen adsit, adesse præter naturam: naturaliter autem adesse nunquam.

Probat hoc autoritate, *αὐτοψία* & ratione.

Autho-

Authoritates in promptu sunt pluri-
 mæ. Nam *Galenus l. de dissect. uteri* ne ver-
 bulo quidem illius meminit. *Oribasius l.*
24. collect. c. 32. hymenem refutat se-
 quentibus rationibus : I. quia in dissec-
 tione non observatur. II. quia si adesset in
 virginibus, deberet immisso specillo ali-
 quantulum resistere. At specillum usque
 in profundum, sine obstaculo, ingreditur.
 III. quia si præito esset, & dolorem causa-
 ret, cum rumpitur in defloratione, utique
 etiam dolorem parere deberet, ante de-
 florationem, cum menses fluunt. IV. quia
 non, ut partes aliæ, certo & definito in lo-
 co consistit : sed modo prope labia puden-
 di muliebris : modo in medio cervicis ute-
 ri : modo ante os uteri internum, aut etiam
 in ipso. *Vallesius l. de sacr. Philos. c. 25.*
 membranam istam plane rejicit : idemque
 faciunt *Lud. Vassæus* in tabulis anatomicis,
 & *Fernelius l. 1. φυσiology. c. 7.* *Columbus l.*
11. c. 16. ait, hymena raro adesse : & *l. 15.*
 testatur, se ter duntaxat illum invenisse :
 bis in duabus parvulis puellis, & semel in
 natu majore. *Pareus l. de hom. generat. c.*
42. scribit, se hymena semel tantum in
 virgine 17. annos nata deprehendisse : in
 aliis nunquam : licet sibi ex Nosocomio
 Parisiensi plena esset corporum copia,
 eaque

eaque in virgunculis omnis fere ætatis, à trimatu usque ad duodecimum annum. Ad horum sententiam suum quoque iudicium adscribit *Laurentius l. 7. anat. cap. 12. & quest. 13.* cuius tamen *Augenius* non meminit. Inquit enim, se & abortivas puellas, & trimestres, & trium, quatuor, sex, septemque annorum virgines diligenter observasse, & specillo ad uteri os internum usque immisso, nihil quod resisteret, invenisse. Quodsi transversa illa membrana in medio cervicis ductu, aut etiam in principio adfuisset, specillo illam probare fuisset facilimum. Credit ergo, hymena figmentum esse: idque eo magis, quoniam si adesset, nullum usum haberet. At natura nihil frustra molitur. Quodsi adsit, præter naturam adesse putat, & morbum esse organicum in vitiata conformatione opinatur. Videmus enim, quibusdam à primo ortu, aliis ab eventu, ut ab ulcere, & tumore præter naturam alio, ad uteri extremum nunc membranam, nunc carunculam adnasci, quem affectum *Avicenna* vocat clausuram, *Albucasis* alraticam, Græci *φίρωσις καὶ φίρωσις*, & eas mulieres, quæ sic affectæ sunt, *ἀτελής*, h. e. imperforatas appellant: de quo *Aëtius* tetrab. 4. serm. 4. c. 96.

Pau-

Paulus l. 6. c. 73. Celsus l. 7. c. 28. & Albucasis l. 2.

Αὐτοψία itidem præsto est fide digna.

Lis erat, subdit *Augenius* loco *supra* allegato, Romæ, cum Medicinam ibi profiteretur, inter *Bartholomæum Eustachium*, & *Realdum Columbum*. Is enim hymenis præsentiam negabat: hic affirmabat. Provocatum ad *αὐτοψίαν*. Secuit *Columbus* in Xenodochio D. Mariæ consolationis Virgines duas: alteram 9, alteram 12. annorum, in magna hominum corona, & hymen non invenit. Vnde publice professus, se hac in re aliorum autoritate & testimonio deceptum esse. Idem se observasse scribit Ferrariæ, anatomen administrante *Canano*.

Rationes *Augenius* proponit quatuor.

Prima hæc est. Si hymen datus Virgini, ut pars virginitatis index, utique pars erit, vel essentialis, vel quantitativa, vel accidentaria. At non est primum: quia neque materia, neque forma est, neque omnibus inest. Pars quippe essentialis horum quid est, & perpetuo inest composito. Neque secundum: quia pars quantitativa totum complet & integrat, adestque semper, eaque absente, totum mancum est & mutilum. Sed absente hymene,

mene, (abest autem sæpius) nihilominus corpus perfectum est. Itaque tertium est, nimirum aliquid accidentarium & præter naturam, quemadmodum calculus in renibus & vesica, sextus digitus in manu, unguis in oculo.

Secunda. Virginitatis signum esse potest *σφύς* illa, h. e. adstrictio, corrugatio & angustia laterum cervicis uteri. Quid ergo opus novo claustro, hymene? Non facit enim natura per plura, quod commode facere potest per pauciora.

Tertia. Natura generat partes, alicujus finis & usus gratia. At hymen nullum usum habet: quin potius nocet: quia impedit conceptum & effluxum menstrui, si sit imperforatus. Quod ipsum etiam attestatur *Pareus l. de hom. gener. c. 38. § 42.* Ait enim, arcere exceptionem seminis virilis, causamque esse sterilitatis muliebris. *Columbus l. 1. c. 16.* vult, prohibere, quo minus penis immitti possit in uterum. Membranam enim esse crassam: foramine tamē donatam, per quod possint fluere menses.

Quarta. Partes ex naturæ intentione genitæ, certam semper magnitudinem habent, certoque ac definito in loco sitæ sunt. At membrana hæc nihil horum servat, ut supra ostensum.

Re-

Respondet ergo Augenius ad primum argumentum, quod petatum erat ex loco testimoniorum, & auctoritatem auctoritati, experientiam experientiæ opponit. Visum quidem concedit hymena à viris magnis: sed & ab æque magnis minime observatum afferit.

Ad secundum dicit, sic esse, quod interdum hymen adsit, & quidem imperforatus: & quod hanc ob causam menses supprimat, conceptumque impediat: sed adesse tanquam partem accidentariam, quæ sit præter naturam, ac proinde actiones lædat.

Ad tertium. Similiter admittit, vere virgines ut plurimum primo in congressu profundere sanguinem, & dolorem potius, quam voluptatem aliquam percipere: sed negat, accidentia hæc ob ruptum *υμην* fieri. Causam esse aliam, etiam ab *Almansore, Oribasio, Fernelio, Pareo, Valle-* *sio*, & aliis traditam: nempe angustam, conniventem & rugosam uteri cervicem, venulis atque arteriis intertextam, quam primus coitus violenter dilatet, & vasa ejus atterat, eaque vel aperiat, vel rumpat, unde sanguinis profusio.

Profitetur tamen idem *Augenius*, & cum eo *Pareus*, sanguinem non necessario

rio profundi in omnibus: neque omnes, quæ illum profundunt, virgines esse.

Prioris causa est duplex: una ex parte mulieris: altera ex parte viri. Ex parte mulieris: quando partes genitales, vel per morbum, vel per fluxum menstruum sive album sive rubrum, adeo sunt emollitæ, ut facile cedant & extendantur. Item, cum mulier uteri cervicem habet viri genitalibus proportionatam, aut multo ampliore. Adhæc, cum eadem est annosa. Adstrictio enim in hac est minor, & partium substantia firmior. Ex parte vero viri: cum membrum illius vel exile est, vel flaccidius & mollius, quale esse in languidioris & frigidioris naturæ viris solet.

Posterioris ratio est: quoniam etiam corruptæ sanguinem profundere queunt: vel quia tempore coitus menses erumpunt: vel quia cervix uteri naturâ est angusta: vel quia viro penis est valde rigidus & mole magnus: vel quia mulier virginalem sibi adstrictionem & angustiam cervicis uterinæ adstringentibus & corrugantibus, sive contrahentibus medicamentis conciliavit: id quod puerperæ quædam post partum, ut uterus ab aëris externi ingressu sit liber: honestæ mulieres, ut viris placeant: & meretrices, ut virgines & illibatæ

videantur, facere solent: vel quia vesiculas quadrupedum felleas, aut utriculos piscium sanguine refertos intrusit fœmina, ac penitus in sinum genitalis inseruit.

Scribit enim *Pareus* l. 23. *de Hom. gen. c.* 42. reperiri, quæ lenarum, meretrices ad quæstum pro virgunculis prostituentium, infames artes edoctæ, utriculos & vesiculas hasce in pudenda intradant, & adstringentibus injectionibus ita uteri cervicem constringant ac corrugent ut lateribus suis connivere videatur: quod fraudis & doli nefcius Veneris tyrunculus credat, virginittatis claustrum se perrupisse.

Idem scribit *Augenius* l. 1. *tom. 2. consil.* 5 *epist. c. 5.* & addit, tantum posse fraudes meretricum, ut viderit sex probatæ famæ obstetrices mulierem quandam judicasse intactam, quæ tamen 7. ante mensibus puerum pepererat.

Hoc cruentatum linteolum incolæ Fezæ (alii legunt Faxæ) metropolis in Mauritania pro *τεμπνεσία* læsæ pudicitiae habebant. Refert namque *Leo Afer* l. 3. *hisor. Afric.* apud illos sponsum & sponsam, simulatque ex sponsalium solenni apparatu domum reversi essent, conclavi se obsecrato abdidiſſe ostio, dum nuptiale pararetur convivium. Interim annosam quandam mulie-

mulierem præforibus expectasse, & porrectum sibi à sponso, jam marito, linteolum cruore conspersum, in mediam invitatorum turbam ovantem detulisse, tanquam raptæ virginittis opimum spoliū atque symbolum: hacque demum lege licuisse invitatis discumbere & convivari. At si forte fortuna genioque sinistro, solenni illo coitu, nil sanguinis sponsæ per genitalia stillasset, redditam illam fuisse parentibus: hisque magnum inde accessisse dedecus: invitatorum vero turbam tristē & mœstanti inpransamque domum recessisse.

Ad locum S. literarum ex Deuteron. c. 22.
productum respondet *Augenius* ex *Lyræ* & *Rabinorum* sententia, verba scripturæ, ET EXPANDENT VESTIMENTA CORAM SENIORIBVS CIVITATIS, &c. non ἡ τὸ πῦρ, sed ἡ τὴν ἀγνοσίαν intelligenda esse. Inesse enim verbis istis sensum metaphoricum. Expandere enim vestimenta, sive linteamina, in quibus novi sponsi actum connubialem exercuerunt, significare secundum *Rabi Salomonem* diligenter in rem inquirere, & causam penitus cognoscere: neque in re tam gravi sententiam dicere, nisi prius exploratum sit, fueritne sponsa ante concubitum cum sponso corrupta: an sponsus odio solum

ductus de læsa virginitate illam accusarit? Quemadmodum enim expansum lintheamen nihil celat, sed omnes sibi inhærentes maculas spectantium oculis subjicit: sic industria causæ cognitio, & accurata circumstantiarum exploratio accusatæ sponsæ vel corruptionem, vel integritatem & castitatem palam facit. Valde enim turpe & indecorum fuisset, inquit *Lyra*, si lintheamina illa publice senioribus & iudicibus civitatis fuissent ostensa. Sensum ergo & ipse putat metaphoricum & parabolicum esse: & expandere vestimenta idem hic denotare dicit, quod per verba testium declarare, & probare virginitatem filiæ.

Ad auctoritatem juris Pontificii respondet Augenus, c. 7. loci citati, inspectionem genitalium, & explorationem Virginitatis etiam de jure Pontificio fallacem esse: ideoque in cap. caus. Matrimonii de probationibus tradi, inspectionem iterandam esse. Cujus iterationis causa redditur in cap. *nec aliqua* 27. quæst. 1. quia oculus & manus obstetricum sæpe falluntur. Quod ipsum etiam probat Abb. in c. ultimum de frigidis & maleficiatis: ubi Iudicibus præcipitur, quod licet præcesserit puellæ inspectio, septima tamen propinquorum manus adhibenda sit: & numero 10. in fine monet

monet *Abbas Panormitanus*, juramentum propinquorum semper necessarium esse: quia virginittis probatio fallax sit. Addit insuper *Augenius*, placitum suum nequaquam contradicere Iuri Pontificio. I. Quia Inspectionem cum Iure isto admittit: sed cum eodem dicit esse fallacem. Esse enim *στοχαστικὴν* solum: neutiquam *ἐπιστημονικὴν*. Quo nomine sæpius repetitur. II. Quia docet, Virgines non habere aliquam partem, qua destitutæ sint mulieres. At Ius Pontificium contrarium minime statuit. III. Quia credit, nullo certo signo distingui posse virgines à mulieribus. Quod Iuri Pontificio est consentaneum: quod dicit, manus & oculos obstetricum sæpe falli.

Ad obstetricum testimonium respondet, id nullius esse hili. Esse enim obstetrices nostras talium rerum ignaras: & nil scire aliud, quam foetum excipere gremio, umbilicum rescindere & ligare, & quædam levioris momenti alia præstare. Ideoque illarum iudicio minime acquiescendum. Propterea neque de Iure Civili cognoscendi munus ipsis fuisse datum. Scribit namque *Iacob. Cujacius l. 17. observ. c. 20.* virginittatem explorare, esse in difficili, ac pene impossibili: nec hujus rei unquam legi obstetricibus delatum arbitrium. Con-

cedit quidem obstetricibus inspectionem ventris, ut sciatur, an mulier uterum gerat? Non legitur autem, iisdem demandari *δοκιμασίαν* virginitatis.

Concludit ergo *Augenius*, *δοκιμασίαν* virginitatis non esse certam: sed fallacem. Haberi quidem illius signa: sed non esse certa, propria & inseparabilia. Esse ergo probabilia tantum quæ virginitatem non probent apodictice. Neque respiciendum solum esse in *δοκιμασία* ista ad Hymena, angustiam cervicis uterinæ, dolorem & sanguinem, qui in primo coitu linteum substratum inficiat: sed etiam ad naturam & ingenium virginis, ejusque mores, & educationem, ut *δοκιμασίαι* eo certiores reddantur.

Vere enim propria illa censerī, monet quæ uni, soli, ac perpetuo insunt. Hymena autem non inesse perpetuo. Angustiam genitalium non solis competere virginibus, sed etiam corruptis quæ arte sibi angustiam compararunt: quo fit ut neque dolor in primo congressu solis accidat virginibus. Linteum cruentatum non omnes exhibere posse: nec quæ exhibent, virgines necessario esse. Valere quidem argumentationem, si concludatur affirmative, & dicatur, Angustia adfuit genitaliam, dolorem

rem perpeſſa eſt, & ſanguis linteum foeda-
vit; Ergo Virgo fuit illibata. Non valere
autem, ſi inferatur negative: anguſtia non
adſuit, dolorem nullum ſenſit, neque ſan-
guinem profudit; Ergo Virgo non fuit.
Non dari omnium rerum τεκμήρια, certa
& inſeparabilia ſigna, quibus poſitis res
ponantur: & abſentibus res quoque abſen-
tes dicantur: ſed quaſdam res ita eſſe ob-
ſcuras, ut in illarum notitiam artiſcioſis
duntaxat τεχνουργίς penetrare liceat: ho-
rumque in albo etiam Virginitatem eſſe
poſitam. Sic comparatum eſſe in artibus &
diſciplinis, ut quæ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ fiunt, ve-
riſimiliter pronuncientur, non ſecus, ac ſi
ſemper ita ſe haberent. Hinc factum eſſe,
ut, cum virgines anguſta habeant latera
cervicis uterinæ, dolorem in actu primo
connubiali patiantur, & cruore linteamina
ſibi ſuppoſita profundant, hæc ſigna tan-
quam propria & univerſalia Virginitatis
cenſeantur. Videri tamen omnium maxi-
me Virginitatem non in alia aliqua re: ſed
potius in naturali illa labiorum συμφύσει
& adſtrictione conſiſtere. Hanc enim cau-
ſam eſſe, ut primus coitus ſit, velut Teren-
tius loquitur, accerrimus, & à virginibus
ſanguis profundatur, ſiquidem ipſæ ſint te-
nuiiores & delicatiores: membrum autem

viri rigidius, crassius, & violenter impellatur. Hoc namque conniventia & adstricta labia divellit, & quasi lacerat: unde cruoris effusio: unde substrati linteaminis infectio.

Recensuimus hactenus præstantissimorum Medicorum de notis Virginitatis judicia. Quid teneamus, breviter eloquemur.

Credimus, neque nulla prorsus, neque tamen etiam necessaria, certa, indubitata, infallibilia, propria ac inseparabilia Virginitatis esse indicia, τεκμήρια à Logicis, à Galeno συλλογιστικά & ἐπιστημονικά appellata: sed probabilia solum, communia & separabilia: ut rectissime sentiunt *Augenius & Capivaccius*.

Quod enim aliqua illius sint σημεῖα, plus quam satis ex dictis liquet. Inter ea vero principem tenere locum quatuor arbitramur: I. Hymenis præsentiam. II. Nativam laterum cervicis uteri conniventiam, sive angustiam. III. Sanguinis in primo coitu profusionem. IV. Doloris in ejusdem exercitio perceptionem: quem non aliam habere causam putamus, quam continui quandam solutionem h. e. dilatationem & distensionem laterum cervicis uteri: virum nondum prius perpeffæ.

Quod autem signa hæc τεκμήρια non sint, inde constat, quoniam ita comparata sunt,

sunt, ut aliquando fallant : interdum etiam absint, nec perpetuo Virginitatem comitentur : imo quædam illorum etiam in defloratis locum inveniant : velut ex supra dictis patet.

Conjungenda igitur universa: non accipienda singula : h. e. in exploratione Virginitatis perpendenda collective : non spectanda distributive. Singula namque parum probant : universa autem Virginitatem probabilem reddunt.

Priusquam finiamus, placet corondis loco problemata quædam movere: & *primum* quidem de Hymene, *utrum tantum ens sit fictitium & imaginarium*, an reale, quod oculis cerni, & manibus palpari possit?

Pro figmento Hymena habent *Laurentius, Vallesius, Fernelius, Columbus, Pareus, Vassæus, Augenius, Capivaccius*, ut liquet ex supra dictis. Concedunt quidem, adesse in quibusdam : sed *πῶς φύσιν : καὶ φύσιν* nunquam, quia vitium Naturæ.

Contra rem naturalem, & plerisque virginibus concessam contendunt *Vesalius, Fallopius, Platerus, Andernacus, Wierus, Coiterus, Varolius, Varolius, Berengarius, Carpensius, Aquapendens, Scaliger*.

Nos ridendos arbitramur, qui nunquam: explodendos, qui raro admodum, & in

paucissimis solum, nec nisi *παρὰ φύσιν* Hy-
mena adesse dictitant.

Adesse enim, & adesse non raro, mul-
torum oculi perspicacissimi viderunt. No-
bis in ternis duntaxat puellis, valde adhuc
infantulis, Hymena videre contigit. Non
dubitamus autem, quin in pluribus idem
Hymen spectandum sese obtulisset, si de
inquisitione fuisset solliciti.

Quos autem Hymenas vidimus, mem-
branulæ erant tenues, quæ labiis pudendi
manuum solum ministerio, nullo alio ad-
hibito instrumento, nullaque sectione ad-
ministrata in conspectum nostrum venie-
bant. Repræsentabant vero Lunam falca-
tam, plenioram tamen illam: & adhære-
bant tantum inferne lateralibusque cervi-
cis uteri partibus: ante vesicæ autem ostiū
liber patebat exitus: adeo, ut in supera cer-
vicis uteri parte nil fuerit illius repertum.

Sed videamus an tela, quibus antago-
nistæ claustrum istud Virginitatis demoliri
satagunt, infringere queamus.

Ajunt primum, Hymena haud observa-
ri in omnibus. At quid inde inferitur? Nam
neque futuræ omnes, neque omnes den-
tes, neque omnes costæ, neque omnes
abdominis muscoli, neque omnia ossicula
sesamoidea, neque omnes muscoli lum-
bri-

bricales in omnibus visuntur : neque in omnibus is musculus invenitur, qui latitendinis dicitur, & volam manus occupat. Num tu propterea partes hasce figmenta statues? Absolum!

Objiciunt secundo : describi Hymena diversimode, & in substantia, & in situ, & in figura, & in structura tota. Sed ideone chimeram ex illo facies? Describitur varie, quia à variis diversimode se habens observatus fuit. Miram varietatem in venis, nervis, arteriis, & vasis spermaticis, maxime quo ad numerum atque exortum, cernere licet: neque tamen nugas illa credes.

Dicunt tertio, si adsit, vitium esse & morbum. At morbus id est, quod actionem lædit. Quam vero lædere hymena nobis persuadebis? Num excretionem mensium? At probe purgantur, quæ hymena habent. Num mictionem? Sed mingunt libere, quibus flos iste Virginitatis est adnatus. Num *συνσχισίαν* connubialem? Atqui tenuis est, facileque perumpitur. Propterea ne vel mensium eruptionem remoretur, vel urinæ emissionem impediret, perforatum esse claustrum istud virginale Natura voluit. Si integrum est & inperforatum, vitiose formatum est : quemadmodum etiam alias quandoque partes vi-

tium in formatione habere competimus.

Instant quarto, Galenum nullam hymenis fecisse mentionem, ne quidem *in libro de dissect. uteri*, quo in tamen diexodice historiam uteri describit. At ne quidem rerum aliarum nostri corporis, majoris ponderis atque momenti. Non enim omnia noverat *Galenus*: nec omnia, quæ noverat, literarum monumentis consignavit.

Vrgent quinto, immisso specillo in colulum matricis, nullum sentiri obstaculum. Credimus, si qua parte perforatum est, immittatur. Inficiamur autem, si pars ejus, quæ integra, tangatur.

Clamant sexto, quia etiam ante deflorationem, cum menses fluunt, dolorem pareret, si adesset. Sed cur quæso dolorem crearet, cum liberum exitum mensibus præbeat?

Premunt septimo, neque essentialem, neque quantitativam esse particulam. Non essentialem: quia neque forma sit, neque materia. Non quantitativam: quoniam hæc totum integrat adestque semper. Si absit, totum mancum facit & mutilum. Esse ergo, siquidem adsit, particulam quandam accidentariam & accessoriam. ad totius complectionem minime necessariam. Nos essentialem non esse partem,
liben-

libenter largimur. Negamus autem, quantitativam non esse. Suo enim modo integrat corpus virgineum. Si dicas, partem non esse, quod non semper adsit. Regerimus, etiam alia interdum abesse: ut de ossibus, musculis, venis, nervis atque arteriis antea probatum. Neque tamen recte concludi, partes non esse.

Perhibent octavo, virginitatis signum esse conniventiam & angustiam colli matricis. Quid ergo alio opus? Quod enim Natura facere potest per pauciora, nunquam facit per plura. In superfluis namque minime abundat: & in necessariis deficere non solet. Respondemus, sic comparatum esse in natura, ut sæpe unius signati plura sint signa. Quid ergo absurdi statuitur, si Virginitatis plura signa dicantur? Quæ admodum incerta sunt & dubia, certiora probabiliioraque fiunt, si per plura signa probentur.

Secundum problema est de angustia colli matricis, an illa in omnibus observetur virginibus? Respondemus, observari, modo non vel externâ, vel internâ aliqua causâ collum istud laxetur dilateturque. Externa causa potest esse lasciva illius contrectatio & titillatio. Interna jugis & assiduus pituitosorum ferosorumque humorum

rum transitus , qualis esse solet in fluxu muliebri appellato. Nam & virgines illo laborare experientia docet. Hæc angustia principem fere locum tenet inter signa Virginitatis. Nam & profusionis sanguinis , & doloris , qui in primo congressu percipitur, potissima videtur causa. & Authores omnes , etiam illi , qui Hymena reprobant, eam pro nota illæscæ castitatis admittunt.

Tertium est de cruentatione lintheaminum, cujus meminerunt S. literæ , an illa sint ob Hymena perruptum : an ob venulas colli matricis , conniventis adhuc , vel saltem, adhuc angustioris, rarefactas, apertas, aut laceratas ? Respondemus , fieri posse ob causam utramque, siquidem Hymen adsit. Sin minus , tantum ob venulas colli matricis læsas.

Sed, quod quartum est problema, perpetuum ne est, compressas virgines lintheamina cruentare ? Respondemus , apud Israëlitas perpetuum fuisse , ac propterea à parentibus filiarum elocatarum studiose asservata , ut necessitate postulante testimonium esse possent Virginitatis, ad nuptias usque custoditæ. Sequimur enim hac in parte τὸ πρῶτον Scripturæ , quod habetur Deuteronom. 22. quia verba Sole clariora sunt : non

non probamus sensum allegoricum, aut metaphoricum, quem *Augenius* supra adduxit ex interpretatione *Lyrae* & *Rabino- rum*. Alienus enim est, & docimasiæ Vir- ginitatis minime consentaneus.

Cruentare vero primo in congressu lin- teamina, apud Israelitarum Virgines per- petuum erat propterea: I. Quia mature admodum, an. scil. ætatis 12. 13. & 14. nu- bebant: ut *δοκιμασία* Virginitatis eo esset certior. II. Quia probatio hæc erat manda- ta. Itaque stante Lege Mosaica, certa fuit ac sufficiens: ac poterat Iudex facile cave- re, ne cui innocenti periculum crearetur, Hodie linteaminum cruentatio perpetua non est: I. Quia virgines elocantur tardius. II. Quia lex hæc de Virginitatis *δοκιμασία* per cruentata lintea una cum aliis quibus- dam est abrogata. Ideoque simpliciter & absolute illi insisteri non potest: quemad- modum nec locum amplius habet illa adulterii probatio per aquas amarissimas, quæ habetur *Num. 5.* Si tamen virgo nubat mature, neque cervicem uteri ha- beat, aut morbo, aut causa morbifica, aut lascivia dilatatam, sitque maritum for- titi, cujus membrum neque minus sit quam conveniat, neque mollius & flacci- dius, quam requirat actus conjugalis, ra-
tioni

tioni consonum est, etiam illam adhuc luce sanguineum profundere, eoque linteamina inficere.

Quintum est de dolore, num & is recte inter Virginitatis indicia reponatur? Respondetur rectissime: quamvis & vitiatæ dolorem in actu Veneris percipere queant: vel quia partes genitales natura habent angustiores: vel quia vitiatas illas obtinent, ulcere, vulnere, aut tuberculo: vel quia membrum viri rigidius est: vel quia idem grandius existit: vel quia motu impetuosiore violentioreque Venus exercetur. Virgines autem dolorem sentiunt propterea, quia collum uteri angustius violenter dilatatur: quæ dilatatio species quædam est continui solutionis: & hæc proxima doloris causa.

Vltimum est, an ex profusione cruoris, & linteaminum infectione, de qua Scriptura loquitur, necessario præsentia Hymenis, ejusque ruptura concludatur? Respondemus negando: quia sanguinis profusio etiam ex angustia cervicis uteri, violenter dilatata, trahere potest originem, velut & dolor ipse. Propterea S. Literæ tantum profusionis sanguinis, tanquam signi generalis, mentionem faciunt: causam vero à qua dependeat, non exponunt.

F I N I S.

INDEX

INDEX RERV M

Memorabilium, quæ in priori
Opusculo Physiologico continentur.

A Bortientium historia cum picturis
fætuum 112. 118. 124
Abortus omnes fiunt ante septi-
mum mensem. 131. 132

Adversim, non aversim concumbendum. 77

Ægyptiis fæminis nymphae nimium produ-
cuntur. 40. 41

Amnios quomodo fætum contineat. 108

Anastomoses cordis fætus & earum usus. 11.
quo tempore pereant? 12. easdem delere
natura in omnibus conatur. 14

Anastomosis esse venam arteriarum nutri-
cem, falso credidit Botallus. 14

Aristotelis opinio de formatione fætus exami-
natur. 107

Avicennæ opinio de distractione ossium pubis.
157

B.

Bronchocele Alpium incolis familiaris. 41

Buſton puellarum quid? 51

C.

Cancris & scirrhis incurabiles aliquando orifi-
cio colli superveniunt. 140

Carunculæ in extremitate colli vesicæ sitæ
usus. 48

Ca-

- Caruncula* quatuor, valvas constituentes
nunquam omnino abolentur. 56. earum
usus. ibid.
- Cava vena* producit vasa spermatica præpa-
rantia. 27. recipit lac à mammis, nisi id
exsugatur. 162
- Cavitas colli uteri aspera* quare? 100
- Citta gravidarum* cuius rei indicium? 156
- Clastrum virginale* quibus nominibus done-
tur? 51. 58. ejus descriptio 43. 52. situs.
60. comparatio cum germine rosæ. 52.
ocello vel caliculo garyophilato. 60. flore
lili. 64
- Clastrum virginale* quomodo absque coitu
rumpi possit? 89. & seq.
- Claustri vaginalis* utraque pars proprie dici-
tur vulva. 31
- Clitoris* quænam pudendi pars? 44. & seq.
balano haud est dissimilis. 40. quatenus
differat à mentula? 47. aliquando naturæ
vitio nimis producitur. 82
- Clitoridis situs*. 37. usus in fœminis 174.
abusus quarundam. 48
- Coccygis acceptio duplex*. 178. usus. 180
- Coccygis retroflexio* in partu, quam opinantur
nonnulli, vana esse demonstratur. ibid.
- Coëundi modus unicus naturalis*. 77. 78
- Coëundi appetitus diversus est in viro & fœ-
mina*. 85
- Coitus

I N D E X. 301

<i>Coitus primus omnibus virginibus dolorificus,</i>	
<i>aliis magis, aliis minus.</i>	64
<i>Coitus cum menstruatis, divinis atque natu-</i>	
<i>ralibus legibus vetitus.</i>	66
<i>Coitus ob menstrua intempestiva historia.</i>	65.
	68
<i>Collum uteri non est sinus.</i>	59
<i>Collum verum uteri quid, ex Fallopio.</i>	98.99
<i>Colli veri principium, orificium interius uteri</i>	
<i>est.</i>	78
<i>Colli orificium quale, & quando hiet?</i>	99.100
<i>Conceptio quomodo fiat?</i>	92
<i>Confricatrices mulieres quænam dicantur?</i>	48
<i>Constrictio pectoris, curvitatibus prohibenda cau-</i>	
<i>sa, quæ mala & symptomata pariat?</i>	169
<i>Corporis humani partium generalis divisio in</i>	
<i>dextras & sinistras.</i>	173
<i>Corrumpanturne virgines absque consortio</i>	
<i>viri?</i>	89. & seq.
<i>Corrupta ab integra virgine quomodo disse-</i>	
<i>rat?</i>	32
<i>Cunus quid, & unde dicatur?</i>	31

D.

<i>Defloratio quid, & quomodo deprehendi possit?</i>	
	63
<i>Defloratio quibus dolorifica magis vel minus?</i>	
	55.56

Deus

Deus & natura nihil faciunt frustra. 9

Dilatatio ossium pubis, vide Ossa.

Dissimilitudo individuorum unius speciei unde potissimum? 80

Distractio ossium pubis & ilium an fiat in partu? quaestio à τὸ Ψιὰ anatomicā decisa.

163. 164. eadem oppositis rationibus nihil infracta. 195. & seq.

E.

Effluxus omnes fiunt ante formationem fœtus. 132

Embryonis forma quomodo membratim queat discerni? 107

Embryonis ejecti historia. 119. 124

Exeundi ex utero modus maribus ac fœmellis idem & communis. 140

F.

Falsæ veterum & recentiorum de hymene opiniones. 57. & seq.

Falsi germinis ejecti historia. 116

Filum sub lingua scindendum parvulis. 55

Flos virgineus hymen. 53. plura ejus synonyma quæ? 51. 58.

Flos virgineus perelegans, corruptarum laceratus, 32. ejus folia quatenus etiam in corruptis maneant? 32. 56. forma. 43. comparata, vide Claustrum virginis.

Floris nomen πολύσχηρον, virginibus omnimodo applicatum. 61. & seq.

Fœmel-

INDEX. 303

<i>Fœmellæ in masculum non fit mutatio, & contra.</i>	84. & seq.
<i>Fœtus quoto die formetur?</i>	106. 115
<i>Fœtus XL. dierum qualis?</i>	107. 108
<i>Fœtus in utero quo tempore moveatur.</i>	128.
<i>& seq. quomodo augeatur & crescat?</i>	131.
	132.
<i>Fœtus spiritum attrahit per umbilicum.</i>	109
<i>Fœtus articulatus, si maceretur in aceto, ossa ejus emolliuntur.</i>	108
<i>Fœturæ signum unicum & univocum quodnam?</i>	72
<i>Frænum seu filum penis.</i>	46
	G.
<i>Galenî diligentia.</i>	10
<i>Genitales partes triplices in utroque sexu. 2. in fœminis quæ? 27. in viris & fœminis longe dissimiles. 84. & seq. eadem sæpe variant.</i>	31. & seq.
<i>Genitales mulierum partes mutari in viriles haud possunt.</i>	86
<i>Germen floris in virginibus quid?</i>	51
<i>Germini rosæ valde simile claustrum virginale.</i>	52
<i>Glandis virilis descriptio.</i>	46
<i>Glottidis laryngis & sinuum ejus à paucis fit mentio.</i>	18
<i>Glottidis laryngis usus.</i>	57
<i>Gravidæ quibus ledantur?</i>	155
	Gravi-

Gravidarum orificium uteri exacte clauditur.

102

Graviditatis signa.

69

H.

Hippocratis sententia de formatione fœtus.

115. *ejusdem de distractione ossium pubis
authoritas.*

152. 154

*Historia uteri omnino corrupti post difficilem
partum.*

74

*Historia masculi qui pro fœmina baptizatus
fuit.*

87

Historiæ duæ intempestive cœuntium.

65. 68

*Humani corporis divisio in partes dextras &
sinistras.*

173

*Humor aqueus & albus unde & qua derivetur
in partes infernas.*

93

Humor in amnio contentus unde colligatur.

116

Humor mucosus distractionem ossium juvans.

133. 138. 146

*Humores aquei & alii, à quibus fluores fiunt
albi, & eorum venenosa pravitas*

92. & seq.

*Humorum in uterum fluxio quid incommodi
sæpe afferat?*

89. 92

*Hymenis descriptio. 52. 58. 60. de eo falsæ
multorum opiniones,*

57. & seq. 102

*Hymenem alium præter florem virginitatis
querere, vanum.*

53

Hypogastrium quid?

24

I. Ilei

I N D E X.

305

I.

<i>Ilei ad testes descensus quomodo fiat ?</i>	91
<i>Imprægnationis falsa historia.</i>	109. 116
<i>Inappetentia gravidis unde ?</i>	132
<i>Incrementa fœtus in utero per intervalla temporis.</i>	132
<i>Infantes plurimos statim ab ortu interire quid faciat ?</i>	17
<i>Infantes quando ridere & dealbescere incipiant ?</i>	134
<i>Interfœmineum & interforamineum idem, & quid sit.</i>	35
<i>Intestina & uterus quando facile propellantur ?</i>	89
<i>Intestina, crescente fœtu, naturali suo situ moventur.</i>	132. 144

L.

<i>Labra pubis quid ? eorumque exacta consideratio.</i>	35
<i>Labra pudendorum mulieribus lævigatiora & depressiora quam virginibus.</i>	71
<i>Lac quo derivetur à mammis ?</i>	162
<i>Lædi quibus graviditas contingat ?</i>	115
<i>Lasciva & contaminata puella nihil turpius.</i>	57
<i>Liberorum procreatio finis conjugii.</i>	43
<i>Ligamenta cavernosa in viris. 45. in mulieribus æque.</i>	47
<i>Les os barrez quid, & cur dicatur ?</i>	150
<i>Lochia</i>	

Lochia à partu quot diebus purgentur?

146

Lutetiani capita habent oblonga. 41

Luxatio ex distractione ossium pubis cur non fiat? 170

Luxatio in articulis; distractio in symphysis fit. 170

M.

Mammæ unde lactis attrahant materiam?
162

Mammarum officium & usus. 174

Mares in utero citius moventur, quam fœmelle. 131

Matres & nutrices sæpe suffocationis puerorum temere accusantur. 17

Matrimonii causa finalis. 42

Matrix cum fœtu ante septimum mensem sursum ascendit. 132

Matricis gravia symptomata ex difficili partu. 73. 74

Membranae quot in coitu lacerentur? 54. &
quenam primum? ibid.

Menstrua in cavitatem colli uteri per vasa, ejus substantiam penetrantia, erumpunt.

101. 103

Menstrua quando fluunt, virginum claustra relaxantur. 65

Menstrua gravidis si fluant, quomodo judicandum. 155

Molæ

INDEX.

307

Molæ uteri quid ?

117

Μόλυσσις quid ?

131

Motus fœtus quo tempore fiat ? 128. & seq.

Mulieris partes generationi dicatæ quæ sint ?

2. 19. ubi sitæ ?

86

Mulieres habent ligamenta, ut viri cavernosa.

47

Mulierum ac virginum externæ uteri partes quæ ?

34. & seq.

N.

Narium finitas quibus familiaris ?

41

Natura sæpe ludit & aberrat in partibus conformandis. 79. maxime pudendorum.

80. 87

Naturæ obscura miracula multa recensentur.

177

Nymphæ quid ? 36. cur sic dictæ ? 42. & seq.

quasi lymphæ. ibid. sunt multo majores, quam apparent. 39. aliquando adeo producuntur, ut excisione sit opus. 40. tantæ ex- crescentiæ causæ.

41

Nymphæ, πέρυια Græcis, duplices.

38

Nymphas Ægyptii exscindere consueverunt.

39

O.

Oestrum Veneris Columbo quid ?

48

Orificium interius uteri quid vocent Medici ?

100.

X

Orifi-

- Orificii sinus pudoris sedes. 49. affectus coitum prohibentes. 51
- Os pubis ex tribus conflatum. 150. 154. quibus nominibus plerumque insigniatur. 154
- Os pubis apophysin innatam habens partum impedit. 139
- Os sacrum Galeno tribus constat ossibus. 179
- Ossa quæ cito perficiantur, & quare? 124. 107
- Ossa ilium in iuncto osse sacro utrinque unita. 152
- Ossa pubis ponderosa, & ponderis magni sustentacula. 150
- Ossium pubis, ilium, sacrique locus & situs ubi? 26
- Ossium pubis distractio non solum in mulieribus, sed etiam in omnibus viviparis animalibus fit. 73. ista relaxatio unde & quomodo faciliatur? 132. 133. 176. 181. quomodo arte juvetur à mulierculis quibusdam? 148
- Ossium ante & in partu distractio firmatur rationibus. 137. & seq. item authoritatibus. 152
- Ossium pubis distractionem quidam negant imperite. 19. 73. si quidem non fiat, quid tum naturam impediat? 20
- Ossium partes tenuiores, cervices appellat Galenus. 98

P.

- Pampæ quid ?* 57
Particulæ plures in pudendis mulierum. 10
Pariendi modus naturalis quinam ? 140. non
naturales revocantur ad quinque. 141. &
seq. difficillimus ac funestissimus omnium
qui ? 142
Parturientes omni auxilio juvande. 20
Partus primus quibusnam difficilior, quam
aliis ? 146. 147
Partum difficilem & infelicem quæ reddant ?
 139. 140
Parvus venter trifariam sumitur. 24. & seq.
eius partes quæ. 25
Pendula productio virginum duplex: una nym-
phæ, altera claustræ virginalis. 40. 43. 51
Penis multis nominibus donatur. 10. *eius*
musculi ac ligamenta duo. 45
Penis conformatio varia. 81. 82
Penis non perforatus. 82
Phymosi ac paraphymosi nonnulli laborant. 81
Præputii descriptio. 46
Præputio quænam similis membrana sit in
fæminis ? 40. 41. 54
Productio pendula in aliis atque aliis major
vel minor. 54
Profluvium album, instar calcis in aqua
 X 2 *disso-*

- dissoluta, in sinu pudoris deprehensum.
 93
Prolificatio quibus actibus absolvatur in utero?
 99
Pronaum & fossa idem. 37. 38. quænam pars ita vocetur?
 76
Pubes quid?
 34
Pudenda cur in plurali? 30. quæ partes ita dicantur?
 31
Pudendorum puellarum vitia errore naturæ agnata. 82. quænam ex illis possint emendari vel non chirurgia?
 83
Pudendorum in gravidis partui vicinis constitutio.
 133
Pueri in utero existentes non negligendi.
 20
Puerperæ recentis signa.
 73
Pulmones recens nati fœtus ponderosi & nigri 15. & seq. unde post albicantes, spongiosi & leves fiant?
 16
Purgatio menstrua fit per uteri collum. 101.
 103

Q.

- Quatuor* carunculæ cum totidem membranis claustri vaginalis.
 43. 52
Quinque in majori pubis rima animadvertuntur.
 37. & seq.

R.

- Renes* & ejus vasa in diversis varie variant.
 80

INDEX.

311

<i>Renes excarnes inventi.</i>	81
<i>Rima pubis.</i>	35
<i>Rimæ in pudendis mulierum tres.</i>	36
<i>Risus infantibus ante XLII. dies vix accidit.</i>	134
<i>Rosæ quinque fratres.</i>	52
<i>Rugositas epigastrii quibus non accadat?</i>	72
<i>Rugositas sinus pudoris quo faciat?</i>	77
S.	
<i>Scapula quamplurimis puellis una alterâ elatior unde fiat?</i>	69. 70
<i>Semen ne facile effluat ex cavitate colli uteri, quomodo natura caverit?</i>	100
<i>Semen proprium quomodo mulier ejaculetur in uteri cavitatem?</i>	105. 106
<i>Seminis viri & mulieris diversa in coitu virtus ad conficiendum fœtum.</i>	85
<i>Semina concepta quomodo in utero ad fœtum præparentur?</i>	106. & seq.
<i>Sexus distinguuntur septimo die à conceptu.</i>	107. 115
<i>Sexus cur difficulter in nonnullis distingui possit.</i>	82
<i>Sexus an fiat mutatio?</i>	84. & seq.
<i>Signa quæ mulieribus fœtis conveniunt.</i>	71
<i>Sinus pudoris quid, & cur ita vocetur?</i>	76
<i>in virginibus angustior, quam in mulieribus. ibid. ejus descriptio.</i>	77. ut se
X 3	ba-

- habeat in coitu? 78. est capacissimus. 79.
 naviculæ refert figuram. 38
*Sinus pudoris in virginibus differt ab orificio
 sinus mulierum.* 50
Sinus pudoris aliquando non perforatus. 82
*Sinus pudoris incommotis inverti ac foras
 propelli potest.* 90
*Spermatica vasa sex quæ? 27. ubi continean-
 tur?* 26
*Spermatica mulierum vasa ejaculatoria ubi
 desinant?* 105. 106
*Suffocatio infantum, quæ fit lactendo & cu-
 bando, quibus signis dijudicanda?* 18
Symphysis, quæ cum medio fit, triplex, quæ?
 10. & seq.
*Symphysis ossium pubis extra partum artifi-
 sima.* 21. 151

T.

- Testes variant situ, numero, quantitate &
 qualitate.* 81
Testes nonnunquam tres reperiuntur. 81
*Titillatio ex rugosa conformatione sinus pu-
 doris augetur.* 77. & seq.
Torminibus vexantur infantes recens nati.

V.

- Vaginæ vicem quandam pars præstet?* 76
*Valvæ in pudendis muliebribus duæ. 31. quan-
 do effingantur separatim.* 54
 Valvæ

INDEX.

313

*Valvæ non sunt nymphæ. 39. 43. 51. quæ
differant à nymphis?* 39

*Valvæ ex quatuor carunculis nunquam deper-
duntur penitus. 56. earum usus. ibid. etiam
in adultioribus apparent.* 57

*Vena arteriosa, dum fœtus est in utero, revera
arteria est.* 12

*Venæ mammariæ descendentes, & epigastricæ
ascendentes an cœant?* 162

*Vesica continetur in parvo ventre stricte sum-
to.* 26

Vetonica gariophylatæ comparatur hymen.
70

Virgæ sectâ tria apparent. 45. 46

*Virginis non corruptæ dignotio ex quorundam
sententia.* 59

Virgine pudica nihil laudabilius, & contra.
61

*Virgines an corrumpantur absque consortio
viri?* 89. & seq.

*Virgines omnes primos congressus habent diffi-
ciles.* 64

Virgines uterum non habent clausum. 101

*Virginitas ob menstrua sæpe redditur suspecta,
exempla.* 65. 68

*Virginitatis filiarum notæ petuntur ex ana-
tome. 23. eadem quæ? 32. cur cognitu ne-
cessariæ? 18. & seq. 33. easdem quibus-
dam esse dubias, mirum.* 57

X 4

Vir-

- Virginitatis notam in orificio interiori uteri
querere, vanum & ridiculum.* 103
- Visum infantes recens nati habent instabilem
& discretionis expertem.* 137
- Ulcera pudendorum unde existant? 92. &
seq.*
- Vracheus quid, & ubi situs?* 37
- Vrinam mulieres quare late & cum sibilo emit-
tant?* 42
- Vterus pars genitalis, viviparis propria. 27.
octo recipit vasa.* 28
- Vterus quid & unde dicatur?* 24
- Vteri denominatio & substantia, 104. forma
situs, & usus. 105. nervos habet à cerebro,
lumbis & osse sacro.* 28. 29
- Vteri partes simplices quinque. 27. 28. compo-
sitæ quatuor. 30. ligamenta quatuor, eo-
rumque ortus. 29. tunica duæ.* 28
- Vteri prolapsus quid, & unde fiat?* 90
- Vulvæ quasi valvæ, & cur? 31. proprie quæ
partes ita appellantur?* 32

X

- Xiphoides cartilago sterni appensa.* 179

Y.

- Yoidis os radicem lingue fulcit & sustinet.*

126

Z.

- Zoar Rabi de distractione ossium pubis in par-
tu authoritas.* 168

INDEX

INDEX RERV M

Præcipuarum, quæ in tractatu posteriori, De Fœtus formatione, continentur.

A Borsus & abortus differentia.	144
Abortus quo tempore frequentior?	147
Abortus prognosticon, 145. 146. causæ, 147. & seq. internæ.	155
Abortum fieri transcensu super animalia quædam, 158. menstrui contactu.	41
Abortum prohibentia remedia. 156. & seq.	
Abortivi partus quam numerosi sæpe?	158
Acetabula, ora venarum ad uterum ferentia, 20. 118. mucoris plena faciunt abortum.	155
Adolescentulas facilius concipere.	36
Æthiopes atram genituram promere, falso prodidit Herodotus.	33
Æthiopum proceritas.	165
Agelastus Crassus cur dictus?	208
Agrippæ quinam?	195
Alanthoidis nomina & usus.	60
Alvus fluens, ne fiat abortus, sistenda. 150 quibus remediis id fiat?	151
Alvi suppressio ut relaxanda?	139
Amnii nomina & usus.	60
Amoris sedes in hepate.	65
Amuleta contra abortus.	156. & seq.
X 5	Anato-

Anatomes utilitas & commendatio. 236.

261

Androgyni cur gignantur? 224

Angeli sphaerarum animi. 99

Anguium senectus partum promovet. 192

Anima creatur à Deo. 89. sine medio. 91.

unde? 89. quo tempore corpori infunda-

tur? 88. 89. qua corporis parte ingredia-

tur? 104. unane sit omnibus? 94. est im-

mortalis. 92. corporis gubernatrix. 89

Animæ ad corpus comparatio. 98

Animæ origo celestis. 86

de Anima errores Platoniorum. 89. Mani-

chaorum. 91. Aristotelis 92

Animæ qua cæli parte procreentur, descendant

rursusque adscendant? 100. 101. 104.

cur invita à corpore discedant? 106. 107.

quanam pars invita discedat? ibid. cur

novæ quotidie creentur? 98. 99.

Animæ defunctorum cur non redeant?

108. an in corpora nostra quicquam

agant? 109

Animas non ad concumbentium libidinem di-

stribuit Deus. 100

Animus an per somni quietem præscire aliqua

possit, & qua id ratione? 112

Anthropophagi. 230

Aorta arteria 19. 20. 67

A'πυδῆς quinam? 208

Arbo-

<i>Arborum arundinumque vastitas in India.</i>	166.
<i>Aristolochiæ ad internoscendum fœtum vis mira.</i>	129
<i>Aristotelis sententia de anima. 92. de embryonis motu.</i>	180
<i>Aristotelis & Galeni opiniones pugnantes de origine venarum & arteriarum.</i>	250
<i>Aromatum suffitus quorsum?</i>	125
<i>Artemonis historia.</i>	220
<i>Arteriæ umbilicales, & earum usus.</i>	59.62
<i>Arteriæ, venæ, nervi, an originem trahant à cerebro?</i>	233.248
<i>Arteriæ unde spiritum vitalem hauriant, dum fœtus est in utero?</i>	245
<i>Arteriarum pulsus.</i>	67
<i>Arteriarum functio quoque vis cordis motu prior.</i>	245.259
<i>Asinarum conceptio qua re impediatur?</i>	41
<i>Avenzoar Arabi medici somnium.</i>	110
<i>Aviola Consularis in rogo redi vivus, crematur.</i>	109

B.

<i>Balneum faciliorem reddit partum.</i>	170
<i>Betonica usus.</i>	199
<i>Bilis atræ conceptaculum lien. 71. effectus mæstitia.</i>	72

*Bruta animalia naturæ instinctu fœtus suos
ab involucris liberant.* 246

Buccæ. 80

*Bullæ, cerebri, cordis, ac jecoris rudimen-
ta.* 57. 237. & seq. 253

C.

Cæsones qui dicantur? 200

Calor concoctionis instrumentum. 82

Calvaria. 68

*Cancer hominum, capricornus deorum ædes
cur dicantur?* 101. 103

Canes ubi grandiores cæteris? 166

Canum rabies. 40. & seq.

Canum rabiosorum morsus curatio. 41

Capricornus. 104

Caprire quid? 35

*Caput embryonis pro reliqui corporis propor-
tione semper majus.* 254

Cartilagines. 70

Castratio spontanea quorundam. 114

Cava vena 67. 235

Catonis Censorii prolifica senectus. 44

Cauda, ima spina dicta. 15

Cerebrum aliud esse, quam medullam. 66

*Cerebrum quamdiu in embryone otiosum?
244. ad principes animæ functiones quid
faciat?* 247. 260

Cere-

INDEX. 319

<i>Cerebri formatio & descriptio. 67. & seq. facultates.</i>	68.247.260
<i>Cerebri palpitatio.</i>	66.209
<i>Cerebri substantiam transmitti ad dorsalem medullam,</i>	246.260
<i>Cerebri, cordis ac jecoris rudimenta qualia ?</i>	237. & seq. 253
<i>Cervix vulvæ canalis. 9. 10. ejus longitudo & amplitudo. 11. irrugosa cavitas.</i>	12
<i>Cervix vitiatis quo reddatur angusta ?</i>	12
<i>Chordapso quid ?</i>	75
<i>Χόρδον.</i>	61
<i>Cibus si rejiciatur.</i>	137
<i>Clitoris & nymphea auctori idem.</i>	6
<i>Coitus quatenus bonum vel malum quid.</i>	100
<i>Coitum gravidæ omnium maxime novere mulier & equa.</i>	140
<i>Coitum roborantia & stimulantia.</i>	46.47
<i>Coitus exitiabiles quando ?</i>	40
<i>Colis duæ fistulæ.</i>	10
<i>Colligationes articulorum.</i>	79
<i>Colon intestinum.</i>	76
<i>Colostrum infantibus noxium.</i>	202
<i>Columella seu uva,</i>	73
<i>Comitialis puerorum. 207. remedia.</i>	ibid.
<i>Conceptio quibusnam auspiciatior ? 38. qua de causa frustretur ?</i>	11
<i>Conceptus non semper cum voluptate conjunctus.</i>	34.49
	Con-

- Conceptus initium ipsas plerunque mulieres latet.*
- Conceptus signa & indicia.* 49. 119. 120.
& deinceps. probatio. 126. 127
- Conceptum adjuvantia.* 45. 46. *impedientia.* 52
- Concubitus requisita quatuor.* 29. *apta positura.* 48
- Cor animæ vehiculum.* 105
- Cor quatenus venarum & arteriarum principium dici queat?* 235. 251. *quare principium esse non possit?* 236. 252
- Cor & hepar quando primum functiones suas obeant in fœtu?* 244. 246. 257
- Cor quibusdam hirsutum.* 64
- Cordis formatio primum,* 63. *eius situs.* 64
- Cordis, jecoris ac cerebri rudimenta,* 57. 237. 253
- Cordis saltus ut sedandus?* 138
- Cornei quinam nuncupati?* 78
- Cornua matricis, eorumque descriptio.* 19
- Corporis singulae partes externæ.* 79. 80
- Costæ.* 69
- Cotyledones.* 20
- Creationis opus immensa virtutis.* 91
- Crura inflammata quomodo curanda.* 138
- Cutis.* 78. 239

INDEX.

321

D.

- Deliquium animi ut curandum?* 138
Dentibus nasci, in utro sexu bonum vel malum auspiciū? 209
Dentium numerus ac nomina. 210
Dentium loco quibusdam os continuum. 209.
 210
Dentitio puerorum. 209
Dentitionis facilitandi remedia. 210. 211
Dentitionis symptomata. 212. *remedia.*
ibid.
Didamni ad promovendum partum vis mira. 298
Differentiæ humani generis tam variæ unde?
 219
Duodenum intestinum. 74

E.

- Effascinantes laudando.* 229
Effluxiones intra diem septimum fieri. 144.
earum prognostica & remedia. 145
Effæta mulieres quæ? 44
Ejectiones & abortus. 144. 145
Elephantes ex Alcippe natus. 226
Elysi campi. 201
*Embryo quando & quomodo carne fulciri cre-
 scereque incipiat?* 241
Embryonis unius septimane descriptio. 238.
unius item mensis. 239. 240. *trium men-
 sum.* 241
 Em-

<i>Embryonis nutrimentum.</i>	58. 60. motus.
	115. & seq. 117. 182. & seq. 186
<i>Embryonis ejectionis dignotio.</i>	81. & seq.
<i>Empirici taxantur.</i>	131
<i>Epiglottis & ejus usus.</i>	77
<i>Equas abortiri quid faciat?</i>	41
<i>Eudemii Cyprii visum.</i>	113
<i>Eugion virginitatis testimonium.</i>	12
<i>Eugion & rupti cura.</i>	50
<i>Excrementa cur nulla in intestinis fœtus?</i>	

258

F.

<i>Fastidium gravidarum.</i>	136
<i>Fauces.</i>	73
<i>Februm curatio.</i>	41
<i>Fel quid & ubi?</i>	67
<i>Fera partus mulierum inauspicatus.</i>	226
<i>Flatus ventorum ad maris fœminæve conceptum plurimum conferre.</i>	130
<i>Flatus uteri ut curandi.</i>	156
<i>Fœcunditatis probatio.</i>	125. & seq.
<i>Fœcunditatis remora. 52. meta.</i>	44
<i>Fœmellæ tardius perficiuntur. 81. 82. 185.</i>	
<i>nata citius crescunt maribus.</i>	82
<i>Fœminarum cadavera prona, virorum supina in aquis fluitant.</i>	8
<i>Fœminas in mares mutari, & contra.</i>	3.4
<i>Fœtus in utero formatio prima qualis?</i>	54.
<i>& dein. 37. & seq. 252. & seq.</i>	

Fœ-

INDEX. 323

- Fætus quoto die formetur ?* 58. 62. 88. *formationis intervalla.* 81. 83. & seq.
- Fætus partes in prima conformatione simul omnes construi.* 248. 252. 255. *quæ partes suo munere in utero fungantur actu, quæ non ?* 244
- Fætus quomodo alatur augeaturque.* 58. 60. 62. 118. 119. 243. 256. & seq. *quomodo vivat in utero ?* 242. 256. *quo tempore moveatur.* 115. 116. 128. *cur ante medium gestationis tempus se non moveat ?* 247. 260
- Fætus triplici facultate gubernatur.* 242. 256. *trifariam se vibrat.* 181. & seq.
- Fætus quo tempore in utero sentiat ?* 118. *ejusdem situs.* 167
- Fætus fulminatus matre illæsa.* 143. 144
- Fætus emortuus & secundæ tardantes quibus remediis pellantur.* 157. 197. & seq.
- Fulminibus claris quæ vis ?* 144

G.

- Gemini alterutri parentum similes qua causa.* 223
- Gemini plerumque brevis vitæ.* 223
- Gemini tergemini.* 221
- Gemini tergore uno conjuncti vitales.* 224
- Generatio quomodo fiat ?* 46. *virginibus quando oportuna ?* 36
- Gene-

<i>Generationis differentia ex qualitate humorum.</i>	130
<i>Genitalis muliebris descriptio.</i>	6
<i>Genitalium partium viri ac fœminæ discrepantia.</i>	3
<i>Getarum Thraciæ mos lugendi ac gaudendi.</i>	106
<i>Gingiva.</i>	73
<i>Gravidæ quædam pauca cur melius habeant?</i>	133
<i>Gravidæ partui vicinæ quomodo se gerere debeant?</i>	168. & seq.
<i>Gravidarum accidentia, earumque curatio.</i>	133. 134. & deinceps.
<i>Gravidarum morbi acuti lethales.</i>	143. 154
<i>Graviditatis signa. vide Conceptionis signa.</i>	
<i>Gula.</i>	73. 77
<i>Gymnosophistæ.</i>	166

H.

<i>Halyabatis de motu embryonis sententia.</i>	117.
<i>184. de partu item.</i>	185
<i>Hepar vide jecur.</i>	
<i>Hepar secundum quosdam quid?</i>	245. 258
<i>Hepar & cor, dum fœtus in utero est, proprio non funguntur munere.</i>	243. 246. 257
<i>Hermaphroditi.</i>	224
<i>Hila vel billum.</i>	74
<i>Hil-</i>	

I N D E X. 325

<i>Hilla quid ?</i>	76
<i>Hippocentaurus è muliere natus.</i>	227
<i>Hippocratis de motu embryonis opinio.</i>	182
<i>Hirquitalli.</i>	35
<i>Historia duorum familiarium memorabilis.</i>	

I I O

<i>Hominis quantitas ex Vitruvio.</i>	11
<i>Hominis deplorauda infelicitas. 213. vani-</i>	
<i>tas.</i>	215
<i>Homines perniciosissimi ubi ?</i>	228
<i>Hominum varia monstra. 227. & seq.</i>	
<i>Humor in alanthoide qualis ?</i>	61
<i>Hymen sive eugion virginitatis testimonium.</i>	

I 2

I.

<i>Iecur amoris sedes.</i>	65
<i>Iecur quatenus venarum origo statui possit ?</i>	
<i>235. 251. cur venarum arteriarumque</i>	
<i>principium esse non possit ?</i>	236
<i>Iecoris formatio & descriptio. 65. & seq.</i>	
<i>Iejunum intestinum & ejus nomenclatura va-</i>	
<i>ria.</i>	74
<i>Ignis sacer, vide Inflammatio</i>	
<i>Ile.</i>	76
<i>Ileos & ileosi.</i>	75
<i>Ilia, Græcis lagones, quæ partes ?</i>	75
<i>Iliacus sive Iliosus quinam vere ?</i>	75
<i>Ima spina.</i>	15
<i>Imaginationis quænam vis sub conceptu. 219</i>	
<i>Indiæ</i>	

<i>Indiæ gentis fæminas septennies peperisse.</i>	36
<i>Indiæ incolarum proceritas & sanitas.</i>	165
<i>Inedia gravidis noxia.</i>	153
<i>Inedia quamdiu non lethalis?</i>	169
<i>Infans recens natus ut tractandus & curandus. 201. & seq. an victurus sit, intra septem horas discernitur.</i>	195
<i>Infans si inter nascendum præfocetur, ut tractandus.</i>	197
<i>Infans in uterum reversus.</i>	201
<i>Infantis modo nati passiones & gestus.</i>	200
<i>Inflammationis malum & remedia.</i>	154
<i>Intestinum rectum, sive alvus.</i>	15.76
<i>Intestinum tenue.</i>	74.75
<i>Intestinum medium.</i>	76
<i>Iumentorum ulcera quid sanet?</i>	41.42
<i>Iuniores virgines imperfectiora gignunt.</i>	36

L.

<i>Lac in mammis unde?</i>	21.39
<i>Lac maternum infantibus maxime conveniens.</i>	202
<i>Lac post conceptionem corrumpi.</i>	205
<i>Lac gravidis effluens quid notet?</i>	142
<i>Lactis probatio.</i>	205
<i>Lactis defectus ut curandus?</i>	206
<i>Lacteus orbis.</i>	102
<i>Lactes.</i>	73. & seq.
	La-

I N D E X. 327

Lacrymæ ante XL. diem ab infantibus alienæ.
207. & seq.

Lien. 71. joci risusque sedes. ibid.

Liene exempto vivere etiamnum animal. 72

Lingua. 73

Loci. 14. vide Vterus.

Longanon dicta alvus. 76

Lotium à mulieribus emissum cur perstrepat?

10

Luna cancri domina generationi proxima.

104

M.

Macrobiani de motu embryonis autoritas. 191.

117. 114. 184. 185.

Magorum artes irritas reddi qua re? 42

Malacia gravidis unde? 134

Mammillæ ne excrescant remedia. 35

Mamillæ obduratæ à lactis nimio affluxu.

203. inflammatæ ut curandæ? ibid. 204

Manes interfecti ultionem expetunt. 110

Manichæorum de animæ essentia error. 91

Mares quamdiu generent? 45

Mariscæ. 37

Mas ut gignatur. 45. 46. 130

Masne an fœmina sit fœtus, quei exploran-

dum? 127. 128

Mas citius fœmina maturescit. 81. 82. 185

Masinissæ regis fœcunda senectus. 44

Matricis synonyma. 14

Ma.

- Matrix Columellæ quid ?* 15
Matrices cur in plurali dixerint veteres ? 18
Mauri unam omnium animam credidere. 98
Maxilla. 69
Medici non medici quando ? 203
Membrana quibus obvolvitur fœtus. 60
Membrum virile cur dicatur ? 23
Membra seu partes corporis externæ. 79. 80
Membrorum quorumque concreatio unde ?
 66. 67.
Menses puellis quando incipiant ? 35. 36.
unde & qua erumpant ? ibid.
Menses gravidarum. 142
Menses albi quibus proveniant ? 45
Menstruum excrementum. 37. & seq. ejus
pravitas ac monstrosi effectus. 39. 40
Menstrua quibusdam utero gravibus fluunt.
 38. si affatim, quid indicent ? 142
Menstrua quibusnam sæpe ter mense citentur ?
 38
Menstruorum circuitus incertus. 42
Menstruæ purgationes unde prodeant ? 21.
 36. lactantibus plerumque sistuntur. 204
Menstruæ purgationis modus, & diuturnitas.
 37
Menstruus sanguis in gravidis quei se ha-
beat ? 37. 38. in mammis qua derivetur ?
 21
Menstruo in sanguine quæ remedia ? 41
 Me-

INDEX.

329

Mesenterion.

76

Mola seu *μύλη*, 159. ejus causa. 160. quomodo à graviditate distinguatur? 161.

quibus remediis expellatur? *ibid.*

Monstruosi partus ex qua causa? 223. & seq.

Mors quid? 107. non omnibus terribilis. 106

Mortalium nemo felix. 214

Mortuorum reviviscentium exempla. 108.

109

Motio fœtus temporis incerti. 180. vide porro Fœtus.

Motus fœtus à nervis. 244. 258.

Motus fœtus cur tardior? 247. 260

Motus in dextro latere non semper indicium masculi. 131

Mulieres quamdiu fœcundæ? 44. pingues conceptioni ineptæ. 13

N.

Nani cur gignantur? 164

Nascentes omnes hanc vitam deflent. 106

Natorum similitudo cum parentibus, avis aliisque. 216. 217. & seq.

Nervi à cerebro. 68. 246. non à corde. 249. incisi non solidantur. 68

Nervi, venæ & arteriæ omnes in fœtus umbilicum deductæ 239

Nervos vulneratos summum dolorem inferre, præfectos nequaquam. 68

Nutrix qualis eligenda? 205. & seq.

Nu-

Nutricis diæta & officium. 206

Nympha quid? 7. ejus usus. 9

O.

Obesitas genitura obest. 13

Obstetricis peritia & officium in partu. 193.

& seq. post partum. 196. 245. 259

Occisi vulnus cur sanguinem ejiciat præsentem percussore? 110

Octavo mense nati haud nisi in Ægypto vivunt. 175. causa. 176

Oculi effascinantes. 229

Oculo unico insignes. 228

Omoplatea quid? 70

Omphacium quale oleum? 50

Ophiogenes. 229

Organis suis fœtus non priusquam à matre exclusus, utitur. 243

Origenis spontanea castratio. 114

Oritarium alimentum. 228

Os genitale. 6. cervicis. 10

Oris uteri descriptio. 12

Os jugale. 69

Os sacrum seu pectinis. 15. in partu quomodo sejungatur? 171

Ossa varia. 69. 70

Ossa quando figuram & duritiem acquirant? 239

P.

Palpitatio cerebri. 66. 209. cordis. 138

Papa-

INDEX.

	331
<i>Papaverculum quid ?</i>	201
<i>Pariendi tempus mulieribus incertum ac multiplex.</i>	171
<i>Partium supervacanearum causa. 223. deficientium causa.</i>	225
<i>Parturientis officium.</i>	194
<i>Parturitionis facilitanda remedia. 168. & seq.</i>	
<i>Partus quo mensium numero edatur. 176.</i>	
117	
<i>Partus septimo mense editus quinam vitalis?</i>	
173	
<i>Partus secundum naturam quinam ?</i>	195.
<i>contra naturam qui ?</i>	ibid.
<i>Partus mucore oppletus unde ?</i>	142
<i>Partum antecedentia symptomata. 189. concomitantia.</i>	193
<i>Partum promoventia remedia. 189. & seq.</i>	
<i>Partus monstrosi cur fiant ? 223. & seq. prodigiosi.</i>	226. 227
<i>Partus CL. minimi digiti magnitudine uno abortu egesti.</i>	158
<i>Partus uno enixu numerosi. 221. causa. 222</i>	
<i>Partus emortuus quæ evocent ?</i>	199
<i>Pecten os sacrum.</i>	15
<i>Pedes seu crura inflammata.</i>	138
<i>Peripateticorum error de origine nervorum.</i>	
233	
<i>Peritonæum.</i>	21

<i>Philosophia scopus.</i>	107
<i>Phlebotomia gravidis abortiva.</i>	149
<i>Pica seu malacia causa & remedia.</i>	135
<i>Pilare malum.</i>	204
<i>Pili.</i>	78
<i>Pilorum defluvium, aut incrementum insolitum.</i>	140
<i>Platonis de occisorum animis opinio.</i>	110
<i>Platoniorum opinio de animae infusione, de ejusdem reditu. 109. de metempsychosi delirium.</i>	101. 115
<i>Podagram menstruo leniri.</i>	41
<i>Potionem deferri in pulmones, falso crediderunt quidam.</i>	234. 249
<i>Predictiones quorundam eventu comprobata.</i>	112. 113
<i>Fræputium.</i>	7
<i>Priapo hortorum cura cur assignata?</i>	23
<i>Principia genitalium Plinio quid?</i>	7
<i>Proceritas quorundam admirabilis.</i>	165
<i>Proceritatis improceritatisque causa. 163. & seq.</i>	163. &
<i>Proferum quid?</i>	61
<i>Psaltia abortum sibi concilians saltu.</i>	238
<i>Pubescentia ætas quæ?</i>	34
<i>Pudicitia fæminarum probatio.</i>	51. 52
<i>Pudoris sedes in malis.</i>	80
<i>Puellas septennes peperisse.</i>	36
<i>Puer ex virgine effectus.</i>	4
	Pul-

INDEX. 333

<i>Pulmo non ex sanguis.</i>	71
<i>Pulmones in utero non spirant.</i>	244. 258.
<i>Pulsus arteriarum, morborum index.</i>	67
<i>Purgantia medicamenta gravidis quando li- cita?</i>	150
<i>Pygmæi.</i>	164
<i>Πυλωγός.</i>	74
<i>Pyrrhi regis dextri pedis pollex miraculo insi- gnitus.</i>	231.

Q.

<i>Quales parentes, tales nasci plerumque libe- ros.</i>	217
<i>Quatuor ad concubitum accedunt.</i>	29

R.

<i>Recti intestini variae appellationes.</i>	76
<i>Renum descriptio.</i>	72
<i>Rhoæ quid?</i>	69
<i>Risus ante XL. diem à pueris alienus.</i>	208
<i>Risus spleni cur tribuatur?</i>	71. & seq.

S.

<i>Salivalis succus cum voluptate exilit.</i>	19. 21.
34	
<i>Sangis in primo coitu corrumpens virginita- tis indicium.</i>	50
<i>Saturnus.</i>	104
<i>Saturnii optime degunt.</i>	176
<i>Sauromatarum victus.</i>	228
<i>Sciapodes.</i>	229
<i>Scoptula Latini quid vocent?</i>	70

T 2

Scro-

<i>Scrotum.</i>	19
<i>Secunda, secunda. 59. 61. quomodo educenda?</i>	197. 198
<i>Semiferi partus.</i>	227
<i>Semen quo ætatis anno pullulet? 34. quando prolificum? 36. quibus profusius? 33. maris quamdiu prolificum? 43. cruentum quibus exeat?</i>	30
<i>Semen non congelascere.</i>	32. 33
<i>Seminis materia. 30. 31. partes geminae, & unde proficiantur.</i>	32
<i>Seminis fœcunditas quei exploretur?</i>	34
<i>Seminis potestates.</i>	216
<i>Seminum in utero comixtio ac vegetatio. 54. & seq. qualitas & effectus utriusque conferentis.</i>	55
<i>Seminarii pori, seu vasa spermatica mulierum.</i>	20
<i>Septum transversum.</i>	76
<i>Septum cordis pervium, anatome exploratum. 262. ejusdem usus.</i>	263
<i>Serpens ex ancilla natus.</i>	227
<i>Sexus in partu discretio unde?</i>	193
<i>Sexus aliquando fieri mutationem, exempla. 3. 4</i>	
<i>Similitudo natorum cum parentibus & cognatis unde?</i>	216. & seq.
<i>Similitudinis diversorum exempla.</i>	220
<i>Simionidis somnium.</i>	111
	Socra-

INDEX.

<i>Socratis vaticinium in adversarios.</i>	335
<i>Solis portas Physici quas nuncupent ?</i>	112
<i>Somnia. 112. puerorum.</i>	103
<i>Somnii gemina portæ.</i>	208
<i>Spectrum Gabini. 108. Corfidii.</i>	111
<i>Spina dorsi quo desinat ?</i>	109
<i>Spinalis medulla.</i>	15
<i>Spiritus vitalis & animalis unde ?</i>	68
<i>seq. progeneratur in corde.</i>	233. & 57.63
<i>Splen sive lien.</i>	71
<i>Steriles quæ carent menstruo.</i>	38
<i>Sterilitatis probatio. 126. remedium.</i>	46
<i>Sternutatio à coitu abortiva. 149. in partu juvat.</i>	194. 197
<i>Stomachus & venter.</i>	73
<i>Stomachi fastidium & marcor quomodo cure- tur ?</i>	137
<i>Strumarum medicatio.</i>	41
<i>Sudor.</i>	68
<i>Superfœtatio. 140. ejus exempla.</i>	141
<i>Syriacæ.</i>	228

T.

<i>Tenesmi malum & remedia.</i>	152. 153
<i>Testes mulierum. 19. eorum usus, ibid. Viro- rum cur extra ?</i>	22
<i>Testium virtute gignitivum fit semen.</i>	33
<i>Thalassomeli ut fiat, & quo usu ?</i>	139
<i>Tonsillæ.</i>	73
<i>Troglodytis cursus perniciosissimus.</i>	129
<i>T 3</i>	<i>Vasa</i>

<i>Vasa spermatica.</i>	20. & seq.
<i>Vasa fœtus, in utero ex cæteris partibus sola munere suo fungi.</i>	244
<i>Vena cava. 67. 235. jecori infinitis propaginibus intexitur.</i>	225. 251
<i>Venæ & arteriæ citius quam ipsorum partes principes perficiuntur.</i>	241. 258
<i>Vena umbilicalis in prima fœtus conformatione cæteris vasis manifestior.</i>	244. 258
<i>Venæ umbilicales & earum usus. 69. 60. 62.</i>	118
<i>Venarum origo an à corde vel jecore dependeat?</i>	248. origo prima ex semine. 260
<i>Venarum ad mammas tendentium origo.</i>	21
<i>Veneris ætas. 34. æstrum.</i>	28
<i>Ventriculi redundatio ut curanda?</i>	137
<i>Ventriculi flatuosis spiritibus, quei medeantur?</i>	158
<i>Vertebræ quorūnam?</i>	69
<i>Vertigines quomodo curandæ?</i>	138
<i>Vesica.</i>	77
<i>Vesicæ fistula quo desinat?</i>	10
<i>Violatis ut succurrendum?</i>	50. & seq.
<i>Virginitas quomodo internoscenda extra concubitum.</i>	51
<i>Virginitatis testimonium eugion.</i>	12. 50
<i>Virginitatis amissæ correctio.</i>	12
<i>Viri ex fœminis facti.</i>	4
	<i>Visu</i>

INDEX.

	337
<i>Visu interimentes.</i>	229
<i>Umbilicus quando fieri incipiat? 58. unde constet? 59. ejus usus.</i>	118. 239. 240
<i>Umbilici infantis cura.</i>	107
<i>Vngues.</i>	78
<i>Voluptas Venerea.</i>	28
<i>Vox quando pueris mutetur?</i>	35
<i>Vrachus. 61. ejus usus.</i>	ibid.
<i>Vreteres.</i>	10
<i>Urina gravidarum qualis?</i>	124
<i>Urinæ item accidentia</i>	138
<i>Urinæ & seminis diversi in maribus canales.</i>	
I I	
<i>Uter pro utero.</i>	15
<i>Uteri variae appellationes. 14. situs. 15. quan- titas & natura. 16. membranae. 17. Villi triplices. ibid. figura. 18. gemini sinus. 18. cellulae. ibid. rugositates, venae. ibid. testes 19. cornua. ibid. seminarii pori. 20. Venae ad mammas ducentes. 21. cum prin- cipalioribus membris commissura.</i>	16
<i>Uteri os à conceptu sigillatur. 13. 53. ejusdem descriptio.</i>	13
<i>Uteri prolapsus, & remedia.</i>	172
<i>Uteri durities ut curanda?</i>	200
<i>Utero gerentes, cur plerumque aegræ de- gant? 134. quando maxime vexentur?</i>	
I 36	
<i>Vulva unde dicta?</i>	5. & seq.
	Vul-

<i>Vulva pro utero.</i>	14. & passim.	
<i>Vulva intrinsecus postcoeratio.</i>		22
<i>Vulva tres potestates.</i>		167
<i>Vulva ostium in partu natura miraculo rese-</i> <i>ratur.</i>		171. 172
<i>Vulva ejectitia.</i>		145
<i>Vulvarum vitia in puerperio quomodo curen-</i> <i>tur.</i>		200
<i>Vva seu columella.</i>		73
	X.	
<i>Xenocratis spontanea castratio.</i>		114
	Y.	
<i>Υσέρος.</i>		61
	Z.	
<i>Zoroaster die quo natus risit. 208. eidem pal-</i> <i>pitatio cerebri valenissima futura scientia</i> <i>præfagio.</i>		209

F I N I S.

LVGDVNI BATAV.

Typis PHILIPPI DE CROY, Anno 1650.

21
16
re
17
14
ren
20
7
1
6
D.N.
W.
20
50

